

I enlighet med undersökningens förslag anser jag mig böra tillstyrka anvisande av medel till återbesättande av de två extra ordinarie geologbefattningar, som från och med budgetåret 1933/1934 av statsfinansiella skäl hållits obesatta. Vid dylikt förhållande torde emellertid, såsom statskontoret anmärkt, det belopp å 3,000 kronor, som under föregående och innevarande budgetår anvisats för anskaffande av tillfällig vetenskaplig arbetshjälp, ej vidare böra utgå. Vad beträffar förslaget om vissa åtgärder till förbättrande av extra ordinarie geologen Ekströms löneställning kan jag ej tillstyrka detsamma. Oavsett vilka förtjänster Ekström må hava visat i fråga om arbetet inom Sveriges geologiska undersökning, synes det principiellt betänkligt att på denna grund för honom inrätta en särskild högre befattning.

*Departements-
chefen.*

Med hänsyn till vad jag sålunda anfört torde anslagsposten till grundavlöningar m. m. åt icke-ordinarie personal böra uppföras med (50,200 + 10,968 — 3,000 =) i runt tal 58,200 kronor. Anslagsposten till avlöningsförhöjningar m. m. åt icke-ordinarie personal torde bestämmas till enahanda belopp som i gällande stat eller 8,600 kronor. I anslutning till de grunder för beräkning av provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst, som chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor förordnat, torde under anslagsposten för särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän böra för dylikt tillägg beräknas ett från 5,200 till 8,300 kronor för höjt belopp.

Avlöningskostnaderna för nästa budgetår skulle sålunda uppgå till sammanlagt (128,800 + 58,200 + 8,600 + 8,300 =) 203,900 kronor, vilket, jämfört med medelsanvisningen för innevarande budgetår, innebär en anslagsökning med 11,100 kronor, därav 3,100 kronor för provisoriskt dyrortstillägg.

Ehuru någon ändring i personalförteckningen för undersökningen ej ifrågasättes, torde den enligt de av 1934 års riksdag godkända grunderna böra föreläggas riksdagen för godkännande.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- 1) för Sveriges geologiska undersökning fastställa följande

Personalförteckning.

Tjänstemän å ordinarie stat.

Befattning	Lönegrad
1 överdirektör	A 1
8 statsgeologer	B 26
1 sekreterare	B 26
1 museiföreståndare	B 26
1 kemist	B 26
1 förste expeditionsvakt	B 7
2 expeditionsvakter	B 5;

Nionde huvudtiteln.

2) godkänna följande avlöningsstat för Sveriges geologiska undersökning, att tillämpas tillsvidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor 128,800
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal:	
a) Grundavlöningar m. m... kronor 58,200	
b) Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	» 8,600
	» 66,800
3. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	» 8,300
Summa kronor 203,900;	

3) till *Sveriges geologiska undersökning*: *Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 203,900.

[190.] **5. Sveriges geologiska undersökning: Omkostnader, förslagsanslag.** För innevarande budgetår är till omkostnader vid Sveriges geologiska undersökning uppfört ett förslagsanslag av 100,300 kronor. Genom beslut den 20 juni 1935 har Kungl. Maj:t för undersökningen fastställt följande omkostnadsstat:

Utgifter.

1. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	kronor 38,000
2. Expenser, <i>förslagsvis</i>	» 32,300
3. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	» 32,400
Summa kronor 102,700.	

Särskilda uppbördsmedel.

Försålda publikationer	» 2,400
Nettoutgift kronor 100,300.	

I skrivelse den 31 augusti 1935, varöver statskontoret den 30 september 1935 avgivit infordrat utlåtande, har *Sveriges geologiska undersökning* gjort framställning rörande medelsbehovet för nästa budgetår under förevarande anslag samt därvid åberopat ett av undersökningen uppgjort förslag till omkostnadsstat. Berörda förslag, som slutar å ett belopp av 110,100 kronor, uppvisar i jämförelse med gällande stat avvikelser beträffande anslagsposter-na reseersättningar och expenser. Undersökningen har i avseende å nämnda poster anfört i huvudsak följande.

Med nu utgående anslag till reseersättningar, omfattande jämväl avlöningar till hantlangare samt andra under fältarbeten uppkommande utgifter, kunde de fältgeologiska utredningarna ej bedrivas i tillfredsställande

omfattning. Undersökningen, som haft frågan, huruvida ej kostnaderna kunde nedbringas genom införande av besparingstraktamenten, under upprepade överväganden, hade kommit till den uppfattningen, att på denna väg intet stode att vinna, därest icke för undersökningens befattningshavare skulle tillämpas normer, som vore obilliga och strängare än för andra tjänstemän med likartade eller jämförliga fältarbetsåligganden. Enligt undersökningens mening kunde fördenskull förbättrade möjligheter att bedriva fältarbetena endast beredas genom en ökning av det nu utgående beloppet till reseersättningar. För närvarande ville emellertid undersökningen blott hemställa, att berörda belopp för nästa budgetår höjdes med 8,000 kronor till 46,000 kronor.

För nyanskaffningar och vidmakthållande av undersökningens instrument- och laboratorieutrustning samt för vidmakthållande av det geologiska biblioteket krävdes vidare en ökning av anslagsposten till *expenser* med 1,800 kronor till 34,100 kronor.

Statskontoret har anfört, att, därest den under undersökningens avlösningsanslag begärda utökningen av antalet extra ordinarie geologer beviljades, någon ökning av anslagsposten till reseersättningar torde få anses erforderlig.

På de av statskontoret anförda skälen och då det synes önskvärt att fältarbetena kunna bedrivas i något större omfattning än som varit möjligt sedan medelsanvisningen för ändamålet från och med budgetåret 1933/1934 av statsfinansiella skäl begränsats, tillstyrker jag den av undersökningen föreslagna höjningen av anslagsposten till reseersättningar. Mot den föreslagna ökningen av anslagsposten till *expenser* har jag ej heller något att erinra. Anslaget torde alltså för nästa budgetår böra upptagas med (46,000 + 34,100 + 32,400 — 2,400 =) 110,100 kronor.

Stat för anslaget torde i sinom tid få fastställas av Kungl. Maj:t. Härvid torde böra övervägas att ur anslagsposten till *expenser* utbryta till en särskild anslagspost vad som belöper å inköp och underhåll av materiel.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sveriges geologiska undersökning: Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förlagsanslag* av kronor 110,100.

[191.] 6. **Sveriges geologiska undersökning: Magnetiska undersökningar av Sveriges fastland, reservationsanslag.** I enlighet med Kungl. Maj:ts därom framställda förslag (se VIII H. T. 1928 p. 265) beviljade 1928 års riksdag till magnetisk undersökning av Sveriges fastland ett belopp av 60,000 kronor. Av sagda belopp hava för ett vart av budgetåren 1928/1933 under åttonde huvudtiteln såsom extra reservationsanslag till »Magnetisk uppmätning av Sveriges fastland» anvisats 10,000 kronor, att utgå enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kunde finna skäl föreskriva. Den 8 juni 1928 uppdrog Kungl. Maj:t åt Sveriges geologiska undersökning att hava

ledningen av och överinseendet å berörda uppmätning samt föreskrev, att uppmätningen skulle utföras i huvudsaklig överensstämmelse med ett av svenska nationalkommittén för geodesi och geofysik utarbetat förslag.

I skrivelse den 10 september 1935, varöver infordrade utlåtanden avgivits den 24 september 1935 av chefen för sjökartverket och den 9 oktober 1935 av vetenskapsakademien, har *Sveriges geologiska undersökning* hemställt, att medel måtte anvisas för bearbetning av resultaten av den magnetiska uppmätningen av Sveriges fastland ävensom för tryckning av ett arbete om den magnetiska deklinationen i Sverige. Undersökningen har därvid anförts i huvudsak följande.

Med år 1934 avslutades de för ifrågavarande magnetiska undersökning erforderliga fältarbetena. Hela landet hade då blivit genomgången och de magnetiska elementen uppmätta på inalles 2,358 stationer, fördelade efter geografiska och geologiska grunder på landets olika delar. Undersökning hade medhunnits av omkring 1,000 stationer mer än beräknats; därvid vore dock att märka, att nära 500 av dessa stationer kunnat undersökas endast tack vare ekonomiskt bidrag från enskilt håll.

Med den under sexårsperioden 1928—1934 genomförda uppmätningen av Sveriges fastland hade ett synnerligen omfattande och värdefullt material hopbragts för kännedomen om den magnetiska kraftens manifestation inom skilda delar av vårt land. Statsanslaget för ifrågavarande undersökning hade beräknats endast för genomförandet av fältmätningsprogrammet men icke för den vetenskapliga bearbetningen och publiceringen av resultaten. Genom iakttagande av den allra största sparsamhet och tack vare ett energiskt och i högsta grad självupppoffrande oavlönat arbete från ledaren för hithörande arbeten, lektorn Kurt Molin i Örebro, hade det dock varit möjligt att inom anslagets kostnadsram genomföra en betydande del av bearbetningen.

Innan resultaten av den magnetiska undersökningen kunde komma vetenskapen och det praktiska livet till godo, krävdes emellertid ännu omfattande bearbetningar av återstående delar av materialet samt utarbetandet av publikationer. Med ledning av erfarenheten från de hittills utförda bearbetningarna hade Sveriges geologiska undersökning uppgjort arbetsplan och kostnadsberäkning för den bearbetning, som återstode att utföra. Bearbetningen förutsattes skola bedrivas så, att den bleve slutförd inom loppet av de närmaste två åren. Den skulle så långt ske kunde verkställas i Örebro under ledning av lektor Molin, vilken själv skulle utföra den mest kvalificerade delen av arbetet, leda och övervaka de anställda biträdena samt utarbeta kartor och publikationer. Såsom arvode åt Molin syntes böra utgå ett belopp av 2,000 kronor för år eller således 4,000 kronor för de två år, bearbetningen beräknades pågå. I arvode åt övrig för bearbetningen erforderlig personal, bestående av ett mera kvalificerat biträde samt två biträden, borde utgå respektive 150 och 100 kronor för månad. Berörda biträden beräknades vara sysselsatta, det förstnämnda under en tid av 22 månader samt de båda andra under en tid av 24 månader. För expensutgifter syntes ett belopp av 300 kronor vara tillräckligt. Enligt nu angivna beräkningsgrunder skulle för bearbetningens slutförande erfordras tillhoppa 12,400 kronor. Beträffande tryckningen kunde fullständig kostnadsberäkning icke uppgöras, förrän hela bearbetningen slutförts. Publiceringen torde dock av praktiska skäl lämpligen böra försiggå i flera etapper. Början torde snarast möj-

ligt böra göras med tryckning av en publikation över deklinationen i Sverige. Kostnaderna härför beräknades till 4,500 kronor. När bearbetningen närmade sig sitt slut, torde Sveriges geologiska undersökning få återkomma med plan och förslag till offentliggörande i erforderlig omfattning av övriga resultat av den jordmagnetiska uppmätningen.

För åren 1936 och 1937 skulle alltså för ifrågavarande ändamål erfordras tillhopa ($12,400 + 4,500 =$) 16,900 kronor. Då bearbetningen av undersökningsmaterialet avsåges fördelad lika på budgetåren 1936/1937 och 1937/1938, erfordrades för vardera budgetåret 6,200 kronor. Enär vidare tryckningen av förenämnda publikation beräknades utförd under nästa budgetår, torde medel till bestridande av tryckningskostnaderna böra anvisas redan för det budgetåret. Anslagsbehovet för budgetåret 1936/1937 uppginge sålunda till ($6,200 + 4,500 =$) 10,700 kronor samt för budgetåret 1937/1938 till 6,200 kronor.

Chefen för sjökarteverket, som tillstyrkt medelsanvisning för ifrågavarande ändamål, har — under förmälan att sjökarteverket under senare tid utfört bestämningar av deklinationen på ungefär 1,250 olika stationer, varav 990 på land och 260 på sjön, samt av övriga magnetiska element på ett något mindre antal stationer — föreslagit, att vid bearbetning och utgivning av på omförmälda uppmätning grundade magnetiska kartor jämväl sjökarteverkets mätningmaterial måtte komma att medtagas ävensom att i så stor utsträckning som möjligt de observerade värdena och observationspunkternas lägen bleve angivna å kartorna.

Även *vetenskapsakademien* har tillstyrkt bifall till Sveriges geologiska undersöknings framställning.

Det måste anses önskvärt, att resultatet av den magnetiska kartläggning av Sverige, vartill riksdagen tidigare anvisat medel, utan alltför långt dröjsmål bearbetas och publiceras. Då arbetet ej torde kunna utföras utan statsanslag, tillstyrker jag, att erforderligt belopp ställes till förfogande för ändamålet. Medelsanvisningen torde böra ske under nionde huvudtiteln, dit anslagen till Sveriges geologiska undersökning höra. Mot kostnadsberäkningen, 10,700 kronor för budgetåret 1936/1937 och 6,200 kronor för budgetåret 1937/1938, har jag ej något att erinra. Sålunda torde för nästa budgetår under anslagstiteln »Sveriges geologiska undersökning: Magnetiska undersökningar av Sveriges fastland» böra uppföras ett reservationsanslag av 10,700 kronor. I enlighet med vad *chefen för sjökarteverket* föreslagit bör vid bearbetningen och utgivandet av magnetiska kartor jämväl resultatet av sjökarteverkets magnetiska uppmätningar utnyttjas, varjämte så vitt möjligt å kartorna böra angivas de observerade värdena och observationspunkternas lägen. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan riksdagen beslutat i anslagsfrågan, meddela erforderliga föreskrifter rörande anslagets användning.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sveriges geologiska undersökning: Magnetiska undersökningar av Sveriges fastland* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 10,700.

*Departements-
chefen.*

[192.] 7. Statens meteorologisk-hydrografiska anstalt: Verksamheten i allmänhet: Avlöningar, förslagsanslag. I riksstaten för budgetåret 1935/1936 är till avlöningar vid statens meteorologisk-hydrografiska anstalt uppfört ett förslagsanslag av 214,000 kronor, som disponeras enligt följande av 1935 års riksdag godkända, av Kungl. Maj:t den 20 juni 1935 fastställda

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor	137,000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal:		
a) Grundavlöningar m. m.	kronor	61,000
b) Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i> . » 9,000 »		70,000
3. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	»	7,000
		Summa kronor 214,000.

Kungl. Maj:t har i samband med statens fastställande medgivit, att från den under avlöningar till icke-ordinarie personal upptagna anslagsposten till grundavlöningar m. m. må bestridas avlöning till två extra ordinarie meteorologer och en extra ordinarie hydrograf, vilka befattningshavare skola vara placerade såsom extra ordinarie tjänstemän högst i 21:a lönegraden.

I skrivelse den 17 september 1935 har *styrelsen för statens meteorologisk-hydrografiska anstalt*, med överlämnande av skrivelse från chefen för anstalten, gjort framställning om anslag för anstaltens verksamhet under budgetåret 1936/1937. Därvid har styrelsen jämväl överlämnat förslag till avlöningsstat för sagda budgetår. I vad förslaget avviker från nu gällande avlöningsstat må lämnas följande redogörelse.

En höjning av posten för grundavlöningar m. m. till icke-ordinarie personal har av styrelsen ansetts ofrånkomlig. Redan kostnaden för grundavlöningar till den för närvarande vid anstalten anställda personalen uppgår enligt styrelsens beräkningar — sedan minskning skett med ett mot pensionsavdragen svarande belopp — till 76,200 kronor. Härutöver har styrelsen anhållit, att den ene av de två i 21:a lönegraden uppförda extra ordinarie meteorologerna måtte få placeras i högst 24:e lönegraden, för vilket ändamål skulle erfordras ett belopp av 1,077 kronor. Berörda anhållan har motiverats med att anstalten i anledning av förutvarande överdirektörens bortgång behövde en kvalitativ förstärkning av de meteorologiska arbetskrafterna. Anstalten vore sålunda i behov av en extra ordinarie meteorolog med minst samma vetenskapliga kompetens, som fordrades för förste meteorologbefattning, samt dessutom alldeles speciella språkliga kvalifikationer och helst även erfarenhet i det internationella meteorologiska kommissionsarbetet. Med hänsyn till att ett flertal extra ordinarie kvinnliga biträden av brist på medel måst placeras så lågt som i lönegraderna 1—3 har styrelsen vidare anhållit, att förevarande anslagspost måtte för att möjliggöra uppflyttning av dessa tjänster från 1:a till 3:e respektive från 2:a och 3:e till 4:e lönegraden höjas med 1,641 kronor. För avlöande av vikarie åt en sedan längre tid tillbaka sjukledig kvinnlig radiotelegrafist föreslås en höjning med 900 kronor, varjämte en anslagsökning å 639 kronor anses erforderlig för att möjliggöra att en extra amanuensbefattning för issignal-

tjänsten omändras till en extra ordinarie amanuensjänst i 14:e lönegraden. Då slutligen ett belopp av 500 kronor ansetts böra beräknas för vikarier under den icke-ordinarie personalens semester, skulle alltså för grundavlöningar erfordras sammanlagt $(76,200 + 1,077 + 1,641 + 900 + 639 + 500) = 80,957$ kronor. Anslagsbehovet beräknas dock minskat *dels* med 8,000 kronor, utgörande på grund av vikariat under ordinarie personals semester och tjänsteresor uppkommande besparing, *dels ock* med nettoinkomsten för uppdrag, som av anstalten utföras åt enskilda. Då bruttoinkomsten för dylika uppdrag beräknats till 7,500 kronor samt utgifterna för desamma — huvudsakligen ersättningar för övertidsarbete — uppskattats till 3,300 kronor, har berörda nettoinkomst angivits till 4,200 kronor. Anstaltsstyrelsen föreslår alltså, att för grundavlöningar till icke-ordinarie personal beräknas ett belopp av $(80,957 - 8,000 - 4,200 =)$ i runt tal 68,800 kronor samt att jämväl de särskilda uppbördsmedlen, 7,500 kronor, måtte få användas för dylikt ändamål.

Med hänsyn till den förhöjning av det provisoriska dyrortstillägget, som av 1935 års riksdag tillerkänts vissa befattningshavare har styrelsen föreslagit en ökning av anslagsposten för särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän med 5,000 kronor till 12,000 kronor.

I ärendet hava infordrade yttranden avgivits den 24 oktober 1935 av statskontoret och den 29 oktober 1935 av allmänna civilförvaltningens lönenämnd.

Statskontoret har icke funnit tillräckliga skäl vara anförda till stöd för den föreslagna uppflyttningen av en befattning såsom extra ordinarie meteorolog från 21:a till 24:e lönegraden. Ej heller har statskontoret funnit någon anslagsökning påkallad för att bereda ersättning åt vikarie för en sjukledig kvinnlig radiotelegrafist. Med hänsyn till de skäl, som legat till grund för av anstaltsstyrelsen begärda anslagsökningar för dels uppflyttning i högre lönegrad av ett antal kvinnliga biträden, dels omändring av en extra amanuensbefattning för issignaltjänst till extra ordinarie i 14:e lönegraden och dels bestridande av vikariatersättning under icke-ordinarie personals semester, har ämbetsverket ej velat motsätta sig en mindre anslagsförhöjning av förslagsvis 1,800 kronor, att fördelas på sätt styrelsen funne lämpligt. Statskontoret har vidare ansett, att anstaltens bruttoinkomster av uppdrag åt enskilda borde från och med nästa budgetår överföras till riksstatens inkomstsida och där redovisas under särskild inkomsttitel under rubriken »Uppbörd i statens verksamhet». På grund härav torde anslaget böra höjas med ett belopp, motsvarande de beräknade bruttoinkomsterna, eller 7,500 kronor. Mot den ifrågasatta förhöjningen av anslagsposten till särskilda löneförmåner åt ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän har statskontoret ej haft något att erinra.

Lönenämnden har anfört bland annat följande.

Enligt vad nämnden under hand inhämtat vore det avsett att genom tillskapandet av en extra ordinarie meteorologbefattning i högst 24:e lönegraden bereda möjlighet för anstalten att få i sin tjänst behålla en av de nuvarande extra ordinarie meteorologerna, vilkens avlöning ansetts med hänsyn till hans utbildning och kvalifikationer i övrigt vara för låg. I betraktande härav funne sig nämnden kunna tillstyrka framställningen i denna

del, dock att, då fråga vore om en mera personlig löneförmån, ett medgivande för styrelsen att anställa en extra ordinarie meteorolog i 24:e lönegraden endast syntes böra gälla tills vidare. Vid inträffande ledighet å ifrågavarande befattning torde frågan om tjänstens placering i lönegrad ånyo böra underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Vidkommande anstaltsstyrelsens anhållan om anslagsförhöjning för avlönande av en kompetent vikarie å en extra ordinarie radiotelegrafistbefattning i 6:e lönegraden hade lönenämnden inhämtat, att styrelsen i händelse av bifall till berörda anhållan hade för avsikt att låta den nuvarande innehavaren av befattningen fullgöra vissa biträdesgöromål, dock med skyldighet att vid behov tjänstgöra som vikarie för radiotelegrafist. I stället skulle anställas ytterligare en extra ordinarie radiotelegrafist i 12:e lönegraden. Med hänsyn till betydelsen för anstalten att alltid hava tillgång till fullt kompetenta radiotelegrafister ansågo sig lönenämnden icke böra framställa någon erinran mot den sålunda föreslagna anordningen.

Ledamoten av lönenämnden Bertha Kôersner har avgivit särskilt yttrande, däri hon uttalat, att anstalten borde beredas tillfälle att avlöna befattningshavarna å anstaltens väderlekstjänst med belopp, som i någon mån svarade mot arbetets art. För närvarande kunde den icke-ordinarie biträdespersonalen ej ens givas en avlöning, motsvarande kontorsbiträdes grad, utan hade placerats t. o. m. så lågt som i 1:a lönegraden.

*Departements-
chefen.*

Det av styrelsen för statens meteorologisk-hydrografiska anstalt framförda förslaget om uppflyttning i högst 24:e lönegraden av en nu i 21:a lönegraden placerad extra ordinarie meteorolog kan jag icke biträda. Tillräckliga skäl för en dylik åtgärd torde, såsom statskontoret erinrat, icke vara anförda.

Vad i övrigt angår avlöningarna till den icke-ordinarie personalen synes man på sätt skett i anstaltsstyrelsens beräkningar böra utgå från det belopp av 76,200 kronor, vartill årskostnaderna för grundavlöningar m. m. till samma personal för närvarande belöpa. Härifrån bör dragas det belopp av 8,000 kronor, som beräknas utgå vid vikariat för de ordinarie befattningshavarna, och som således bör bestridas från anslagsposten till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat. För att möjliggöra förbättring av de lägst avlönade extra ordinarie kvinnliga biträdenas ställning samt vikariatersättning under den icke-ordinarie personalens semester bör emellertid å andra sidan medelsanvisningen ökas med 2,100 kronor. Då, på sätt statskontoret framhållit, anstaltens bruttoinkomster å arbete åt enskilda — beräknade till 7,500 kronor — böra tillföras riksstatens inkomstsida, måste vidare medel anvisas för täckande av de till 3,300 kronor uppgående utgifterna för inkomsternas förvärvande. Till grundavlöningar m. m. åt icke-ordinarie personal skulle sålunda behöva anvisas $(76,200 - 8,000 + 2,100 + 3,300 =)$ 73,600 kronor. Anstaltsstyrelsens förslag till ökning i övrigt av ifrågavarande anslagspost finner jag ej skäl biträda.

Då medel till avlöningar åt tjänstemän å ordinarie stat och till avlöningsförhöjningar m. m. till icke-ordinarie personal böra beräknas till oförändrade

belopp samt jag ej har något att erinra mot den föreslagna höjningen av anslagsposten för provisoriskt dyrortstillägg, torde avlöningsanslaget för nästa budgetår bära upptagas med (137,000 + 73,600 + 9,000 + 12,000 =) 231,600 kronor.

I anslutning till de av 1934 års riksdag godkända grunderna torde personalförteckningen för anstalten bära föreläggas riksdagen för godkännande.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- 1) för statens meteorologisk-hydrografiska anstalt fastställa följande

Personalförteckning.

Tjänstemän å ordinarie stat.

Befattning	Lönegrad
1 överdirektör.....	A 1
2 byrådirektörer.....	B 28
2 förste statsmeteorologer.....	B 24
2 förste statshydrografer.....	B 24
2 statsmeteorologer.....	B 21
2 statshydrografer.....	B 21
1 kansliskrivare.....	B 11
2 förste expeditionsvakter.....	B 7
5 kanslibiträden.....	B 7
4 kontorsbiträden.....	B 4;

- 2) godkänna följande avlöningsstat för statens meteorologisk-hydrografiska anstalt, att, tillämpas tillsvidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.¹

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat,
förslagsvis kronor 137,000
 2. Avlöningar till icke-ordinarie personal:
 - a) Grundavlöningar m. m... kronor 73,600
 - b) Avlöningsförhöjningar
m. m., *förslagsvis* » 9,000 » 82,600
 4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, *förslagsvis* » 12,000
- Summa kronor 231,600;

- 3) till Statens meteorologisk-hydrografiska anstalt: Verksamheten i allmänhet: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 231,600.

[193.] 8. Statens meteorologisk-hydrografiska anstalt: Verksamheten i allmänhet: Observatörer, *reservationsanslag*. För innevarande budgetår är till observatörer vid statens meteorologisk-hydrografiska anstalt anvisat ett

reservationsanslag av 80,000 kronor, vilket enligt Kungl. Maj:ts beslut den 20 juni 1935 må disponeras till arvoden åt observatörer vid olika slag av stationer enligt i huvudsak följande fördelning:

stationer för väderlekstjänst	kronor 27,500
stormvarningsstationer	» 18,000
klimatstationer	» 18,500
vattenståndsstationer	» 13,500
specialstationer	» 2,500

Summa kronor 80,000.

I sin under näst föregående punkt omförmälda skrivelse den 17 september 1935 har *styrelsen för anstalten* bl. a. meddelat, att den under senare budgetår på grund av det statsfinansiella läget företagna sänkningen av förevarande anslag medfört, att för budgetåret 1934/1935 uppkommit en brist å anslaget av 2,471 kronor 94 öre, för vilken brist täckning begärts av särskilda medel. Till dess erforderlig utredning förebragts, huruvida en minskning kunde ske av det för stormvarningsstationer avsedda beloppet, har styrelsen ansett sig nödsakad begära en höjning av anslaget med 3,000 kronor. Härjämte har styrelsen föreslagit, att de observatörsarvoden, omkring 1,000 kronor, som för närvarande ur reservationsanslaget till underhåll av stationer m. m. utginge för solstrålningsmätningar, måtte överföras till ifrågasvarande anslag. Den sålunda föreslagna anslagsökningen, 4,000 kronor, har styrelsen ansett böra fördelas med 1,000 kronor å stationer för väderlekstjänst, 500 kronor å klimatstationer samt 2,500 kronor å specialstationer.

Statskontoret har tillstyrkt en reell ökning av anslaget med förslagsvis 2,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Lika med statskontoret anser jag anslagsförhöjningen kunna begränsas till 2,000 kronor. Då det vidare synes lämpligt att i enlighet med anstaltsstyrelsens förslag till förevarande anslag överföra ett belopp av 1,000 kronor från reservationsanslaget till underhåll av stationer m. m., torde det för nästa budgetår till arvoden åt observatörer erforderliga beloppet uppgå till 83,000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa den närmare fördelningen av anslaget.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens meteorologisk-hydrografiska anstalt: Verksamheten i allmänhet: Observatörer* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 83,000.

[194.] **9. Statens meteorologisk-hydrografiska anstalt: Verksamheten i allmänhet: Telegramkostnader m. m., förslagsanslag.** För telegramkostnader m. m. vid statens meteorologisk-hydrografiska anstalt är i riksstaten för budgetåret 1935/1936 uppfört ett förslagsanslag av 105,000 kronor. Från anslaget avses skola bestridas dels, i enlighet med av Kungl. Maj:t medde-

lade bestämmelser, telegramkostnader vid anstalten, däri inbegripna kostnader för anstaltens förseende med dagliga meteorologiska telegram från Färöarna och Island, dels ock kostnader för radioutsändningar vid anstalten. I sistnämnda hänseende är att märka, att aktiebolaget Radiotjänst den 22 december 1931 utfäst sig att under förutsättning att anstalten dagligen tillhandahölle bolaget tre väderleksrapporter, avsedda för utsändning i radio, härför från och med den 1 januari 1932, så länge en mellan telegrafstyrelsen och bolaget den 8 juni 1927 träffad överenskommelse rörande rundradions i Sverige ordnande bestode, till statsverket erlægga 48,000 kronor för år — därav 4,000 kronor för den s. k. tredje väderlektjänsten — att till statskontoret inbetalas månadsvis i efterskott. I brev till statskontoret den 28 juni 1935 har Kungl. Maj:t föreskrivit, att den från bolaget sålunda utgående ersättningen skall fr. o. m. budgetåret 1935/1936 påföras riksstatens inkomstsida och där redovisas under Uppbörd i statens verksamhet: Bidrag till statens meteorologisk-hydrografiska anstalt.

I skrivelse den 17 september 1935 har *styrelsen för statens meteorologisk-hydrografiska anstalt* föreslagit anslagets uppförande i riksstaten för nästa budgetår med oförändrat belopp av 105,000 kronor.

I anslutning härtill hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen *Departements-
chefen.*

att till *Statens meteorologisk-hydrografiska anstalt: Verksamheten i allmänhet: Telegramkostnader m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 105,000.

[195.] **10. Statens meteorologisk-hydrografiska anstalt: Verksamheten i allmänhet: Underhåll av stationer m. m., reservationsanslag.** I riksstaten är för innevarande budgetår till underhåll av stationer m. m. vid statens meteorologisk-hydrografiska anstalt uppfört ett reservationsanslag av 18,800 kronor. Av anslaget disponeras för närvarande 14,600 kronor för underhåll av stationer och utrustning, 2,800 kronor för observationer av de högre luftlagren samt 1,400 kronor för solstrålningsmätningar.

Styrelsen för anstalten har i skrivelse den 17 september 1935 hemställt om anslagets uppförande för nästa budgetår med 25,000 kronor. Beträffande anslagets fördelning å olika utgiftsändamål har styrelsen föreslagit oförändrat belopp för underhåll av stationer och utrustning, medan för observationer av de högre luftlagren medelst ballongsonderingar beräknats 10,000 kronor, varav cirka 8,100 kronor för genomförande av de efter internationell plan anbefallda uppstigningarna på fasta dagar samt cirka 1,900 kronor för Sveriges deltagande i de extra serier, som anordnades för utforskning av speciellt viktiga väderlekssituationer. I fråga om solstrålningsmätningar har ej föreslagits annan ändring än att, då, på sätt under en föregående punkt angivits, ett belopp av 1,000 kronor överförts från förevarande anslag till

reservationsanslaget till observatörer, anslagskravet för solstrålningsmätningar nedsatts till 400 kronor.

*Departementss-
chefen.*

Jag tillstyrker, att i nuvarande anslagsberäkning ej göras andra ändringar än dels den som följer därav att 1,000 kronor överflyttats till anslaget för observatörer dels ock att återstående anslagsbelopp, 17,800 kronor, avrundas uppåt med 200 kronor, vilket belopp torde böra tillföras de för observationer av de högre luftlagren avsedda medlen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens meteorologisk-hydrografiska anstalt: Verksamheten i allmänhet: Underhåll av stationer m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 18,000.

[196.] **11. Statens meteorologisk-hydrografiska anstalt: Verksamheten i allmänhet: Övriga omkostnader, förslagsanslag.** För innevarande budgetår är till övriga omkostnader vid statens meteorologisk-hydrografiska anstalt uppfört ett förslagsanslag av 50,500 kronor. Kungl. Maj:t har den 20 juni 1935 för användningen av anslaget fastställt följande stat:

U t g i f t e r.

1. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	kronor 10,500
2. Expenser, <i>förslagsvis</i>	» 18,500
3. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	» 20,500
4. Övriga utgifter: Biblioteket	» 2,000

Summa kronor 51,500.

S ä r s k i l d a u p p b ö r d s m e d e l.

Försäljning av publikationer kronor 1,000

Nettoutgift kronor 50,500.

I skrivelse den 17 september 1935 har *styrelsen för statens meteorologisk-hydrografiska anstalt* rörande anslagsbehovet för nästa budgetår anfört i huvudsak följande.

Genom de efter budgetåret 1931/1932 skedda nedsättningarna av anslagsposten till reseersättningar hade anstaltens fältarbeten, vilka vore en utomordentligt viktig del av anstaltens verksamhet, i alltför hög grad inskränkts. Stationerna kunde icke inspekteras så ofta som önskligt vore, och antalet utförda vattenmängdsmätningar vore alltför ringa med hänsyn till bl. a. den ekonomiska betydelsen av en tillförlitlig kännedom om vattentillgången. Anstalten hade under senare år endast utfört 100 à 150 vattenmängdsmätningar per år.

En betydande höjning av sagda anslagspost vore av nöden, om anstalten

skulle kunna rätt fylla sina uppgifter. Med hänsyn därtill att anstalten för andra viktiga ändamål måst föreslå icke obetydande höjningar av anslagen, ansåge sig styrelsen emellertid för närvarande böra inskränka sig till att föreslå en höjning med endast 2,500 kronor, vilken höjning motsvarade omkring 50 förrättningar, således från 10,500 till 13,000 kronor. Övriga poster föresloges oförändrade.

Styrelsen hemställde alltså, att under ifrågavarande anslag måtte för budgetåret 1936/1937 äskas ett belopp av 53,000 kronor.

Jag finner ej tillräckliga skäl föreligga för bifall till den föreslagna anslagshöjningen utan förordar, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp. *Departements-
chefen.*

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens meteorologisk-hydrografiska anstalt: Verksamheten i allmänhet: Övriga omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 50,500.

[197.] **12. Statens meteorologisk-hydrografiska anstalt: Särskilda undersökningar: Geofysiska undersökningar i Riksgränsen, reservationsanslag.** För ifrågavarande ändamål är i riksstaten för innevarande budgetår upptaget ett reservationsanslag av 6,000 kronor. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 20 juni 1935 skall anslaget disponeras enligt följande fördelning:

Arvode åt en tillsyningsman	kronor 3,432
Underhåll, utrustning, bränsle, lyse och expenser.....	» 2,568

Summa kronor 6,000.

I skrivelse den 17 september 1935 har *styrelsen för statens meteorologisk-hydrografiska anstalt* hemställt om oförändrat anslag för ändamålet under nästa budgetår.

Med bifall till styrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen *Departements-
chefen.*

att till *Statens meteorologisk-hydrografiska anstalt: Särskilda undersökningar: Geofysiska undersökningar i Riksgränsen* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 6,000.

[198.] **13. Statens meteorologisk-hydrografiska anstalt: Särskilda undersökningar: Väderlekstjänst för luftfarten, förslagsanslag.** I riksstaten är för innevarande budgetår till väderlekstjänst för luftfarten uppfört ett förslagsanslag av 68,900 kronor. För anslagets användning har Kungl. Maj:t den 20 juni 1935 fastställt följande stat:

Nionde huvudtiteln.**A v l ö n i n g a r.**

Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t..... kronor 41,137

O m k o s t n a d e r.

Expenser, förslagsvis..... kronor 11,700

Övriga utgifter:..

observationer, *förslagsvis*..... kronor 11,050

utrustning, *förslagsvis*..... » 2,000

diverse, *förslagsvis*..... » 3,013 » 16,063

Summa omkostnader kronor 27,763

Summa kronor 68,900.

Kungl. Maj:t har tillika förklarat, att den å staten upptagna anslagsposten till arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t, skall disponeras på följande sätt:

S t o c k h o l m s f l y g h a m n.**A. Dagtrafik.**

Arvode åt en meteorologassistent..... kronor 5,304

» » ett radiotelegrafiskt biträde..... » 3,300

B. Nattrafik.

Arvoden åt en var av två meteorologassistenter
å 1,915 kronor..... » 3,830

Arvode åt ett radiotelegrafiskt biträde..... » 1,375 kronor 13,809

M a l m ö f l y g p l a t s.**A. Dagtrafik.**

Arvode åt en meteorologassistent..... kronor 5,130

» » » »..... » 4,440

Arvoden åt en var av två radiotelegrafiska biträden
å 3,180 kronor..... » 6,360

B. Nattrafik.

Arvode åt en meteorologassistent..... » 2,960

» » » »..... » 1,850

» » ett radiotelegrafiskt biträde..... » 1,325 » 22,065

G ö t e b o r g s f l y g h a m n.**A. Dagtrafik.**

Arvode åt en meteorologassistent..... kronor 1,920

Arvoden åt en var av två radiotelegrafiska biträden
å 1,175 kronor..... » 2,350

B. Nattrafik.

Arvode åt en meteorologassistent..... » 993 » 5,263

Summa avlöningar kronor 41,137.

Med skrivelse den 17 september 1935 har *styrelsen för statens meteorologisk-hydrografiska anstalt* — under förmälan att styrelsen icke kunde närmare bedöma anslagsbehovet för ändamålet — överlämnat av anstalten

uppgjort förslag till utgiftsstat för väderlekstjänst för luftfarten under budgetåret 1936/1937, vilket förslag slutar å ett belopp av 243,100 kronor.

Anstalten har vid sina beräkningar utgått från ett av aktiebolaget Aero-transport för trafikperioden 1936/1937 uppgjort förslag till trafikprogram, vilket i jämförelse med 1935 års trafikplan innebär en avsevärd ökning. Sålunda har bl. a. dagtrafik föreslagits nyinrättad å linjen Stockholm—Malmö under hela året och å linjen Stockholm—Berlin under 5 månader. Å linjen Göteborg—Köpenhamn—Malmö har vidare dagtrafiken föreslagits utsträckt från 5 månader till hela året. Nattrafiken å linjerna Stockholm—Malmö och Malmö—Hannover har beräknats utökad från 5 månader respektive 8 månader till hela året, varjämte dylik trafik föreslagits nyinrättad likaledes under hela året å linjen Göteborg—Malmö. Den sålunda planerade ökningen av lufttrafiken har anstalten ansett kräva betydligt utvidgad väderlekstjänst. Ehuru en förbättring av meteorologernas ställning enligt anstaltens mening vore önskvärd, har anstalten likväl funnit denna fråga böra anstå, till dess större erfarenhet vunnits rörande nödvändiga kompetensfordringar för hit hörande tjänster.

I syfte att ernå en fastare organisation av väderlekstjänsten för luftfarten har anstalten föreslagit, att samtliga befattningar vid väderlekstjänsten skulle beredas anställning såsom extra ordinarie. I alla händelser borde enligt anstaltens uppfattning vid samtliga flyghamnar föreståndaren för väderlekstjänst och förste radiotelegrafisten samt vid Malmö flyghamn därjämte en meteorolog och en radiotelegrafist vara extra ordinarie tjänstemän liksom även den vid anstalten för luftfartens väderlekstjänst avsedda personalen.

I sina beräkningar av medelsbehovet har anstalten utgått från anställandet av följande extra ordinarie personal, nämligen vid anstalten en meteorolog i 21:a och ett kontorsbiträde i 4:e lönegraden, vid Stockholms flyghamn en meteorolog i 20:e, tre meteorologer i 18:e, en radiotelegrafist i 13:e samt tre radiotelegrafister och fyra assistenter i 12:e lönegraden, vid Malmö flyghamn en meteorolog i 20:e, fyra meteorologer i 18:e, en radiotelegrafist i 13:e samt fyra radiotelegrafister och fyra assistenter i 12:e lönegraden ävensom slutligen vid Göteborgs flyghamn en meteorolog i 20:e, tre meteorologer i 18:e, en radiotelegrafist i 13:e samt tre radiotelegrafister och fyra assistenter i 12:e lönegraden. För grundavlöningar åt nu angivna personal har — efter minskning med å personalen belöpande pensionsavdrag — upptagits ett belopp av i runt tal 140,000 kronor, varjämte för avlöningsförhöjningar m. m. beräknats ett belopp av 3,000 kronor. Vidare har anstalten föreslagit uppförande av 5,000 kronor till avlöning åt vikarier under sön- och helgdagar samt under semester ävensom av 3,000 kronor till särskilda löneförmåner i form av provisoriskt dyrortstillägg. Sammanlagt har under rubriken »avlöningar» beräknats $(140,000 + 3,000 + 5,000 + 3,000 =)$ 151,000 kronor.

För arvoden åt observatörer har anstalten ansett erforderligt med ett belopp av 47,100 kronor, varav 16,500 kronor för synoptiska nattobservationer, 4,000 kronor för landnings- och dimobservationer samt 26,600 kronor för sträckrapporter.

Slutligen har anstalten för »omkostnader» beräknat ett belopp av 45,000 kronor. I nämnda belopp ingå för expenser 28,500 kronor — därav 25,000 kronor för telegramkostnader — för pilotballongviseringar 4,500 kronor, för utrustning 8,000 kronor samt för resekostnader m. m. 4,000 kronor.

Enligt anstaltens beräkningar skulle alltså totala medelsbehovet under anslaget uppgå till $(151,000 + 47,100 + 45,000 =)$ 243,100 kronor.

I ärendet hava infordrade utlåtanden avgivits den 19 oktober 1935 av luftfartsmyndigheten, den 24 oktober 1935 av statskontoret samt den 29 oktober 1935 av allmänna civilförvaltningens lönenämnd.

Luftfartsmyndigheten har anfört i huvudsak följande.

Den omfattning, i vilken väderleksupplysningar tillhandahölles, och beskaffenheten därav bestämdes av internationell praxis, från vilken den svenska väderlekstjänsten icke torde kunna avvika såväl med hänsyn till att densamma vilade på erfarenhet av vad trafiksäkerheten krävde som till att svensk luftfart sedan länge kostnadsfritt ånjutit förmånen av en på dylikt sätt organiserad väderlekstjänst under sin på utlandet drivna trafik. Att anstaltens förslag medförde en jämförelsevis stor kostnadsökning vore naturligt med hänsyn till att inhemsk lufttrafik tidigare icke förekommit i nämnvärd utsträckning. En dylik ökning innebure dock intet oförutsett. I luftfartsutredningens betänkande (sid. 128) och Kungl. Maj:ts proposition 162/1935 (sid. 74) förutsattes kostnaderna för väderlekstjänsten för den reguljära luftfarten från och med år 1937 komma att uppgå till omkring 230,000 kronor per år.

Vad beträffade aktiebolaget Aerotransports förslag till trafikprogram torde det, enligt vad nu kunde överblickas, vara ovisst, dels huruvida på sträckan Göteborg—Malmö någon nattrafik, som enligt nämnda uppgifter förutsatts skola pågå året runt, över huvud komme till stånd under budgetåret 1936/1937, dels ock huruvida under år 1936 dagtrafiken på samma sträcka komme att ökas över den under år 1935 bedrivna trafiken.

Därest omförmälda nattrafik icke komme till stånd, kunde, enligt av anstalten under hand till luftfartsmyndigheten lämnade upplysningar, det begärda anslagsbeloppet minskas med omkring 25,000 kronor och, om ej heller dagtrafiken på nämnda sträcka under 1936 finge större omfattning än under år 1935, med ytterligare omkring 5,600 kronor. Då övervägande sannolikhet för närvarande talade för, att trafikprogrammet komme att på nyss angivna sätt begränsas, ansåge luftfartsmyndigheten det begärda anslagsbeloppet, 243,100 kronor, kunna minskas med 30,600 kronor till 212,500 kronor.

Uteslutet vore ej heller, att den flygtrafik å sträckan Oslo—Göteborg—Malmö, som enligt det vid 1935 års avtal mellan staten och aktiebolaget Aerotransport fogade trafikprogrammet skulle bedrivas dagligen från och med den 1 januari 1937, åtminstone till en början icke finge avsedd omfattning, men försiktigheten torde bjuda att beräkna medel för väderlekstjänst för denna trafik, varvid dock givetvis den möjlighet till besparing, som kunde följa av en eventuell reducering av densamma, borde utnyttjas.

Härutöver hade luftfartsmyndigheten ej funnit anledning till erinran mot det framlagda förslaget.

Statskontoret har ansett sig böra framhålla, dels att enligt ämbetsverkets uppfattning anledning icke föreläge att för närvarande bereda hela den personal, som funnes behöflig för väderlekstjänsten, extra ordinarie anställning, utan att detta tillsvidare syntes böra ske endast i strängt begränsad omfattning, dels ock att, enligt numera tillämpade grunder för anslagsuppställningen, särskild anslagspost icke — på sätt anstalten föreslagit — borde upptagas för vikariatsersättningar, vilka i stället borde bestridas från anslagsposten till grundavlöningar m. m. till icke-ordinarie personal.

Lönenämnden har anfört bland annat följande.

Det undandroge sig ett närmare bedömande från lönenämndens sida, i vilken omfattning en förstärkning av arbetskrafterna på förevarande område kunde komma att visa sig erforderlig. Lönenämnden ville emellertid ifrågasätta, huruvida det kunde anses nödvändigt att vid varje flyghamn anställa fyra extra ordinarie assistenter i samma lönegrad som radiotelegrafisterna. Det syntes lönenämnden, som om möjlighet skulle förefinnas att utbyta åtminstone en eller annan av dessa assistentbefattningar mot tjänst i lägre lönegrad. I övrigt hade lönenämnden icke funnit anledning till erinran beträffande de av anstalten föreslagna lönegradsplaceringarna.

Vad anginge frågan om den anställningsform, som lämpligen borde komma till användning beträffande ifrågavarande personal, syntes det tveksamt, huruvida det överhuvud taget kunde vara lämpligt att, innan närmare erfarenhet vunnits angående väderlekstjänsten för luftfarten, personalen erhöles extra ordinarie anställning. Enligt lönenämndens mening förefunnes så mycket större anledning att tillsvidare tillämpa en mindre fast anställningsform, som det ännu icke torde med säkerhet kunna bedömas, i vilken omfattning den planerade utökningen av flygtrafiken komme till stånd under nästkommande budgetår. Lönenämnden ansåge sig fördenskull böra förordna, att de befattningshavare, som komme att bliva erforderliga för ifrågavarande väderlekstjänst, tillsvidare anställdes som extra tjänstemän.

I den mån flygtrafiken utvidgas komma helt naturligt ökade krav att ställas på den för luftfarten avsedda väderlekstjänsten. Det är emellertid ännu ovisst, vilken omfattning berörda trafik kommer att erhålla under det närmaste året. Än svårare är det på sakens nuvarande ståndpunkt att tillförlitligt bedöma behovet av väderlekstjänst och storleken av de kostnader, denna kan medföra för statsverket. Viss reducering av det för ändamålet föreslagna beloppet har förordats av luftfartsmyndigheten. Det synes ej uteslutet att ytterligare besparingar kunna ske. Då någon detaljgranskning av anstaltens kostnadsberäkningar för närvarande knappast är möjlig, kan jag ej tillstyrka, att sagda beräkningar läggas till grund för nästa budgetårs medelsanvisning. I detta sammanhang må erinras att Kungl. Maj:t den 22 november 1935 uppdragit åt luftfartsmyndigheten, flygstyrelsen, telegrafstyrelsen och styrelsen för statens meteorologisk-hydrografiska anstalt att gemensamt verkställa utredning rörande bland annat frågan om möjligheterna att nedbringa kostnaderna för väderlekstjänsten för luftfarten. Med anledning av vad nu anförts vill jag förordna, att under nionde huvudtiteln för omförmälda väderlekstjänst utan fördelning å olika utgiftsposter för budgetåret 1936/1937 anvisas ett förslagsanslag till Kungl. Maj:ts förfogande, att i mån av behov och efter prövning i varje särskilt fall utanordnas till styrelsen för statens meteorologisk-hydrografiska anstalt för bestridande av de med väderlekstjänsten förenade kostnaderna. Anslaget torde böra upptagas med ett belopp av 150,000 kronor.

Emellertid har viss personal sedan en längre tid tillbaka varit sysselsatt med ifrågavarande väderlekstjänst. Då behov av denna personal torde komma att förefinnas även framdeles, synes det önskvärt, att vederbörande be-

Departements-
chefen.

fattningshavare beredas de tryggare anställningsförhållanden, som följa av tjänsternas uppförande såsom extra ordinarie. På grund härav torde styrelsen för omförmälda anstalt böra, om erinran från riksdagens sida ej möter, äga rätt att i extra ordinarie tjänsteställning placera följande befattningshavare, nämligen vid Stockholms flyghamn en meteorolog i 20:e och en radiotelegrafist i 13:e lönegraden samt vid Malmö flyghamn en meteorolog i 20:e och en i 18:e lönegraden samt en radiotelegrafist i 13:e och en i 12:e lönegraden.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens meteorologisk-hydrografiska anstalt: Särskilda undersökningar: Väderlekstjänst för luftfarten* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 150,000.

[199.] **14. Bidrag till seismologiska och magnetiska iakttagelser i Abisko, reservationsanslag.** För seismologiska och magnetiska iakttagelser vid naturvetenskapliga stationer i Abisko är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört ett reservationsanslag å 9,150 kronor.

I skrivelse den 17 september 1935 har *styrelsen för statens meteorologisk-hydrografiska anstalt* föreslagit, att anslag för ändamålet måtte för budgetåret 1936/1937 uppföras med oförändrat belopp.

*Departements-
chefen.*

Med bifall till anstaltsstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till seismologiska och magnetiska iakttagelser i Abisko* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 9,150.

M. Diverse.

[200.] 1. **Ersättning till statens allmänna fastighetsfond, förslagsanslag.**

Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet förut i dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört angående ersättning till statens allmänna fastighetsfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 733,300.

[201.] 2. **Internationella lantbruksinstitutet i Rom, förslagsanslag.** Till bestridande av utgifterna för Sveriges deltagande i internationella lantbruksinstitutet i Rom hava årligen anvisats medel dels från och med 1907 till och med budgetåret 1931/1932 under ett anslag, dels ock för tiden där- efter intill budgetåret 1935/1936 under två anslag, nämligen ett extra förslagsanslag till gäldande av Sveriges årsbidrag till institutet samt ett extra reservationsanslag till bestridande av övriga kostnader för Sveriges deltagande i institutet. Jämlikt de nya grunderna för riksstatsens uppställning äro berörda båda anslag för innevarande budgetår sammanförda till ett anslag av förslagsanslags natur, benämnt »Internationella lantbruksinstitutet i Rom». Anslaget är i riksstaten uppfört med 10,000 kronor.

I fråga om årsbidraget till institutet torde jag få erinra, att, enligt år 1906 fattat beslut angående bidrag till verksamheten vid institutet, institutets utgifter efter avdrag av dess inkomster från andra källor än statsbidragen fördelas mellan de anslutna staterna i förhållande till för varje stat fastställt antal kvoter. På varje kvot kommer högst 4,000 guld-francs. Enär Sverige har två kvoter, utgör dess bidrag till institutet högst 8,000 guld-francs, vilket belopp före guldmyntfotens övergivande i Sverige motsvarade omkring 5,800 kronor. Till gäldande av årsbidraget till institutet är för innevarande budgetår avsett ett belopp av 8,000 kronor.

För övriga kostnader för Sveriges deltagande i institutet har för budgetåret 1935/1936 beräknats 2,000 kronor. Härav avsågos 200 kronor till kostnader vid fullgörande av lantbruksakademien meddelat uppdrag att för Sveriges del omhändervärd de direkta förbindelserna med institutet, 1,200 kronor till ersättning åt ombud för inställelse vid institutet m. m. samt 600 kronor till ersättning åt en vid institutet anställd svensk person.

I skrivelse den 12 september 1935 har *lantbruksakademien* hemställt, att årsbidraget till institutet måtte för nästa budgetår upptagas med oförändrat belopp 8,000 kronor. För övriga kostnader yrkar akademien ett till

3,000 kronor förhöjt anslag. Till motivering av anslagsökningen anför akademien, att erfarenheten visat, att det med nuvarande begränsning av anslaget vore förenat med stora svårigheter att på ett nöjaktigt sätt upprätthålla kontakten med institutet. Bland annat hade akademien icke kunnat i önskvärd usträckning tillhandagå institutet med översättningsarbeten. Icke heller hade det tillgängliga reseanslaget medgivit, att vårt lands direkta deltagande i arbetet inom institutets ständiga kommitté kunnat ordnas på ett tillfredsställande sätt.

*Departements-
chefen.*

Lantbruksakademiens hemställan om förhöjt anslag innebär ett upprepande av ett föregående år gjort yrkande. Jag anser mig ej heller nu kunna biträda detsamma. Anslaget bör sålunda upptagas med oförändrat belopp 10,000 kronor, varav högst 2,000 kronor torde få disponeras för sådana utgifter, som ej avse årsbidragets gäldande.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Internationella lantbruksinstitutet i Rom* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 10,000.

[202.] **3. Internationella frysinstitutet i Paris, förslagsanslag.** Den 21 juni 1920 ingicks en internationell konvention rörande upprättandet i Paris av ett internationellt frysinstitut (Institut international du Froid). Sverige är sedan den 21 december 1921 anslutet till konventionen ifråga. Anslutningen skedde till en början för tio år (Sveriges överenskommelser med främmande makter nr 44/1921, art. 10), varefter den, då uppsägning ej verkställdes före den 21 december 1931, förlängdes på ytterligare fem år. Vissa av institutets generalkonferens den 23 november 1934 antagna ändringar av konventionen har Kungl. Maj:t den 5 april 1935 för Sveriges del godkänt. Jämlikt konventionsbestämmelserna är Sverige förpliktat kvarstå som medlem av institutet för ytterligare en femårsperiod (den 21 juni 1935—den 20 juni 1940). Enligt artikel 9 i dess nya avfattning har Sverige såsom tillhörande klass IV att erlægga ett årsbidrag av 1,600 guldfrancs.

För bestridande av kostnaderna för Sveriges bidrag till institutet för kalenderåret 1936 är för innevarande budgetår anvisat ett förslagsanslag av 2,100 kronor.

I skrivelse den 26 augusti 1935 har *kommerskollegium* föreslagit, att till gäldande av Sveriges bidrag för år 1937 till institutet måtte jämväl för nästa budgetår anvisas ett förslagsanslag av $(1,600 \times 1.30 = 2,080 =)$ i runt tal 2,100 kronor.

*Departements-
chefen.*

Med biträdande av kommerskollegii förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Internationella frysinstitutet i Paris* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 2,100.

[203.] **4. Internationell hydrografisk-biologisk anstalt, förslagsanslag.** Till täckandet av Sveriges andel i kostnaderna för en internationell hydrografisk-biologisk centralanstalt i Köpenhamn är å riksstaten för innevarande budgetår uppfört ett förslagsanslag av 10,000 kronor. Anvisningen avser verksamhetsåret 22 juli 1935—21 juli 1936; utbetalningen sker i danskt mynt.

Jag erinrar, att Kungl. Maj:t den 18 oktober 1935 med anledning av hänvändelse från danska beskickningen i Stockholm den 18 oktober 1935 förklarar, att Kungl. Maj:t under förutsättning att riksdagen fortfarande komme att bevilja för varje år erforderligt belopp för Sveriges fortsatta deltagande i de internationella havsundersökningarna för sin del biträdde framställt förslag om undersökningarnas fortsättande under ytterligare fem år, räknat från och med den 22 juni 1936 och Sveriges anslutning för nämnda tid till det internationella rådet för ifrågavarande undersökningar.

I skrivelse den 6 september 1935 har *svenska hydrografisk-biologiska kommissionen* hemställt, att för budgetåret 1936/1937 måtte för ändamålet göras tillgängligt ett oförändrat anslagsbelopp av 10,000 kronor.

Med biträdande av framställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte *Departements-*
föreslå riksdagen *chefen.*

att till *Internationell hydrografisk-biologisk anstalt* för
budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 10,000.

[204.] **5. Internationella meteorologiska sekretariatet, förslagsanslag.** Till gäldande av Sveriges bidrag till internationella meteorologiska sekretariatet är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört ett förslagsanslag å 1,200 kronor.

I skrivelse den 17 september 1935 har *styrelsen för statens meteorologisk-hydrografiska anstalt* föreslagit, att anslag för ändamålet måtte för nästa budgetår utgå med oförändrat belopp.

Med biträdande av anstaltsstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. *Departements-*
Maj:t måtte föreslå riksdagen *chefen.*

att till *Internationella meteorologiska sekretariatet* för bud-
getåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1,200.

[205.] **6. Internationella kommissionens för undersökning av de högre luftlagren internationella publikation.** För innevarande budgetår är till bidrag till internationella kommissionens för undersökning av de högre luftlagren internationella publikation uppfört ett anslag å 800 kronor. Anslaget är avsett för utbetalning av dylikt bidrag för Sveriges del 1935 med 720 kronor.

Styrelsen för statens meteorologisk-hydrografiska anstalt har i skrivelse den 17 september 1935 föreslagit oförändrat anslag för nästa budgetår.

*Departements-
chefen.*

Då Sveriges bidrag till ifrågavarande publikation även för 1936 torde utgå med 720 kronor, synes anslag för ändamålet böra uppföras med sistsagda belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Internationella kommissionens för undersökning av de högre luftlagren internationella publikation* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 720.

[206.] **7. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, reservationsanslag.** Till bestridande av kostnader för kommittéer och utredningar genom sakkunniga har under nionde huvudtiteln för vartdera av budgetåren 1934/1935 och 1935/1936 varit uppfört ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

Inom jordbruksdepartementets förvaltningsområde pågår ett omfattande utredningsarbete. Anslag för ändamålet för nästa budgetår torde böra upptagas till oförändrat belopp av 200,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 200,000.

[207.] **8. Extra utgifter, reservationsanslag.** Under nionde huvudtiteln är för innevarande budgetår till extra utgifter uppfört ett reservationsanslag av 75,050 kronor.

Anslaget torde för budgetåret 1936/1937 böra uppföras med 75,030 kronor. Jag hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 75,030.

[208.] **9. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, förslagsanslag.** I anslutning till vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört beträffande dyrtidstillägg under budgetåret 1936/1937 åt befattningshavare i statens tjänst, torde för sådant ändamål böra för befattningshavare vid de till jordbruksdepartementet hörande ämbetsverk och kårer anslås ett belopp av 900,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förlagsanslag* av kronor 900,000.

[209.] **10. Reglering av vissa kursförluster, förslagsanslag.** I riksstaten har för beredande av ersättning för kursförlust åt lantbruksattachéerna uppförts för varterdera av budgetåren 1933/1934 och 1934/1935 ett förslagsanslag av 16,000 kronor samt för budgetåret 1935/1936 ett förslagsanslag av 22,000 kronor. Ersättningen utgår enligt Kungl. Maj:ts beslut den 30 oktober och den 31 december 1931, varigenom förordnats, att kursförluster, som, efter det riksbanken genom Kungl. Maj:ts beslut den 27 september 1931 befriats från skyldigheten att inlösa sina sedlar med guld, uppstode vid utbetalande av lön och expensmedel till innehavare av lantbruksattachébefattning, skulle, i den mån sådan förlust överstege en kursmarginal av fyra procent, tillsvidare ersättas vederbörande.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Reglering av vissa kursförluster* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 22,000.

För budgetåret 1936/1937 skulle vid bifall till av mig gjorda förslag under nionde huvudtiteln uppföras kronor 75,075,700.

Då för budgetåret 1935/1936 under nionde huvudtiteln anvisats » 73,213,300, skulle huvudtitelnslutsumma således komma att ökas med » 1,862,400.

Vid jämförelse mellan utgifterna under huvudtiteln för de båda budgetåren är att märka, att anslaget för avsättning till fonden för mötande av förluster å spannmålsregleringen — vilket anslag motsvaras av å riksstatens inkomstsida under särskild inkomsttitel uppfört belopp till enahanda storlek som anslagsbeloppet — förorsakat en höjning i huvudtitelnslutsumma med 500,000 kronor. Vidare hava, i anslutning till att inkomsterna av totalisatormedel beräknats till 100,000 kronor högre belopp än innevarande budgetår, de anslagsbelopp som skola utgå av sagda medel likaledes höjts med 100,000 kronor. Bortsett från dessa anslag hava utgifterna under huvudtiteln stigit med 1,262,400 kronor. Beträffande detta belopp må till en början framhållas, att under budgetåret 1936/1937 avses skola från anslag under nionde huvudtiteln bestridas de utgifter, för vilka innevarande budgetår äro anvisade under andra huvudtiteln till »Fastighetsregisterkommissionen» 32,000 kronor och till »Bidrag till städer och vissa andra samhällen för upprättande av fastighetsregister m. m.» 23,000 kronor samt under tionde huvudtiteln till »Säkerhetsanordningar till ledning för fiskefartyg» 5,600 kronor. Vad angår an-

slagsökningen i övrigt, 1,201,800 kronor, må erinras, att följande nya anslag av större betydelse beräknats anvisade, nämligen till byggnadsarbeten m. m. för statens växtskyddsanstalt 300,000 kronor, till byggnadsarbeten m. m. för lantbruksförsöksverksamheten 400,000 kronor, till bidrag för inrättande av lantbruksskola i Norrbottens län 225,000 kronor, till ladugårdsförbättringar inom Västerbottens län 100,000 kronor samt till jordanskaffningsverksamhet inom Västerbottens och Norrbottens län 800,000 kronor. Vidare må framhållas, att bidragsanslaget till hushållningssällskapen föreslagits höjt med omkring 200,000 kronor och att anslaget till dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst stigit med 100,000 kronor. Å andra sidan hava en del utgiftsminskningar föreslagits beträffande bland annat bidragen till gödselvårdsanläggningar med 150,000 kronor och bidragen till täckdikningar med 500,000 kronor. Nämnas må också, att något bidragsanslag för uppförande av spannmålslagerhus — för innevarande budgetår upptaget med 300,000 kronor — icke ansetts erforderligt samt att anslag till främjande av beredning och avsättning av fisk äskats med ett 200,000 kronor lägre belopp än det för innevarande budgetår för ändamålet anvisade.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande från statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
Hugo Nordlander.

Register

till

Nionde huvudtiteln för budgetåret 1936/1937.**A. Jordbruksdepartementet.**

Sid.		Kronor
	Jordbruksdepartementet:	
1	Avlöningar.....	226,500
5	Omkostnader.....	43,000
	Säger för jordbruksdepartementet	269,500

B. Lantbruksstyrelsen m. m.

	Lantbruksstyrelsen:	
5	Avlöningar.....	343,400
10	Omkostnader.....	58,300
	Lantbruksingenjörer och deras biträden:	
13	Avlöningar.....	314,400
18	Reseersättningar.....	280,000
	Statskonsulenter m. m.:	
18	Avlöningar.....	39,100
19	Reseersättningar.....	7,000
	Fiskeriintendenter m. m.:	
20	Avlöningar.....	81,000
23	Omkostnader.....	35,400
	Lantbruksattachéer:	
23	Avlöningar.....	41,900
28	Omkostnader.....	26,000
	Säger för lantbruksstyrelsen m. m.	1,226,500

C. Lantbruksakademien och försöksväsendet på jordbruksområdet.

	Lantbruksakademien:	
28	Avlöningar.....	13,600
31	Bidrag till museum, bibliotek m. m.....	12,000
	Centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet:	
31	Avlöningar.....	147,800
36	Omkostnader.....	83,800
	Fasta försöksgårdar för jordbruket:	
38	Lanna Borregården i Skaraborgs län.....	22,000
39	Offers gård i Västernorrlands län.....	39,000
41	Försök att förbättra hållbarheten hos smör.....	—
42	Avkastningsbedömning rörande avelssvin.....	25,000

Sid.		Kronor
	Statens växtskyddsanstalt:	
42	Avlöningar.....	81,600
47	Omkostnader.....	45,000
50	Byggnadsarbeten m. m.....	*300,000
51	Försöksverksamhet med köksväxter vid Alnarps trädgårdar....	18,000
54	Bidrag till fast försöksverksamhet vid statsunderstödda lantbruks- och lantmannaskolor.....	6,000
54	Byggnadsarbeten för lantbruksförsöksverksamheten, m. m.....	*400,000
	Säger för lantbruksakademien och försöksväsendet på jordbruksområdet.....	1,193,800

D. Undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanärningar m. m.

	Lantbrukshögskolan:	
55	Avlöningar.....	315,500
64	Omkostnader.....	115,600
68	Materiel m. m.....	99,800
69	Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek.....	15,000
69	Stipendier.....	9,000
69	Byggnadsarbeten och vissa andra engångskostnader.....	145,100
71	Inredning och inventarier.....	99,000
	Lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitutet vid Alnarp:	
72	Avlöningar.....	158,400
78	Omkostnader.....	26,400
82	Materiel m. m.....	10,000
82	Bokinköp och bokbindning för institutets bibliotek.....	4,000
82	Stipendier m. m.....	7,900
82	Specialkurs för lantbruksstuderande m. m.....	29,000
85	Understöd åt lantbruksundervisningsseminariet å Rimforsa.....	26,000
	Lägre lantbruksundervisning m. m.:	
87	Lantbruksskolan vid Ultuna.....	9,500
90	Hovbeslagsskolan vid Alnarp.....	5,800
92	Lägre mejeriskolor för kvinnor.....	27,000
92	Understöd åt lantmannaskolor.....	530,000
94	Understöd åt lantbrukskolor.....	312,000
98	Understöd åt lantbruksskolor.....	138,000
99	Bidrag till Norrbottens läns hushållningssällskap för inrättande av lantbruksskola m. m.....	*225,000
100	Bidrag till särskilda utbildningskurser.....	103,000
109	Understöd åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter m. m.....	290,000]
	Trädgårdsundervisningen:	
111	Understöd åt lantbruksakademiens trädgårdsskola.....	10,000
111	Understöd åt trädgårdsskolorna i mellersta och norra Sverige	36,000
113	Bidrag till kurser i trädgårdsskötsel.....	30,000
113	Stipendier för högre utbildning i trädgårdsfacket.....	1,800
114	Reseunderstöd för studier på jordbrukets område.....	5,000
	Säger för undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanärningar m. m.....	2,783,800

* Beräknat belopp.

Sid.

Kronor

E. Hästavel och boskapsskötsel m. m.

Statens hingstdepåer och stuteri:		
116	Avlöningar.....	160,200
121	Omkostnader.....	194,600
124	Byggnadsarbeten.....	125,000
128	Hästavelns befrämjande.....	482,200
Nötboskapsavelns befrämjande:		
130	Befrämjande i allmänhet av nötboskapsaveln.....	210,000
132	Understöd åt kontrollföreningsverksamhet.....	90,000
134	Understöd åt avelscentra för nötboskap av fjällras.....	20,000
134	Svinavelns befrämjande.....	15,000
137	Fåravelns befrämjande.....	15,200
144	Getavelns befrämjande.....	3,700
144	Fjäderfåavelns befrämjande.....	35,000
146	Biskötselns befrämjande.....	—
Säger för hästavel och boskapsskötsel m. m.		1,350,900

F. Veterinärväsendet m. m.

Veterinärhögskolan:		
147	Avlöningar.....	279,700
153	Omkostnader.....	27,950
155	Materiel m. m.....	40,250
156	Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek.....	6,000
156	Stipendier.....	4,000
156	Veterinärinrättningen i Skara.....	8,500
Statens veterinärbakteriologiska anstalt:		
157	Avlöningar.....	151,200
162	Omkostnader.....	114,600
Veterinärstaten:		
164	Avlöningar.....	1,446,800
174	Reseersättningar.....	27,000
Förekommande och hämmande av smittsamma husdjursjukdomar:		
175	Karantänsanstalten i Haparanda för husdjur.....	2,700
176	Åtgärder mot tuberkulos hos nötkreaturen.....	325,000
179	Kontroll å uppvärmning av till kreatursföda avsedd mjölk m. m.....	35,000
180	Statsbidrag vid försäkring.....	10,000
180	Övriga utgifter.....	200,000
Säger för veterinärväsendet m. m.		2,678,700

G. Lanthushållning i allmänhet.

181	Bidrag till hushållningssällskapen.....	3,522,000
190	Befrämjande i allmänhet av jordbruk och lantmannanäringar	90,000
Befrämjande av mindre jordbruk:		
190	Höjande av det mindre jordbruket.....	62,000
193	Ordnad bokföring vid mindre jordbruk.....	20,700

Sid.		Kronor
	Befrämjande av fröodlingen m. m.:	
	Statens centrala frökontrollanstalt:	
194	Avlöningar.....	226,200
198	Omkostnader.....	105,800
198	Understöd åt lokala frökontrollanstalter.....	6,000
199	Befordrande av inhemsk fröodling.....	22,000
199	Bidrag till Sveriges utsädesförening.....	244,000
206	Understödjande av den praktiskt vetenskapliga verksamheten å Weibullsholm.....	65,000
	Kemiska stationer m. m.:	
207	Understöd åt kemiska stationer.....	43,000
208	Understöd åt kemisk-växtbiologiska anstalten inom Norrbottens län.....	36,500
210	Bekämpande av växtsjukdomar.....	70,000
214	Bekämpande av ogräs.....	—
215	Bidrag till svenska mosskulturföreningen.....	111,500
215	Fraktlindring för kalk.....	500,000
216	Bidrag till gödselvårdsanläggningar.....	200,000
217	Bidrag till svenska betes- och vallföreningen.....	90,300
219	Bestridande med allmänna medel av vissa med betesreglering förenade kostnader.....	1,000
219	Bidrag till Sveriges pomologiska förening.....	14,000
	Befrämjande av mejerihanteringen m. m.:	
220	Bidrag till avlöande av mejerikonsulenter m. m.....	*92,000
222	Bidrag till svenska smörprovningarna.....	89,500
227	Statens lagerhus.....	157,200
232	Bidrag för uppförande av spannmålslagerhus.....	—
233	Avsättning till fonden för mötande av förluster å spannmålsregleringen.....	*10,000,000
234	Avsättning till jordbrukets prisregleringsfond.....	*24,000,000
	Jordbrukets kreditkassor:	
235	Revision av jordbrukskasserörelsen m. m.....	*100,000
236	Förvaltningsbidrag till jordbrukskasserörelsen.....	375,000
	Lån till jordbrukare för genomförande av ackord m. m.:	
238	Centralnämnden och länenämnderna för ackordslåneärenden m. m.....	100,000
239	Ackordslån åt jordbrukare m. m.....	1,900,000
240	Förvaltningsbidrag till förmedlare av lån från statens sekundärlånefond för jordbrukare m. m.....	100,000
	Maskin- och redskapsprovningsanstalterna vid Ultuna och Alnarp:	
241	Avlöningar och omkostnader.....	55,500
243	Instrumentutrustning och vissa andra engångskostnader.....	10,000
	Bidrag till jordbrukstekniska föreningen:	
244	Verksamheten i allmänhet.....	12,000
244	Särskild forskningsverksamhet.....	*25,000
245	Befrämjande av landsbygdens elektrifiering.....	7,800
246	Bidrag till bestridande av kostnaderna för lantbruksmöten.....	25,000
247	Bidrag till jordbrukarungdomens förbund.....	90,000
249	Bidrag till ladugårdsförbättringar inom vissa delar av Västerbottens län.....	100,000
	Säger för lanthushållning i allmänhet	42,669,000

* Beräknat belopp.

Sid:

Kronor

H. Egnahemsbildning, kolonisation och grundförbättringar m. m.

Egnahemsbildning:		
Statens egnahemsstyrelse:		
253	Avlöningar.....	65,300
255	Omkostnader.....	21,000
256	Förvaltningsbidrag till egnahemslåneförmedlare.....	1,290,000
256	Bidrag till hushållningssällskap för jordanskaffningsverksamhet.....	1,000
257	Premielån till egnahemslåntagare för nyodlings- och nybyggnadsarbeten.....	700,000
258	Byggande av nybyggesvägar.....	100,000
259	Jordanskaffningsverksamhet inom Västerbottens och Norrbottens län.....	*800,000
Kolonisation:		
260	Statens kolonisationsnämnder.....	23,800
261	Understödjande av kolonisation å vissa kronoparker.....	77,800
263	Understödjande av kolonisationsverksamheten å Alträskas kolonisationsområde.....	3,800
264	Odlings- och byggnadshjälp åt innehavare av odlingslägenheter m. fl.....	250,000
Grundförbättringar:		
265	Statens avdikningsanslag.....	3,700,000
268	Bidrag till nyodling, betesförbättring, stenröjning och jordkörning å ofullständiga jordbruk.....	1,500,000
270	Bidrag till täckdikningar.....	1,000,000
272	Jordbrukskommissioner.....	20,000
273	Arrenderådgivning åt vissa arrendatorer.....	10,000
Säger för egnahemsbildning, kolonisation och grundförbättringar m. m.....		9,562,700

I. Fiskeriväsendet.

Undersöknings- och försöksanstalt för sötvattensfisket:		
274	Avlöningar.....	26,200
275	Omkostnader.....	17,200
276	Svenska hydrografisk-biologiska kommissionen.....	74,700
Statens fartyg för fiskeundersökningar:		
282	Avlöningar.....	49,300
286	Underhålls- och driftkostnader.....	48,800
287	Fiskets befrämjande i de särskilda orterna.....	117,000
288	Befrämjande i allmänhet av fiskerinäringen.....	65,000
289	Befrämjande av fiske på avlägsna fiskevatten.....	—
290	Omplantering av rödspätta.....	8,500
291	Gottgörelse till fiskerinäringen för av dess utövare erlagd bensinskatt, att utgå av automobilskattemedel.....	90,000
292	Ersättning till strandägare för mistad fiskerätt m. m.....	75,000

* Beräknat belopp.

Sld.		Kronor
293	Avsättning till statens fiskredskapsfond	45,000
294	Främjande av beredning och avsättning av fisk m. m.	300,000
295	Säkerhetsanordningar till ledning för fiskefartyg	8,500
	Säger för fiskeriväsendet	925,200

J. Skogsväsendet.

	Skogshögskolan:	
299	Avlöningar	*171,700
300	Omkostnader	*62,500
300	Ersättning till statens domäners fond för utgifter för statens skogsskolor m. m.	*195,300
	Statens skogsförsöksanstalt:	
301	Avlöningar	160,300
306	Omkostnader	65,700
307	Ersättning till statens domäners fond för utgifter för övertalig personal	292,500
	Skogsvård m. m.:	
308	Ersättning till statens domäners fond för utgifter för tillsyn å kronohemmans skogar samt husbehovsskogar	32,000
309	Ersättning till statens domäners fond för utgifter för tillsyn å skyddsskogar	70,800
310	Understödande av skogsvård å kronohemmans skogar samt husbehovsskogar	5,000
311	Skogsvårdens befrämjande	1,500,000
315	Statens skogsutdikningsanslag	900,000
320	Statens skogsodlingsanslag	350,000
322	Vissa tillfälliga skogsvårdsåtgärder å enskildas skogar	—
327	Väg- och flottledsbyggnader å skogar i enskild ägo	—
329	Bidrag till skogsvårdsstyrelsernas förbund	33,000
330	Bidrag till vissa föreningar	13,400
331	Släckning av skogseld	*70,000
331	Vissa åtgärder på skogshushållningens område m. m.	300,000
332	Merkostnader vid användning av inhemskt bränsle vid statens stationära värmeanläggningar	150,000
334	Belöningar för rovdjurs dödande	40,000
	Säger för skogsväsendet	4,412,200

K. Lantmäteriväsendet.

	Lantmäteristyrelsen:	
334	Avlöningar	*261,200
335	Omkostnader	*82,500
	Lantmäterikontoren i länen:	
335	Avlöningar	765,900
343	Omkostnader	189,500
	Distriktslantmätare och extra lantmätare m. fl.:	
344	Avlöningar	1,162,300

* Beräknat belopp.

Sid.		Kronor
346	Reseersättningar.....	800,000
348	Ersättning för publik renovation.....	30,000
	Understöd åt jorddelningsväsendet m. m.:	
349	Bidrag till jorddelningsförrättningar.....	240,000
349	Bidrag till utflyttnings-, väganläggnings- och odlingskostnader i sammanhang med skiften.....	250,000
350	Bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med inlösen av under nyttjanderätt upplåtet område.....	175,000
350	Bidrag till förrättningar enligt lagen om enskilda vägar.....	5,000
351	Bidrag till städer och vissa andra samhällen för upprättande av fastighetsregister m. m.....	*15,000
352	Tilläggsavvittring i Västerbottens läns lappmark.....	25,000
352	Ströängars indragande till kronan.....	75,000
353	Kostnader för provskiften i Kopparbergs län.....	250,000
	Säger för lantmäteriväsendet	4,326,400

L. Rikets allmänna kartverk, Sveriges geologiska undersökning och statens meteorologisk-hydrografiska anstalt.

	Rikets allmänna kartverk:	
354	Avlöningar.....	426,900
357	Expenser och publikationstryck.....	87,300
359	Kartarbeten m. m.....	230,500
	Sveriges geologiska undersökning:	
361	Avlöningar.....	203,900
364	Omkostnader.....	110,100
365	Magnetiska undersökningar av Sveriges fastland.....	10,700
	Statens meteorologisk-hydrografiska anstalt:	
	Verksamheten i allmänhet:	
368	Avlöningar.....	231,600
371	Observatörer.....	83,000
372	Telegramkostnader m. m.....	105,000
373	Underhåll av stationer m. m.....	18,000
374	Övriga omkostnader.....	50,500
	Särskilda undersökningar:	
375	Geofysiska undersökningar i Riksgränsen.....	6,000
375	Väderlekstjänst för luftfarten.....	150,000
380	Bidrag till seismologiska och magnetiska iakttagelser i Abisko	9,150
	Säger för rikets allmänna kartverk, Sveriges geologiska undersökning och statens meteorologisk-hydrografiska anstalt.....	1,722,650

M. Diverse.

381	Ersättning till statens allmänna fastighetsfond.....	733,300
381	Internationella lantbruksinstitutet i Rom.....	10,000
382	Internationella frysinstitutet i Paris.....	2,100
383	Internationell hydrografisk-biologisk anstalt.....	10,000
383	Internationella meteorologiska sekretariatet.....	1,200

* Beräknat belopp.

Sid.		Kronor
383	Internationella kommissionens för undersökning av de högre luftlagren internationella publikation.....	720
384	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.....	200,000
384	Extra utgifter.....	75,030
384	Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.....	900,000
385	Reglering av vissa kursförluster.....	22,000
	Säger för diverse	1,954,350
	Summa	75,075,700

Bilaga till

1936 års statsverksproposition.

Tionde huvudtiteln.

*Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
3 januari 1936.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden
UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO,
ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för handelsdepartementet, statsrådet Ekman, redogör härefter för
de frågor, som tillhöra regleringen för budgetåret 1936/1937 av utgifterna
under riksstatens tionde huvudtitel, innefattande anslagen till handelsdepar-
tementet, och anför därvid:

A. Handelsdepartementet.

[1.] **1. Handelsdepartementet: Avlöningar, förslagsanslag.** Genom be-
slut den 20 juni 1935 har Kungl. Maj:t fastställt följande avlöningsstat för
handelsdepartementet:

1.	Avlöning till departementschefen.....	kronor	24,000
2.	Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	»	106,200
3.	Avlöning till tjänsteman å övergångsstat, <i>förslagsvis</i>	»	7,900
4.	Avlöningar till tjänstemän å extra stat, <i>förslagsvis</i>	»	16,300
5.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
	a. Grundavlöningar m. m.....	kronor	17,450
	b. Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslags-</i> <i>vis</i>	»	1,950
			» 19,400
6.	Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjän- stemän, <i>förslagsvis</i>	»	3,700

Summa förslagsanslag kronor 177,500.

I denna avlöningsstat föreslår jag endast en mindre ändring. I anslutning till vad chefen för finansdepartementet denna dag vid anmälan av vissa för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört beträffande provisoriskt dyrtillägg för nästkommande budgetår torde anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän böra höjas med, i avrundat tal, 2,500 kronor till 6,200 kronor. Medelsbehovet under förevärande anslag bör således upptagas till 180,000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för handelsdepartementet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

1.	Avlöning till departementschefen.....	kronor	24,000
2.	Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	»	106,200
3.	Avlöning till tjänsteman å övergångsstat, <i>förslagsvis</i>	»	7,900
4.	Avlöningar till tjänstemän å extra stat, <i>förslagsvis</i>	»	16,300
5.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
	a. Grundavlöningar		
	m. m.....	kronor	17,450
	b. Avlöningsförhöjningar		
	m. m., <i>förslagsvis</i>	»	1,950
		»	19,400
6.	Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	»	6,200

Summa förslagsanslag kronor 180,000;

dels ock till Handelsdepartementet: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 180,000.

[2.] 2. Handelsdepartementet: Omkostnader, *förslagsanslag*. För bestridande av handelsdepartementets omkostnader under löpande budgetår har av riksdagen anvisats ett *förslagsanslag* å 30,000 kronor. Stat för anslagets användning har av Kungl. Maj:t fastställts den 20 juni 1935.

Å riksstaten för budgetåret 1936/1937 torde för ifrågavarande ändamål böra upptagas ett anslag till enahanda belopp som det för löpande budgetår beviljade.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Handelsdepartementet: Omkostnader för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 30,000.

[3.] **3. Handelsdepartementet: Utövande av statskontroll å krigsmaterieltillverkningen.** För ifrågavarande ändamål är i riksstaten för budgetåret 1935/1936 anvisat ett anslag å 30,000 kronor. Anslaget må enligt 1935 års riksdags skrivelse nr 342 användas för anställande av den personal, som kan visa sig vara erforderlig för handhavande av ifrågavarande statskontroll, ävensom för bestridande av de av verksamheten föranledda skäliga kostnaderna.

Å riksstatens inkomstsida är för täckande av de med förevarande kontroll förenade utgifterna under titel »Avgifter för statskontroll å krigsmaterieltillverkningen» uppfört ett belopp av likaledes 30,000 kronor.

Kungl. Maj:t — som den 20 juni 1935 utfärdat dels förordning om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel m. m. (nr 395) dels ock kungörelse med vissa föreskrifter i anledning av samma förordning (nr 396) — har sagda dag tillika föreskrivit, att av förenämnda anslag må under budgetåret 1935/1936 användas:

till arvode åt en krigsmaterielinspektör	kronor	10,500
» ersättning åt vikarie för krigsmaterielinspektören	»	500
» biträde för skrivgöromål	»	2,500
» reseersättningar	»	3,000
» expenser	»	4,000
Summa kronor		20,500.

Genom beslut den 21 augusti 1935 har Kungl. Maj:t sedermera förordnat, att av anslaget må under budgetåret 1935/1936 ytterligare användas till arvode åt en assistent vid krigsmaterielinspektionen ett belopp, beräknat efter 7,668 kronor för helt år.

Å ifrågavarande arvoden utgå icke dyrtidstillägg och provisoriskt dyrorts-tillägg.

Även för budgetåret 1936/1937 torde anslag för ifrågavarande ändamål böra äskas av riksdagen. I avvaktan på ytterligare erfarenhet rörande den nuvarande dispositionen av anslaget anser jag mig böra förorda, att anslaget även för nästkommande budgetår upptages till 30,000 kronor. Under erinran att i riksstatsförslaget såsom inkomst av »Avgifter för statskontroll å krigsmaterieltillverkningen» uppförts enahanda belopp, hemställer jag alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Handelsdepartementet: Utövande av statskontroll å krigsmaterieltillverkningen* inom landet för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 30,000.

B. Kommerskollegium med underlydande myndigheter och kårer.

Kommerskollegium.

[4.] 1. **Kommerskollegium: Avlöningar, förslagsanslag.** Genom beslut den 15 juni 1935 har Kungl. Maj:t fastställt följande personalförteckning för kommerskollegium:

Befattning

Lönegrad

Tjänstemän å ordinarie stat.

1 generaldirektör, arvode enligt 5 § i avlöningsreglementet	—
6 byråchefer	B 30
1 byrådirektör och överinspektör	B 29
1 navigationsskoleinspektör	B 29
1 skeppsmättningsöverkontrollör och överinspektör	B 29
1 byrådirektör	B 28
3 förste aktuarier	B 24
3 förste byråingenjörer	B 24
1 förste byråinspektör	B 24
1 redaktör	B 24
4 sekreterare	B 24
1 sjöteknisk konsulent	B 24
1 byråinspektör	B 22
2 aktuarier	B 21
3 notarier	B 21
1 revisor och bokhållare	B 21
1 registrator	B 14
3 kansliskrivare	B 11
1 förste expeditionsvakt	B 7
8 kanslibiträden	B 7
5 expeditionsvakter	B 5
16 kontorsbiträden	B 4
2 skrivbiträden	B 2

Tjänstemän å övergångsstat.

1 förste byråingenjör	B 24
1 kamrerare	B 24
1 teknisk konsulent	B 24
1 aktuarie	B 21
1 kansliskrivare	B 11

Tjänstemän å extra stat.

1 förste byråingenjör B 24

Anm. 1. Den å ordinarie stat upptagna befattningen såsom revisor och bokhållare skall hållas obesatt, så länge den å övergångsstat uppförde kamreraren kvarstår i tjänst.

2. En av de å ordinarie stat upptagna kontorsbiträdesbefattningarna skall hållas obesatt, så länge den å övergångsstat uppförde kansliskrivaren kvarstår i tjänst.

Den av Kungl. Maj:t genom beslut sagda dag fastställda avlöningsstaten för kommerskollegium har följande utseende:

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor	399,000
2. Avlöningar till tjänstemän å övergångsstat, <i>förslagsvis</i>	»	37,900
3. Avlöning till tjänstemän å extra stat, <i>förslagsvis</i>	»	8,300
4. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t	»	4,000
5. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a. Grundavlöningar m. m.	kronor	78,900
b. Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	»	7,300
		86,200
6. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	»	15,500

Summa förslagsanslag kronor 550,900.

Med avseende å den i staten upptagna anslagsposten å 4,000 kronor till arvode har Kungl. Maj:t föreskrivit, att detta belopp skall disponeras till arvode åt en sjöåklagare.

I skrivelse den 29 augusti 1935 har *kommerskollegium* hemställt, att kollegii avlöningsanslag måtte för budgetåret 1936/1937 upptagas till 557,000 kronor. Kollegium har härvid föreslagit dels *ökning* av anslagsposten till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat med 8,800 kronor eller från 399,000 kronor till 407,800 kronor, av anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal med 2,000 kronor eller från 86,200 kronor till 88,200 kronor och av anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän med 12,900 kronor eller från 15,500 kronor till 28,400 kronor, dels ock *minskning* av anslagsposten till avlöningar till tjänstemän å övergångsstat med 17,600 kronor eller från 37,900 kronor till 20,300 kronor.

De av kollegium sålunda ifrågasatta ändringarna i nu gällande stat förordas dels därav, att kollegium upprepat sina i skrivelse den 27 augusti 1934 framlagda förslag om utbyte av notarietjänsten i lönegraden B 21 å handels- och administrativa byrå mot en sekreterartjänst i lönegraden B 24 och ökning av den för skrivhjälp avsedda personalen med en e. o. tjänsteman i 4:e lönegraden, dels av vissa förändringar i fråga om övergångsstaten, dels ock av emotsedd belastning å anslagsposten till särskilda löneförmåner.

I den nu föreliggande framställningen anför kommerskollegium bland annat följande:

Sedan en förste byråingenjörstjänst å kollegii ordinarie stat blivit ledig, hade Kungl. Maj:t på framställning av kollegium förordnat, att den å kollegii övergångsstat från och med den 1 juli 1929 uppförde förste byråingenjören P. A. H. Carlborg skulle överföras från kollegii övergångsstat till kollegii ordinarie stat. I anledning därav kunde anslagsposten till avlöningar till tjänstemän å övergångsstat minskas med i avrundat tal 8,800 kronor.

I den för kollegium gällande personalförteckningen vore bland tjänstemän å ordinarie stat upptagen en revisor och bokhållare i lönegraden B 21 och bland tjänstemän å övergångsstat hade upptagits en kamrerare i lönegraden B 24. Enligt anmärkning vid personalförteckningen skulle befattningen såsom revisor och bokhållare hållas obesatt, så länge den å övergångsstat uppförde kamreraren kvarstode i tjänst. Med anledning därav hade i avlöningsstaten icke medräknats något belopp till avlöning åt nämnde revisor. Sedan Kungl. Maj:t den 15 juni 1935 förordnat nuvarande kamreraren i kollegium T. D. O. Sjöblom att från och med den 1 september 1935 tillsvidare vara amiralitetsråd i marinförvaltningen, hade Kungl. Maj:t den 19 juli 1935 på framställning av kollegium funnit gott förklara, att förordnande å förenämnda befattning såsom revisor och bokhållare skulle meddelas i enahanda ordning, som gällde för tillsättning av motsvarande ordinarie befattning. Med hänsyn därtill borde sålunda i kollegii avlöningsstat till ordinarie tjänstemän upptagas ett belopp, motsvarande avlöningen till en tjänsteman i lönegraden B 21 eller 7,668 kronor minskat med pensionsavdraget 213 kronor eller i runt tal 7,500 kronor. Däremot behövde avlöningsmedel icke beräknas för den å övergångsstat uppförda kamrerarbefattningen, vars innehavare komme att uppehålla befattning utom ämbetsverket. Övergångsstaten kunde sålunda minskas med ytterligare i runt tal 8,800 kronor.

Vad anginge frågan om utbytande av den nuvarande notarietjänsten å handels- och administrativa byrån mot en sekreterartjänst funne sig kollegium icke kunna underlåta att ånyo framlägga förslag därom. Såsom närmare framginge av den utredning, som förebragts i kollegii skrivelse av den 27 augusti 1934, hade frågan om återinrättandet av en sekreterartjänst å nyssnämnda byrå varit föremål för övervägande år 1929 i samband med behandlingen av 1926 års besparingssakkunnigas förslag om viss omorganisation av kollegium. De sakkunniga hade föreslagit indragning av den ena av de tvenne å dåvarande handelsbyrån placerade notariebefattningarna och kollegium hade hemställt, att den enligt de sakkunnigas förslag bibehållna notarietjänsten å byrån måtte ombildas till sekreterartjänst. I anledning därav hade föredragande departementschefen framhållit, att han för egen del icke kunnat undgå att finna vissa bärande skäl föreligga för ett biträdande av kollegii åsikt rörande behovet av ifrågavarande tjänst. Särskilt med hänsyn till de nya viktiga uppgifter, som skulle komma att tillföras handelsbyrån, syntes det honom icke obefogat, att chefen för byrån till sin närmaste man finge en tjänsteman i sekreterares ställning. Departementschefen hade vidare framhållit, att då han likväl, ehuru med tvekan, icke ansåge sig böra motsätta sig de sakkunnigas i hithörande ämne framställda förslag, han emellertid ville förutskicka, att, därest erfarenheten framdeles skulle utvisa ett stadigvarande behov av tillgång till mera kvalificerad befattningshavare, kollegium borde förbehållas rätt att framlägga det förslag i ämnet, var till omständigheterna då kunde föranleda.

Såsom kollegium i fjolårets anslagsskrivelse framhållit, hade arbetsbördan

å kollegii handels- och administrativa byrå ökats i högre grad än vad som kunde förutses, då kollegium avgav sitt yttrande över förenämnda besparingssakkunnigas förslag, bland annat med anledning av att chefens för byrån tid i långt större utsträckning än tidigare varit fallet tagits i anspråk för omfattande ärenden rörande frågor av handelspolitisk natur samt lagstiftningsfrågor. Under angivna förhållanden hade olägenheten av att icke hava tillgång till en sekreterare å byrån, till vilken kollegium utan särskilt medgivande av Kungl. Maj:t kunde överlåta föredragningen av vissa ärenden, nu blivit långt större än tidigare. Viss föredragningssskyldighet hade enligt medgivande av Kungl. Maj:t ålagts notarien å byrån. Även i övrigt vore de arbetsuppgifter, som måste åläggas denne befattningshavare, lika kvalificerade som de sekreterarna å övriga byråer åliggande.

Kollegium tillåte sig erinra om att jämväl allmänna civilförvaltningens lönenämnd i ett den 9 november 1934 avgivet utlåtande över kollegii förenämnda framställning av samma år ansett behov av nu ifrågasatt sekreterartjänst föreligga.

Kostnadsökningen, som inrättandet av sekreterartjänsten skulle förorsaka statsverket, belöpte sig — räknat med högsta löneklassen inom respektive lönegrader och frånsett obetydlig ökning av dyrorts- och dyrtidstilläggen — till i avrundat tal allenast 1,300 kronor. Med hänsyn därtill och då på grund av förenämnda, innevarande år inträffade personalförändringar i kollegium en besparing å avlöningsanslaget å sammanlagt över 10,000 kronor uppkomme, syntes det budgetära läget icke längre böra lägga hinder i vägen för den nu ifrågasatta ändringen i kollegii stat.

Under återopande av vad sålunda anförts och jämväl av vad kollegium i ämnet andragit i sin förenämnda skrivelse av den 27 augusti 1934 finge kollegium hemställa, att Kungl. Maj:t måtte framlägga förslag till nästa års riksdag om utbyte från och med budgetåret 1936/1937 av den nuvarande notariebefattningen å kollegii handels- och administrativa byrå mot en sekreterartjänst. Detta skulle innebära sådan ändring i kollegii personalförteckning och stat, att antalet sekreterare ökades från 4 till 5 och antalet notarier minskades från 3 till 2 samt anslagsposten till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat ökades med 1,300 kronor.

I sin meromnämnda skrivelse av den 27 augusti 1934 hade kollegium vidare erinrat därom, att i den stat för kollegium, som vid omorganisationen år 1929 av riksdagen godkänts, anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. varit upptagen till 105,000 kronor samt att nämnda anslagspost sedermera av 1931 års riksdag höjts till 106,850 kronor men därefter av statsfinansiella skäl från och med budgetåret 1933/1934 sänkts till 96,900 kronor. Den minskning av arbetskrafterna, som måst vidtagas efter nyssnämnda sänkning av anslaget, hade, såsom kollegium i sin nämnda skrivelse framhållit, blivit särskilt kännbar för fartygsinspektionsbyrån, som under de senare åren, bland annat genom ikraftträdandet av vissa internationella konventioner, fått sin arbetsbörda väsentligt ökad. Endast genom att till det yttersta utnyttja arbetskrafterna — övertidsarbete hade i stor utsträckning måst åläggas skriv- och arkivpersonalen å byrån — hade det varit möjligt att tillfredsställande uppehålla verksamheten.

Kollegium ville ånyo understryka, vad kollegium tidigare framhållit rörande karaktären av fartygsinspektionsbyråns arbete, nämligen att expeditionerna å sagda byrå i regel vore av den art, att dröjsmål med desamma

kunde förorsaka sjöfarten svårigheter. Bereddes emellertid kollegium icke möjlighet att öka skrivhjälpen å byrån, såge sig ämbetsverket icke i stånd att utan påfordrande av oskäligen arbetsprestationer från den nuvarande personalens sida under vissa tider av året undvika försening av expeditionerna.

Under angivna förhållanden funne sig kollegium icke kunna underlåta att ånyo hemställa om den i fjol begärda höjningen — 2,052 kronor, motsvarande begynnelselönen till en e. o. tjänsteman i 4:e lönegraden — av anslagsposten till grundavlöningar till icke-ordinarie personal. Med hänsyn bland annat till pensionsavdraget kunde beloppet avrundas nedåt till 2,000 kronor.

Enär 1935 års riksdag, sedan kollegii stat godkänts, beviljat förhöjda provisoriska dyrtortstillägg till bland andra i Stockholms stad stationerade befattningshavare, torde anslagsposten »Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän» böra höjas. För ändamålet erforderlig anslagsökning belöpte sig till i avrundat tal 12,900 kronor. Det i staten för innevarande budgetår under berörda anslagspost upptagna beloppet 15,500 kronor borde alltså höjas med nyssnämnda belopp av 12,900 kronor till 28,400 kronor.

På sätt kommerskollegium erinrat har *allmänna civilförvaltningens lönenämnd* i ett den 9 november 1934 avgivet utlåtande förordnat kollegii då föreliggande förslag om utbyte av notariatjänsten å handels- och administrativa byrån mot en sekreterartjänst.

*Departements-
chefen.*

Vid anmälan för Kungl. Maj:t den 4 januari 1935 av det av kommerskollegium då framställda förslaget om utbyte av den å ämbetsverkets handels- och administrativa byrå befintliga ordinarie notariebefattningen mot en ordinarie sekreterartjänst förklarade jag mig hava funnit de omständigheter, som föranlett samma förslag, i och för sig värda allt beaktande. Då det emellertid i då rådande budgetära läge vore nödvändigt att begränsa uppflyttning i högre lönegrad av redan befintliga tjänster till sådana undantagsfall, där alldeles särskilda omständigheter gjorde sig gällande, och tillräckliga skäl för ett avsteg därifrån i förevarande fall då icke syntes mig föreligga, ansåg jag mig icke kunna biträda kollegii förslag. Genom vad kollegium i sin föreliggande skrivelse nu ytterligare anfört rörande arbetsförhållandena å handels- och administrativa byrån lär emellertid numera få anses klart ådagalagt, att å sagda byrå förefinnes behov av en befattningshavare i sekreterares ställning. Jag anser mig därför nu böra tillstyrka kollegii förslag i ämnet. Den härav föranledda kostnadsökningen å anslagsposten till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat uppgår till (9,060 — 7,668 =) 1,392 kronor.

I ifrågavarande anslagspost bör — sedan innehavaren av den å övergångsstat uppförda kamrerartjänsten förordnats att uppehålla viss befattning utom ämbetsverket — även inräknas avlöning, 7,668 kronor, till den å ordinarie stat upptagne revisorn och bokhållaren. Anslagsposten till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat bör alltså i sin helhet ökas med ett bruttolöne-

belopp av $(1,392 + 7,668 =)$ 9,060 kronor. Detta belopp bör emellertid minskas med summan av pensionsavdragen för sekreteraren samt revisorn och bokhållaren $(279 + 213 =)$ 492 kronor till 8,568 kronor eller i avrundat tal 8,600 kronor. Nettobeloppet till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat bör sålunda upptagas med $(399,000 + 8,600 =)$ 407,600 kronor.

Anslagsposten för avlöningar till tjänstemän å övergångsstat bör, med hänsyn till vad nyss framhållits i fråga om kamrerarens förordnande å annan befattning utom ämbetsverket samt sedan den å denna stat uppförde förste byråingenjören överförts till kollegii ordinarie stat, minskas med $(8,781 + 8,781 =)$ 17,562 kronor eller i avrundat tal 17,600 kronor till 20,300 kronor.

Med anledning av vad kommerskollegium framhållit rörande behovet av viss förstärkning av den för skrivhjälp avsedda personalen tillstyrker jag, att den i anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ingående delposten till grundavlöningar m. m. höjes med 2,000 kronor till 80,900 kronor samt att anslagspostens slutsumma således bestämmes till 88,200 kronor.

Vad slutligen angår kommerskollegii förslag om höjning av anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, lärar i anslutning till vad chefen för finansdepartementet denna dag vid anmälan av vissa för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört beträffande provisoriskt dyrortstillägg för nästkommande budgetår förevarande post böra höjas med det av kollegium föreslagna beloppet, 12,900 kronor, till 28,400 kronor.

Då jag icke har att föreslå några andra ändringar än de av mig nu förordade i den för kommerskollegium gällande avlöningsstaten skulle medelsbehovet å förevarande anslag uppgå till $(407,600 + 20,300 + 8,300 + 4,000 + 88,200 + 28,400 =)$ 556,800 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande personalförteckning för kommerskollegium:

Personalförteckning.

Befattning Lönegrad

Tjänstemän å ordinarie stat.

1 generaldirektör, arvode enligt 5 § i avlöningsreglementet	—
6 byråchefer	B 30
1 byrådirektör och överinspektör	B 29
1 navigationsskoleinspektör	B 29
1 skeppsmättningsöverkontrollör och överinspektör	B 29
1 byrådirektör	B 28
3 förste aktuarier	B 24
3 förste byråingenjörer	B 24

Tionde huvudtiteln.

Befattning	Lönegrad
1 förste byråinspektör	B 24
1 redaktör	B 24
5 sekreterare	B 24
1 sjöteknisk konsulent	B 24
1 byråinspektör	B 22
2 aktuarier	B 21
2 notarier	B 21
1 revisor och bokhållare	B 21
1 registrator	B 14
3 kansliskrivare	B 11
1 förste expeditionsvakt	B 7
8 kanslibiträden	B 7
5 expeditionsvakter	B 5
16 kontorsbiträden	B 4
2 skrivbiträden	B 2

Tjänstemän å övergångsstat.

1 kamrerare	B 24
1 teknisk konsulent	B 24
1 aktuarie	B 21
1 kansliskrivare	B 11

Tjänsteman å extra stat.

1 förste byråingenjör	B 24
-----------------------------	------

Anm. 1. Den å ordinarie stat upptagna befattningen såsom revisor och bokhållare skall hållas obesatt, så länge den å övergångsstat uppförde kamreraren kvarstår i tjänst.

Anm. 2. En av de å ordinarie stat upptagna kontorsbiträdesbefattningarna skall hållas obesatt, så länge den å övergångsstat uppförde kansliskrivaren kvarstår i tjänst;

dels godkänna följande avlöningsstat för kommerskollegium, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor 407,600
2. Avlöningar till tjänstemän å övergångsstat, <i>förslagsvis</i>	» 20,300
3. Avlöning till tjänsteman å extra stat, <i>förslagsvis</i>	» 8,300
4. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t	» 4,000
5. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:	

a. Grundavlöningar m. m. kronor	80,900	
b. Avlöningsförhöjningar		
m. m., <i>förslagsvis</i> »	7,300	kronor 88,200
6. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke- ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	»	28,400
Summa förslagsanslag	kronor	556,800;

*dels ock till Kommerskollegium: Avlöningar för budget-
året 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av kronor 556,800.*

[5.] **2. Kommerskollegium: Omkostnader, förslagsanslag.** Genom beslut den 15 juni 1935 har Kungl. Maj:t fastställt följande omkostnadsstat för kommerskollegium:

Utgifter:

1. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	kronor	10,000
2. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	70,500
3. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	»	62,000
Summa	kronor	142,500.

Särskilda uppbördsmedel:

Försäljningsmedel för sjömansrullor och publikationer ..	kronor	7,500
Nettoutgift	kronor	135,000.

I skrivelse den 9 augusti 1935 har *kommerskollegium* hemställt, att anslagsposten till reseersättningar måtte höjas med 2,500 kronor till 12,500 kronor och att anslaget till bestridande av kollegii omkostnader i anslutning härtill måtte upptagas med 137,500 kronor. Till stöd härför har kollegium anfört i huvudsak följande:

Under såväl budgetåret 1933/1934 som budgetåret 1934/1935 hade anslagsposten till reseersättningar, som även under dessa tidsperioder utgjort 10,000 kronor, visat sig otillräcklig. I anledning av särskilda framställningar av kollegium om tillstånd att överskrida de anvisade anslagen med 2,500 kronor under vartdera av nämnda budgetår hade Kungl. Maj:t medgivit, att utöver anslagen ytterligare finge för ändamålet användas under budgetåret 1933/1934 ett belopp av högst 2,500 kronor och under budgetåret 1934/1935 ett belopp av högst 1,500 kronor. Kollegium funne sig nu böra föreslå, att anslagsposten upptoges till förhöjt belopp, förslagsvis till 12,500 kronor.

Kommerskollegii förslag om ökning med 2,500 kronor av anslagsposten till reseersättningar anser jag mig böra tillstyrka. Kollegii omkostnadsanslag för budgetåret 1936/1937 skulle alltså beräknas enligt följande uppställning: *Departements-
chefen.*

Utgifter:

1. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	kronor	12,500
2. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	70,500
3. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	»	62,000
Summa kronor		145,000.

Särskilda uppbördsmedel:

Försäljningsmedel för sjömansrullor och publikationer ..	kronor	7,500
Nettoutgift kronor		137,500.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen,

att till *Kommerskollegium: Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 137,500.

[6.] **3. Kommerskollegium: Kostnader för viss låneverksamhet.** I riksstaten för löpande budgetår är för ifrågavarande ändamål uppfört ett anslag å 15,000 kronor. Anslaget är närmast avsett för bestridande av kostnaderna för förvaltningen av fonden för ackords- och förlagslån åt hantverkare, varjämte ur anslaget bestridas vissa kostnader, förbundna med kommerskollegii handläggning av ärenden rörande sociallån (anslaget för lån till främjande av enskild företagsamhet). Jämlikt beslut av Kungl. Maj:t den 27 september 1935 må kommerskollegium använda ifrågavarande anslag på i huvudsak följande sätt:

Avlöningar åt personal	kronor	11,500
Soliditetsupplysningar	»	1,700
Resekostnads- och traktamentsersättningar	»	800
Ackordslåneombud, expenser m. m.	»	1,000
Summa kronor		15,000.

I skrivelse den 26 augusti 1935 har *kommerskollegium* hemställt, att ett anslag till samma belopp som det för löpande budgetår beviljade måtte för ifrågavarande ändamål äskas för budgetåret 1936/1937. Till stöd härför har kollegium anfört i huvudsak följande:

Även för nästkommande budgetår föreläge behov av detta anslag med minst samma belopp som det för budgetåret 1935/1936 anvisade. Såsom kollegium tidigare utvecklat, hade de under senare år inrättade lånefonderna för gasgeneratorlån samt för ackords- och förlagslån för hantverkare liksom ock de under socialdepartementet hörande ärendena rörande lån (sociallån) och subventioner för främjande av enskild företagsamhet medfört en avsevärt ökad arbetsbelastning. En sålunda nytillkommen såväl tidskrävande som ekonomiskt ansvarsfull uppgift vore den i samråd med statskontoret utövade kontrollen över sociallånen. De med gasgenerator- samt ackords- och förlagslånefonderna sammanhörande göromålen avsåge ej endast gransk-

ning av nyinkomna låneansökningar utan också de bevaknings- och indrivningsbestyr, som vore förenade med förvaltningen av denna lånerörelse, i huvudsak omfattande små och ekonomiskt mindre välsituerade företagare. Att dessa senare göromål efter hand komme att tilltaga hade kollegium redan haft tillfälle konstatera. Säkerheten för ackords- och förlagslånen utgjordes i en hel del fall av förlagsinteckning, ett förhållande som påkallade särskilt stor omsorg vid tillvaratagandet av statens intressen.

Även för budgetåret 1936/1937 torde under nu ifrågavarande punkt särskilda medel böra beräknas för bestridande av de med förevarande låneverksamhet förbundna kostnaderna. Anslaget synes emellertid kunna begränsas till 12,000 kronor. *Departements-
chefen.*

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommerskollegium: Kostnader för viss låneverksamhet* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett
anslag av kronor 12,000.

Bergsstaten.

[7.] 4. **Bergsstaten: Avlöningar, förslagsanslag.** Genom beslut den 15 juni 1935 har Kungl. Maj:t fastställt följande avlöningsstat för bergsstaten:

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i> ..	kronor 93,400
2. Särskilda löneförmåner till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	» 600
Summa förslagsanslag kronor 94,000.	

I skrivelse den 27 augusti 1935 har *kommerskollegium* hemställt, att ifrågavarande avlöningsanslag måtte för budgetåret 1936/1937 upptagas till oförändrat belopp, 94,000 kronor.

I anslutning till vad chefen för finansdepartementet denna dag vid anmälan av vissa för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört beträffande provisoriskt dyrortstillägg för nästkommande budgetår torde anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie tjänstemän böra höjas med i avrundat tal 400 kronor till 1,000 kronor. Då jag i övrigt, i likhet med kommerskollegium, icke har att föreslå någon ändring i förevarande avlöningsstat, skulle medelsbehovet under denna punkt upptagas till 94,400 kronor. *Departements-
chefen.*

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för bergsstaten, att
tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937:

Tionde huvudtiteln.**Avlöningsstat.**

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor 93,400
2. Särskilda löneförmåner till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	» 1,000
Summa förslagsanslag kronor 94,400;	

dels ock till Bergsstaten: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av kronor 94,400.

[8.] **5. Bergsstaten: Omkostnader, förslagsanslag.** Den av Kungl. Maj:t genom beslut den 15 juni 1935 fastställda omkostnadsstaten för bergsstaten har följande utseende:

1. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	kronor 9,000
2. Expenser, <i>förslagsvis</i>	» 5,000
Summa kronor 14,000.	

I sin förenämnda skrivelse den 27 augusti 1935 har *kommerskollegium* föreslagit höjning av anslagsposten till reseersättningar med 1,200 kronor till 10,200 kronor. Till stöd härför har kollegium framhållit, att de under budgetåret 1934/1935 utbetalade ersättningarna av ifrågavarande slag uppgått till 10,089 kronor.

*Departementss-
chefen.*

Med hänsyn till belastningen under nästföljande budgetår av anslagsposten till reseersättningar får jag föreslå den ändringen i nu ifrågavarande stat, att sagda anslagspost höjes med 1,000 kronor till 10,000 kronor. Bergsstatens omkostnadsstat för budgetåret 1936/1937 torde alltså böra beräknas enligt följande uppställning:

1. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	kronor 10,000
2. Expenser, <i>förslagsvis</i>	» 5,000
Summa kronor 15,000.	

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Bergsstaten: Omkostnader för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av kronor 15,000.

Sprängämnesinspektionen.

[9.] **6. Sprängämnesinspektionen: Avlöningar, förslagsanslag.** Den av Kungl. Maj:t genom beslut den 15 juni 1935 fastställda avlöningsstaten för sprängämnesinspektionen har följande utseende:

1. Avlöning till tjänsteman å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor 10,600
2. Avlöning till tjänsteman å extra stat, <i>förslagsvis</i>	» 7,000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:	
a. Grundavlöningar m. m.	kronor 4,157
b. Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i> ..	» 468
	» 4,625
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	» 675
Summa förslagsanslag kronor 22,900.	

I skrivelse den 27 augusti 1935 har *kommerskollegium* framhållit, att, där-
est enahanda förhöjning av det provisoriska dyrortstillägget som det av 1935
års riksdag medgivna beviljades jämväl för budgetåret 1936/1937, anslagspo-
sten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän
borde höjas till förslagsvis 1,090 kronor. Med hänsyn härtill skulle ifråga-
varande avlöningsanslag böra upptagas till 23,315 kronor.

I anslutning till vad chefen för finansdepartementet denna dag vid anmä- *Departements-*
lan av vissa för flera huvudtitlar gemensamma frågor anført beträffande pro- *chefen.*
visoriskt dyrortstillägg för nästkommande budgetår torde anslagsposten till
särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän böra höjas
till i avrundat tal 1,075 kronor. Då jag i övrigt, i likhet med kommerskolle-
gium, icke har att föreslå någon ändring i denna avlöningsstat, torde medels-
behovet under förevarande anslag böra upptagas till 23,300 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för sprängämnesin-
spektionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret
1936/1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöning till tjänsteman å ordinarie stat, <i>för-</i> <i>slagsvis</i>	kronor 10,600
2. Avlöning till tjänsteman å extra stat, <i>för-</i> <i>slagsvis</i>	» 7,000
3. Avlöningar till övrig icke-ordi- narie personal:	
a. Grundavlöningar m. m... kronor 4,157	
b. Avlöningsförhöjningar	
m. m., <i>förslagsvis</i>	» 468
	» 4,625
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke- ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	» 1,075

Summa förslagsanslag kronor 23,300;

dels ock till Sprängämnesinspektionen: *Avlöningar* för bud-
getåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 23,300.

[10.] **7. Sprängämnesinspektionen: Omkostnader, förslagsanslag.** Genom beslut den 15 juni 1935 har Kungl. Maj:t fastställt följande omkostnadsstat för sprängämnesinspektionen:

1. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	kronor 2,000
2. Expenser, <i>förslagsvis</i>	» 1,600
3. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	» 400

Summa kronor 4,000.

I sin förenämnda skrivelse den 27 augusti 1935 har *kommerskollegium* — med anmälan att kostnaderna för reseersättningar utgjort under budgetåret 1933/1934 2,910 kronor 15 öre och under budgetåret 1934/1935 2,672 kronor 80 öre — hemställt om åtgärds vidtagande för höjning av anslagsposten till reseersättningar till 3,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

På grund av de överskridanden av anslagsposten till reseersättningar, som sålunda ägt rum, finner jag mig böra förorda en viss höjning av denna post. I avvaktan på ytterligare erfarenhet om belastningen tillstyrker jag, att höjningen begränsas till 500 kronor. Sprängämnesinspektionens omkostnadsstat för budgetåret 1936/1937 torde alltså böra beräknas enligt följande uppställning:

1. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	kronor 2,500
2. Expenser, <i>förslagsvis</i>	» 1,600
3. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	» 400

Summa kronor 4,500.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till *Sprängämnesinspektionen: Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 4,500.

Statens elektriska inspektion.

[11.] **8. Statens elektriska inspektion: Avlöningar, förslagsanslag.** Genom beslut den 15 juni 1935 har Kungl. Maj:t fastställt följande avlöningsstat för statens elektriska inspektion:

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor 30,400
2. Avlöningar till tjänstemän å extra stat, <i>förslagsvis</i>	» 14,000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:	
a. Grundavlöningar m. m.	kronor 6,100
b. Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i> ..	» 1,000
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	» 1,400

Summa förslagsanslag kronor 52,900.

I skrivelse den 6 augusti 1935 har *kommerskollegium* framhållit, att kollegium i avvaktan på resultatet av pågående utredning angående omorganisation av statens elektriska inspektion icke ansåge sig hava skäl att föreslå någon förändring av förevarande avlöningsstat. Kollegium finge fördenskull hemställa, att för avlöningar till befattningshavarna hos inspektionen även för nästkommande budgetår anvisades ett förslagsanslag å 52,900 kronor.

Under åberopande av vad jag förut framhållit beträffande beräkning av *Departementschefen.* provisoriskt dyrortstillägg för nästkommande budgetår, bör anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän höjas med i avrundat tal 900 kronor till 2,300 kronor. Inspektionens avlöningsanslag skulle följaktligen upptagas till 53,800 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för statens elektriska inspektion, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat,		
<i>förslagsvis</i>	kronor	30,400
2. Avlöningar till tjänstemän å extra stat, <i>för-</i>		
<i>slagsvis</i>	»	14,000
3. Avlöningar till övrig icke-ordi-		
narie personal:		
a. Grundavlöningar m. m... kronor	6,100	
b. Avlöningsförhöjningar		
m. m., <i>förslagsvis</i>	»	1,000
	»	7,100
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-		
ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	»	2,300

Summa förslagsanslag kronor 53,800;

dels ock till Statens elektriska inspektion: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 53,800.

[12.] 9. Statens elektriska inspektion: Omkostnader, *förslagsanslag*.

Den av Kungl. Maj:t genom beslut den 15 juni 1935 fastställda omkostnadsstaten för statens elektriska inspektion har följande utseende:

1. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	kronor	13,000
2. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	5,000

Summa kronor 18,000.

I sin förenämnda skrivelse den 6 augusti 1935 har *kommerskollegium* hemställt, att för bestridande av inspektionens omkostnader för nästkommande budgetår måtte anvisas ett anslag till oförändrat belopp, 18,000 kronor.

Departements-
chefen.

Av en från kommerskollegium inhämtad uppgift rörande kostnaderna för reseersättningar åt inspektionens befattningshavare under budgetåret 1934/1935 framgår, att dessa kostnader — för vilkas bestridande ett anslagsbelopp av 13,000 kronor stått till förfogande — uppgått till i runt tal endast 6,800 kronor. Även om denna avsevärda skillnad mellan beräknat och disponerat belopp varit beroende av exceptionella omständigheter, torde anslagsposten i fråga nu böra nedsättas, förslagsvis till 10,000 kronor. Inspektionens omkostnadsanslag för budgetåret 1936/1937 torde alltså böra beräknas enligt följande uppställning:

1. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	kronor 10,000
2. Expenser, <i>förslagsvis</i>	» 5,000
Summa kronor 15,000.	

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens elektriska inspektion: Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 15,000.

Fartygsinspektionen.

[13.] 10. **Fartygsinspektionen: Avlöningar, förslagsanslag.** Enligt den av Kungl. Maj:t genom beslut den 15 juni 1935 fastställda tjänsteförteckningen för fartygsinspektionen äro vid inspektionen anställda följande ordinarie befattningshavare i nedan angivna lönegrader:

6 förste fartygsinspektörer	B 27
3 andre fartygsinspektörer (med ingenjörsutbildning)	B 20
15 andre fartygsinspektörer (med annan utbildning)	B 18
6 kontorsbiträden	B 4.

Genom beslut förenämnda dag har Kungl. Maj:t fastställt följande avlöningsstat för fartygsinspektionen:

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor 191,200
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal:	
a. Grundavlöningar m. m.	kronor 15,400
b. Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i> » 2,100	» 17,500
3. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	» 1,500

Summa förslagsanslag kronor 210,200.

Av den i anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal ingående delposten å 15,400 kronor må enligt av Kungl. Maj:t sagda dag meddelad föreskrift tagas i anspråk ett belopp å 14,400 kronor till grundavlöningar dels till en extra funktionär (med antingen nautisk eller maskintek-

nisk utbildning) i 18:e lönegraden inom vartdera av Stockholms och Göteborgs distrikt dels ock till ett extra ordinarie skrivbiträde i 2:a lönegraden å huvudstationen i ettvar av Stockholms, Göteborgs och Sundsvalls distrikt.

I skrivelse den 31 augusti 1935 har *kommerskollegium* gjort framställning om att till bestridande av fartygsinspektionens avlöningskostnader för nästkommande budgetår måtte anvisas ett förslagsanslag med ett till 226,600 kronor förhöjt belopp. Därvid har kollegium föreslagit *dels* — i anledning av en av samtliga andre fartygsinspektörer och extra funktionärer gjord framställning om placering i lägst lönegraden B 22 — uppflyttning av de ingenjörsutbildade andre fartygsinspektörerna till lönegraden B 21 samt av de övriga andre fartygsinspektörerna och de båda extra funktionärerna till lönegraden B 20, *dels* viss förstärkning av personalen genom anställande av tillfälliga befattningshavare, *dels ock* viss höjning av anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän. Beträffande den närmare motiveringen för kollegii förslag i fråga om uppflyttning i lönegrad av vissa befattningshavare får jag hänvisa till vad handlingarna i ärendet därutinnan innehålla. Till stöd för sina övriga båda förslag har kollegium anfört i huvudsak följande:

Till riksdagens första lagutskott hade kollegium den 27 april 1935 avgivit utlåtande i anledning av motionerna nr 34 i första kammaren och nr 81 i andra kammaren vid 1935 års riksdag om åtgärder till ernående av ökad säkerhet till sjöss. Beträffande kontrollen av fartygs nedlastning, för vilket ändamål motionärerna ifrågasatt anställandet av rapportörer i olika hamnar, hade kollegium därvid framhållit — efter att hava förordat en ökning av fartygsinspektionens resemedel — att, därest det skulle befinnas önskligt att ytterligare öka effektiviteten av kontrollen över lastningsförhållandena, den lämpligaste utvägen torde vara att öka personalbeståndet å fartygsinspektionens lokalstat. Detta kunde, enligt vad kollegium i utlåtandet erinrade om, synas ligga så mycket närmare till hands som fartygsinspektörskåren, sedan nedlastningskontrollen varit föremål för en i utlåtandet omnämnd handläggning av skeppstjänstkommitterade, minskats med två extra funktionärer, medan å andra sidan inspektörernas arbetsområde ökat ganska avsevärt genom nytillkomna författningsföreskrifter. Kollegium hade samtidigt meddelat sig hava för avsikt att, så snart möjlighet för realiserande av önskemålet om ökning av resemedlen och personalen kunde anses föreligga, eventuellt redan vid anslagsäskandena för budgetåret 1936/1937, upptaga dessa frågor till behandling. Då utskottet avgav utlåtande (nr 51) i anledning av motionerna, hade utskottet bland annat framhållit denna kollegii utfästelse att till behandling upptaga frågorna om ökning av resemedlen och av personalen. Utskottet hade därvid uppgivit sig hava anledning antaga, att vid prövningen av nämnda frågor jämväl övernågdes ett av skeppstjänstkommitterade på sin tid framlagt förslag, att hamn-, tull- och lotspersonalen borde instruktionsvis åläggas att ofördröjligen till fartygsinspektör anmäla fall, i vilka berörda personal tyckte sig iakttaga för hård eller olämplig lastning.

I anslutning härtill hade kollegium ansett sig böra upptaga dessa frågor till bedömande i denna skrivelse. Vad resemedlen anginge skedde detta

längre fram i skrivelsen vid behandlingen av posten för reseersättningar. Beträffande frågan om ökningen av personalbeståndet finge kollegium framhålla, att en sådan ökning syntes kollegium synnerligen önskvärd för att förläna fartygsinspektionen större effektivitet. Kollegium hade härvid haft olika alternativ under övervägande. Mest önskvärt vore givetvis att öka fartygsinspektörernas eller extra funktionärernas antal i de olika distrikten. För att fördelen med denna ökning ej skulle begränsas allenast till en mindre del av landet, skulle den behöva omfatta åtminstone tre befattningshavare, fördelade inom de tre mest arbetstyngda distrikten. Detta skulle medföra en anslagsökning, som kollegium ansåge sig åtminstone ännu så länge ej böra ifrågasätta. Kollegium hade jämväl beaktat skeppstjänstkommitterades förberörda förslag om hamn-, tull- och lotspersonalens anlitande. Såsom kollegium redan i utlåtandet till utskottet framhållit hade samarbete med hamnpersonalen i viss utsträckning förekommit; och vore det tänkbart, att samarbetet med denna personal, ävensom med tull- och lotspersonalen, kunde utvidgas genom uppgörelser under hand. Att instruktionsvis ålägga dessa personalgrupper att till fartygsinspektör anmäla fall av för hård eller olämplig lastning syntes kollegium dock mindre lämpligt i betraktande av de bristande kvalifikationer härför, som i flera fall torde förefinnas bland personalgruppernas befattningshavare.

För att åstadkomma största möjliga effektivitet för minsta möjliga kostnad hade kollegium stannat vid att förorda, att medel anvisades till anställande av tillfälliga befattningshavare med åligganden av samma slag som andre fartygsinspektörerna. Det skulle härigenom beredas möjlighet att anställa personer för att under den brådeste tiden tjänstgöra å sådana platser, där behov av ytterligare fartygsinspektörer visat sig vara särskilt krävande. Meningen vore, att dessa tillfälliga befattningshavare i första hand skulle användas för kontroll av fartygs nedlastning och utrustning m. m. Att på förhand ange vilka löneförmåner, som på olika orter kunde erfordras för att erhålla kvalificerat folk för detta arbete, torde ej exakt låta sig göra, men syntes en avlöning av 350 à 400 kronor i månaden kunna förmodas vara tillräcklig. För att bedöma erforderlig ökning av anslagsposten för detta ändamål torde det böra räknas med att tillfälliga befattningshavare erfordrades i sådan utsträckning, att deras sammanlagda tjänstgöringstid under året uppginge till ungefär 9 månader.

Anställandet av dessa tillfälliga befattningshavare med åligganden av samma slag som andre fartygsinspektörerna torde påkalla, att anslagsposten höjdes med cirka 3,400 kronor.

Det vore emellertid ej endast bland fartygsinspektörerna som personalförstärkning erfordrades. Samma behov gjorde sig jämväl gällande i fråga om skrivpersonalen å vissa av lokalstatens förläggningssorter.

Sålunda hade förste fartygsinspektören i Göteborg i skrivelse till kollegium av den 20 augusti 1935 framfört — förutom vissa önskemål, till vilka kollegium ej för närvarande funnit skäl förorda bifall — yrkande om ytterligare ett extra skrivbiträde. Samma yrkande hade för Malmö-stationens del gjorts av den därstädes förlagde förste fartygsinspektören.

För att fartygsinspektionen med dess flertal olika förläggningssorter och med det rörliga material, som de tillsyn underkastade fartygen representerade, skulle kunna fungera tillfredsställande, vore det angeläget, att skriftväxlingen ej fördröjdes genom brist på skrivpersonal. Så hade emellertid visat sig vara förhållandet.

Det syntes kollegium för den skull nödvändigt att förstärka skrivpersonalen. Då behovet av skrivpersonal gjorde sig mest gällande under vissa delar av året, torde det av kostnadsskäl vara lämpligast, att även detta behov tillgodosåges genom anställande av tillfälliga befattningshavare. Dessa befattningshavare, vilka sålunda skulle hava samma åligganden som annan skrivpersonal, torde kunna erhållas för en avlöning av cirka 150 kronor i månaden. För att bedöma erforderlig ökning av anslagsposten för detta ändamål torde det böra räknas med att dylika befattningshavare erfordrades i sådan utsträckning, att deras sammanlagda tjänstgöringstid under året uppginge till ungefär 6 månader.

Anställandet av dessa tillfälliga befattningshavare med åliggande av samma slag som annan skrivpersonal inom fartygsinspektionen torde påkalla en höjning av anslagsposten med cirka 900 kronor.

Anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän torde med hänsyn till ändrade bestämmelser angående provisoriskt dyrortstillägg och ortsgruppering ävensom i anslutning till av kollegium förordade ändrade lönegradsplaceringar böra höjas med i runt tal 1,800 kronor.

Över kommerskollegii förslag om uppflyttning av andre fartygsinspektörerna och extra funktionärerna i högre lönegrader har *allmänna civilförvaltningens lönenämnd* den 19 oktober 1935 avgivit utlåtande, och har lönenämnden därvid förordat kollegii förslag i berörda hänseenden.

Angående kommerskollegii av allmänna civilförvaltningens lönenämnd biträdda förslag om uppflyttning i högre lönegrader av andre fartygsinspektörerna och extra funktionärerna vill jag erinra om, att under de senaste åren till Kungl. Maj:t inkommit ett flertal framställningar om ändrad avvägning i löneställning, däribland sådana som avse uppflyttning i lönegrad av särskilda befattningshavargrupper. Vid den allmänna omprövning av statstjänstemännens löneställning, som är avsedd att företagas i anledning av 1928 års lönekommittés förslag till allmänt avlöningsreglemente för ordinarie tjänstemän, tillhörande den civila statsförvaltningen, kommer givetvis även nu förevarande framställning att underkastas en noggrann prövning. I avvaktan härå torde avlöningarna till ifrågavarande befattningshavare alltjämt böra beräknas med utgångspunkt från de lönegrader, som nu äro för dem fastställda.

Det av kommerskollegium framlagda förslaget om höjning av den i anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal ingående delposten till grundavlöningar m. m. med 4,300 kronor för anställande under viss del av budgetåret av tillfälliga befattningshavare har icke givit mig anledning till erinran. Emellertid torde sagda delpost, med hänsyn till att Sundsvalls stad — där såsom förut nämnts ett e. o. skrivbiträde i 2:a lönegraden är placerat å detta distrikts huvudstation — numera uppflyttats från F-ort till G-ort, böra ytterligare höjas med i avrundat tal 100 kronor. Ifrågavarande anslagspost bör följaktligen i staten utföras med ett belopp av 21,900 kronor,

*Departements
chefen.*

därav (15,400 + 4,300 + 100 =) 19,800 kronor för grundavlöningar m. m. och 2,100 kronor för avlöningsförhöjningar m. m.

Vad slutligen angår anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, lärar på förut anförda skäl ifrågasättande anslagspost böra undergå viss höjning. Kollegii beräkning rörande denna post har icke givit mig anledning till annan erinran än att, då jag icke biträtt kollegii förslag om ändrad lönegradsplacering för vissa befattningshavare, den av kollegium förordade ökningen synes mig böra begränsas till 1,500 kronor. Förevarande anslagspost torde således böra upptagas till 3,000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet under förevarande anslag bör alltså beräknas till (191,200 + 21,900 + 3,000 =) 216,100 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för fartygsinspektionen, att tillämpas tillsvidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat,			
<i>förslagsvis</i>	kronor	191,200	
2. Avlöningar till icke-ordinarie			
personal:			
a. Grundavlöningar m. m. kronor	19,800		
b. Avlöningsförhöjningar			
m. m., <i>förslagsvis</i>	»	2,100	» 21,900
3. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-			
ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	»	3,000	

Summa förslagsanslag kronor 216,100;

dels ock till *Fartygsinspektionen*: *Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av .. kronor 216,100.

[14.] **11. Fartygsinspektionen: Omkostnader, förslagsanslag.** Genom beslut den 15 juni 1935 har Kungl. Maj:t fastställt följande omkostnadsstat för fartygsinspektionen:

1. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	kronor	36,000
2. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	10,000
	Summa kronor	46,000.

I sin förenämnda skrivelse den 31 augusti 1935 har *kommerskollegium* beräknat medelsbehovet för bestridande av fartygsinspektionens omkostnader för nästkommande budgetår till 57,000 kronor, därav 45,000 kronor till reseersättningar och 12,000 kronor till expenser. Till stöd härför har kollegium

— under åberopande av sitt under nästföregående punkt omnämnda utlåtande den 27 april 1935 till riksdagens första lagutskott — anført i huvudsak följande:

Det syntes med hänsyn till fartygsinspektionens effektivitet angeläget, att en ökning av anslagsposten för *reseersättningar* komme till stånd. Behovet av denna ökning framträdde än mera därigenom, att de tillfälliga befattningshavarna med åligganden av samma slag som andre fartygsinspektörerna i första hand skulle användas för kontroll av bland annat fartygs nedlastning, vilket medförde, att dessa befattningshavare i hög grad torde böra vistas på resande fot. Kollegium finge föreslå, att förevarande anslagspost nu måtte höjas med 9,000 kronor.

Till *expenser* hade för ett vart av budgetåren 1933/1934, 1934/1935 och 1935/1936 anvisats 10,000 kronor, d. v. s. 3,000 kronor mindre än vad tidigare varit fallet. Trots stor sparsamhet hade expensutgifterna icke under något av de utav nämnda budgetår, som tilländalupit, kunnat hållas inom den anvisade ramen. För 1934/1935 hade sålunda dessa utgifter uppgått till cirka 13,300 kronor. De brister, som därigenom uppstått, hade enligt Kungl. Maj:ts medgivande täckts med anlitande av besparingar å andra anslagsposter. Möjligheten att täcka uppkommande brister med besparingar å andra anslagsposter föreläge ej numera med den ändrade uppställning, som budgeten erhållit. Medlen till dessa expenser hade alltid brukat visa sig synnerligen knappt tillmätta. För att fartygsinspektionen skulle kunna fungera tillfredsställande vore det av betydelse, att dess verksamhet ej hämmades av brist på medel för därmed förenade expenser. Bland annat finge erinras om att det för vinnande av besparingar genom ett ändamålsenligt planläggande av förrättningarna vore nödvändigt, att interurbana telefonsamtal i stor utsträckning förekomme. Det syntes kollegium vara av största vikt, att anslagsposten för expenser ökades, och finge kollegium hemställa, att denna ökning bestämdes till åtminstone 2,000 kronor.

Av det för vartdera av budgetåren 1933/1934 och 1934/1935 anvisade anslaget till fartygsinspektionens verksamhet å 62,300 kronor var beräknat, förutom en summa av 16,306 kronor till vissa avlöningskostnader, ett belopp av 10,000 kronor till expenser och ett belopp av 35,994 kronor till reseersättningar. Å detta anslag uppstod en behållning för budgetåret 1933/1934 av 10,549 kronor 48 öre och för budgetåret 1934/1935 av 6,863 kronor 45 öre. Enligt vad i ärendet under hand upplysts hava ifrågavarande behållningar till allra största delen uppstått på de till reseersättningar avsedda anslagsposterna. Med hänsyn härtill synes anslagsposten till reseersättningar, även om posten kommer att tagas i anspråk för de tidigare omförmälda tillfälliga befattningshavarnas resor, kunna undergå viss minskning, förslagsvis med 2,000 kronor. Härigenom skulle möjliggöras att inom anslagets nuvarande ram kunna inrymma den höjning med motsvarande belopp av den för expenser avsedda anslagsposten, varom kommerskollegium gjort framställning. Fartygsinspektionens omkostnadsanslag för budgetåret 1936/1937 skulle alltså beräknas enligt följande uppställning:

*Departements-
chefen.*

1. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	kronor 34,000
2. Expenser, <i>förslagsvis</i>	» 12,000
Summa kronor 46,000.	

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fartygsinspektionen: Omkostnader* för budget-
året 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 46,000.

Skeppsmättningsväsendet.

[15.] **12. Skeppsmättningsväsendet: Avlöningar, förslagsanslag.** För bestridande av skeppsmättningsväsendets avlöningskostnader under löpande budgetår är av riksdagen anvisat ett förslagsanslag å 23,500 kronor. Stat för anslaget användning har av Kungl. Maj:t fastställts den 15 juni 1935.

I skrivelse den 31 augusti 1935 har *kommerskollegium* beräknat medelsbehovet för avlöningar till skeppsmättningsväsendet under nästkommande budgetår till enahanda belopp som det för löpande budgetår beviljade anslaget.

*Departements-
chefen.* Under återopande härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skeppsmättningsväsendet: Avlöningar* för budgetåret
1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 23,500.

[16.] **13. Skeppsmättningsväsendet: Omkostnader, förslagsanslag.** Genom beslut den 15 juni 1935 har Kungl. Maj:t fastställt följande omkostnadsstat för skeppsmättningsväsendet:

1. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	kronor 2,500
2. Expenser, <i>förslagsvis</i>	» 500
3. Övriga utgifter:	
Anskaffning av skeppsmättningsredskap, <i>förslagsvis</i>	» 400
Summa kronor 3,400.	

I sin förenämnda skrivelse den 31 augusti 1935 har *kommerskollegium* beräknat medelsbehovet för bestridande av skeppsmättningsväsendets omkostnader under nästkommande budgetår till samma belopp som det för innevarande budgetår anvisade anslaget.

*Departements-
chefen.* Med hänsyn till belastningen under budgetåret 1934/1935 å anslaget till skeppsmättningskostnad av utgifter till omkostnader — enligt vad i ärendet

under hand upplysts hava ifrågavarande utgifter uppgått till i runt tal 1,830 kronor — synes mig förevarande omkostnadsanslag icke behöva upptagas till högre belopp än förslagsvis 2,500 kronor, därav 1,800 kronor till reseersättningar, 400 kronor till expenser och 300 kronor till övriga utgifter. Jag förordar alltså, att skeppsmätningstväsandets omkostnadsanslag för budgetåret 1936/1937 beräknas enligt följande uppställning:

1. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	kronor 1,800
2. Expenser, <i>förslagsvis</i>	» 400
3. Övriga utgifter:	
Anskaffning av skeppsmätningsredskap, <i>förslagsvis</i>	» 300
Summa kronor 2,500.	

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skeppsmätningstväsandet: Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av .. kronor 2,500.

Torvingenjörer.

[17.] **14. Torvingenjörer: Avlöningar.** Genom beslut den 15 juni 1935 har Kungl. Maj:t fastställt följande avlöningsstat för torvingenjörerna: Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:

a. Grundbelopp	kronor 8,000
b. Personliga ålderstillägg	» 2,000
Summa kronor 10,000.	

Tillika har Kungl. Maj:t förenämnda dag föreskrivit, att ifrågavarande avlöningsanslag skall disponeras på följande sätt:

Arvoden à 4,000 kronor åt två torvingenjörer	kronor 8,000
Personliga ålderstillägg à 1,000 kronor åt nuvarande torvingenjörer, därest de erhöles fortsatta förordnanden	» 2,000.

I skrivelse den 27 augusti 1935 har *kommerskollegium* hemställt om åtgärds vidtagande för beredande å riksstaten för budgetåret 1936/1937 av ett anslag till avlöningar åt torvingenjörer å 6,000 kronor, därav 4,000 kronor till arvode och 1,000 kronor till personligt ålderstillägg åt en av de nuvarande båda torvingenjörerna samt 1,000 kronor till arvode åt en under endast viss del av budgetåret anställd torvingenjör. Till stöd härför har kollegium anfört följande:

Såsom kommerskollegium i särskild skrivelse angående pension åt torvingenjören T. Björkman anfört, komme denne tjänsteman att den 27 januari 1936 uppnå 65 års ålder. Förutom Björkman finnes numera blott en torvingenjör, G. T. Sjögren, och denne, som uppnått en ålder av 60 år, skulle givetvis ej kunna fullgöra jämte sitt eget arbete allt det, som nu åvilade

Björkman. Å andra sidan ansåge kollegium, som önskade se tiden an i fråga om sitt ställningstagande till den lämpligaste framtida organisationen av den verksamhet, torvingenjörerna nu utövade, att åtminstone på prov den ändringen kunde vidtagas, att den del av Björkmans göromål, som omfattade det egentliga expeditionsarbetet, i huvudsak övertoges av Sjögren, var emot de på Björkman ankommande tjänsteresorna under en tid av tre månader årligen jämte det expeditionsarbete, som omedelbart därmed sammanhänge, verkställdes genom en av kollegium förordnad extra torvingenjör. Som avlöning till sistnämnde ingenjör beräknade kollegium ett belopp av 1,000 kronor vara erforderligt.

Kollegium finge alltså, under förutsättning att torvingenjören Björkman pensionerades, hemställa om åtgärds vidtagande för beviljande av ett anslag till avlöningar åt torvingenjörerna för budgetåret 1936/1937 å 6,000 kronor, därav 4,000 kronor såsom arvode och 1,000 kronor såsom personligt ålders-tillägg åt en torvingenjör samt 1,000 kronor såsom arvode åt en extra torvingenjör.

Departements-
chefen.

Frågan om pension åt torvingenjören T. Björkman torde i annat sammanhang komma att underställas riksdagen.

Då kommerskollegii förslag till anslagsberäkning icke givit mig anledning till erinran, förordar jag, att avlöningsanslaget till torvingenjörerna för nästkommande budgetår upptages till 6,000 kronor.

För åtnjutande av den särskilda löneförmånen torde, i likhet med vad senast för löpande budgetår är fastställt, böra föreskrivas, att vederbörande torvingenjör fortfarande med gott vitsord tjänstgör i nämnda egenskap.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för torvingenjörerna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda
av Kungl. Maj:t:

a. Grundbelopp	kronor 5,000
b. Personligt ålderstillägg	» 1,000

Summa kronor 6,000;

dels ock till *Torvingenjörer: Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 6,000.

[18.] **15. Torvingenjörer: Omkostnader.** Den av Kungl. Maj:t genom beslut den 15 juni 1935 fastställda omkostnadsstaten för torvingenjörerna har följande utseende:

1. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	kronor 2,650
2. <i>Expenser, förslagsvis</i>	» 1,350

Summa högst kronor 4,000.

Därjämte har Kungl. Maj:t sagda dag föreskrivit, med tillämpning tillsvare under budgetåret 1935/1936, att anslagsposten till expenser må användas till expensersättning å högst 675 kronor till envar av två torvingenjörer, dock att dylik ersättning skall utgå vid budgetårets slut och allenast i den mån medel från anslaget icke erfordras för reseersättningar.

I sin förenämnda skrivelse den 27 augusti 1935 har *kommerskollegium* hemställt, att ett anslag till enahanda belopp som det för löpande budgetår för ifrågavarande ändamål beviljade eller 4,000 kronor måtte anvisas för budgetåret 1936/1937. Därvid har kollegium förordat sådan ändring i den nuvarande uppdelningen av anslagsposten till expenser, att expensersättning skulle utgå till den för hela budgetåret förordnade torvingenjören med 1,000 kronor och till den under endast viss del därav anställde torvingenjören med 350 kronor.

Mot vad kommerskollegium föreslagit i fråga om beräkningen av medelsbehovet för omkostnader för torvingenjörerna under nästkommande budgetår ävensom beträffande fördelningen mellan de båda torvingenjörerna av anslagsposten till expenser har jag icke funnit anledning till erinran. Därvid förutsätter jag, att för åtnjutande av expensersättningarna enahanda föreskrift meddelas som den, vilken är gällande under nu löpande budgetår.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Torvingenjörer*: *Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 4,000.

Instruktör i hemslöjd.

[19.] **16. Instruktor i hemslöjd: Avlöning.** Till avlöning åt en instruktör i hemslöjd är i riksstaten för löpande budgetår upptaget ett anslag å 3,500 kronor. Avlöningsstat för denne befattningshavare har av Kungl. Maj:t fastställts den 15 juni 1935.

I skrivelse den 30 augusti 1935 har *kommerskollegium* hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för budgetåret 1936/1937 för ifrågavarande ändamål anvisa ett anslag till enahanda belopp som det för löpande budgetår beviljade.

Under åberopande härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Instruktor i hemslöjd*: *Avlöning* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 3,500.

[20.] **17. Instruktor i hemslöjd: Reseersättningar, förslagsanslag.** Till reseersättningar åt instruktören i hemslöjd är å riksstaten för innevarande budgetår uppfört ett förslagsanslag å 1,000 kronor.

I sin förenämnda skrivelse den 30 augusti 1935 har *kommerskollegium* hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för budgetåret 1936/1937 för ifrågavarande ändamål anvisa ett anslag till enahanda belopp som det för löpande budgetåret beviljade.

Departements- Under åberopande härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå
chefen. riksdagen

att till *Instruktor i hemslöjd: Reseersättningar* för budget-
året 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av .. kronor 1,000.

Navigationsskolorna.

[21.] **18. Navigationsskolorna: Avlöningar, förslagsanslag.** Genom beslut den 15 juni 1935 har Kungl. Maj:t fastställt följande avlöningsstat för navigationsskolorna:

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat:

a. Lön, tjänstgöringspenningar och (i förekommande fall) ortstillägg kronor 135,900

Avlöningsstat.

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Orts- tillägg	Summa
	kronor	kronor	kronor	kronor
1 rektor	3,050	1,950	—	5,000
3 rektorer	9,150	5,850	—	15,000
1 rektor	2,850	1,650	—	4,500
1 lektor	3,900	1,900	—	5,800
7 lektorer	27,300	13,300	—	40,600
1 adjunkt	2,150	1,050	300	3,500
13 adjunkter	27,950	13,650	3,900	45,500
1 adjunkt	2,150	1,050	—	3,200
4 adjunkter	8,600	4,200	—	12,800
Summa kronor	—	—	—	135,900

b. Alderstillägg, *förslagsvis* kronor 17,000

c. Vikariatsersättningar, *förslagsvis* » 4,300 kronor 157,200

2. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t » 1,500

3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal » 43,000

4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, *förslagsvis* kronor 66,700

Summa förslagsanslag kronor 268,400.

Anm.: 1. För rektor eller lektor kan avlöningen efter 5 år höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor. För adjunkt kan efter 5, 10 och 15 års tjänstgöring avlöningen höjas varje gång med likaledes 500 kronor. Av varje ålderstillägg räknas 350 kronor till lönen och 150 kronor till tjänstgöringspenningarna.

2. Rektor åtnjuter fri bostad, som upplåtes av den stad, där skolan är belägen.³

3. Till envar av rektorerna i Stockholm, Göteborg och Malmö utgår från handels- och sjöfartsfonden ett arvode å 1,200 kronor per år för tidssignalering.

I brev till kommerskollegium förenämnda den 15 juni 1935 har Kungl. Maj:t föreskrivit, bland annat, *att* den i avlöningsstaten upptagna anslagsposten å 1,500 kronor till arvode skall disponeras såsom arvode till en examensledare i övermaskinist- och andra maskinistklasserna, *samt att* av anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän skola bestridas, förutom kostnader för tillfällig löneförbättring, kostnader för provisorisk avlöningsförbättring till lärare vid navigationsskolorna. Sistnämnda slag av löneförbättring utgår under innevarande budgetår till 19 lärare i landsorten å F- och G-orter med 300 kronor till varje lärare och till envar av 6 i Stockholm placerade lärare med 620 kronor.

I skrivelse den 26 augusti 1935 har *kommerskollegium* gjort framställning om beviljande av anslagsmedel till navigationsskolorna för budgetåret 1936/1937. I fråga om avlöningsanslaget har kollegium föreslagit höjning *dels* av anslagsposten till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat med 1,200 kronor eller från 157,200 kronor till 158,400 kronor, *dels ock* av anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän med 2,720 kronor eller från 66,700 kronor till 69,420 kronor.

Till stöd för sitt förslag i förstberörda del har kommerskollegium anfört i huvudsak följande:

I skrivelse till kollegium hade hamndirektionen i Malmö gjort framställning i fråga om upphörande för navigationsskolans i Malmö vidkommande av tidssignaleringen därstädes. I anledning av den sålunda väckta frågan hade kollegium berett Sveriges fartygsbefälsförening, Sveriges segelfartygsförening, Nautiska föreningen i Göteborg, Malmö sjöfartsförening och Ångfartygsbefälhavaresällskapet i Stockholm tillfälle att till kollegium inkomma med yttrande rörande behovet och önskvärdheten av att tidssignalering fortfarande ägde rum vid navigationsskolorna i Stockholm, Göteborg och Malmö, varjämte direktionerna för nämnda skolor hade anmodats yttra sig i saken, såvitt anginge tidssignaleringen vid respektive skolor. Allenast direktionen för navigationsskolan i Göteborg hade förklarat sig hysa vissa betänkligheter mot ett upphörande av tidssignaleringen vid navigationsskolan därstädes. Övriga hörda hade uttalat sig för ett upphörande av ifrågasvarande slag av signalering. Jämväl kollegium ansåge utvecklingen på radioteknikens område hava gjort den särskilda tidssignaleringen vid förenämnda navigationsskolor överflödig. Kollegium finge därför tillstyrka,

att signaleringen ifråga måtte upphöra från och med lämplig dag, förslagsvis med den 30 juni 1936.

I enlighet med detta förslag skulle de särskilda arvodena från handels- och sjöfartsfonden till rektorerna vid navigationsskolorna i Stockholm, Göteborg och Malmö komma att upphöra att utgå från sistnämnda dag. Emellertid funne kollegium skäligt, att ifrågavarande tre rektorer bereddes viss fyllnad i avlöningen med hänsyn till det särskilda arvodets borttagande. I sådant hänseende ville kollegium föreslå sådan ändring i avlöningsstaten, att begynnelselönen för dessa rektorer höjdes i paritet med lönen för rektor vid realskola eller sålunda till 6,400 kronor (lön 4,400 kronor + tjänstgöringspenningar 2,000 kronor), medan å andra sidan — i likhet med vad som gällde för befattningshavare av sist nämnt slag — de nuvarande ålderstilläggen borde bortfalla.

Kommerskollegii förslag i nu omhandlade del innebär dels en *höjning* av posten till a) lön, tjänstgöringspenningar och (i förekommande fall) ortstilllägg med $(3 + 1,400 =)$ 4,200 kronor eller från nuvarande belopp 135,900 kronor till 140,100 kronor, dels ock en *sänkning* av posten till b) ålderstilllägg med $(6 \times 500 =)$ 3,000 kronor eller från nuvarande belopp 17,000 kronor till 14,000 kronor. Härigenom skulle uppkomma en nettoökning av anslagsposten till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat med 1,200 kronor.

Beträffande förslaget om höjning av anslagsposten till särskilda löneförhöjningar till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän från nuvarande belopp 66,700 kronor till 69,420 kronor har kommerskollegium framhållit, att detta förslag föranleddes dels av belastningen å den i denna anslagspost ingående, för innevarande budgetår till ett belopp av 58,000 kronor beräknade posten till tillfällig löneförbättring, dels ock därav att den i anslagsposten ingående, för samma budgetår till ett belopp av 8,700 kronor beräknade posten till provisorisk avlöningsförbättring genom tillkomsten av kungörelsen den 28 juni 1935 (nr 444) — om ändrad lydelse av § 1 kungörelsen den 5 juli 1929 (nr 240) angående provisorisk avlöningsförbättring åt lärare vid de allmänna läroverken m. fl. — påkallade en ökning med 720 kronor (120 kronor för envar av 6 lärare i Stockholm).

I detta sammanhang har kommerskollegium gjort framställning om utverkande av riksdagens medgivande till anordnande framdeles i mån så befunnes lämpligt av undervisningen i 3:e maskinistklass vid Stockholms navigationsskola i dagkurs i stället för i aftonkurs. Kollegium har i detta ämne uttalat sig på följande sätt:

I anslutning till navigationsskolesakkunnigas, av riksdagen godkända förslag innehölle gällande navigationsskolestadga under § 7 bland annat föreskrift, som gjorde anordnandet av 3:e maskinistklass såsom aftonkurs obligatoriskt i Stockholm, och förutsattes i samband därmed undervisningen i dylik klass vid nämnda skola kunna anordnas jämväl i särskild dagkurs (vårtermen), en åtgärd som emellertid hittills med hänsyn till ett förhållandevis ringa elevantal icke behövt tillgripas. Elevantalet under vissa senare år i 3:e maskinistklassen vid Stockholms navigationsskola framginge av en skri-

velsen vidfogad bilaga. Då kollegium ansåge sig hava anledning antaga, att det jämförelsevis ringa intresse för en 3:e maskinistklass i Stockholm, varom uppgifterna i nämnda bilaga syntes vittna, väsentligen sammanhängande med att undervisningen anordnats i aftonkurs i stället för i dagkurs, ansåge sig kollegium böra hemställa, att riksdagens bemyndigande måtte utverkas till anordnande framdeles i mån så befundes lämpligt av undervisning av ifrågavarande slag i dagkurs i stället för i aftonkurs. Angående den ändring i navigationsskolestadgan i här nämnd del, som bleve erforderlig i anslutning till sålunda ifrågasatt medgivande av riksdagen, avsåge kollegium att i sinom tid avlåta särskild framställning till Kungl. Maj:t. Någon förändring i avseende å avlöningsstaten föranleddes emellertid icke av sålunda ifrågasatt förfogande.

Av den av kommerskollegium i detta ämne åberopade bilagan framgår, att antalet inskrivna elever i 3:e maskinistklassen, aftonkurs, vid navigationsskolan i Stockholm utgjort:

Under läsåret	1931—1932		10	
»	»	1932—1933		8
»	»	1933—1934		3
»	»	1934—1935		5
»	»	1935—1936		2.

Över kommerskollegii förslag beträffande beräkningen av avlöningsanslaget till navigationsskolorna har statskontoret den 24 oktober 1935 avgivit infortrat utlåtande. Statskontoret har därvid anfört följande:

I samband med det ifrågasatta upphörandet av den vid navigationsskolorna i Stockholm, Göteborg och Malmö förekommande tidssignaleringen hade kommerskollegium föreslagit viss omreglering av avlöningsförmånerna till rektorerna vid sagda skolor.

I anledning härav finge statskontoret framhålla, att de ifrågavarande arvoden för tidssignalering vore betingade av de särskilda göromål, som vore därmed förenade, och att fördenskull ett bortfallande av berörda arbetsuppgift icke i och för sig syntes påkalla någon särskild lönekomensation.

Vid sådant förhållande och då ett upptagande, på sätt kommerskollegium förutsatt, av förevarande lönefråga skulle innebära ett föregripande av den lönereglering för vissa lärargrupper, bland annat personalen vid navigationsskolorna, som sedan ett flertal år tillbaka vore under utredning, funne statskontoret sig icke kunna tillstyrka kollegii förslag i ämnet.

Vad kommerskollegium i övrigt hemställt vidkommande avlöningsanslaget för navigationsskolorna föranledde icke någon erinran från statskontorets sida.

Då med hänsyn till de hjälpmedel, som numera stå fartygen till buds för erhållande av tidsuppgifter, något intresse för sjöfartens vidkommande att bibehålla tidssignalering vid navigationsskolorna i Stockholm, Göteborg och Malmö icke längre torde kunna anses föreligga, förordar jag kommerskollegii förslag, att tidssignaleringen måtte upphöra med utgången av innevarande budgetår. Härigenom komma de särskilda arvoden å 1,200 kronor från *Le parlementschefen.*

handels- och sjöfartsfonden till envar av rektorerna vid förenämnda navigationsskolor att upphöra att utgå från samma tidpunkt.

Enär ifrågavarande arvoden för tidssignalering varit betingade av de särskilda göromål, som varit därmed förenade, lärer ett bortfallande av arbetsuppgiften ifråga icke i och för sig synas kunna påkalla någon särskild lönekompensation. Med hänsyn härtill och då i allt fall ett upptagande av kommerskollegii förslag om lönereglering för förenämnda tre rektorer skulle innebära ett föregripande av den allmänna lönereglering för navigations-skolornas befattningshavare, som är avsedd att upptagas till behandling i samband med dylik reglering för befattningshavarna vid de allmänna läroverken, anser jag mig icke kunna förorda, att någon ändring nu företages i anslagsposten till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat.

Kommerskollegii förslag om ökning av anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän har icke föranlett någon annan erinran från min sida, än att posten — för utjämning av anslagets slutsumma — torde böra upptagas till 69,400 kronor.

På de av kollegium anförda skäl anser jag mig böra tillstyrka utverkande av riksdagens medgivande till anordnande framdeles i mån så befinnes lämpligt av undervisningen i 3:e maskinistklass vid navigationsskolan i Stockholm i dagkurs i stället för i aftonkurs.

I anslutning till vad sålunda anförts får jag, med åberopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag till statsrådsprotokollet över finansärenden anført i fråga om beredande av tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen, hemställa att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att under budgetåret 1936/1937 må, utöver tillfällig löneförbättring, utgå provisorisk avlöningsförbättring till lärare vid navigationsskolorna enligt samma grunder, som föreskrivits för budgetåret 1935/1936;

dels godkänna följande avlöningsstat för navigationsskolorna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän
å ordinarie stat:
 - a. Lön, tjänstgöringspenningar och (i förekommande fall) ortstillägg kronor 135,900

Avlöningsstat.

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Orts-tillägg	Summa
	kronor	kronor	kronor	kronor
1 rektor ..	3,050	1,950	—	5,000
3 rektorer	9,150	5,850	—	15,000
1 rektor ..	2,850	1,650	—	4,500
1 lektor ..	3,900	1,900	—	5,800
7 lektorer	27,300	13,300	—	40,600
1 adjunkt	2,150	1,050	300	3,500
13 adjunkter	27,950	13,650	3,900	45,500
1 adjunkt	2,150	1,050	—	3,200
4 adjunkter	8,600	4,200	—	12,800
S:a kronor	—	—	—	135,900

b. Ålderstillägg, *förslags-*

vis kronor 17,000

c. Vikariatsersättningar,

förslagsvis » 4,300 kronor 157,200

2. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t..... » 1,500

3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal » 43,000

4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, *förslagsvis* » 69,400

Summa förslagsanslag kronor 271,100.

Anm.: 1. För rektor eller lektor kan avlöningen höjas efter 5 år med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor. För adjunkt kan efter 5, 10 och 15 års tjänstgöring avlöningen höjas varje gång likaledes med 500 kronor. Av varje ålderstillägg räknas 350 kronor till lönen och 150 kronor till tjänstgöringspenningarna.

2. Rektor åtnjuter fri bostad, som upplåtes av den stad, där skolan är belägen;

dels till Navigationsskolorna: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av kronor 271,100;

dels ock medgiva, att undervisningen i 3:e maskinistklass vid navigationsskolan i Stockholm må framdeles i mån så befinnes lämpligt anordnas i dagkurs i stället för i aftonkurs.

[22.] **19. Navigationsskolorna: Omkostnader, förslagsanslag.** För bestridande av omkostnaderna vid navigationsskolorna stå, förutom anvisade statsmedel, inflytande elevavgifter till förfogande.

Den av Kungl. Maj:t den 15 juni 1935 fastställda omkostnadsstaten för navigationsskolorna har följande utseende:

Utgifter:

1. Expenser, <i>förslagsvis</i>	kronor	34,800
2. Övriga utgifter:		
Kostnader för laborationer i maskinlära och elektroteknik, <i>förslagsvis</i>	»	3,200
	Summa kronor	38,000.

Särskilda uppbördsmedel:

Behållning av elevavgifter vid utgången av bud- getåret 1934/1935	kronor	5,300
Under budgetåret 1935/1936 inflytande elev- avgifter	»	28,200 kronor
		33,500
	Nettoutgift kronor	4,500.

Enligt av Kungl. Maj:t meddelad föreskrift må av anslagsposten till expenser under löpande budgetår tagas i anspråk för bränsle, lyse och vatten förslagsvis 11,800 kronor och för övriga utgifter av expensnatur högst 23,000 kronor.

I sin förenämnda skrivelse den 26 augusti 1935 har *kommerskollegium* beräknat medelsbehovet för bestridande av navigationsskolornas omkostnader för nästkommande budgetår till 17,090 kronor. I fråga härom har kollegium anfört i huvudsak följande:

På grundval av vissa från navigationsskolorna införskaffade uppgifter torde för budgetåret 1936/1937 utgifterna för bränsle, lyse och vatten böra beräknas till 12,450 kronor och övriga utgifter av expensnatur upptagas till 28,530 kronor. I sistnämnda summa hade jämväl inräknats ett belopp av 3,000 kronor för anskaffandet av en elektrisk instrumenttavla för undervisningen i fysik och elektroteknik vid navigationsskolan i Malmö.

Kostnaderna för laborationer i maskinlära och elektroteknik borde beräknas till enahanda belopp som det för innevarande budgetår upptagna eller 3,200 kronor.

Förekommande resekostnads- och traktamentsersättning till examensledaren å maskintekniska linjen hade tidigare utgått av under tionde huvudtiteln anvisat allmänt anslag till rese- och traktamentspenningar. Sedan emellertid detta anslag numera avförts från riksstaten, erfordrades anvisande av särskilda medel för bestridande av ersättning av nyss nämnt slag åt examensledaren. Ett belopp av 800 kronor syntes kollegium erfarenhetsmässigt böra för ändamålet beräknas. Utgifterna under omkostnadsstaten skulle alltså enligt kollegii förslag komma att sluta å ett belopp av $(12,450 + 28,530 + 3,200 + 800 =)$ 44,980 kronor.

Mot dessa utgifter svarade, såvitt nu med ledning av uppgifterna från navigationsskolorna kunde beräknas, särskilda uppbördsmedel till belopp av 27,890 kronor. Kvar stode alltså en nettoutgift av 17,090 kronor, till vilket belopp anslaget till omkostnader vid navigationsskolorna borde upptagas.

Navigationsskolornas expensutgifter hava, såsom av det föregående fram- *Departement's-*
går, av kommerskollegium för nästkommande budgetår beräknats till sam- *chefen.*
manlagt 40,980 kronor — däri inräknat engångskostnad, 3,000 kronor, för
installation av en elektrisk instrumenttavla för undervisningen i fysik och
elektroteknik vid navigationsskolan i Malmö —, varjämte kollegium upp-
tagit dels särskilda expensutgifter för laborationer i maskinlära och elektro-
teknik med 3,200 kronor dels ock kostnad för reseersättningar till examens-
ledaren i övermaskinist- och andra maskinistklasserna med 800 kronor. Sam-
manlagda utgiftssumman för omkostnader har kollegium sålunda beräknat
till 44,980 kronor. Häremot svarar den av kollegium för budgetåret 1936/
1937 beräknade inkomstsumman, 27,890 kronor.

Enär vid övriga navigationsskolor icke finnes installerad instrumenttavla
av sådant slag, om vars anskaffande för navigationsskolans i Malmö räkning
kollegium framlagt förslag, och dylik undervisningsmateriel, enligt vad av
kollegium under hand upplysts, icke torde få anses vara för undervisningen
oundgängligen nödvändig, lär den för expenser beräknade utgiftssumman
till en början kunna minskas med 3,000 kronor. Med hänsyn vidare till nöd-
vändigheten av största möjliga utgiftsbegränsning synes mig anslagsposten till
expenser icke böra upptagas med högre belopp än det för löpande budgetår
beräknade eller 34,800 kronor.

Då kollegii förslag i övrigt icke givit mig anledning till annan erinran
än att den beräknade inkomstsumman synes böra avrundas nedåt till 27,800
kronor, skulle följaktligen navigationsskolornas omkostnadsanslag för budget-
året 1936/1937 beräknas enligt följande uppställning:

Utgifter:

1. Expenser, <i>förslagsvis</i>	kronor 34,800
2. Övriga utgifter:	
Kostnader för laborationer i maskinlära och elektro- teknik, <i>förslagsvis</i>	» 3,200
3. Reseersättningar till examensledaren i övermaskinist- och andra maskinistklasserna, <i>förslagsvis</i>	» 800
	Summa kronor 38,800.

Särskilda uppbördsmedel:

Elevavgifter	kronor 27,800
	Nettoutgift kronor 11,000.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Navigationsskolorna: Omkostnader* för budgetåret
1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 11,000.

[23.] 20. *Navigationsskolorna: Kompletteringskurs vid tekniskt läroverk.*
Å riksstaten för löpande budgetår är uppfört ett anslag å 2,400 kronor för
anordnande av kompletteringskurs vid tekniskt läroverk.

Rörande detta anslags historik hänvisas till tionde huvudtiteln, sid. 25 och 26, i 1932 års statsverksproposition.

Såsom av den där lämnade redogörelsen framgår, åsyftas med denna kurs, vartill medel första gången beviljades av 1931 års riksdag, att bereda möjlighet för elever vid vissa tekniska läroanstalter att efter avlagd examen omedelbart fullfölja utbildningen till övermaskinist vid det eller de tekniska läroverk, som i särskild ordning bestämmas.

I sin skrivelse den 26 augusti 1935 har *kommerskollegium* hemställt om anvisande jämväl för budgetåret 1936/1937 av ett anslag å 2,400 kronor för ifrågavarande ändamål.

Departements-
chefen.

Under återopande härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Navigationsskolorna: Kompletteringskurs vid tekniskt läroverk* för budgetåret 1936/1937 anvisa
ett anslag av kronor 2,400.

[24.] **21. Praktisk utbildning av däcksbefäl för den svenska handelsflottan, reservationsanslag.** Såsom framgår av propositionen nr 124 till 1931 års riksdag (sid. 88—90), ifrågasatte 1930 års navigationsskolesakkunniga, med stöd av vissa i ämnet framlagda beräkningar, anvisande av ett årligt anslag å 58,900 kronor — därav 25,000 kronor skulle bestridas ur handels- och sjöfartsfonden och återstoden 33,900 kronor skulle anvisas å riksstaten — till praktisk utbildning av däcksbefäl för den svenska handelsflottan. För egen del förklarade min företrädare i ämbetet sig icke hava någon erinran att göra mot det föreslagna understödsbeloppets storlek eller mot detsammas fördelning å handels- och sjöfartsfonden samt å riksstaten. Med hänsyn till beräknade besparingar å nämnda fonds bidrag till likartad utbildning under budgetåret 1930/1931 förordade han emellertid, lika med de sakkunniga, att anslaget å riksstaten för budgetåret 1931/1932 skulle begränsas till 10,000 kronor. Kungl. Maj:ts framställning i ämnet till riksdagen avläts i enlighet härmed.

I sin skrivelse nr 270 anmälde 1931 års riksdag, att riksdagen icke haft något att erinra mot det föreslagna understödsbeloppet eller mot dess fördelning å handels- och sjöfartsfonden samt å riksstaten.

För nu avsedd utbildning anvisades sedermera å riksstaten för budgetåret 1932/1933 ett anslag av 20,000 kronor, varjämte från fondmedlen utgick ett belopp av i runt tal 25,200 kronor. Sedan dess har något anslag för ifrågavarande ändamål icke varit uppfört å riksstaten, utan hava erforderliga medel i sin helhet tagits i anspråk från handels- och sjöfartsfonden. Dessa medel hava utgjort för budgetåret 1933/1934 i runt tal 41,500 kronor och för budgetåret 1934/1935 i runt tal 41,400 kronor. Av sistnämnda båda summor har för vardera budgetåret ett belopp å 35,800 kronor utgjort statsbidrag

för skolskeppsverksamhet samt återstoden avsetts såsom bidrag till täckande av kostnaderna för visst antal flottan icke tillhörande elevers deltagande i övningsfartyget »af Chapmans» expeditioner. Under innevarande budgetår har hittills av fondmedlen anvisats ett belopp å 20,800 kronor såsom statsbidrag till skolskeppsverksamhet.

I sin förenämnda skrivelse den 26 augusti 1935 har *kommerskollegium* framhållit, att enär av kollegium senast i skrivelse den 27 augusti 1934 framställt förslag om anvisande å riksstaten av särskilt anslag till praktisk utbildning av däcksbefäl icke vunnit Kungl. Maj:ts bifall, i det att Kungl. Maj:t i stället ansett bidrag för ändamålet böra utgå från handels- och sjöfartsfonden, kollegium ansett sig icke böra för närvarande förnya sina tidigare gjorda förslag i ämnet.

Då statsbidrag för ifrågavarande ändamål synes mig icke längre böra *Departements-
chefen.* belasta handels- och sjöfartsfondens räntemedel, finner jag mig böra förordna, att bidrag till utbildning av däcksbefäl ånyo och i sin helhet uppföres å riksstaten, samt att anslag för ändamålet för nästkommande budgetår bestämmes till enahanda belopp som under de senaste två budgetåren utgått för skolskeppsverksamhet eller 35,800 kronor. Anslaget torde böra förlämnas reservationsanslags natur.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Praktisk utbildning av däcksbefäl för den svenska handelsflottan* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 35,800.

C. Bergsbruk, industri, hantverk och slöjd.

Statens provningsanstalt.

[25.] 1. **Statens provningsanstalt: Avlöningar, förslagsanslag.** Genom beslut den 15 juni 1935 har Kungl. Maj:t fastställt följande personalförteckning för statens provningsanstalt:

Befattning

Lönegrad

Tjänstemän å ordinarie stat.

1 överdirektör	A 2
5 avdelningschefer	B 29
4 förste avdelningsingenjörer	B 24
1 kassör och räkenskapsförare	B 20
1 förste verkmästare	B 15
1 verkmästare	B 12
2 förste laboratoriebiträden	B 11
2 kansliskrivare	B 11
1 instrumentmakare	B 10

4 laboratoriebiträden	B	7
1 expeditiönsvakt	B	5
1 kontorsbiträde	B	4.

Tjänstemän å övergångsstat.

4 avdelningsingenjörer	B	21.
------------------------------	---	-----

Förenämnda dag har Kungl. Maj:t vidare fastställt följande avlöningsstat för anstalten:

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor	161,500
2. Avlöningar till tjänstemän å övergångsstat, <i>förslagsvis</i>	»	29,800
3. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t	»	1,000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a. Grundavlöningar m. m.	kronor	38,600
b. Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i> ..	»	2,900
5. Avlöningar till tillfälliga biträden, <i>förslagsvis</i>	»	53,000
6. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	»	6,100

Summa förslagsanslag kronor 292,900.

Enligt av Kungl. Maj:t meddelad föreskrift skall den i avlöningsstaten ingående arvodesposten å 1,000 kronor disponeras till arvode åt inspektören.

I skrivelse den 30 augusti 1935 har *styrelsen för statens provningsanstalt* gjort framställning om anvisande för nästkommande budgetår av ett avlöningsanslag åt anstalten å 296,700 kronor. Därvid har styrelsen föreslagit dels *minskning* av anslagsposten till avlöningar till tjänstemän å övergångsstat med 7,400 kronor eller från 29,800 kronor till 22,400 kronor och av anslagsposten till avlöningar till tillfälliga biträden med 12,000 kronor eller från 53,000 kronor till 41,000 kronor, dels ock *ökning* av anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal med 17,300 kronor eller från 41,500 kronor till 58,800 kronor och av anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän med 5,900 kronor eller från 6,100 kronor till 12,000 kronor. Vid bifall till styrelsens förslag skulle förevarande anslag alltså ökas med $(17,300 + 5,900 - 7,400 - 12,000 =)$ 3,800 kronor.

Såsom motivering för berörda förslag har styrelsen anfört i huvudsak följande:

Sedan under det gångna året en av de å övergångsstaten uppförda avdelningsingenjörstjänsterna avförts från staten, återstode numera tre sådana befattningar. Avlöningskostnaderna till de å staten kvarstående tjänstemännen beräknades till 22,400 kronor.

I särskild skrivelse till Kungl. Maj:t den 2 april 1935 hade styrelsen — i anledning av en utav Centralförvaltningens personalförbund gjord framställning i syfte att all den personal vid anstalten, som fyllde ett varaktigt behov av arbetskraft, borde beredas extra ordinarie anställning — föreslagit,

att av den vid anstalten anställda tillfälliga personalen åtta personer måtte överföras till extra ordinarie anställning och att därav föranledd höjning av anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal måtte vidtagas. Med anmälan att av förenämnda åtta tillfälliga biträden två, nämligen en kemist och en verkstadsarbetare, numera på grund av inträffad ledighet m. m. kunnat överföras till extra ordinarie anställning, finge styrelsen hemställa, att jämväl övriga sex tillfälliga biträden, som ansetts böra beredas dylik anställning, nu överfördes till gruppen övrig icke-ordinarie personal. För detta ändamål borde den i förenämnda anslagspost ingående posten till grundavlöningar m. m. ökas med 15,500 kronor till 54,100 kronor samt posten till avlöningsförhöjningar m. m. ökas med 1,800 kronor till 4,700 kronor.

Vid bifall till styrelsens förslag om överförande till extra ordinarie anställning av förenämnda sex tillfälliga biträden beräknade styrelsen ett belopp av 41,000 kronor vara erforderligt till avlöningar till tillfälliga biträden.

På grund av belastningen å anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, därvid hänsyn jämväl tagits till den ifrågasatta överföringen av vissa tillfälliga biträden till extra ordinarie anställning, borde denna anslagspost upptagas till 12,000 kronor.

Över styrelsens för statens provningsanstalt förslag om överförande av vissa tillfälliga biträden till extra ordinarie anställning har *allmänna civilförvaltningens lönenämnd* den 25 september 1935 avgivit infortrat utlåtande. Lönenämnden har därvid anfört bland annat följande:

Beträffande frågan, i vilken omfattning tillfällig personal vid anstalten nu borde beredas extra ordinarie anställning, vore att märka, att anstaltsstyrelsen till dylik anställning föreslagit jämväl fyra anställda tillhörande arbetarpersonalen. Enligt vad nämnden inhämtat hade styrelsen numera till extra ordinarie anställning överfört en arbetare. Centralförvaltningens personalförbund hade emellertid påyrkat, att samtliga de till arbetargruppen hörande anställningshavarna måtte beredas extra ordinarie anställning.

Med hänsyn till vad anstaltsstyrelsen framhållit rörande växlingarna i arbetsmängden vid anstalten och önskvärdheten att kunna anpassa den anställda personalens numerär efter för handen varande behov av arbetskraft, syntes det nämnden vara av förhållandena påkallat, att någon mindre del av personalstammen bibehölles under mindre fasta anställningsformer än som följde av anställning såsom extra ordinarie.

Då det av anstaltsstyrelsen framlagda förslaget, så vitt nämnden kunnat bedöma, under för tillfället rådande förhållanden i rimlig omfattning tillgodosåge personalens krav på tryggade anställningsförhållanden, finge nämnden förorda detta förslag till genomförande. Förslaget skulle numera innebära, att — förutom anställningshavare ur ingenjörs- och assistentgruppen — tre anställda ur arbetargruppen bleve överförda till gruppen extra ordinarie tjänstemän.

Sedan en av de å provningsanstaltens övergångsstat uppförda avdelningsingenjörerna numera förflyttats till annan tjänst, bör anslagsposten till avlöningar till tjänstemän å övergångsstat minskas med det av anstaltens styrelse föreslagna beloppet, 7,400 kronor, till 22,400 kronor.

*Departement-
chefen.*

I fråga om den av Centralförvaltningens personalförbund gjorda framställningen om överförande till extra ordinarie anställning av samtliga till arbetargruppen hörande anställningshavare, som fylla ett mera stadigvarande behov av arbetskraft, anser jag, i likhet med anstaltens styrelse och allmänna civilförvaltningens lönenämnd, att på grund av de förekommande växlingarna i anstaltens arbetsvolym styrelsen bör hava möjlighet att vid minskad arbetsvolym kunna vidtaga motsvarande minskning i arbetskraft. I överensstämmelse härmed biträder jag styrelsens förslag till beräkning av anslagsposterna till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal och till tillfälliga personal. Förstnämnda anslagspost bör således upptagas till 58,800 kronor, därav 54,100 kronor till grundavlöningar m. m. och 4,700 kronor till avlöningsförhöjningar m. m., samt anslagsposten till avlöningar till tillfälliga biträden till 41,000 kronor.

Vidkommande anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän lärar, i anslutning till vad chefen för finansdepartementet denna dag vid anmälan av vissa för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört beträffande provisoriskt dyrortstillägg för nästkommande budgetår, denna post böra undergå viss ökning. Mot det av styrelsen ifrågasatta beloppet, 12,000 kronor, varmed posten nu skulle upptagas, har jag icke någon erinran att göra.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande personalförteckning vid statens provningsanstalt:

Personalförteckning.

Befattning	Lönegrad
Tjänstemän å ordinarie stat.	
1 överdirektör.....	A 2
5 avdelningschefer.....	B 29
4 förste avdelningsingenjörer.....	B 24
1 kassör och räkenskapsförare.....	B 20
1 förste verkmästare.....	B 15
1 verkmästare.....	B 12
2 förste laboratoriebiträden.....	B 11
2 kansliskrivare.....	B 11
1 instrumentmakare.....	B 10
4 laboratoriebiträden.....	B 7
1 expeditionsvakt.....	B 5
1 kontorsbiträde.....	B 4.

Tjänstemän å övergångsstat.

3 avdelningsingenjörer..... B 21;

dels godkänna följande avlöningsstat för statens provningsanstalt, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor 161,500
2. Avlöningar till tjänstemän å övergångsstat, <i>förslagsvis</i>	» 22,400
3. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t	» 1,000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:	
a. Grundavlöningar m. m. ..	kronor 54,100
b. Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	» 4,700
5. Avlöningar till tillfälliga biträden, <i>förslagsvis</i> ..	» 41,000
6. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	» 12,000

Summa förslagsanslag kronor 296,700;

dels ock till Statens provningsanstalt: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av kronor 296,700.

[26.] **2. Statens provningsanstalt: Omkostnader, förslagsanslag.** Den av Kungl. Maj:t genom beslut den 15 juni 1935 fastställda omkostnadsstaten för statens provningsanstalt har följande utseende:

1. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	kronor 4,000
2. Expenser, <i>förslagsvis</i>	» 32,000
3. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	» 1,300
4. Övriga utgifter:	
a. Glasvaror, <i>förslagsvis</i>	kronor 4,000
b. Laboratorieutensilier, förbrukningsartiklar, provningsanordningar m. m., <i>förslagsvis</i> ..	» 18,000
c. Underhåll av tomten, <i>förslagsvis</i>	» 1,500
d. Tekniska inventarier och maskiner m. m., <i>förslagsvis</i>	» 4,000
e. Bibliotek, <i>förslagsvis</i>	» 2,000

Summa kronor 66,800.

Förenämnda den 15 juni 1935 har Kungl. Maj:t föreskrivit, bland annat, att till tekniska inventarier och maskiner m. m. må användas högst 4,000 kronor.

I sin skrivelse den 30 augusti 1935 har styrelsen för statens provningsanstalt föreslagit ökning av den i anslagsposten till övriga utgifter ingående delposten å 4,000 kronor till tekniska inventarier och maskiner m. m. med 1,000 kronor till 5,000 kronor. Till stöd härför har styrelsen uttalat sig sålunda:

Sedan det år 1922 erhållna engångsanslaget å 60,000 kronor för 'fortsatt utrustning av statens provningsanstalt med tekniska hjälpmedel' blivit förbrukat, hade det årliga anslaget till inventarier — vilket anslag intill budgetåret 1929/1930 utgjort 4,000 kronor — därefter utgått med 6,000 kronor. På grund av besparingskraven vid senaste depressionen hade emellertid styrelsen för budgetåret 1933/1934 föreslagit en tillfällig sänkning av anslaget till 4,000 kronor, vilket belopp därefter årligen anvisats.

Styrelsen måste emellertid nu anmäla, att detta belopp vore otillräckligt. För att anstalten skulle kunna fullgöra sitt omfattande, på fem avdelningar fördelade arbete, som måste stå i nivå med den tekniska utvecklingen, vore det oundgängligt att varje år nyanskaffa en del apparater, instrument och maskiner, som betingades av tekniska krav och framsteg. Erfarenheten hade visat, att denna summa av 4,000 kronor endast tillfälligtvis kunnat innehållas och att den vore alltför låg för tillfredsställande arbete. Ävenledes finge framhållas, att även på materialprovningsområdet nyanskaffning av lämpliga apparater i åtskilliga fall kunde åstadkomma avsevärd arbetslättning och därigenom besparing.

Departements-
chefen.

Mot styrelsens för statens provningsanstalt förslag om höjning av delposten till tekniska inventarier och maskiner m. m. är från min sida intet att erinra. Jag förordar alltså, att posten upptages med ett från 4,000 kronor till 5,000 kronor förhöjt belopp.

Omkostnadsanslaget skulle sålunda beräknas enligt följande uppställning:

1. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	kronor	4,000	
2. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	32,000	
3. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	»	1,300	
4. Övriga utgifter:			
a. Glasvaror, <i>förslagsvis</i>	kronor	4,000	
b. Laboratorieutensilier, förbrukningsartiklar, provningsanordningar m. m., <i>förslagsvis</i> ..	»	18,000	
c. Underhåll av tomten, <i>förslagsvis</i>	»	1,500	
d. Tekniska inventarier och maskiner m. m., <i>förslagsvis</i>	»	5,000	
e. Bibliotek, <i>förslagsvis</i>	»	2,000	» 30,500
			Summa kronor 67,800.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Statens provningsanstalt: Omkostnader för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av .. kronor 67,800.

Ingenjörsvetenskapsakademien.

[27.] 3. Ingenjörsvetenskapsakademien: Akademien. Såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för upprätthållande av en ingenjörsvetenskapsakademi beviljade 1919 års riksdag på Kungl. Maj:ts i propositionen nr 210 därom gjorda framställning för år 1920 ett ordinarie förslagsanslag, högst

40,000 kronor. Anslaget har sedermera utgått med, för år räknat, oförändrat belopp.

På sätt närmare framgår av nyssberörda proposition, förutsattes vid akademiens stiftande, att staten skulle bestrida grundavlöningarna, således icke dyrtidstilläggen, till akademiens befattningshavare ävensom de egentliga administrationskostnaderna, närmast lokalhyran. Från denna utgångspunkt beräknades det statsbidrag, varav akademien kom i åtnjutande. Då någon minskning i nyssberörda utgiftsposter icke lär kunna vidtagas för nu ifrågavarande budgetår, torde anslaget fortfarande böra upptagas med enahanda belopp, som förut utgått.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom bidrag till *Ingenjörsvetenskapsakademien: Akademien* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett
anslag av kronor 40,000.

[28.] **4. Ingenjörsvetenskapsakademien: Tekniskt-vetenskaplig forskningsverksamhet inom kraft- och bränsleområdet, reservationsanslag.**

Budgetår	Anslag kronor	Nettoutgifter kronor
1932/1933	75,000	75,000
1933/1934	60,000	60,000
1934/1935	60,000	60,000
1935/1936	60,000	60,000

Beträffande anslagets historik hänvisas till tionde huvudtiteln, sid. 163 och 164, i 1932 års statsverksproposition.

I skrivelse den 25 september 1935 har *ingenjörsvetenskapsakademien* för fortsättande under budgetåret 1936/1937 av akademiens forskningsverksamhet inom kraft- och bränsleområdet hemställt om anvisande av ett anslag å 90,000 kronor. Akademien har därvid anfört bland annat följande:

Av akademiens samtidigt till Kungl. Maj:t ingivna berättelse över arbeten på kraft- och bränsleområdet under budgetåret 1934/1935 framginge, att forskningsverksamheten liksom förut omfattade tvenne huvudgrupper, den ena inriktad på förädling av trämaterial, den andra på förbättringar inom värmetekniken. Jämsides med de egentliga forskningsarbetena bedrevs en upplysningsverksamhet, avsedd att bringa forskningsresultat till intresserades kännedom, att tillhandagå allmänheten med råd och upplysningar i bränslefrågor och att avgiva yttranden till myndigheter över ärenden, som berörde dylika frågor.

I fråga om sådana nu föreliggande forskningsuppgifter, som avsåge *förbättringar inom förbrännings-, ång- och värmetekniken*, anslöte sig akademien till ett av ledaren av dessa arbeten, ingenjören H. Edenholm, framlagt arbetsprogram av huvudsakligen följande innehåll.

Driftekonomiska synpunkter vid ångkraftverk hade under senare år framtvingat alltmera skärpta krav på matarvattnets kvalitet, som medfört, att de förut vanliga enklare metoderna för behandling av hårda spädvatten måst

ersättas med kombinerade förfaringssätt. Det vore nödvändigt att söka anträffa ett mot alkalier möjligast beständigt zeolitmaterial. Det vore även av vikt att konstatera, huru lösligheten av olika zeolitmaterial påverkades av vattnets halt av salter och kiselasyra, då det visat sig, att vissa zeoliter vore lösliga i sådana tämligen mjuka vatten, varpå vårt land hade rik tillgång, och som eljest med fördel skulle kunna behandlas i zeolitfilter.

I Sverige förekomme i stor utsträckning humushaltigt vatten. Det vore av ekonomisk betydelse att undersöka medel till utflockningstidens förkortande.

Vid behandling av humushaltiga matarvatten med alkali eller fosfat inträffade det i många fall, att vattnets benägenhet för skumning i ångpannan ökades, varigenom belastningsförmågan sänktes. Det vore av vikt att undersöka, vilka faktorer som i sådana fall påverkade skumningen, och vilka åtgärder som kunde vidtagas för dess hävande.

De sista årens erfarenhet hade givit vid handen, att man i natriumfosfat ägde ett osvikligt medel att förebygga bildning av fast pannsten och därigenom minska ångpannornas drift- och underhållskostnader. Fosfattillsatsen reglerades bäst genom kontroll av fosfathalten i pannvattnet. De nu gängse kolorimetriska metoderna för bestämning av fosfathalten vore relativt omständliga, och en undersökning av möjligheten att erhålla en enklare och snabbare metod vore därför motiverad.

Av övriga arbeten inom matarvattenområdet, som förtjänade att tagas upp till behandling, kunde nämnas frågan om kalciumkarbonatets samt kalcium- och magnesiumfosfatens löslighet, kemisk bindning av restsyre i matarvatten medelst sulfat, oxidationen av överhettartuber, rening av oljehaltigt kondensat m. fl.

Under senare år hade i allt högre grad nödvändigheten att rena rökgasen från flygaska gjort sig gällande beträffande såväl kolpulvereldade anläggningar, där flygaskan vore av stor finhet och samtidigt stor mängd, som hårt belastade rosteldade anläggningar, där askan vore grövre men mängden mindre. I båda fallen bleve asknedfallet i anläggningarnas omnejd besvärande. Vid ångvärmeinstitutet hade genomarbetats en metod för bestämning av flygaskas fallhastighet, och på bas av denna metod hade mekaniska avskiljare undersökts och förbättrats. Dessa undersökningar borde emellertid utsträckas att omfatta även andra typer av avskiljare, så att, med utgångspunkt från askans beskaffenhet och det i varje fall berättigade kravet på graden av renhet, den för en viss anläggning lämpligaste anordningen kunde väljas.

Strålningsångpannan vore en panntyp, som numera finge allt större betydelse. I dylika pannor, där eldstadens väggar till större delen vore inklädda med vertikala tuber med hög värmebelastning, vore det av särskild vikt, att vattencirkulationen vore god, så att tubmaterialet väl kyldes och dess oxidation förhindrades. Om hänsyn toges till att ångblåsornas hastighet vore större än vattnets, visade det sig, att det funnes en viss tubdiameter, som gäve högsta cirkulationshastighet. En närmare undersökning av denna fråga för olika ångtryck, eldstadsbelastning och tublängd vore av behovet påkallad.

I ångpannor med lutande tuber nedsattes cirkulationshastigheten därigenom, att ångblåsorna skiljde sig från vattnet och följde tubernas översida. En vid atmosfärtryck utförd undersökning hade visat, att denna nedsättning även vid stor tublutning kunde bli avsevärd. Frågan borde undersökas även vid högre tryck samt vid olika tublutningar och tubdiameter. I

samband därmed borde klargöras de faktorer, som påverkade den cirkulationen hämmande friktionen hos ångemulsionen mot tubväggen.

En förberedande undersökning hade visat, att under vissa betingelser en förbättring av den termiska verkningsgraden för en ångkraftprocess kunde ernås genom att i stället för vatten använda saltlösningar. Effekten torde emellertid mycket bero på arten av det använda saltet, och en allmän utredning, hur långt man på denna väg under gynnsammaste omständigheter kunde komma, vore önskvärd.

Vid kolpulvereldade ångpannor medförde sänkningen av eldstadstemperaturen vid sjunkande belastning svårigheter för kolpulvrets tändning. Man hade därför varit nödsakad att vid låg belastning använda olja i stället för kolpulver. Det torde emellertid vara möjligt att genom anordnande av tändytor av eldfast material säkerställa kolpulvrets tändning även vid lägre belastning. Det riktiga anbringandet av dessa ytor, så att de vid låg belastning fyllde sin uppgift, samtidigt som de vid hög belastning ej förstördes genom för hög temperatur, krävde emellertid en närmare undersökning.

Andra problem, som borde upptagas till behandling, vore förbrännings-hastigheten i gasatmosfärer av olika sammansättning, värmebehovet för torkning av ved av olika fuktighetshalt, oljebrännarkonstruktioner m. fl. —

Akademien finge vidare framhålla, att med avseende på bensin såsom drivmedel för motordrift fortginge en ständig stegring av fordringarna på kvalitet till vinnande av bättre effekt och ekonomi. Särskilt framträdde dessa fordringar drivna till sin spets i fråga om s. k. flygbensin, där man krävde högsta grad av knockfrihet, karakteriserad av ett oktanvärde av 73 à 76. För ändamålet tillsattes med förkärlek benzol. Även alkohol och andra kemiska ämnen komme ifråga. I händelse av krig eller krigsfara torde tillgången på benzol bliva synnerligen ringa på samma gång som flygvapnets krav på drivmedel komme att avsevärt stiga. Det vore därför ett problem av synnerlig vikt att undersöka möjligheterna till framställning av en flygbensin under sådana förhållanden.

Av särskilt intresse vore att tillse, huruvida bland de produkter, som de i det följande omhandlade träkemiska arbetena lämnade, kunde finnas för ändamålet lämpliga material.

Den andra gruppen av forskningsarbeten på kraft- och bränsleområdet, som varit föremål för bearbetning genom akademiens försorg, hade omfattat möjligheten att *framställa flytande bränsle, särskilt brännoljor, ur fasta bränslen, i främsta rummet trämaterial*. Arbetena hade haft ett dubbelt syfte. Å ena sidan hade det gällt att i händelse av krig, krigsfara eller annan åtstramning på oljemarknaden söka säkerställa en inhemsk tillgång på i främsta rummet bensin. Å andra sidan hade man syftat till att bidra till ett nyttiggörande av det trämaterial, som i form av skogs- och träavfall hittills utgjort en tyngande belastning för det svenska skogsbruket.

Det uppslag, som under och efter världskriget kommit till utveckling i Tyskland, nämligen att genom hydrering överföra stenkolk till brännoljor, utgjorde utgångspunkten för motsvarande arbeten i många andra länder och föranledde också anskaffande av en hydreringsanläggning i Sverige.

De hydreringsförsök på trä, som i Sverige igångsattes med hjälp av den vid Marieberg uppsatta apparaturen, visade snart, att även med träavfall såsom utgångsmaterial en direkt hydreringsprocedur gäve en i förhållande till marknadspriset på bensin alltför hög kostnad. Dessa arbeten, som stått

under ledning av ingenjörerna Hilding Bergström och Karl Cederquist, hade emellertid utmynnat i en modifierad process, det s. k. kalkförfarandet, vilken metod på den grund kunde förväntas giva ett ekonomiskt godtagbart resultat, att därvid utom oljorna framkomme andra kemiska produkter, vilka till följe ett relativt högt marknadsvärde borde kunna göra metoden räntabel. Härvid finge emellertid erinras, att hydreringstekniken alltjämt spelade en viktig roll, exempelvis för behandling av flytande material såsom tjärnor. Vidare hade på senare år nya upptäckter utomlands, bl. a. på katalysatorområdet, gjort, att man alltjämt hade att vara uppmärksam på de nya möjligheter, som en förbättrad hydreringsteknik kunde komma att erbjuda.

På grund av de i Mariebergsapparaturen vunna resultaten hade sedermera under statens medverkan en industriell anläggning kommit till utförande vid Perstorp, vilken under våren 1935 kunnat tagas försöksvis i bruk. Så långt man hittills kunnat se, syntes anläggningen komma att uppfylla de på densamma ställda förhoppningarna. Det vore emellertid självklart, att den tekniska utformningen av en så helt ny procedur komme att kräva ett fortsatt experimentarbete under växelverkan mellan anläggningen i drift, laboratoriet och försöksapparaturen vid Marieberg. Utformningen av detaljerna i den större anläggningen hängde ur ekonomisk synpunkt intimt samman med värmeförhållandena, vilka därför måste underkastas ett noggrant studium. Jämsides med själva huvudprocessens utarbetande till en praktisk realitet måste jämväl bearbetas sådana frågor som de erhållna oljornas vidare förarbetning genom bl. a. hydrering och de övriga produkternas undersökning i detalj med avseende på egenskaper och användbarhet. Andra problem uppställdes sig jämväl, exempelvis användandet av cellosaavfallslutar såsom råmaterial, krackningsförfarande i avseende på tjärnor och oljor m. m.

Ifrågavarande arbeten stode i och genom den gemensamma grundvalen, den träkemiska vetenskapen, i nära samband och växelverkan med de arbeten till förbättring av ugnskolningens metodik, som jämväl under flera år sysselsatt akademien och vid vilka arbetens utförande ett intimt samarbete ägt rum med såväl jernkontoret som kolningsindustrien. Såsom framginge av flera till Kungl. Maj:t ingivna berättelser hade härvid beaktansvärda resultat uppnåtts i fråga om särskilt utvinnande av kvalitativt och kvantitativt bättre resultat i fråga om biprodukter. Fortsatta undersökningar såväl härom som i fråga om den lämpliga utformningen av flyttbara kolugnar, användningen av skorstensmilor för uppnående av en snabbare kolning samt kolningsprocessens befordrande i avseende på tid, utbyte och ekonomi genom tillsats av kemiska ämnen vore emellertid alltjämt av behovet påkallade.

Akademien framhåller härefter, att, i den mån de nu avhandlade arbetena avkastade praktiska resultat, tjänade de även det syftet att bidra till en nyttig användning av skogs- och träavfallet. I avseende å detta spørsmål har akademien uttalat sig på i huvudsak följande sätt:

Betydelsen av denna frågas lösning hade i många sammanhang under årens lopp betonats. Sålunda hade 1931 års skogssakkunniga med styrka framhållit, att för denna viktiga frågas förande vidare erfordrades ett mångsidigt experiment- och forskningsarbete.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 13 mars 1935 hade också akademien framhållit, hurusom den träkemiska forskning, som grupperat sig kring de arbeten rörande framställning av flytande bränslen, vilka här i det föregående omtalats, givit upphov till nya uppslag till framställning av andra ämnen än bensin o. dyl., uppslag som syntes väl värda en vidare bearbetning ur synpunkten att vinna ökad användning av trä och träavfall. Dessa arbeten kunde näppeligen rubriceras såsom tillhörande området kraft- och bränsleforskning och följaktligen icke bekostas från det anslag, som utginge för sådant ändamål, med mindre ramen för detta anslag bleve vidgad.

Sedan akademien i anledning härav hemställt om ett tillfälligt understöd ur reservationsanslaget för vissa åtgärder på skogshushållningens område m. m. för fullföljande av träkemisk forskning, avseende närmast undersökningar rörande högvärdigare hydreringsprodukter av trä — sålunda andra än brännolja —, framställning av impregnerings- och bestrykningsmedel för trä, framställning ur trä av för pressning lämpliga massor samt smältning av trä med alkali, hade Kungl. Maj:t tilldelat akademien ur sistnämnda anslag ett belopp av dels 30,000 kronor till arbetenas bedrivande, dels 10,000 kronor till iståndsättande av den hårt slitna hydreringsanläggningen vid Marieberg. Dessa medel beräknades vara förbrukade före den 30 juni 1936.

Nyssnämnda arbeten hade sedermera igångsatts, men torde icke kunna beräknas bliva slutförda inom den nyss angivna tidrymden. Ytterligare arbetsuppgifter anmälde sig också i detta sammanhang, såsom undersökningar rörande oxidation av trä, framställning av produkter ur okondenserbara gaser från träkolning, vedens inre byggnad, nya användningsområden för träkol, träbakteriologiska spørsmål m. m.

I avseende på den direkta användningen av ved såsom bränsle hade akademien under året, liksom tidigare, i samarbete med byggnadsstyrelsens värmetekniska avdelning sökt främja utvecklingen genom upplysningsverksamhet, besvarande av förfrågningar från allmänheten och besvarande av remisser samt avgivande av yttranden i samband med verkställande av därför erforderliga utredningar. Frågorna rörande träkolsdrift av bilar och framställning av träkolsbriketter följdes alltjämt med uppmärksamhet.

Innan den senaste ekonomiska depressionen satte in, hade anslaget till bedrivande genom akademien av forskning på kraft- och bränsleområdet utgått med 90,000 kronor. Sedermera hade anslaget minskats till 60,000 kronor, med vilket belopp det för närvarande utginge. På grund av det nära samband, i vilket frågorna om skogsavfallets utnyttjande för olika ändamål stode till kraft- och bränsleforskningen sådan den av akademien bedrivits, hade akademien trott sig kunna gagna utvecklingen genom att upptaga jämväl detta vidgade forskningsprogram. Akademien ville i detta sammanhang erinra därom, att den senaste utvidgning av akademiens ledamotsantal, vartill Kungl. Maj:t den 23 mars 1934 givit sitt samtycke, varit motiverad bl. a. därmed, att man avsett att invälja ett antal representanter för skogsbruk och skogsvetenskap i avsikt att skapa en plattform för ett gemensamhetsarbete mellan skogsmän och ingenjörer i och för ett närmare inträngande på de skogsteknologiska problemen. Inval av denna karaktär hade också sedermera förrättats, varefter inom akademien kunnat bildas en särskild sektion för skogsvetenskapliga frågor. Akademien trodde sig därför numera vara väl rustad att i ett större sammanhang upptaga forskning på det område, där enligt samstämmade åsikter det tekniskt betonade arbetet till

skogsvårdens förbättrande krävde en organiserad samverkan mellan skogsfolk och teknici.

På grund av vad sålunda anförts finge akademien hemställa, att anslaget till kraft- och bränsleforskning måtte givas den vidare ramen, att däri jämväl inrymdes arbeten till skogs- och träavfallets utnyttjande, även om de icke direkt avsåge bränslefrågor, samt att för detta ändamål anslaget åter ökades till det belopp av 90,000 kronor, som tidigare utgått.

Kommerskollegium har i ett den 2 oktober 1935 avgivet utlåtande tillstyrkt bifall till framställningen.

*Departements-
chefen.*

Det av ingenjörsvetenskapsakademien med statsbidrag bedrivna tekniskt-vetenskapliga forskningsarbetet inom kraft- och bränsleområdet åsyftar utfinnandet av möjligheter att effektivare än hittills utnyttja vårt lands kraft- och bränsletillgångar samt nedbringa kostnaderna för deras tillgodogörande. Med hänsyn till den stora betydelse dessa spörsmål äga för vår hushållning, anser jag det angeläget, att ifrågavarande forskningsverksamhet alltjämt hålles vid makt och att akademien således för detta ändamål beredes fortsatt ekonomiskt stöd från statens sida.

I sin nu föreliggande framställning om anslag för nästkommande budgetår har akademien räknat med den utvidgning i programmet för de ifrågavarande forskningsarbetena, som erfordras för fullföljande av de arbeten rörande skogsavfallets utnyttjande för olika ändamål, för vilkas bedrivande under löpande budgetår akademien tilldelats ett belopp av 30,000 kronor från det under nionde huvudtiteln uppförda reservationsanslaget till vissa åtgärder på skogshushållningens område m. m. Med hänsyn till det nära samband, i vilket sistnämnda spörsmål stå till den av akademien i övrigt bedrivna kraft- och bränsleforskningen, har jag intet att erinra mot den sålunda ifrågasatta utvidgningen av hithörande undersöknings- och forskningsarbeten, och får jag tillstyrka, att anslag för ifrågavarande ändamål nu upptages med det av akademien äskade och av kommerskollegium förordade beloppet, 90,000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma, i vad mån anslaget må av akademien tagas i bruk, samt att, sedan akademien inkommit med förslag i ämnet, meddela närmare föreskrifter rörande medlens användning.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ingenjörsvetenskapsakademien: Tekniskt-vetenskaplig forskningsverksamhet inom kraft- och bränsleområdet* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 90,000.

[29.] 5. Undersöknings- och försvarsarbeten å områden, som genom Sveriges geologiska undersöknings försorg äro eller kunna varda för kronans räkning inmutade, m. m., *reservationsanslag*. För ifrågavarande ändamål

har riksdagen under en följd av år anvisat anslag. Från och med budgetåret 1933/1934 har anslaget utgått med 85,000 kronor. Det för löpande budgetår anvisade anslaget har genom brev den 12 juli 1935 ställts till Sveriges geologiska undersöknings förfogande.

Utöver detta anslag har riksdagen till undersöknings- och förberedande gruvarbeten inom Västerbottens län anvisat dels för budgetåret 1934/1935 ett reservationsanslag å 485,000 kronor, dels ock för budgetåret 1935/1936 ett dylikt anslag å 360,000 kronor. Det för löpande budgetår anvisade anslaget har likaledes genom brev den 12 juli 1935 ställts till förenämnda ämbetsverks förfogande.

I skrivelse den 22 november 1935 har *Sveriges geologiska undersökning* hemställt, att Kungl. Maj:t ville vidtaga åtgärd för anvisande för nästkommande budgetår *dels* av ett reservationsanslag å 85,000 kronor för undersöknings- och försvarsarbeten, som genom Undersökningens försorg äro eller kunna varda för kronans räkning inmutade, m. m., *dels ock* av ett reservationsanslag å 400,000 kronor för undersöknings- och förberedande gruvarbeten inom Västerbottens län.

Ämbetsverket har i berörda skrivelse till en början anfört följande rörande undersöknings- och försvarsarbetena samt gruvarbetena inom de olika områden, varå sådana arbeten igångsatts:

Med användning av genom brev den 12 juli 1935 beviljade anslagsbelopp hade undersökningsarbetena under de därefter förflutna månaderna bedrivits samt påginge alltjämt i överensstämmelse med av Kungl. Maj:t fastställda arbetsplaner och utfärdade direktiv. Ännu hade endast en mindre del av det löpande budgetåret förflutit, och en större del av de för detta planlagda arbetena återstode följaktligen att utföra. I det följande kunde därför endast lämnas en översikt över de hittills bedrivna arbetena, så långt resultaten av desamma hunnit bearbetas, samt en på denna översikt grundad plan och kostnadsberäkning för de undersökningar, vilka föresloges till utförande under budgetåret 1936/1937.

Vad först beträffade de arbeten, som utförts med anlitan av reservationsanslaget för *undersöknings- och försvarsarbeten å områden, som genom Sveriges geologiska undersöknings försorg vore eller kunde varda för kronans räkning inmutade, m. m.*, hade större delen av de i programmet för dessa upptagna utredningarna blivit verkställd. Omfattande magnetiska och elektriska undersökningar hade under anknytning till geologiska detaljutredningar verkställts såväl inom det malmförande området i Norsjö som inom Vindelgransele—Horpträskområdena i Lycksele socken samt dessas fortsättning in i Malå. Genom dessa geofysiska utredningar hade dels vunnits ökad kännedom om de sedan tidigare år lokaliserade malmförande stråken, dels utrönts huru dessa fortsatte inom angränsande förut ej undersökta områden. I fortsättningen inom sydöstra Malå av de mineraliserade stråken inom Lycksele socken hade zoner av svavelkismineralisering påträffats, utan att likväl hittills någon samlad brytvärd ny malm därstädes uppdagats; de medhunnna blottningsarbetena vore emellertid långt ifrån tillräckliga för att bedöma denna mineraliserings betydelse. Under såsom led av de nedan-

nämnda förberedande gruvarbetena utförda blottningsarbeten på vissa elektriska drag inom Vindelgransele—Hornträsk-områdena hade dessutom påträffats nya block av såväl koppar- som zink-bly-malm, vilka angåve, att ännu icke uppdagade kroppar av dessa malmer förekomme icke långt ifrån de förut uppdagade. Om storleken eller värdet av dessa kunde man emellertid icke bilda sig någon uppfattning, då de ännu ej vore lokaliserade i fast klyft.

I övrigt hade de under tidigare år uppdagade malmförekomster, å vilka förberedande gruvundersökningar bedrivits, varit föremål för ingående detaljundersökningar, provtagningar och bergskemiska analyser allt eftersom gruvundersökningarna fortskridit. Bearbetningen av nämnda undersökningars resultat påginge alltjämt.

Under året förfallna likvider för jordägareandelsförvärv för Adakgruvan samt Kuorbevaregruvorna i Malå socken hade fullgjorts.

Under sommaren hade Östra Högkullas zink-blymalmsfält varit föremål för utmålsläggning, varvid det belagts med tre utmål.

De av anslaget till *undersöknings- och förberedande gruvarbeten* bekostade arbetena hade hittills under året bestått i följande:

Inom *Adak- och Kuorbevare-fälten* i Malå socken hade programenligt pågått schakt- och ortdrivningsarbeten, diamantborrningar samt, i mindre omfattning, några blottningar.

Sedan under år 1934 ortnivån på 40 meters djup i Adakgruvan drivits till en omfattning, som ur undersökningssynpunkt för närvarande torde vara tillräcklig, hade schaktet under året fortsatts till 82 meters djup samt en ny ortnivå börjat drivas på 76 meters nivå. Å sistnämnda nivå vore för närvarande drivna omkring 85 meter. Till större delarna hade orterna å denna nivå hittills gått i malm, som delvis varit mycket rik och synbarligen motsvarade en i en djupborrning något längre västerut påträffad mäktig kopparmalmshorisont, där belägen mellan 55.8 och 71.7 meters djup. Även i schaktet rädde denna malm mellan 67.5 meter till schaktets botten, 82.5 meter, nedanför 75 meters djup, dock med ganska låga kopparhalter. Det återstode att undersöka, huruvida man vid schaktet på ännu större djup hade motsvarighet också till den goda kopparmalm, som i förenämnda borrhål väster om schaktet påträffats mellan 96.98 meters och 103.13 meters djup.

De på andra malmanledningar inom Adak-Kuorbevarefälten hittills under året utförda borrhålen hade icke givit rikmalm i brytvärda mängder utan endast mindre betydande mineraliseringar. I betraktande av malmernas, och särskilt rikmalmernas, oregelbundna förekomstsätt inom dessa fält vore de hittills utförda borrhningsarbetena emellertid icke tillräckliga för avgörandet av frågan om tillvaron eller frånvaron av brytvärd malm inom de genom-borrade anledningarna. Arbetena måste därför fullständigas.

Sedan under sistlidna budgetår väg och anläggning färdigställts vid *Rävildens malmfält* samt neddrivning av ett schakt påbörjats, hade sedermera under budgetåret schaktet fortsatts ned till 47 meters djup samt en tvärort på 37 meters nivå framdrivits, hittills c:a 63 meter i längd. I tvärorten hade hittills genomgåts mineralisering och en bank av bly-zinkmalm av samma beskaffenhet som på motsvarande plats i dagen. Ortdrivning framemot kopparmalmen inom fältet hade ännu ej hunnit påbörjas.

Inom *Östra Högkullas zink-blymalmsfält* hade nedsprängts ett schakt till 44 meters djup samt anlagts ett ortsystem å 37 meters djup från dagytan.

Hittills hade drivits c:a 225 meter ort å denna nivå. Efter genomgående av fattig impregnation och tvenne smalare bankar av rik zinkmalm, vilka komme att närmare undersökas genom borrhningar från ortsystemet mot djupet, hade hittills i orterna funnits på ett ställe samlad rik zinkmalm till en längd av c:a 45 meter och en bredd av intill 5 meter samt hållande i genomsnitt 36.4 % svavel, 24 % zink, 1.04 % bly samt 192 gram silver och 0.4 gram guld per ton. Genom fortsatt ortdrivning och borrhningar från orterna hölle malmens utsträckning i horisontalarea och mot djupet på att utrönas.

Inom det egentliga *Malånäsområdet* hade i främsta rummet kopparmalmen »Bjurfors Östra» varit föremål för undersökningar. Det under föregående år påbörjade ortsystemet på 40 meters djup, eller 36 meter under bergytan, hade fortsatts och avslutats, sedan det drivits en sammanlagd längd av 571 meter. De genom ortdrivningen ernådda resultaten hade kompletterats genom borrhning från orterna av några nedåt riktade vertikala samt ett horisontellt borrhål. Slutligen hade utrönandet av malmens läge i dagytan slutförts genom en fortsatt jordavrymning under sommarens lopp.

Efter de nu utförda arbetena syntes kopparmalmsfyndigheten Bjurfors Östra vara så pass känd, att malmtillgångarna därstädes, i den mån nämligen som de vore koncentrerade till den kända fyndigheten, kunde beräknas med för praktiskt behov tillräcklig noggrannhet. Den preliminära bearbetningen av de tills dato föreliggande arbetsresultaten gäve följande resultat, varvid reservation måste göras för de tillägg, som kunde påkallas av en ännu icke utförd borrhning samt vissa ännu ej medhunnna analyser.

Malmarean i dagen vore med frånräknande av allt sidogräberg 2,800 kvadratmeter. Malmkroppen hade emellertid vid djupundersökningarna visat sig intaga ett flackare läge med hastigare avsmalnande nedåt än som angäves av borrhålen och de tektoniska förhållandena i dagen. Till följd härav hade huvudmalmen i ortsystemet krympt samman till en area av omkring 600 kvadratmeter. Då metallhalterna inom malmfältet visade betydande växlingar, hade ett omfattande arbete nedlagts på provtagning och analysering av detsamma. För uppskattningen av malmtillgångarna hade fältet indelats i 10 sektioner, inom vilka tillgångar av metallhalter var för sig beräknades. Då alla data för dessa beräkningar ej ännu föreläge, kunde de på undersökningarna grundade definitiva värdena icke ännu lämnas. Ett preliminärt värde för *hela* malmkroppen, vilket tillika syntes vara ett *minimivärde*, vore 230,000 ton brytvärd malm med i genomsnitt minst 2.44 % koppar och 30.3 % svavel. Kopparhalten vore inom ett större sammanhängande parti inom fyndighetens östra del, liksom där tidigare borrhål övertvärat malmen, cirka 4 %; stora delar av svavelkis med lägre kopparinnehåll sänkte emellertid halten för det hela till ovannämnda preliminära genomsnittsvärde. I fråga om ädelmetallernas (guld och silver) fördelning vore materialet ej färdigbearbetat; efter allt att döma vore dessa halter i genomsnitt för låga för att spela någon avsevärd praktisk roll.

Sedan materialet från undersökningen av kopparmalmen »Bjurfors Östra» blivit färdigbearbetat och definitiva beräkningar av malm mängder och halter inom olika delar av fyndigheten lämnade, syntes med undersökningar efter eventuellt i dess närhet befintliga tillskott av malm böra anstå till dess verklig brytning av förekomsten komme till stånd. Geologiska undersökningen föresloge därför inga nya arbeten å densamma för instundande budgetår.

Den omedelbart väster intill kopparmalmen »Bjurfors Östra» belägna svavelkis-zinkmalmförekomsten »*Bjurfors mellersta*» hade varit föremål för detaljerad magnetisk undersökning samt neddrivning av tre djupborrhål. Det framginge, att ifrågavarande malmförekomst ägde ett djupgående, som vore större än för kopparmalmen »Bjurfors Östra». Materialet från borrhärarna hade emellertid ej hunnit analyseras.

De i arbetsplanen upptagna smärre blottnings- och provsprängningsarbetena inom fyndigheterna vid *Daningen* i västra delen av Vilhelmina socken hade utförts, varigenom tre smärre i närheten av varandra belägna kopparkis-svavelkiskroppar begränsats och avrymts. Malmkropparna i fråga vore små, de två största med längder av 65 meter och 35 meter samt bredder av intill 6 meter, respektive 5 meter. De vore emellertid i de blottade provtagna och analyserade profilerna anmärkningsvärt rika på koppar och syntes därför motivera ytterligare utredning rörande möjligheten att i närheten uppågå flera eller större förekomster av samma slag.

I skrivelsen redogöres härnäst för de arbeten av olika slag, som enligt ämbetsverkets mening borde komma till utförande under nästkommande budgetår. I sådant avseende har ämbetsverket uttalat sig på följande sätt:

1. *Undersöknings- och försvarsarbeten å områden, som genom Sveriges geologiska undersöknings försorg äro eller kunna vara för kronans räkning inmutade, m. m.*

Största delen av de vidsträckta områdena inom Skelleftefältet, vilka vore av sådan beskaffenhet, att de kunde förmodas hysa malmförekomster, vore nu visserligen genomgångna av geologiska och geofysiska malmletningar från statens och Bolidsbolagets sida. Några områden tillhörande statens särskilda intressesfär återstode dock ännu att övergå med kombinerat geologiska, magnetiska och elektriska mätningar. Geologiska undersökningen föresloge därför även för budgetåret 1936/1937 utförandet av sådana malmletningsundersökningar, företrädesvis inom Malå och Lycksele socknar men även i någon mån inom Norsjö socken.

Därjämte föresloges detaljerade finmagnetiska och elektromagnetiska mätningar på ännu ej detaljundersökta indikationer och på otillräckligt kända malmkroppar, allt till ledning för utredningen av dessas utsträckning särskilt mot djupet. Ifrågavarande undersökningar avsåge även eventuellt uppdagande av malmkroppar, som icke gingo ända upp till bergytan. För bedrivande av dessa undersökningar på billigast möjliga sätt krävdes nyanskaffning och komplettering av Geologiska undersökningens instrumentutrustning för sådant ändamål.

Nya malmindikationer kunde dessutom påkalla neddrivande av diamantborrhål för undersökning av deras beskaffenhet.

Slutligen erfordrades medel för fullgörande av under budgetåret förfallande likvid för inköpta jordägareandelar samt eventuellt behövliga nya jordägareandelsköp ävensom för bestridande av omkostnader för erforderliga utmålsförrättningar under budgetåret.

Det ifrågavarande anslaget beräknades på följande sätt:

För <i>gemensamma omkostnader</i> (arvoden till extra tjänstemän, rese- och traktamentsersättningar, materialinköp, bergskemiska analyser m. fl. expenser), . . .	förslagsvis kronor	25,000
För fullgörande av på budgetåret fallande <i>likvider</i> för <i>jordägareandelar</i> ,	» »	8,000
<i>Anskaffning av nya instrument</i> för magnetiska och elektriska mätningar,	» »	10,000
<i>Elektriska</i> (och elektromagnetiska) <i>mätningar</i> ,	» »	21,000
<i>Magnetiska mätningar</i> samt bearbetningar av dessa, .	» »	15,000
För <i>diamantborrningar</i> å under budgetåret påträffade nya malmindikationer,	» »	6,000
	Summa kronor	85,000.

2. Undersöknings- och förberedande gruvarbeten inom Västerbottens län.

Under instundande budgetår syntes i främsta rummet arbetena inom *Adakgruvan* och *Kuorbeavaregruvorna* böra fullständigas. Den nu under arbete varande ortnivån på 76 meter syntes böra fortsättas och borrhål drivas från denna såväl uppåt som nedåt mot de ännu djupare liggande malmnivåerna. Resultaten av dessa arbeten finge bliva bestämmande för huruvida schaktet skulle neddrivas till under 100 meters djup och en tredje ortnivå därstädes påbörjas. För de fortsatta underjordsarbetena i *Adakgruvan* behövde anläggningen därstädes utökas och förstärkas dels genom överflyttning av maskineri från »Bjurfors Östra» i Norsjö, dels genom anskaffning av en större råoljemotor jämte generator och instrumentering. Inalles beräknades underjordsarbetena, frånräknat vissa särskilt beräknade borrhningar, inom detta område till förslagsvis 140,000 kronor.

Å *Rävlidens* malmfyndighet beräknades under budgetåret 1936/1937 schaktet fortsatt till cirka 80 meter, drivning av en andra undersökningsnivå samt borrhningar från ortsystemen. Förutom borrhningarna upptoges dessa arbeten till förslagsvis 100,000 kronor.

Även å *Östra Högkulla* beräknades underjordsarbeten fortsätta under nästkommande budgetår, dock i mindre omfattning än inom *Adak-Kuorbeavaregruvorna* och *Rävliden*. Dessa arbeten hade beräknats till förslagsvis 62,000 kronor.

Såsom nämnts utfördes i anslutning till schakt- och ortdrivningsarbetena från de underjordiska arbetsplatserna borrhningar för orienterande undersökningar av malmföringen utanför gruvrummen. Ifrågavarande borrhningar bedreves med i sådant syfte speciellt konstruerad mindre borrhmaskin. Då under stundande år ej mindre än 1,500 å 1,800 meter beräknades behöva borrar på detta sätt, krävdes för diamantkroneutrustning och avlöning till borrhpersonalen cirka 20,000 kronor.

Förutom de nyssnämnda borrhningarna från gruvrummen ansåge Geologiska undersökningen det vara behöfligt att under instundande budgetår få utföra *diamantborrningar* i något större omfattning än tidigare å fyndigheter eller malmanledningar, vilka icke för närvarande vore föreslagna att bli va föremål för underjordsarbeten. Detta gällde såväl *Bjurliden*, *Bjurträskgruvan* m. fl. otillräckligt kända anledningar inom *Malånsfältet* som flera anledningar inom *Kuorbeavaregruppen*, *Hornträsk-Vindelgranseleområdet* samt vissa av de nya indikationerna inom *Malå socken*. För detta ändamål föresloge Undersökningen, att den finge anskaffa en för sådana borrhningar lämplig borrhmaskinutrustning, beräknad till cirka 15,000 kronor, samt att

omkostnaderna för själva de ifrågavarande diamantborrningarna beräknades till 48,000 kronor.

Ehuru mera omfattande *jordavrymningar* icke föresloges till utförande under nästkommande budgetår, behövde dock ett belopp av omkring 5,000 kronor få användas för grävningsarbeten inom de olika fälten.

I anslutning till vad som här anförts rörande svavelkis-kopparmalmsförekomsterna inom *västra delen av Vilhelmina socken* föresloge Undersökningen slutligen, att ett belopp av omkring 10,000 kronor finge användas till fortsatt arbete på utredandet av därvarande kopparmalmstillgångars storlek.

Anslaget till undersöknings- och förberedande gruvarbeten inom Västerbottens län under budgetåret 1936/1937 beräknades alltså på följande sätt:

Schaktsänkings- och ortdrivningsarbeten:

För utvidgning av anläggning vid Adakgruvan, förslagsvis	kronor	40,000	
Förberedande gruvarbete vid Adakgruvan, förslagsvis	»	100,000	
Förberedande gruvarbete vid Rävliiden, förslagsvis	»	100,000	
Förberedande gruvarbete vid Högkulla, förslagsvis	»	62,000	
Diamantborrningar under jord vid de olika malmfälten, förslagsvis	»	20,000	kronor 322,000

Diamantborrningar å mindre kända fält och indikationer:

Anskaffning av bormaskinsutrustning, förslagsvis	kronor	15,000	
Diamantborrningar å mindre kända fält och indikationer inom Malänäsfältet, Kuorbevarfältet, Vindelgransele—Hornträskområdet samt SÖ:a Malå, förslagsvis	»	48,000	» 63,000
Grävningsarbeten, förslagsvis	»		5,000

Västra delen av Vilhelmina socken:

Fortsatt undersökning av kopparmalmstillgångarna inom V:a delen av Vilhelmina socken, förslagsvis	»	10,000	
Summa kronor			400,000.

Departements-
chefen.

De av Sveriges geologiska undersökning medelst anslag under tionde huvudtiteln hittills bedrivna undersökningsarbetena ingå som ett led i den pågående utredningen rörande statens gruvegendom i Västerbotten, varom 1930 års riksdag gjort framställning.

Mot den av Geologiska undersökningen framlagda preliminära planen för dessa arbetens fortsatta bedrivande har jag icke någon erinran att göra, och jag tillstyrker det av Undersökningen föreslagna anslagsbeloppet av 85,000 kronor.

Anslaget torde i mån av uppkommande behov och efter Kungl. Maj:ts närmare beprövande böra ställas till Undersökningens förfogande. Jag förutsätter även, att — på sätt nu är medgivet — anslaget må tagas i anspråk för likvid av jordägarandelar i av staten inmutade fyndigheter å enskild mark.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, avser det av Undersökningen avgivna förslaget även utförande av vissa fortsatta undersökningar och arbeten å statens malmfyndigheter inom Västerbottens län dels såsom förberedelse för ett ekonomiskt utnyttjande av vissa av fyndigheterna, dels ock för utvidgande av kännedomen om malmtillgångarna i andra av dem.

Mot den av Undersökningen framlagda planen för dessa arbetens fortsatta bedrivande har jag intet att erinra, och jag förordar, att anslaget upptages till det av Undersökningen föreslagna beloppet, 400,000 kronor, som efter Kungl. Maj:ts närmare beprövande bör ställas till Undersökningens förfogande.

I fråga om båda anslagen förutsätter jag, att — efter beslut av Kungl. Maj:t — under arbetenas gång förskjutningar må kunna ske i de olika arbetsprogrammen och i samband därmed jämkningar vidtagas i kostnadsfördelningen mellan de olika anslagsposterna.

Under nästföljande punkt ämnar jag framlägga förslag om medelsanvisning till bestridande av kostnaderna för undersöknings- och förberedande gruvarbeten inom Västerbottens län.

Vad nu beträffar undersöknings- och försvarsarbetena hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Undersöknings- och försvarsarbeten å områden, som genom Sveriges geologiska undersöknings försorg äro eller kunna varda för kronans räkning inmutade, m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 85,000.

[30.] **6. Undersöknings- och förberedande gruvarbeten inom Västerbottens län, reservationsanslag.** Under återopande av vad jag under nästföljande punkt anför, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Undersöknings- och försvarsarbeten å områden, som Västerbottens län för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag* av kronor 400,000.

[31.] **7. Vissa kostnader för statens gruvegendom, förslagsanslag.** För bestridande av vissa kostnader för statens gruvegendom har för ettvarit av budgetåren 1933/1934, 1934/1935 och 1935/1936 av riksdagen anvisats ett förslagsanslag av 12,000 kronor.

Anslaget är avsett för bestridande av kostnaderna för kommerskollegii och Mertainens gruvaktiebolags förvaltning av kronans respektive bolagets gruvegendom, varjämte ur anslaget skola utgå arvoden m. fl. kostnader för uppskattning av arrendeavgift jämlikt kungörelsen den 15 november 1907 (nr 96) med föreskrifter i fråga om bestämmandet å kronans sida av beloppet av den arrendeavgift, som skall erläggas för kronans jordägarandel i gruva m. m.

I skrivelse den 27 augusti 1935 har kommerskollegium — med förmälan att nya medel för ifrågavarande ändamål erfordrades jämväl under budget-

året 1936/1937 — hemställt om åtgärds vidtagande för beredande å sagda års riksstat av ett anslag till enahanda belopp som det senast för löpande budgetår beviljade eller 12,000 kronor.

Departementets.
chefen.

Under återopande härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för bestridande av *Vissa kostnader för statens gruv-
egendom* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 12,000.

[32.] 8. **Befrämjande av praktisk lärlingsutbildning hos hantverksmästare.** För befrämjande av praktisk lärlingsutbildning hos hantverksmästare hava alltsedan år 1917 av riksdagen anvisats anslag. Dessa anslag hava avsett *dels* — och huvudsakligen — statsunderstöd åt hantverksmästare för utbildande av lärlingar samt därmed förbundna utlärlingspenningar och statspremier, *dels ock* statsunderstöd till hantverksföreningar, anslutna till Sveriges hantverksorganisation, för utdelande av penningpremier till därav förtjänta lärlingar.

Bestämmelser rörande de olika formerna för statsunderstöden hava av Kungl. Maj:t fastställts den 2 november 1917. Ändringar däri hava skett den 25 oktober 1918, den 9 juli 1920, den 3 maj 1929 och den 2 juni 1933.

Statsunderstöden till hantverksmästare avse en lärotid av tre år och utgå enligt gällande bestämmelser i fråga om lärlingar, vilkas utbildning tager sin början efter den 1 juli 1933, med 300 kronor för varje lärling. Av sagda belopp utbetalas 100 kronor vid första, 75 kronor vid andra och 50 kronor vid tredje läroårets slut. Återstående belopp, 75 kronor, utbetalas sedan styrkt blivit, att lärling genom avlagt prov eller på annat sätt visat sig utlärd i yrket. För lärlingsgrupper, vilkas utbildning tagit sin början före den 1 juli 1933, utgingo lärlingsunderstöden med ett sammanlagt belopp av 400 kronor, fördelat i poster å respektive 125, 100, 75 och 100 kronor.

Lärling, för vars utbildande mästare erhållit statsunderstöd, är, om han efter avlagt prov undfått Sveriges hantverksorganisations utlärlingsbevis, berättigad till en utlärlingspenning av 20 kronor och kan, om han i utlärlingsbeviset tillerkänts högsta vitsord för skicklighet i yrket, dessutom tilldelas statspremium av högst 100 kronor.

I fråga om planen för den praktiska utbildningens anordnande hänvisas till den redogörelse, som lämnats å sid. 139 av tionde huvudtiteln i 1932 års statsverksproposition.

Jämlikt beslut av 1933 och 1934 års riksdagar uppgår lärlingsunderstödens antal för de lärlingsgrupper, vilkas utbildning påbörjats under budgetåren 1933/1934 och 1934/1935, till 75 respektive 100. För den lärlingsgrupp, vars utbildning tager sin början under löpande budgetår, utgör lärlingsunderstödens antal jämlikt beslut av 1935 års riksdag likaledes 100.

Sedan det visat sig, att av de lärlingar, som efter avlagda prov slutat sin utbildning, allenast ett mindre antal plägat erhålla högsta vitsord för skick-

lighet i yrket och i anledning därav tilldelats statspremium, har för löpande budgetår för statspremier beräknats ett belopp av 2,000 kronor, motsvarande premier till en femtedel av antalet lärlingar i den lärlingsgrupp, vars utbildning påbörjats under budgetåret 1932/1933.

Vad angår *statsunderstödet till hantverksföreningar* för utdelande av lärlingspremier, utgick detta för budgetåret 1932/1933 med 1,500 kronor. För varje därefter följande budgetår har understödet utgått med 1,000 kronor.

Det å riksstaten för budgetåret 1935/1936 anvisade anslaget till befrämjande av praktisk lärlingsutbildning hos hantverksmästare slutar å 38,200 kronor.

Med skrivelse den 27 augusti 1935 har kommerskollegium överlämnat en till Kungl. Maj:t ställd skrift, däri *styrelsen för Sveriges hantverksorganisation* — under framhållande av betydelsen för hantverket av den statliga understödsverksamheten å ifrågavarande område — hemställt om avlåtande av förslag till riksdagen i syfte att för budgetåret 1936/1937 dels antalet understöd för lärlingsutbildning måtte sättas till 100 samt understödets belopp utgå med 600 kronor för varje lärling, dels ock ett belopp av 3,000 kronor måtte utgå såsom understöd åt hantverksföreningarna för utdelande av lärlingspremier.

För egen del anför *kommerskollegium* bland annat följande:

Lärlingarnas praktiska utbildning hos hantverksmästarna utgjorde alltjämt en grundförutsättning för nyrekryteringen inom hantverket och därmed också för dess fortbestånd. Denna praktiska utbildning kunde ej helt ersättas men väl kompletteras genom den undervisning, som de statsunderstödda yrkesskolorna lämnade. Värdet av en yrkesutbildning under omedelbar ledning av den direkt yrkesutövande hantverkaren och under lärlingens deltagande i det praktiska arbetet hade på sista tiden vunnit erkännande genom de — från anslag under åttonde huvudtiteln — understödda yrkesverkstads-skolorna (Varbergssystemet). Denna undervisningsform, som av Kungl. Maj:t godtagits så sent som år 1932, innebure, att undervisningen i yrkesarbetet meddelades å den som yrkeslärare anställde hantverksmästarens egen verkstad, medan den teoretiska undervisningen meddelades i lärlings- och yrkesskolorna. För åtnjutande av de större förmåner, denna undervisningsform innebure för såväl lärling som mästare, förutsattes emellertid, att lärlings- och yrkesskola funnes på platsen. Detta systems användbarhet vore alltså inskränkt till ett rätt begränsat antal större samhällen. För landet i övrigt utgjordes statens understöd till den praktiska lärlingsutbildningen endast av nu ifrågavarande knappt tillmätta anslag under tionde huvudtiteln. Kollegium ville erinra, att de statliga understöden för lärlingsutbildningen tidigare under en följd av år utgått med 400 kronor. Tvivelsutan hade den vidtagna nedsättningen till 300 kronor avsevärt bidragit till senaste årens beklagliga nedgång i efterfrågan å lärlingsbidrag. Av de 100 understöd, som stått till förfogande för utdelning under budgetåret 1934/1935, hade endast 60 kunnat utdelas, och det vore allt motse, att ej heller under budgetåret 1935/1936 det fulla antalet av 100 lärlingsunderstöd skulle kunna beviljas.

Man måste på goda grunder kunna ifrågasätta lämpligheten av en dylik inknappning av det statsanslag, som sedan gammalt främst vore avsett att

befrämja den praktiska hantverksutövningens fortbestånd ej minst å den svenska landsbygden. En utökning av anslaget kunde tvärtom vara motive-
rad såsom ett led i ansträngningarna att genom ökade möjligheter till god yrkesutbildning underlätta det uppväxande släktets framtidsförsörjning.

Kollegium ansåge sig alltså böra förnya sin nästlidna budgetår gjorda framställning om ett återförande av lärlingsunderstöden till samma belopp som tidigare eller till 400 kronor. Denna höjning skulle omfatta de 100 under-
stöd, som vore avsedda att beviljas under budgetåret 1936/1937. Då ut-
betalningen av dessa understöds första del ej skulle ske förrän under budget-
året 1937/1938, invercade ej höjningen på nästkommande budgetårs stat.

I övrigt ansåge sig collegium ej böra ifrågasätta någon ändrad beräkning
av grunden för detta anslag annat än i fråga om anslagsposten till utdelning
av lärlingspremier genom hantverksföreningar. Denna anslagspost, som för
innevarande budgetår vore beräknad till 1,000 kronor, hade tidigare varit
upptagen med olika belopp, växlande mellan 1,000 kronor och 4,000 kronor.
Det låge i öppen dag, att ett belopp av 1,000 kronor ej kunde förslå långt, då
det fördelades på de lokala hantverksföreningarna över hela riket. Åtmin-
stone vissa av de enskilda föreningarna plägade lämna tillskott av egna me-
del. Även om det kunde förutsättas, att liknande tillskott framdeles lämna-
des, vore en höjning av det nuvarande beloppet önskvärd. I anslutning till
Sveriges hantverksorganisations framställning och för att möjligheterna till
en premieutdelning i lämpliga former skulle bättre säkerställas, ville kolle-
gium föreslå, att ifrågavarande anslagspost till lärlingspremier, avsedda att
utdelas av hantverksföreningar, höjdes till 3,000 kronor.

Det ungefärliga medelsbehovet för budgetåret 1936/1937 under anslaget
torde kunna uppskattas till 30,000 kronor, på sätt framginge av följande
tabell:

Lärlingsgrupp med utbildning på- börjad budgetåret:	Anslagets användning	Anslagsbehov
1933/1934	3:e utbetalning (efter 3:e utbild- ningsåret)	75 st. à 50 kronor 3,750
	Återstående belopp	75 » » 75 » 5,625
	Utlärlingspenningar	75 » » 20 » 1,500
	Statspremier	15 » » 100 » 1,500
1934/1935	2:a utbetalning (efter 2:a utbild- ningsåret)	60 » » 75 » 4,500
1935/1936	1:a utbetalning (efter 1:a utbild- ningsåret)	100 » » 100 » 10,000
		26,875
	Hantverksföreningarnas lärlings- premier	3,000
		Summa kronor 29,875

Departements-
chefen.

I enlighet med kommerskollegii förslag böra medel till ett belopp av 26,875
kronor — avseende understöd enligt de fastställda bestämmelserna för de
årsgrupper lärlingar, vilkas utbildning jämlikt medgivande av 1933—1935
års riksdagar för närvarande pågår — under ifrågavarande anslag beräknas
för budgetåret 1936/1937. Likaledes torde, såsom hittills varit fallet, medel

böra ställas till förfogande att användas till understöd åt hantverksföreningar för utdelande av lärlingspremier. Mot det av kollegium i dylikt hänseende för nästkommande budgetår tillstyrkta beloppet, 3,000 kronor, har jag icke någon erinran att göra.

På de av kommerskollegium framhållna skäl finner jag mig böra tillstyrka höjning av understödens belopp från 300 kronor till 400 kronor för de lärlingar, vilkas utbildning börjar efter den 1 juli 1936. Denna höjning föranleder emellertid icke någon anslagsökning för nästkommande budgetår, enär utbetalningen av understöden sker i efterskott och först under budgetåret 1937/1938. Frågan om de ändrade bestämmelser, som i anslutning här till böra utfärdas, torde senare få underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Gentemot kommerskollegii hemställan om bibehållande av statsunderstödens antal vid 100 har jag icke heller någon erinran att göra.

För nästkommande budgetår torde sålunda för nu ifrågavarande ändamål böra beräknas ett anslag å $(26,875 + 3,000 =)$ 29,875 kronor, vilken summa torde få avjämnas uppåt till 30,000 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att Kungl. Maj:t må bemyndiga kommerskollegium att enligt av Kungl. Maj:t föreskrivna grunder bevilja statsunderstöd åt hantverksmästare för utbildande av högst 100 lärlingar med utbildningstid från tidpunkt under budgetåret 1936/1937,

dels ock till Befrämjande av praktisk lärlingsutbildning hos hantverksmästare för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 30,000.

[33.] **9. Befrämjande av hemslöjden.** Å riksstaten för löpande budgetår är till befrämjande av hemslöjden uppfört ett anslag av 17,000 kronor. Genom brev till kommerskollegium den 16 augusti 1935 har Kungl. Maj:t, i överensstämmelse med ett av kollegium avgivet förslag, av ifrågavarande anslag tilldelat nedannämnda hemslöjdssammanslutningar m. fl. följande belopp:

Svenska hemslöjdsföreningarnas riksförbund	kronor	4,000
Föreningen för svensk hemslöjd	»	3,000
Svenska slöjdföreningen	»	5,000
Ångermanlands hemslöjdsförening	»	500
Medelpads hemslöjdsförening u. p. a.	»	500
Gävleborgs läns hushållningssällskap	»	200
Jämtlands läns hushållningssällskap	»	500
Västerbottens läns hushållningssällskap	»	800
Norrbottnens läns hushållningssällskap	»	1,500

Summa kronor 16,000.

Återstoden av anslaget, 1,000 kronor, har reserverats till framtida disposition under budgetåret.

Utöver förenämnda från riksstatsanslaget utgående belopp hava Svenska slöjdföreningen och Föreningen för svensk hemslöjd från manufakturförlagslänefondens räntemedel tilldelats ytterligare bidrag å 5,000 kronor respektive 4,000 kronor.

I skrivelse den 30 september 1935 har *kommerskollegium*, i anledning av en av Svenska hemslöjdsföreningarnas riksförbund gjord framställning, hemställt, att anslaget till befrämjande av hemslöjden måtte för budgetåret 1936/1937 upptagas med 30,000 kronor. Till stöd härför har kollegium framhållit, bland annat, att enligt kollegii mening starka skäl talade för att hemslöjdsanslaget, vilket av statsfinansiella skäl det senaste årtiondet undan för undan sänkts till det jämförelsevis ringa belopp, som det senaste budgetåret anvisats för ändamålet, nu åter höjdes för att mera verksamt stöd från statsmakternas sida skulle kunna beredas hemslöjden.

Departements-
chefen.

För att de inom hemslöjdsrörelsen verkande sammanslutningarna skola bli i stånd att på ett mera verksamt sätt fullfölja de strävanden till hemslöjdens utveckling, som av dem uppbäras, torde det vara önskvärt, att ökat statsunderstöd åtminstone under en viss övergångsperiod beredes dem. Jag vill fördenskull förorda, att förevarande anslag för nästkommande budgetår upptages med ett till 25,000 kronor förhöjt belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Befrämjande av hemslöjden* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag avkronor 25,000.

[34.] 10. **Resestipendier för yrkesutbildning, reservationsanslag.** I riksstaten för budgetåret 1934/1935 voro under tionde huvudtiteln's avdelning D. Bergsbruk, industri, hantverk och slöjd uppförda inalles fem särskilda ordinarie reservationsanslag till reseunderstöd åt personer, som önska i främmande länder förvärva ökad insikt och skicklighet i vad till bergshantering hör, åt arbetare i de särskilda näringsyrkena, åt idkare av hantverk och annan mindre industri, åt verkmästare och förmän inom industri och hantverk samt åt teoretiskt och praktiskt bildade tekniker, som icke ägna sig åt bergshanteringen. För sagda budgetår, liksom för de två nästföregående budgetåren, hade samtliga ifrågavarande fem anslag upptagits utan angivna belopp.

Vid anmälan för Kungl. Maj:t den 4 januari 1935 av en av kommerskollegium i skrivelse den 27 augusti 1934 gjord framställning om anvisande för budgetåret 1935/1936 av ett anslag å 5,000 kronor till resestipendier för yrkesutbildning framhöll jag — på sätt framgår av det vid 1935 års statsverksproposition fogade statsrådsprotokollet över handelsärenden (sid. 68) — att å förenämnda fem anslag vid utgången av budgetåret 1933/1934 fanns en sammanlagd behållning av i runt tal 20,900 kronor. Då med ett sparsamt utnyttjande av de sålunda förefintliga reservationerna dessa torde kunna förslå för tillgodoseende av de med anslagen avsedda ändamålen jämväl under löpan-

de budgetår, ansåg jag mig icke böra ifrågasätta, att medel tillfördes det nya anslag, benämnt resestipendier för yrkesutbildning, till vilket anslag, i avslutning till den förändrade uppställningen av tionde huvudtiteln, sagda fem anslag borde sammanslås.

I skrivelse den 28 augusti 1935 har *kommerskollegium* — med överlämnande av en av styrelsen för Sveriges hantverksorganisation gjord framställning om beviljande av ett belopp å 40,000 kronor till reseunderstöd åt de tre yrkesgrupperna idkare, verkmästare och arbetare i de särskilda näringsyrkena — hemställt, att för budgetåret 1936/1937 måtte till resestipendier för yrkesutbildning anvisas ett reservationsanslag å 25,000 kronor. Till stöd härför har kollegium, efter att bland annat hava erinrat att förenämnda fem reservationsanslag till reseunderstöd å riksstaten för budgetåret 1931/1932 voro uppförda med ett sammanlagt belopp av 50,000 kronor, anfört i huvudsak följande:

Om man undantog reseanslaget till bergstekniker, där en mindre summa å cirka 2,500 kronor alltså återstode odisponerad, vore de övriga reseanslagen eller kunde de inom den allra närmaste tiden väntas bli praktiskt taget helt uttömda. Detta förhållande måste självfallet medföra stor olägenhet vad det nu löpande budgetåret beträffade och gjorde behovet av anslag å 1936/1937 års stat än mer framträdande.

Den stora betydelsen av att hantverkare, tekniker och andra yrkesutövande genom resor och studier såväl inom som utom landet vidgade sina erfarenheter och insikter hade varit allmänt erkänd alltsedan gesällvandringarnas dagar och redan på 1860-talet hade statsanslag börjat beviljas för detta ändamål.

Såsom framginge av Sveriges hantverksorganisations förenämnda framställning tillmättes dessa resebidrag alltså det största värde bland de praktiska yrkesutövarna. Hantverksorganisationen hade därvid särskilt framhållit nyttan av de utbildningskurser av växlande slag, som vid hantverksinstitutet i Stockholm och annorstädes alltså fortginge för hantverksmästare, arbetare och andra yrkesutövare. Dessa personers ofta nog rätt svaga ekonomi gjorde emellertid resebidrag för kursernas beivrande i många fall behövt, för att ej säga nödvändigt, därest ett deras deltagande över huvud skulle bli möjligt. Att dylika resebidrag kunde erhållas från kollegium plägade sedan gammalt anordnarna av vissa kurser räkna med som ett led i kursanordningarna.

Beträffande avvägningen av det anslag, som borde anvisas å 1936/1937 års stat, kunde visserligen skäl anföras för dess uppförande med samma summa, varmed motsvarande fem anslag varit upptagna å 1931/1932 års riksstat, eller med 50,000 kronor. Kollegium ville emellertid begränsa sin framställning om anslag till halva beloppet, 25,000 kronor.

I en den 13 november 1935 dagtecknad skrift har vidare *Sveriges arbetsledareförbund* hemställt, att åtgärd måtte vidtagas för anvisande av ett anslag å lägst 15,000 kronor till resestipendier åt arbetsledare.

För utvecklande av yrkeskunskapen inom vårt lands industri och hantverk torde det vara av vikt, att åt personer, tillhörande olika yrkesgrupper inom

*rapports-
chefen.*

sagda näringsgrenar, beredes tillfälle att å ort och ställe taga del av och studera de nya uppfinningar, arbetsmetoder och organisatoriska anordningar, vilka i den period av hastigt fortskridande teknisk utveckling, vari vi befinna oss, tid efter annan å skilda platser prövas, utexperimenteras och bringas i tillämpning.

För beredande av dylika studiemöjligheter har den statliga stipendieverksamhet, varom här är fråga, en viktig uppgift att fylla. Starka skäl synas mig följaktligen tala för att denna verksamhet även i fortsättningen uppehålls. Med hänsyn till att, såsom kommerskollegium upplyst, hittills förefintliga behållningar å förenämnda fem reservationsanslag till reseunderstöd inom den närmaste framtiden kunna väntas bliva förbrukade, tillstyrker jag, att nya medel för ändamålet nu äskas av riksdagen. På grund av den återhållsamhet med avseende å medelsanvisningen, som påkallas, förordar jag, att anslaget bestämmes till 15,000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare föreskrifter rörande anslagets användning.

Såsom jag redan framhållit, torde — i anslutning till den förändrade uppställningen av tionde huvudtiteln — nyssnämnda fem anslag böra sammanslås till ett gemensamt reservationsanslag, benämnt resestipendier för yrkesutbildning. Härvid förutsätter jag, att vid innevarande budgetårs utgång eventuellt förefintliga behållningar å de äldre anslagen få överföras till det nya anslaget.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resestipendier för yrkesutbildning* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 15,000.

[35.] **11. Bidrag till standardiseringsverksamheten.** Sveriges standardiseringskommission — vars stadgar fastställts av Kungl. Maj:t — har till uppgift, bland annat, att befordra en riktigt avvägd standardisering inom industriell produktion och teknisk verksamhet samt medverka till att härför erforderliga undersökningar och arbeten utföras ävensom att utgöra centralorganisation för standardiseringsarbetena inom landet.

Rörande utbetalningen av det för löpande budgetår såsom bidrag till standardiseringsverksamheten beviljade anslaget å 17,000 kronor har Kungl. Maj:t meddelat bestämmelser genom beslut den 15 juni 1935, varvid föreskrivits bland annat, att ena hälften skulle utbetalas efter den 1 juli samma år och återstoden, sedan kommissionen hos kommerskollegium på ett tillfredsställande sätt styrkt, att från enskilt håll till standardiseringsverksamhetens befrämjande lämnats antingen bidrag i penningar, utfört arbete eller annan antaglig form eller ock utfästelser om dylikt bidrag till belopp eller värde, motsvarande under nämnda budgetår minst 150 procent av statsanslaget, minskat med ett belopp av högst 3,000 kronor, motsvarande avgifter till vissa internationella sammanslutningar.

Utöver nyssberörda, av riksdagen beviljade anslag har Kungl. Maj:t såsom

ytterligare understöd till uppehållande av ifrågavarande verksamhet under budgetåret 1935/1936 ur manufakturförslagslånefondens räntemedel anvisat ett belopp av 17,000 kronor att till kommissionen utbetalas under liknande villkor, som bestämts rörande utbetalningen av riksstatsanslaget. Till standardiseringsverksamheten utgår alltså för löpande budgetår statsbidrag till ett sammanlagt belopp av 34,000 kronor.

I en den 31 augusti 1935 dagtecknad skrift har *standardiseringskommissionen* anhöllit, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för anvisande av ett belopp av 64,000 kronor såsom bidrag till uppehållande av standardiseringsverksamheten under budgetåret 1936/1937.

Av en kommissionens skrift bilagd tablå framgår, att av de för löpande budgetår av statsmedel beviljade anslagen å sammanlagt 34,000 kronor ett belopp av 11,500 kronor avsatts för kommissionens egen räkning för standardiseringsarbetet i allmänhet samt nedannämnda sammanslutningar i och för standardiseringsarbeten inom respektive branschområden tilldelats följande belopp, nämligen Sveriges maskinindustrieförening 9,000 kronor, Sveriges elektroindustrieförening 4,500 kronor, svenska avdelningen av internationella elektrotekniska kommittén 2,500 kronor, jordbrukstekniska föreningen 3,000 kronor, svenska teknologföreningen 2,000 kronor, järnkonto- ret 500 kronor och sjukhusens standardiseringskommitté 1,000 kronor.

Över standardiseringskommissionens framställning hava kommerskolle- gium den 12 och rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap den 20 september 1935 avgivit infordrade utlåtanden.

Efter att inledningsvis hava framhållit att standardiseringsarbetet omfatta- des med det största intresse från alla ledande industriländer och att det mel- lanfolkliga samarbetet å detta område måste betraktas som fruktbringande, har *kommerskollegium* vidare anfört bland annat följande:

Standardiseringens internationella utbredning vore av särskild betydelse för Sverige, vilket för sina industriprodukters avsättning vore beroende av export till olika främmande länder på ett helt annat sätt än stormakterna, vilka hade en betydande hemmamarknad att i första hand lita till.

Standardiseringsarbetet borde emellertid ej uteslutande eller ens i första hand betraktas som ett producentintresse. I standardiseringskommissionens föreliggande ansökan hade som påtagliga exempel på detta arbetes praktiska värde för vidsträckta befolkningslager, enkannerligen landsbygdsbefolk- ningen, omnämnts den fastställda standarden för lantbruksmaskiner, arbets- vagnar och cyklar.

Vid frågans bedömande måste också hållas i minnet den ställning staten genom sina affärsverk och på annat sätt intoge som en av landets största före- tagare. För den av statens järnvägar utövade järnvägsdriften, för statens vattenfallsverk som landets största elektriska kraftleverantör, för telegraf- och telefonväsendet med rundradioorganisationen och för all övrig vidsträckt statlig anläggnings- och byggnadsverksamhet av olika slag vore standardise- ringens utbredning av värde. Redan på grund av denna statens egenskap av

storföretagare borde å staten skäligen vila en ej obetydlig del av kostnaderna för standardiseringsarbetet.

Överhuvud kunde starka skäl anföras för fortsatt statsbidrag till ifrågasatt ärendamål. Ett dylikt bidrag torde också få anses vara på sin plats som ett bevis på statsmakternas uppskattning av svenska industriens betydelsefulla insats i landets ekonomiska liv samt deras intresse för dess fortsatta utveckling.

Beträffande avvägningen av bidragsbeloppet för nästkommande budgetår finge kollegium hänvisa till de kalkyler, som standardiseringskommissionen framlagt. Bland kostnadskrävande men betydelsefulla nya uppgifter, som förestode, hade av kommissionen omnämnts standardiseringen av armatur för gas, vatten och ånga. Härtill komme standardiseringen av elektrisk installationsmateriel, inbegripet radiomottagare, en uppgift, som vore av allmänt intresse med hänsyn till de ökade möjligheter, som härigenom öppnades till ett praktiskt ordnande av den redan beslutade offentliga säkerhetskontrollen. Kollegium måste alltså finna en höjning befogad utöver nuvarande, främst av statsfinansiella skäl till 34,000 kronor begränsade bidragsbelopp. En så stark höjning som till 64,000 kronor kunde kollegium dock ej tillstyrka. Med fasthållande av att statsbidraget alltså endast borde betraktas som ett tillskott för att ytterligare understödja ett i första hand ur andra källor finansierat organisationsarbete, ville kollegium föreslå, att bidraget höjdes till 50,000 kronor, i den mån den statsfinansiella ställningen ansåges medgiva en sådan utökning av det under senaste budgetåren beviljade statsbidraget utan samtidigt åsidosättande av andra under tionde huvudtiteln av kollegium såsom angelägna förordade anslagskrav. Därest budgetära skäl så påkallade, torde en mindre del av bidragsbeloppet, förslagsvis högst 10,000 kronor, få bestridas av manufakturförslagslånefondens räntemedel.

Rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap har, utan att ingå på frågan om det begärda anslaget skälighet, understrukit standardiseringsarbetets betydelse ur försvarssynpunkt.

*Departement-
chefen.*

De skäl, som föranlett statsmakterna att lämna ekonomiskt stöd till standardiseringsverksamheten, gälla enligt min mening alltså. Jag finner mig sålunda böra tillstyrka, att även under nästkommande budgetår bidrag av statsmedel beviljas för verksamhetens uppehållande.

Någon ökning av nu utgående statsbidrag anser jag mig emellertid, med hänsyn till den begränsning av statsutgifterna, som måste eftersträvas, icke kunna förorda, utan tillstyrker jag, att bidrag må utgå med oförändrat belopp, 34,000 kronor. För möjliggörande av önskvärd avlastning av manufakturförslagslånefondens räntemedel finner jag mig dock böra föreslå, att statsbidraget nu i sin helhet uppföres å riksstaten.

För åtnjutande av bidraget torde enahanda villkor böra stadgas som de, vilka äro gällande under nu löpande budgetår.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till standardiseringsverksamheten* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 34,000.

D. Sjöfart och handel.

Lotsverket.

[36.] 1. Lotsverket: Avlöningar till befattningshavare hos lotsstyrelsen, förslagsanslag. Å riksstaten för budgetåret 1935/1936 äro under rubriken Lotsverket upptagna följande anslag:

Avlöningar till befattningshavare hos lotsstyrelsen, förslagsanslag	kronor	202,500
Avlöningar till befattningshavare å lots- och fyrstaten, förslagsanslag	»	4,426,000
Omkostnader, förslagsanslag	»	1,026,000
Säkerhetsanstalter för sjöfarten, reservationsanslag	»	325,600
Byggnad av nytt tjänstefartyg för västra lotsdistriktet, reservationsanslag	»	195,000.

Sistnämnda anslag å 195,000 kronor utgör resterande belopp för fullbordandet av ifrågavarande fartygsbygge, till vilket förut å riksstaten för budgetåret 1934/1935 anvisats ett belopp av 300,000 kronor.

I skrivelse den 29 augusti 1935 har *lotsstyrelsen* — under framhållande av att ett av statens organisationsnämnd i betänkande den 23 november 1934 avgivet förslag rörande omorganisation av lotsverket vore föremål för ytterligare utredning av särskilt tillkallade sakkunniga — anfört, att de sakkunnigas förslag i ämnet torde kunna antagas icke oväsentligt komma att inverka på beräkningen av lotsverkets anslagsbehov för budgetåret 1936/1937. Detta syntes i första hand komma att gälla anslaget till avlöningar till befattningshavare å lots- och fyrstaten samt, ehuru i mindre omfattning, anslaget till omkostnader. På grund härav hade lotsstyrelsen, som visserligen funnit en omräkning av vissa i sistnämnda avlöningsanslag ingående poster rätteligen böra äga rum, likväl icke ansett sig böra framställa förslag här om i avvaktan på de ytterligare ändringar, som kunde ifrågakomma i samband med prövningen av de sakkunnigas blivande förslag. Vad anslaget till omkostnader anginge, finge styrelsen för sin del föreslå ökning av två i densamma ingående poster, nämligen posterna till reseersättningar och till expenser, vilka för närvarande vore upptagna till 50,000 kronor respektive 64,000 kronor. Dessa båda poster borde enligt styrelsens mening för nästkommande budgetår upptagas till 55,000 kronor respektive 70,000 kronor. Vid sin beräkning av anslaget till avlöningar till befattningshavare hos lotsstyrelsen hade styrelsen, bland annat, upptagit vissa av organisationsnämnden berörda detaljspörsmål, som icke syntes vara avsedda att underkastas förnyad prövning av de sakkunniga. I anledning härav hade styrelsen ansett sig redan nu kunna hemställa om avlåtande av förslag till riksdagen om godkännande av vissa ändringar dels i den för lotsstyrelsen gällande personalförteckningen dels ock i avlöningsstaten för lotsstyrelsen. Vid-

kommande slutligen anslaget till säkerhetsanstalter för sjöfarten avsåge det anslag, som av styrelsen äskades för nästkommande budgetår, sådana ändamål, vilka styrelsen icke hade anledning antaga skola komma under omprövning vid den pågående utredningen.

Med utgångspunkt från vad lotsstyrelsen sålunda anfört har styrelsen beräknat anslaget till avlöningar till befattningshavare hos lotsstyrelsen till 209,900 kronor, anslaget till avlöningar till befattningshavare å lots- och fyrstaten till 4,426,000 kronor, anslaget till omkostnader till 1,037,000 kronor och anslaget till säkerhetsanstalter för sjöfarten till 1,030,400 kronor. I skrivelse den 16 september 1935 har styrelsen emellertid sedermera hemställt, att sistnämnda anslag måtte upptagas till 1,043,400 kronor.

*Departements-
chefen.*

På sätt lotsstyrelsen erinrat har åt särskilt tillkallade sakkunniga — 1935 års lotsverkssakkunniga — uppdragits att verkställa överarbetning av ett av statens organisationsnämnd den 23 november 1934 framlagt förslag om omorganisation av lotsverket. Det är avsett, att utredningen skall kunna slutföras i sådan tid, att på densamma grundade förslag skola genom särskild proposition kunna föreläggas innevarande års riksdag. I avbidan härå torde i förslaget till riksstat för budgetåret 1936/1937 samtliga nu ifrågavarande anslag — med undantag dock för anslaget till säkerhetsanstalter för sjöfarten — böra allenast beräknas och lotsstyrelsens i dess skrivelse den 29 augusti 1935 framlagda förslag upptagas till avgörande först i samband med prövningen av de förslag, som införeväntas från 1935 års lotsverkssakkunniga. I överensstämmelse härmed torde anslagen till avlöningar till befattningshavare hos lotsstyrelsen och till omkostnader böra upptagas med de av lotsstyrelsen angivna beloppen, 209,900 kronor och 1,037,000 kronor. I fråga om anslaget till avlöningar till befattningshavare å lots- och fyrstaten må framhållas, att i det av Kungl. Maj:t förut i dag godkända förslaget till beräkning av inkomsterna å riksstaten för budgetåret 1936/1937 inkomsttiteln Lotspenningar upptagits med ett från 3,000,000 kronor till 2,800,000 kronor nedsatt belopp. Då å utgiftssidan den i nu ifrågavarande anslag ingående posten till lotspersonalens andel i lotspenningar bör sättas till 40 procent av sagda inkomsttitels belopp och minskningen med 200,000 kronor av inkomsttiteln således motsvaras av ett minskat utgiftsbelopp å 80,000 kronor, bör anslaget följaktligen nu beräknas till $(4,426,000 - 80,000 =) 4,346,000$ kronor.

Under återopande av vad jag här anfört, hemställer jag, vad angår anslaget till avlöningar till befattningshavare hos lotsstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avbidan på den proposition i ämnet, som kan vara riksdagen förelagd, för budgetåret 1936/1937 till *Lotsverket: Avlöningar till befattningshavare hos lotsstyrelsen* beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 209,900.

[37.] **2. Lotsverket: Avlöningar till befattningshavare å lots- och fyrstaten, förslagsanslag.** Under återopande av vad jag under nästföregående punkt anfört, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avbidan på den proposition, som kan varda riksdagen förelagd, för budgetåret 1936/1937 till *Lotsverket: Avlöningar till befattningshavare å lots- och fyrstaten* beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 4,346,000.

[38.] **3. Lotsverket: Omkostnader, förslagsanslag.** Under återopande av vad jag under punkt 36 anfört, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avbidan på den proposition, som kan varda riksdagen förelagd, för budgetåret 1936/1937 till *Lotsverket: Omkostnader* beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 1,037,000.

[39.] **4. Lotsverket: Säkerhetsanstalter för sjöfarten, reservationsanslag.** I sin förenämnda skrivelse den 29 augusti 1935 har lotsstyrelsen lämnat en redogörelse för ett antal säkerhetsanstalter för sjöfarten, vilkas tillgodoseende styrelsen ansett angeläget; och har styrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för budgetåret 1936/1937 för ändamålen i fråga anvisa ett reservationsanslag av 1,030,400 kronor.

I följande sammansättning angivas de olika ändamålen, varom fråga är, ävensom den för varje särskilt ändamål beräknade kostnaden:

1. En lys- och ljudboj vid grundet Tovas ungar i Bohusläns skärgård	kronor	9,800.
2. Nytt tjänstefartyg för nedre norra lotsdistriktet, omkring halva kostnaden	»	250,000.
3. Fyrbelysning vid inloppet till Järnäs hamn (Järnäs lotsplats) i Västerbottens län	»	2,500.
4. Fyrbelysning vid inloppet till Skags hamn (Skags lotsplats) utanför Örnsköldsvik	»	4,700.
5. Anordnande av en agafyr å skäret Fläsket i Mälaren ..	»	2,500.
6. Anordnande av en agafyr å Högholmen i Mälaren ..	»	6,000.
7. Förbättring av fyrbelysningen i Kalmarsunds djuprännan kronor 810,000; lotsverkets andel häri kronor 660,000, därav för budgetåret 1936/1937	»	300,000.
8. Anläggning av radiofyr samt förbättring av fyrbelysning och luftmistsignalering vid Brämöns fyrplats utanför Sundsvall	»	85,000.
9. Anläggning av radiofyr samt förbättring av fyrbelysning och luftmistsignalering vid Kullens fyrplats vid norra inloppet till Öresund	»	107,000.

10. Förbättring av mistsignaleringen å fyrskeppet »Oskarsgrundet» i Öresund	kronor	12,000.
11. Anläggning av en ny fyr jämte mistsignalstation å Vens sydsida ävensom förbättring av mistsignalanläggning och fyrbelysning samt bostadsförhållanden vid Hakens fyrplats å Vens ostsida	kronor	170,000,
därav för budgetåret 1936/1937	»	85,000.
12. Tillbyggnad av lotsuppassningshuset vid Malören, Kalix lotsplats	»	6,000.
13. Hamnförbättring vid lotsuppassningen i Fårösunds norra gatt	»	29,000.
14. Hamnförbättring vid Häradskärs lotsplats i Östergötlands skärgård	»	30,000.
15. Förbättring av hamnförhållandena vid Paternosters fyrplats utanför Marstrand	»	28,000.
16. Förbättring av bostadsförhållandena vid Svenska Högnas fyrplats, Stockholms yttre skärgård	»	23,900.
17. Förbättring av bostadsförhållandena vid Gökalvs lotsplats, Blekingekusten	»	27,000.
18. Förbättring av bostadsförhållandena vid Hållö fyrplats, Bohuskusten	»	22,000.
Summa kronor		1,030,400.

Sedermera har lotsstyrelsen i skrivelse den 16 september 1935 hemställt, att utöver förenämnda summa av 1,030,400 kronor måtte anvisas ett belopp å 13,000 kronor för anskaffande av en tjänstebåt för Stockvikens lotsplats.

Det sammanlagda medelsbehovet för säkerhetsanstalter för sjöfarten för nästkommande budgetår har lotsstyrelsen således beräknat till 1,043,400 kronor.

Då jag ej anser mig böra tillstyrka lotsstyrelsens framställning om äskande av medel för de under punkterna 2—7 och 11 i förestående förteckning upptagna ändamålen, saknar jag anledning att här lämna en närmare redogörelse för styrelsens förslag härutinnan.

Vad angår övriga punkter i förteckningen ävensom lotsstyrelsens förslag beträffande anskaffande av en tjänstebåt för Stockvikens lotsplats anhåller jag att få i huvudsak återgiva vad styrelsen till stöd för sina förslag härutinnan anfört.

Beträffande anordnande av *en lys- och ljudboj vid grundet Tovas ungar* i Bohusläns skärgård uttalar lotsstyrelsen:

Lotskaptenen i västra distriktet hade i samband med uppgörande av förslag till ändring och förbättring av fyrbelysningen för insegling till Gullmarfjorden föreslagit utläggandet av en lys- och ljudboj vid grundet Tovas ungar i havsbandet. Härom hade lotskaptenen mottagit flerfaldiga framställningar av sjöfarande. Senast hade Bohusläns Allmänna Sjöförsäkringsför-

ening i maj 1935 vänt sig till lotskaptenen i detta ärende med anledning av ett elakartat tillbud till strandning under tjocka på detta grund. Till följd av vad som förekommit i denna fråga ansåge lotsstyrelsen det angeläget att söka förebygga dylika sjöolyckor på denna utsatta plats genom utläggande därstädes av en lys- och ljudboj.

Förslagen om *anläggning av radiofyrar m. m. vid Brämöns fyrplats utanför Sundsvall och vid Kullens fyrplats vid norra inloppet till Öresund* motiverar lotsstyrelsen sålunda:

Jämlikt den år 1933 träffade internationella överenskommelsen skulle radiofyrar anläggas å följande svenska fyrar och fyrskepp, nämligen *Rödkallen*, *Rönnskär*, *Holmögadd*, *Sydostbrotten*, *Brämön*, *Eggegrund*, *Finngrundet*, *Understen*, *Sandhamn*, *Almagrundet*, *Svenska Björn*, *Östergarn*, *Landsort*, *Häveringe*, *Gotiska Sandön*, *Stora Karlsö*, *Ölands norra udde*, *Ölandsrev*, *Utklippan*, *Sandhammaren*, *Trälleborg*, *Falsterborev*, *Kullen*, *Nidingen*, *Vinga* och *Måseskär* eller å 26 fyr- och fyrskeppsstationer. För elva av dessa — de vilkas namn understrukits — hade medel ställts till förfogande. Nio av dem vore fullbordade och i verksamhet; de två övriga vore under utförande för de medel, som för budgetåret 1935/1936 ställts till lotsstyrelsens förfogande, och beräknades de träda i funktion, den ena år 1935 och den andra år 1936. För budgetåret 1936/1937 föreslog styrelsen att erforderliga medel ställdes till förfogande för radiofyranläggningar å *Brämöns fyr utanför Sundsvall och å Kullens fyr vid Öresunds norra inlopp*.

Brämöns år 1859 anlagda *fyr* vore försedd med fotogenglödljus samt en 2:a ordningens stillastående lins. Fyren hade en ljusstyrka av endast 15,000 Hefnerljus. Vid fyrplatsen förekomme även mistsignalering medelst en tyfon för komprimerad luft, driven av särskilda brännoljemotorer. Dessutom gäves under vintertid, då omständigheterna därtill föranledde, dagsignaler beträffande isförhållanden och fyrskepp. Bemanningen utgjordes av tre ordinarie befattningshavare. Det föreliggande förslaget avsåge anläggandet av en radiofyr å platsen, i samband varmed såväl fyrbelysning som mistsignalering skulle göras mera effektiva genom elektrifiering. Genom den elektriska fyrbelysningen skulle fyrens ljusstyrka ökas från nuvarande 15,000 till ungefär 90,000 Hefnerljus. Nuvarande tyfonanläggning skulle ersättas med en elektrisk membransändare i fyra grupper, varigenom mistsignaleringen bleve kraftigare än den nuvarande, mot vilken klagomål framförts, bland annat, från Sveriges Redareförening och Verband Deutscher Reeder. Förutom högre effektivitet å fyrbelysning och mistsignalering skulle genom elektrifiering erhållas större driftsäkerhet och enkelhet i apparaturens skötsel än om nuvarande anordningar bibehölles. Den elektriska kraften skulle erhållas från en för fyrplatsen gemensam kraftcentral, som skulle inrymmas i det nuvarande maskinhuset, sedan detsamma för ändamålet tillbyggt. Kraftcentralen vore enligt förslaget så beräknad, att elektrisk belysning skulle kunna införas i de tre bostadslägenheterna vid fyrplatsen. För strömförbrukningen i bostäderna skulle ersättning uttagas av bostadsinnehavarna. Merkostnaden för anläggningen i dess helhet i följd av bostadsbelysningen beräknades till ungefär 2,000 kronor. De föreslagna anläggningarna hade ej ansetts medföra något behov av ökad bemanning för fyrplatsen.

På *Kullaberg*, varest fyr varit anordnad alltsedan år 1560, vore å anseelig höjd *Kullens fyr* belägen. Själva fyrlägan befunno sig 88.5 meter över ha-

vets nivå, vilket medgåve en geografisk lysvidd av 24 nautiska mil eller den största lysvidd, som någon lotsverkets fyr innehade. Fyren vore försedd med en roterande 1:a ordningens blyxfyrapparat för fotogenglödljus med en ljusstyrka av ungefär 500,000 Hefnerljus. På omkring 330 meters avstånd från nämnda fyr vore vid Kullabergets fot uppförd en mindre 4:e ordningens led-fyr — benämnd Kullens nedre fyr — för fotogenbelysning med en ljusstyrka av allenast 260 Hefnerljus, vilken fyr dagligen tillsåges av fyrpersonalen vid Kullens fyrplats. Å västsluttningen av berget vore på ungefär 220 meters avstånd från förstnämnda fyr anlagt ett maskinhus för mistsignalanläggningen, som dreves med brännoljemotorer. Dessa motorer vore nu så förslitna, att de, om nuvarande signaleringsanordning skulle bibehållas, måste ersättas med nya. Utom de två fyrarna och mistsignalanläggningen hörde till fyrplatsen en signalstation, varifrån, då förhållandena därtill föranledde, gäves såväl dag som natt dels is- och fyrskeppssignaler, dels vraksignaler. Fyrplatsen hade en bemanning av fyra ordinarie befattningshavare och vore en av de få utav lotsverkets bemannade landfyrar, varest betjäningen uppginge till mer än tre ordinarie befattningshavare. Det stora antalet befattningshavare påfordrades av omfattningen och belägenheten av de olika säkerhetsanstalterna å platsen. Efter den omfattande ändring, som lotsstyrelsen nu föreslog till genomförande, ansåges för närvarande någon förändring av antalet befattningshavare å platsen ej behöva ifrågakomma.

Förevarande förslag avsåge anläggning av en radiofyr samt elektrifiering av ifrågavarande båda fyrar ävensom den nuvarande mistsiréanläggningens ersättande med en elektrisk membransändare i fyra grupper. Vidare skulle signalstationens för nattsignalering avsedda lampor anordnas för elektrisk belysning.

Genom den elektriska fyrbelysningens införande beräknades den övre fyrens ljusstyrka höjas från 500,000 till ungefär 2,500,000 Hefnerljus och den nedre fyrens ljusstyrka från 260 till ungefär 2,000 Hefnerljus. Mistsignaleringen skulle med den nu föreslagna anordningen bliva avsevärt kraftigare än för närvarande. Förutom ökad effektivitet av fyrbelysning och mistsignalering vunnes genom elektrifiering större driftsäkerhet och enkelhet i apparaturens skötsel än om nuvarande anordningar bibehölles. Den elektriska kraften skulle levereras från en för hela platsen gemensam kraftcentral, inrymd i ett nytt invid fyrtornet uppfört maskinhus. Kraftcentralen vore enligt förslaget så beräknad, att elektrisk belysning även skulle kunna införas i de fyra bostadslägenheterna å platsen. För strömförbrukningen i bostäderna skulle ersättning uttagas av bostadsinnehavarna. Merkostnaden för anläggningen i dess helhet i följd av bostadsbelysningen beräknades till ungefär 2,500 kronor.

I fråga om *förbättring av mistsignaleringen å fyrskeppet »Oskarsgrundet»* i Öresund anför lotsstyrelsen:

En förbättring av mistsignaleringen på ifrågavarande fyrskepp, som för söderifrån kommande fartyg utgjorde angöringspunkt för den viktiga farleden Flintrännen, hade varit ett länge närt önskemål; och enligt vederbörande lotskapens utsago förekomme ofta klagomål mot den nuvarande signaleringens effektivitet. Å »Oskarsgrundet» och det längre norrut i Öresund belägna fyrskeppet »Kalkgrundet» verkställdes mistsignaleringen allenast med ringklocka, varmed under tjocka eller mycket disig luft gäves två respektive tre tätt på varandra följande slag minst varannan minut, alltså en tämligen

föråldrad misttsignalering. Därest erforderliga medel ställdes till lotsstyrelsens förfogande, vore avsikten att å fyrskeppet uppsätta ett motordriv, mindre misttsignaleringsmaskineri för tyfon med komprimerad luft. Sedan det vid Oskarsgrundets fyrskeppsstation förut stationerade träfyrskeppet år 1931 ersatts med annat fyrskepp, erfordrades icke någon ombyggnad av fyrskeppet för den föreslagna misttsignalanläggningen.

Beträffande frågan om *tillbyggnad av lotsuppassningshuset vid Malören*, Kalix lotsplats, utlåter sig lotsstyrelsen sålunda:

I skrivelser den 31 augusti 1933 och den 16 november 1934 hade lotsstyrelsen gjort framställning om anvisande av medel för tillbyggnad av lotsuppassningshuset vid Malörens lotsuppassningsställe under Kalix lotsplats och hade styrelsen därvid anfört följande:

'Lotsuppassningshuset vid Malörens lotsuppassningsställe under Kalix lotsplats utgjordes av ett envåningshus, innehållande en förstuga omkring 3.25 m. $\times$ 5.25 m. och ett rum omkring 5.3 m. $\times$ 5.25 m. Därjämte disponerade lotspersonalen numera ett år 1851 för en kostnad av ungefär 4,000 kronor uppfört, på cirka 75 meters avstånd från lotsuppassningshuset beläget fyrbostadshus, 5 m. $\times$ 9 m. stort, om 1 rum och kök. Sedan år 1910, då den ständiga bevakningen vid Malörens fyr indrogs och fyrbostadshuset blev för sitt tidigare ändamål obehövt, hade kostnaden för nödortfigt underhåll av detsamma jämte uthus uppgått till cirka 2,000 kronor. Bostadshuset vore dock nu i behov av en genomgående reparation, beräknad att draga en kostnad av 3,000 kronor.

Lotspersonalen hade funnit, att det för vakttjänsten ävensom med hänsyn till uppvärmning, matlagning m. m. vore synnerligen olämpligt med en förläggning av personalen i två skilda hus, särskilt under den kalla årstiden, då mörker, snö och oväder ofta försvårade kommunikationen mellan de båda förläggningarna. En följd härav vore, att bostadshuset sällan användes och att uppassningshuset finge tjänstgöra som både kök, sovrum och vaktrum. Vid angivna förhållanden måste lokalutrymmena vid Malörens uppassningsställe anses vara mindre tillfredsställande, i all synnerhet sedan år 1932 Kalix och Malörens lotsplatser sammanslagits till en lotsplats med två uppassningsställen med personalen turvis tjänstgörande å båda. Denna åtgärd hade nämligen medfört ett ökat behov på Malören av utrymme för kojplatser, mat- och klädesskåp m. m.

Vid företagen undersökning på platsen hade förslag framställts att — i stället för att verkställa omförmälda, till 3,000 kronor beräknade reparation av förutvarande fyrbostadshuset — låta tillbygga lotsuppassningshuset med två sovrum, ett för lotsar och ett för extra personal. Denna tillbyggnad, vilken syntes lotsstyrelsen ändamålsenlig, hade beräknats draga en kostnad av 6,000 kronor, häri inberäknat kostnaden för erforderlig inredning.

Därest för tillbyggnaden erforderliga medel ställdes till styrelsens förfogande, hade styrelsen för avsikt att i sinom tid till förmånligaste pris, som kunde stå att erhålla, försälja det på kronans mark belägna fyrbostadshuset jämte uthus, med rättighet för köparen att hava byggnaderna kvarstående å platsen under ett antal år framt.

Detta lotsstyrelsens förslag hade av Kungl. Maj:t upptagits varken år 1934 eller år 1935 bland de äskanden, som förelades riksdagen. Med hänsyn till de alltmåra framträdande olägenheterna beträffande de nuvarande förläggningsförhållandena vid Malören ansåge lotsstyrelsen att med den planerade tillbyggnaden av lotsuppassningshuset icke längre borde anstå.

Rörande spørsmålet om *hamnförbättring vid lotsuppassningen i Fårösunds norra gatt* yttrar lotsstyrelsen:

Hamnförhållandena vid den under Fårösunds lotsplats hörande lotsuppassningen i Fårösunds norra gatt hade sedan länge lämnat mycket övrigt att önska. Vid lotsuppassningen, belägen å Fårö strax norr om den genom Fårösund gående farledsrännans norra mynning, funnes icke någon hamnanläggning eller ens en vågbrytare till skydd för lotsbåtarna, oaktat att stranden här låge helt öppen mot havet för nordliga vindar. Vid uppassningsstället funnes två tjänstebåtar med motorer samt en roddbåt. För båtarnas förtöjning funnes en mindre, mycket primitiv båtbrygga, som uppförts av lotsarna år 1932, sedan den förutvarande bryggan, likaledes byggd av lotspersonalen, raserats av storm i december månad 1931. Båtarna saknade således vid bryggan praktiskt taget allt skydd för nordliga stormar och måste därvid antingen förläggas vid boj i lä om det närbelägna skäret Aurgrund, där dock vattendjupet vore ringa och stor risk föreläge, att båtarna toge i botten, eller också dragas upp på land. Vidtagandet av dylika säkerhetsåtgärder medhunnas emellertid icke alltid, och understundom inträffade det, att personalen vore ute på lotsning, då storm utbröte. Alla säkerhetsåtgärder till trots kunde det sålunda hända, att båtarna komme till skada, såsom skett vid ett stormtillfälle i december 1931, då den större tjänstebåten, ehuru förtöjd vid sin boj i lä om Aurgrund, bröts ned av sjön och sjönk samt helt förstördes. Ofta hände det vid platsen, särskilt vintertid, att en dylik vid boj förankrad båt på grund av storm icke kunde tillses för länsumpning m. m. på flera dagar. Personalen löpte även vid stormtillfällen stora risker att komma till skada till liv och lem på grund av de mycket otillfredsställande hamnförhållandena. En förbättring av desamma torde därför få anses vara i hög grad av behovet påkallad, särskilt som numera upprepning av Fårösunds norra gatt verkställts och fyrbelysning anordnats därstädes, varigenom det kunde förväntas, att sjöfarten genom Fårösund skulle bli avsevärt ökad och Fårösundsreden mer än hittills komma att tagas i anspråk såsom nödhamn.

Den nu föreslagna hamnförbättringen skulle bestå i anläggandet av en mindre vågbrytare med parapet, å vars insida förtöjningsplats för lotsbåtarna skulle beredas. Vågbrytaren skulle utföras till en total längd av ungefär 90 meter. Härav skulle de inre 60 meterna, där vattendjupet till den av kalkstensberg bestående fasta botten understege 1.0 meter vid medelvatten, utföras av massivt stenmurverk med överliggande betongplatta och parapet av sten och betong samt de yttre 30 meterna av vågbrytaren, där vattendjupet varierade mellan 2.5—3.5 meter, utföras på stenfyllda träkistor med påbyggnad av en platta och parapet av sten och betong.

Beträffande frågan om *hamnförbättring vid Häradskärs lotsplats i Östergötlands skärgård* anför lotstyrelsen:

Båthamnen vid Häradskärs lotsplats bildades av en vågbrytare, som bestode av stenfyllda träkistor. Vågbrytaren vore anordnad på följande sätt. En 30 meter lång bryggarm sträckte sig rakt ut från land. Vinkelrätt från denna arms yttersta del vore tillbyggd en vinkelarm av ungefär 15 meters längd. Vinkelarmens yttersta del vore i sin tur i vinkel sammanbyggd med en ungefär 6 meter lång stenkista med sträckning mot land. Vågbrytaren, som delvis tjänade som båtbrygga, hade anlagts år 1885 för en kostnad av 5,120 kronor. Vid en hård sydostlig storm den 9 juli 1931 hade

vågbrytaren blivit synnerligen svårt ramponerad, i det att den förenämnda vinkelarmen försköt sig inåt land i avsevärd grad och delvis sönderbräcktes, beroende på att virket i kistorna vore rötskadat.

En fullständig ombyggnad av vågbrytaren hade redan vid denna tidpunkt varit fullt motiverad, så mycket mer som vattendjupet i inloppet till hamnen och inuti densamma på grund av landhöjning och igenslamning blivit alldeles otillräckligt för platsens stora lotskutter, som mätte 9.0 meter i längd och hade ett djupgående av cirka 1.1 meter. Största vattendjupet i hamninloppet och i hamnen vore nämligen blott 1.4 meter vid medelvatten, men understege vid lågvatten ofta 1.0 meter. Detta innebure stora olägenheter för lotsningstjänstens behöriga skötande.

På grund av de tryckta ekonomiska tiderna hade år 1931 utförts blott en nödortfölig reparation av vågbrytaren för att möjliggöra uppskov med ombyggnaden några år. Sedan numera över fyra år förflutit, efter det att förenämnda skador å vågbrytaren inträffat, och virket i kistorna än mer försvagats genom rötskador, kunde ett ytterligare uppskov med ombyggnaden av vågbrytaren icke anses tillbörligt, med hänsyn till risken att densamma vid första svåra pålandsstorm helt brötes ned av sjön. Härvid skulle stenfyllningen såväl i som utanför kistorna kastas in i hamnen och göra denna obrukbar, varjämte stora skador skulle kunna komma att inträffa på i hamnen befintliga båtar.

För att samtidigt med ombyggnaden av vågbrytaren erhålla större vattendjup i hamninloppet och hamnen borde arbetet utföras på följande sätt. Den nuvarande från land utgående bryggarmen ombyggdes över vattnet och förlängdes utåt sjön omkring 20 meter. Vinkelrätt från denna arms yttersta del byggdes en arm av ungefär 20 meters längd. Från stranden utbyggdes vidare parallellt med den förlängda bryggarmen ytterligare en vågbrytare med en längd av omkring 15 meter för att tjäna till skydd för själva hamninloppet. Den nuvarande vinkelarmen jämte stenfyllningen borttoges. Den nya vågbrytarekonstruktionen vore avsedd att liksom den nuvarande utgöras av stenfyllda träkistor. Efter om- och tillbyggnaden skulle tillfredsställande djup erhållas i hamninloppet och den yttre delen av hamnen för den stora lotskuttern.

I fråga om spørsmålet rörande *förbättring av hamnförhållandena vid Paternosters fyrplats* utanför Marstrand uttalar lotsstyrelsen:

Paternosters fyrplats vore belägen på Hamnskär, en av de sydvästligaste av Paternosterskären nordväst om Marstrand. Platsens nuvarande hamn vid sydvästra stranden av skäret hade ett för västlig och sydvästlig sjö — den för platsen mest besvärande — synnerligen utsatt läge, varjämte utanför hamnen befintliga bränningar och grund gjorde angöringen riskabel ej blott vid storm utan ofta även vid jämförelsevis gott väder på grund av kvarstående dyning. Så hade t. ex. under de senaste tjugo åren vid angöring av hamnen en tjänstebåt gått förlorad och ytterligare en blivit svårt skadad, varjämte en tjänstebåt gått förlorad inom hamnområdet. Vid alla dessa tre tillfällen hade befattningshavare vid platsen varit nära att omkomma.

Såväl fyrmästaren vid platsen som lotskaptenen i västra lotsdistriktet hade upprepade gånger framhållit, att en ny hamn för tjänstebåten vid fyrplatsen vore av stort behov påkallad.

Noggranna undersökningar hade verkställts för utrönande av möjligheterna att lösa hamnfrågan på ett tillfredsställande sätt. Härvid hade befunnits, att en mindre vik å skärets sydöstra del skulle vara bäst lämpad för ändamålet. Föreliggande förslag innebure utbyggandet i denna vik av två mindre vågbrytare av betong med en sammanlagd längd av omkring 20 meter, innanför vilka längs land skulle anläggas en kort kajmur. Inloppsrännan till hamnen skulle sprängas ned till ett djup av ungefär 2 meter, medan själva hamnen skulle givas ett djup av ungefär 1.75 meter. Givetvis ginge det ej att på ett litet skär så långt ut till havs bygga en under alla förhållanden lugn hamn, utan man måste vara beredd på att kraftigt sugning kunde uppstå i hamnbassängen. Detta nödvändiggjorde anläggandet av en båtslip, på vilken personalen kunde draga upp tjänstebåten, så snart risk för sjögång föreläge.

Beträffande frågan om *förbättring av bostadsförhållandena vid Svenska Högarnas fyrplats* i Stockholms yttre skärgård anför lotsstyrelsen:

Förslag om anvisande av medel till förbättring av bostadsförhållandena m. m. vid Svenska Högarnas fyrplats hade av lotsstyrelsen avgivits i skrivelser den 31 augusti 1933 och den 16 november 1934 med följande motive-ring:

'Vid Svenska Högarnas fyrplats, som vore en av de tre fyrplatser, vilka åtnjöte högsta enslighetstillägg, utgjordes personalen av en fyrmästare, en fyrvaktare och ett fyrbiträde samt ett extra biträde vintertid och semestertid. Å platsen funnes två år 1874 för sammanlagt 25,050 kronor uppförda bostadshus av trä. I det större huset funnes en lägenhet om två rum och kök med 51 m² fri golvyta för fyrmästaren och en lägenhet om ett rum och kök med 35 m² fri golvyta för fyrbiträdet, båda lägenheterna med gemensam förstuga. Å vinden funnes ett mindre vindsrum med en rumshöjd av omkring 2.3 m. och cirka 14 m² fri golvyta. I det mindre huset funnes en lägenhet om ett rum och kök med omkring 28 m² fri golvyta för fyrvaktaren, ett enkelrum med cirka 13 m² fri golvyta och en tvätt- och bagarstuga.

Föreliggande förslag inginge som led i pågående förbättring av lotsverkets bostadsförhållanden och avsåge att förändra det mindre huset till fyrmästarbostad om tre rum och kök med 63 m² fri golvyta, anordnande av garderober, ny köksinredning och nya fönster med kopplade bågar samt förändring av bagarstugan till bostadsrum. Hela byggnaden skulle genomgå grundlig reparation. Kostnaden för ifrågavarande förändring hade beräknats till 4,100 kronor. Vidare skulle det större huset tillbyggas och i likhet med det mindre bostadshuset göras mera tidsenligt samt efter tillbyggnaden innehålla två lägenheter, vardera om två rum och kök, med skilda ingångar, och ett vindsrum med egen trappuppgång för extra fyrbiträde. Även detta hus skulle genomgå grundlig reparation och hade kostnaden för det större husets förändring beräknats till 12,200 kronor. Dessutom skulle som ersättning för förutvarande tvätt- och bagarstuga uppföras en tvättstuga, beräknad att kosta 2,000 kronor, varjämte platsen i likhet med flertalet avlägset belägna fyrplatser skulle förseas med visthusbodar för de olika befattningshavarna. Kostnaden härför beräknades till 2,300 kronor.

I samband med förestående arbeten skulle erforderliga reparations- och målningsarbeten utföras å järnfyrtornet, huset för mistsignalkanonerna, vedbodarna och förrådshuset för fyren, vilka reparationer beräknats kosta 3,300 kronor.

Totalkostnaden för förbättrings- och reparationsarbetena å platsen skulle sålunda uppgå till 23,900 kronor.'

Framställning om anvisande av erforderliga medel för ändamålet hade icke blivit förelagd riksdagen. Då emellertid enligt lotsstyrelsens förmenande de av styrelsen föreslagna åtgärderna till förbättring av bostadsförhållandena m. m. vid Svenska Högarnas fyrplats borde så snart sig göra låte vidtagas, finge styrelsen nu förnya sin hemställan att riksdagen måtte föreläggas förslag till anvisande av medel härtill.

I fråga om spörsmålet rörande *förbättring av bostadsförhållandena vid Gökalvs lotsplats* å Blekingekusten uttalar sig lotsstyrelsen sålunda:

Vid Gökalvs lotsplats vore lotsupppassning anordnad såväl vid Gökalv som å Stora Ekö. Bostadsförhållandena å båda dessa ställen vore sedan länge mycket otillfredsställande. Lotsplatsen ifråga hade av organisationsnämnden icke ifrågasatts till indragning, och lotsstyrelsen hade ej heller funnit skäl därtill. Enligt styrelsens förmenande funnes därför nu ej längre anledning uppskjuta den ofrånkomliga förbättringen av bostadsförhållandena vid denna lotsplats, varvid i första hand upppassningsstället vid Gökalv borde komma ifråga.

Med avseende å detta upppassningsställe finge till en början framhållas, att styrelsen låge i underhandlingar med ägaren till $\frac{1}{8}$ mtl Gjö nr 1 m. fl. lotshemman om avlösning av det hemmanen åvilande lotsningsbesväret, och beräknade styrelsen att inom den närmaste tiden kunna förelägga Kungl. Maj:t förslag härutinnan, innebärande bland annat överlåtelse till lotsverket av visst markområde jämte byggnader.

Vid Gökalvs lotsuppassningsställe funnes två bostadshus. Det större huset, som disponerades av lotsförmannen, innehölle en lägenhet om tre rum och kök med en nyttig golvyta av ungefär 65 m². I det mindre huset, som disponerades av den vid upppassningsstället bosatte ordinarie lotsen, inrymdes en lägenhet om ett rum och kök om ungefär 29 m² jämte ett kallrum om ungefär 4.5 m². Det större huset, som år 1918 uppförts av lotshemmansägaren, befunde sig i gott skick, ehuru en del reparationer vore erforderliga. Det mindre huset däremot vore av synnerligen underhaltig beskaffenhet. Huset vore mycket gammalt — byggnadsåret vore obekant — och i hög grad otidsenligt samt uppfört utan nöjaktig grundläggning. Lägenhetens takhöjd vore endast 1.95 meter. Köket vore mycket mörkt samt saknade liksom rummen skåp och garderobsinredning. Väggar, golv, tak och fönster vore i hög grad angripna av röta. Huset borde därför efter den nuvarande bostadsinnehavarens avgång ur tjänst, som av allt att döma komme att ske med utgången av maj månad 1937, ej längre disponeras som bostad. I stället borde det större huset tillbyggas med en lägenhet om två rum och kök på nedre botten för den ordinarie lotsen, varjämte på vinden borde anordnas ett rum med kokvrå för båtbiträdet vid lotsplatsen. Dessa tillbyggnadsarbeten borde vara färdigställda senast vid omnämnda tidpunkt. Av uthusbyggnaderna vore endast en källare i två avdelningar användbar, medan övriga uthus befunde sig i fallfärdigt skick. Erforderliga ekonomibyggnader såsom vedbod, visthusbod och tvättstuga m. m. måste anordnas samt ett staket av ungefär 250 meters längd helt ombyggas.

Förevarande förslag avsåge samtliga här såsom erforderliga betecknade byggnads- och reparationsarbeten.

Rörande frågan om *förbättring av bostadsförhållandena vid Hållö fyrplats* å Bohuskusten yttrar lotsstyrelsen:

Vid Hållö fyrplats utgjordes personalen av en fyrmästare, en fyrvaktare och ett fyrbiträde. Å platsen finnes två bostadshus, varav det ena disponerades av fyrmästaren och det andra av fyrvaktaren och fyrbiträdet. Förstnämnda hus vore byggt år 1868 för en kostnad av 9,943 kronor, medan det andra huset vore uppfört åren 1841—1842 för 4,182 kronor samt sedermera år 1868 tillbyggt för 3,912 kronor. Fyrmästarbostaden innehölle en lägenhet om tre rum och kök med sammanlagt 64 m² nyttig golvyta. Det andra bostadshuset innehölle två lägenheter om två rum och kök. Dessa lägenheter omfattade vardera allenast 30 m² nyttig golvyta med en höjd mellan golv och tak av 2.39 meter. Ett rum i båda lägenheterna vore utan eldstad och hade allenast 6 m² golvyta.

De av fyrvaktaren och fyrbiträdena disponerade lägenheterna kunde enligt lotsstyrelsens mening icke anses motsvara berättigade krav på tidsenliga bostäder. För avhjälpande härav föresloge styrelsen följande anordning.

Sedan den förbättring av fyrbelysningen över Sotefjorden å Bohuskusten, vartill medel ställts till lotsstyrelsens förfogande för budgetåret 1935/1936, kommit till stånd, skulle Klövskärs fyr indragas. Därvid bleve det därstädes befintliga, lotsverket tillhöriga bostadshuset, som uppförts år 1883 för en kostnad av 17,129 kronor, obehövt. Huset innehölle en fyrmästarlägenhet om två rum och kök med en sammanlagd fri golvyta av 47 m², därav ett mindre vindsrum med allenast 2.15 meters höjd mellan golv och tak, samt en fyrvaktarlägenhet om ett rum och kök med en fri golvyta av tillhoppa 36 m². Med hänsyn till Klövskärs utsatta läge och besvärliga landförbindelser torde det knappast vara möjligt att finna någon spekulant, som vore hågad att köpa huset annat än för att bortföra och använda byggnadsmaterielen på annan plats, varför man vid en försäljning allenast kunde räkna med en låg köpeskilling, i synnerhet som lastning måste ske på öppna stranden och under i övrigt besvärliga förhållanden. Skulle huset som lotsverkets egendom bliva kvarstående å platsen, måste det nödtorftigt underhållas. Lotsstyrelsen funne därför ändamålsenligt att låta nedtaga huset ifråga och använda byggnadsmaterielen i och för förbättrande av bostadsförhållandena vid Hållö fyrplats.

Förevarande förslag avsåge att med nämnda byggnadsmateriel vid Hållö fyrplats bygga ett tidsenligt fyrvaktarhus om två rum och kök samt att förändra det nuvarande åt fyrvaktare och fyrbiträde upplåtna bostadshuset å Hållö till ett mera tidsenligt bostadshus med en normal lägenhet om två rum och kök för fyrbiträdet och ett bostadskök om ungefärligen 15 m² för ett tillfälligt biträde och såsom arbetarelogement vid arbeten å platsen.

Angående slutligen förslaget om *anskaffande av en tjänstebåt för Stockvikens lotsplats* anför lotsstyrelsen följande:

Sedan den av lotspersonalen vid Stockvikens 3:e klass lotsplats i nedre norra lotsdistriktet hållna tjänstebåten vid början av innevarande års seglation blivit utdömd såsom oanvändbar för tjänstebruk och befunnits icke kunna iståndsättas, hade fråga uppstått om båtens ersättande med en ny. Den utrangerade båten, som byggts år 1910, vore helt av furu samt hade en längd av 9.2 meter, en största bredd av 2.7 meter och vore försedd med en 8—10 hkr pentamotor.

En för lotsplatsen med hänsyn till nuvarande sjöfart och tjänstgöringens art lämplig tjänstebåt borde vara av järn och hava en längd av omkring 8.8 meter samt största bredd av omkring 2.8 meter. Båten borde förses med en råoljemotor på omkring 25 hkr samt elektriskt ljus för kompass och lanternor. Enligt anbud kunde en sådan båt erhållas för en kostnad av högst 13,000 kronor.

Emellertid kunde personalen, som utgjordes av allenast en lotsförman och en lots, vilka gjort flera försök å skilda håll att erhålla lån för ändamålet, icke uppbringa det för anskaffningen erforderliga beloppet. Vederbörande lotskapten hade, under framhållande av att den ifrågasatta båtanskaffningen skulle bliva för lotspersonalen synnerligen betungande, föreslagit, att en för lotsplatsen lämplig tjänstebåt måtte anskaffas genom lotsstyrelsens försorg och ställas till lotspersonalens förfogande i likhet med vad som skedde vid en del andra lotsplatser. I samband härmed finge omnämnas, att under åren 1930, 1932 och 1933 till lotspersonalen måst utanordnas sammanlagt omkring 1,960 kronor från vederbörligt, å omkostnadsstaten för lots- och fyrinrättningen uppfört anslag, enär vid platsen influten hemvägsersättning dessa år varit otillräcklig för bestridande av kostnaderna för båtmaterialens underhåll och drift samt av annuiteter å anskaffningskapital.

Det finge erinras om att statens organisationsnämnd i sitt den 23 november 1934 avgivna betänkande med förslag rörande lotsverkets personalfråga m. m. icke funnit skäl föreslå indragning av eller annan åtgärd beträffande ifrågasvarande lotsplats.

Enligt lotsstyrelsens mening vore förhållandena vid denna lotsplats sådana, att erforderlig tjänstebåt borde anskaffas genom statens försorg och i vanlig ordning ställas till lotspersonalens förfogande. Kostnadsfrågan och övriga med denna anskaffning sammanhängande omständigheter vore icke fullt klarlagda vid tiden för avlåtandet av lotsstyrelsens skrivelse den 29 nästlidna augusti angående anslag för budgetåret 1936/1937 till lotsverket.

Lotsstyrelsens förslag, i de delar desamma av mig nu återgivits, finner jag mig böra biträda, då de arbeten och anskaffningar, som däri avses, synas mig vara av beskaffenhet att icke kunna utan betydande olägenheter uppskjutas. I enlighet härmed skulle alltså erfordras ett belopp av (9,800 + 85,600 + 107,000 + 12,000 + 6,000 + 29,000 + 30,000 + 28,000 + 23,900 + 27,000 + 22,000 + 13,000 =) 392,700 kronor. *Departements-
chefen.*

Med avseende å det under nr 17 i förteckningen upptagna, av mig nu förordade förslaget om förbättring av bostadsförhållandena vid Gökalvs lotsplats vill jag erinra om, att Kungl. Maj:t genom beslut den 20 december 1935 godkänt ett mellan lotsstyrelsen och ägaren av $\frac{1}{8}$ mtl Gjö nr 1 m. fl. lotshemman upprättat köpeavtal, varigenom denne till Kungl. Maj:t och kronan från nämnda hemman upplåtit och försålt visst område jämte därå uppförda byggnader, i samband varmed Kungl. Maj:t förordnat, att lotsningsbesväret å ifrågavarande hemman skall upphöra.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lotsverket: Säkerhetsanstalter för sjöfarten* för bud-
getåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsan-*
slag av kronor 392,700.

Sjöhistoriska museet.

[40.] 5. Sjöhistoriska museet: *Avlöningar, förslagsanslag*. Genom beslut den 15 juni 1935 har Kungl. Maj:t fastställt följande personalförteckning vid sjöhistoriska museet, att tillämpas tillsvidare från och med budgetåret 1935/1936:

Befattning

Lönegrad

Tjänstemän å extra stat.

1 föreståndare å marinavdelningen	B 24
1 föreståndare å sjöfartsavdelningen.....	B 24
1 förste expeditionsvakt	B 7.

Anm. Därest såsom föreståndare å marinavdelningen förordnas en pensionerad sjöofficer eller mariningenjör, utgår till denne endast arvode av 3,600 kronor.

Den av Kungl. Maj:t ävenledes genom beslut den 15 juni 1935 fastställda avlöningsstaten för sjöhistoriska museet har följande utseende:

1. Avlöningar till tjänstemän å extra stat, <i>förslagsvis</i>	kronor 15,200
2. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t	» 600
3. Särskilda löneförmåner till icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	» 400

Summa förslagsanslag kronor 16,200.

I samband med fastställandet av ifrågavarande avlöningsstat har Kungl. Maj:t föreskrivit, *dels* att den i staten upptagna anslagsposten å 600 kronor till arvode skall disponeras såsom arvode för bestridande av portvaktsgöromål m. m., *dels ock* att förste expeditionsvakten skall för bostad jämte lyse och värme i museibyggnaden erlägga ersättning med 700 kronor för år.

I skrivelse den 7 september 1935 har *sjöhistoriska museets nämnd* hemställt, att museets avlöningsanslag måtte för budgetåret 1936/1937 upptagas till ett belopp av 28,600 kronor. Till stöd härför har nämnden anfört följande:

De på sin tid tillkallade utredningsmännen för anordnande av ett sjöhistoriskt museum i Stockholm hade i sitt förslag i fråga om den nya museiinstitutionens personalbehov och avlöningskostnader förutom de i nu gällande personalförteckning upptagna befattningshavare jämväl upptagit en befattning såsom vaktmästare i lönegraden B 5. På sätt framginge av riksdagens skrivelse den 13 maj 1932, nr 210, hade riksdagen förklarat, bland annat, att den funnit förslaget rörande befattningshavarnas lönegradsplacering lämpligt avvägt.

I anslutning till den av utredningsmännen framlagda, av statsmakterna i princip godkända planen för organisationen av sjöhistoriska museet finge museets nämnd hos Kungl. Maj:t anmäla, att medelsbehov jämväl föreläge för

avlönande av dels en expeditiönsvakt samt ett kvinnligt biträde, dels ock två modellsnickare. Någon motivering för behovet av expeditiönsvakten torde icke vara påkallad, då, på sätt förut framhållits, en dylik upptagits redan i den av statsmakterna godkända organisationsplanen. Kontorsbiträdets oumbärlighet för en museal institution av denna storleksordning vore uppenbar. För registrering av inkommande och utgående ärenden, för räkenskapsföring, för utskrivning av utgående expeditioner och av kataloger och inventariefilager rörande museiföremålen erfordrades givetvis ett kvinnligt biträde, vilket även skulle biträda vid biblioteks- och arkivgöromål. Redan under byggnadstiden hade i stor utsträckning förekommit dylikt arbete, vilket kunnat utföras tack vare att nämnden härför kunnat påräkna frivillig arbetskraft. I och med att den nya organisationen nu trätt i verksamhet bleve det nödvändigt att ordna denna angelägenhet på ett för museet mera tillfredsställande sätt. Vad slutligen anginge de två modellsnickarna finge erinras därom, att utredningsmännen i sin organisationsplan beräknat ett belopp av 9,500 kronor, ingående i museets omkostnadsstat, för samlingarnas underhåll och förkovran. Med detta belopp hade avsetts att bland annat bestrida avlöningarna till två modellsnickare à 3,600 kronor för år eller tillhoppa 7,200 kronor. Nämnden hemställde nu, att de för modellsnickarnas anställande nödiga medlen måtte få utgå. Med hänsyn till de nya grunderna för riksstatens uppställning föresloges emellertid, att denna post måtte anvisas under museets avlöningsstat. Befattningarna såsom expeditiönsvakt och kontorsbiträde syntes icke böra upptagas i personalförteckningen, enär de enligt 1 § i kungörelsen den 15 juni 1935 (nr 397) icke torde kunna anses såsom tjänstemän å extra stat. I stället torde en post till avlöning av icke-ordinarie befattningshavare böra uppföras å avlöningsstaten. Denna post borde beräknas med utgångspunkt från lägsta löneklass inom förekommande lönegrad för de nu föreslagna befattningshavarna. Med placering av expeditiönsvakten i 5:e lönegraden och kontorsbiträdet i 4:e lönegraden i löneskalan för extra ordinarie tjänstemän skulle ifrågavarande post till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare behöva upptagas med ett belopp av $(2,208 + 2,052 =) 4,260$ kronor. Beloppet borde emellertid minskas med de på vederbörande befattningar belöpande pensionsavdragen $(45 + 42 =) 87$ kronor. Anslagsposten skulle sålunda behöva uppföras med $(4,260 - 87 =) 4,173$ kronor. Till detta belopp borde emellertid även läggas arvodeskostnaderna för de två modellsnickarna eller 7,200 kronor, vadan anslagsposten skulle sluta å 11,373 kronor eller avrundat 11,380 kronor. Jämte denna post till grundavlöningar borde emellertid upptagas en post för avlöningsförhöjningar m. m., vilken jämlikt de nya grunderna för riksstatens uppställning principiellt borde upptagas till kostnaden för två löneklassuppflyttningar till de från posten för grundavlöningar avlönade expeditiönsvakten och kontorsbiträdet eller $(312 + 312 =) 624$ kronor, vilket borde avrundas till 630 kronor. Slutligen borde vidare i museets stat uppföras kostnaderna för provisoriskt dyrortstillägg för sistnämnda befattningshavare eller 390 kronor. Vad nämnden nu föreslagit innebure, att museets avlöningsanslag skulle erhålla en ökning av $(11,380 + 630 + 390 =) 12,400$ kronor. Den i riksstaten för innevarande budgetår upptagna summan av 16,200 kronor torde därför behöva ökas med 12,400 kronor till 28,600 kronor, med vilket sistnämnda belopp museets avlöningsanslag för budgetåret 1936/1937 borde utgå.

*Departements-
chefen.*

Vad till en början angår anslagsposten till avlöningar till tjänstemän å extra stat, lärar efter tillkomsten av kungörelsen den 15 juni 1935 (nr 397) med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid nyreglerade verk inom allmänna civiltjänstverksamheten avlöning åt förste expeditionsvakten icke längre böra utgå från denna post utan från en ny post till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Förstnämnda anslagspost, 15,200 kronor, bör sålunda minskas med det för avlöning till ifrågakvarande befattningshavare nu beräknade beloppet, i runt tal 3,200 kronor, till 12,000 kronor.

Med avseende å museinämndens beräkning av den anslagspost till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, som alltså nu bör upptagas å avlöningsstaten, anser jag mig icke kunna gå utöver den av utredningsmännen för museets anordnande på sin tid avgivna, av riksdagen i princip godkända planen för organisation av museet och finner jag mig sålunda icke kunna tillstyrka nämndens förslag om anställande av ett extra ordinarie kvinnligt biträde i 4:e lönegraden. Mot nämndens förslag om anställande av en e. o. expeditionsvakt i 5:e lönegraden har jag däremot intet att erinra. Under förevarande anslagspost torde följaktligen medel nu böra beräknas för beredande av avlöningar till en e. o. förste expeditionsvakt i 7:e lönegraden och en e. o. expeditionsvakt i 5:e lönegraden. Den i anslagsposten ingående delposten till grundavlöningar m. m. bör därvid upptagas med ett belopp av $(2,520 + 2,208 =)$ 4,728 kronor eller, efter avdrag av pensionsavdrag, tillhopa 96 kronor, 4,632 kronor, vilken summa torde få jämnas till 4,650 kronor. Till avlöningsförhöjningar m. m. bör beräknas ett belopp av 624 kronor eller i runt tal 650 kronor. Anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal bör följaktligen i staten uppföras med ett sammanlagt belopp av $(4,650 + 650 =)$ 5,300 kronor.

Då nämndens förslag i fråga om anställande av två modellsnickare icke givit mig anledning till erinran, lärar nuvarande anslagsposten till arvode — med den förändrade benämningen Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t — böra höjas med 7,200 kronor till 7,800 kronor.

I anslutning till vad chefen för finansdepartementet denna dag vid anmälan av vissa för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört beträffande provisoriskt dyrtidstillägg för nästkommande budgetår torde anslagsposten till särskilda löneförmåner till icke-ordinarie tjänstemän böra undergå viss höjning, förslagsvis till 800 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet under förevarande anslag bör således upptagas till $(12,000 + 5,300 + 7,800 + 800 =)$ 25,900 kronor.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande personalförteckning vid sjöhistoriska museet:

Tjänstemän å extra stat:

Befattning	Lönegrad
1 föreståndare å marinavdelningen	B 24
1 föreståndare å sjöfartsavdelningen	B 24.

Anm. Därest såsom föreståndare å marinavdelningen förordnas en pensionerad sjöofficer eller mariningenjör, utgår till denne endast arvode av 3.600 kronor;

dels godkänna följande avlöningsstat för sjöhistoriska museet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937:

1. Avlöningar till tjänstemän å extra stat, <i>förslagsvis</i>	kronor	12,000
2. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t	»	7,800
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a. Grundavlöningar m. m. ...	kronor	4,650
b. Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	»	650
		5,300
4. Särskilda löneförmåner till icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	»	800

Summa förslagsanslag kronor 25,900;

dels ock till Sjöhistoriska museet: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av kronor 25,900.

[41.] 6. Sjöhistoriska museet: Omkostnader, *förslagsanslag*. I enlighet med det av utredningsmännen för sjöhistoriska museets anordnande på sin tid avgivna förslaget upptogs medelsbehovet för museets omkostnader av museets nämnd i dess skrivelse den 11 september 1934 rörande anslag till museet för löpande budgetår till 8,300 kronor, därav ansågs skola belöpa å bränsle och lyse 4,900 kronor samt å övriga expenser 3,400 kronor. Av sistnämnda belopp beräknades 2,400 kronor för städning, 500 kronor för rengöring, 250 kronor för övriga expenser och 250 kronor för tryckning. Enär emellertid museiinstitutionen icke komme att träda i full verksamhet under budgetåret, varför ett mindre belopp än det av nämnden beräknade syntes böra vara tillräckligt för de olika ändamål, varom fråga vore, förordade jag, att anslaget skulle upptagas till 6,500 kronor.

Kungl. Maj:ts i enlighet härmed gjorda framställning till riksdagen bifölls av riksdagen.

Genom beslut den 15 juni 1935 har Kungl. Maj:t sedermera föreskrivit, att av ifrågavarande anslag må tagas i anspråk för bränsle, lyse och vatten förslagsvis 4,000 kronor och för övriga expenser högst 2,500 kronor.

I sin förenämnda skrivelse den 7 september 1935 har *sjöhistoriska museets nämnd* hemställt, att museets omkostnadsanslag måtte för nästkommande budgetår upptagas till 11.000 kronor, därav till bränsle, lyse och vatten för-

slagsvis 4,000 kronor och till övriga expenser högst 7,000 kronor. Av sist-nämnda summa hava ansetts skola belöpa å renhållning och städning 2,900 kronor, å skrivmaterialier 600 kronor, å telefon och telegram m. m. 1,280 kronor, å inköp av en skrivmaskin 400 kronor, å bokinköp, bindning m. m. 520 kronor, å för modellverksamheten erforderlig materiel 800 kronor och å för fotografiverksamheten erforderlig materiel 500 kronor.

Departements-
chefen.

Med tillstyrkande av nämndens förslag i vad det avser inräknande i omkostnadsanslaget av en engångskostnadspost å 400 kronor för inköp av en skrivmaskin, anser jag mig icke kunna förorda, att för övriga ändamål, varom nu är fråga, anvisas högre belopp än det av nämnden själv år 1934, i enlighet med förenämnda utredningsmäns förslag, beräknade medelsbehovet för bestridande av museets omkostnader. På grund härav tillstyrker jag, att anslaget för nästkommande budgetår bestämmes till 8,700 kronor.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sjöhistoriska museet: Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 8,700.

[42.] 7. **Sjöhistoriska museet: Uppordnande av samlingarna, reservationsanslag.** I sin skrivelse den 11 september 1934 angående anslag till sjöhistoriska museet för innevarande budgetår hade museets nämnd beräknat särskilda medel för samlingarnas uppordnande. Kostnaderna för detta ändamål hade nämnden uppskattat till 30,000 kronor, varav halva beloppet eller 15,000 kronor enligt nämndens förslag borde anvisas å sagda budgetår. På Kungl. Maj:ts hemställan har 1935 års riksdag för ändamålet anvisat ett reservationsanslag å 8,000 kronor.

Med erinran härom har *sjöhistoriska museets nämnd* i sin förenämnda skrivelse den 7 september 1935 hemställt, att för ifrågavarande ändamål måtte för budgetåret 1936/1937 anvisas ett reservationsanslag av 15,000 kronor.

Departements-
chefen.

Jag tillstyrker, att för nästkommande budgetår för ifrågavarande ändamål upptages ett anslag å 10,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sjöhistoriska museet: Uppordnande av samlingarna* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 10,000.

[43.] 8. **Sjöhistoriska museet: Monterutrustning och inredning m. m., reservationsanslag.** I sin förenämnda skrivelse den 7 september 1935 har *sjöhistoriska museets nämnd* hemställt, att för monterutrustning och inredning m. m. måtte beviljas ett belopp av 50,950 kronor samt därav för budgetåret 1936/1937 anvisas ett reservationsanslag av 25,000 kronor.

Till stöd härför har nämnden anfört bland annat följande:

En närmare undersökning av den för det nya museet betydelsefulla monterfrågan hade givit vid handen, att behovet av montrar vore ganska avsevärt. Dels föreläge en ej obetydlig brist på montrar, dels vore det av betydelse att kunna exponera museets i många fall oersättliga modeller i tidsenliga smakfulla montrar i stället för de mången gång föråldrade och stilloäsa, som museet för närvarande hade till sitt förfogande. Nämnden hade låtit verkställa utredning rörande kostnaderna för erforderlig nyanskaffning och komplettering av monterbeståndet. Enligt denna utredning uppginge kostnaderna till 127,650 kronor.

För bestridande av dessa kostnader hade nämnden haft glädjen att från Knut och Alice Wallenbergs stiftelse få mottaga 100,000 kronor. Av tidigare erhållna donationsmedel funnes vidare för ändamålet disponibelt ett belopp av 9,000 kronor. Ett medelsbehov av 18,650 kronor föreläge alltså för denna anskaffning och komplettering. Nämnden ansåge sig därför böra hemställa, att medel till sistnämnda belopp måtte anvisas för nu ifrågasvarande ändamål.

Utöver det nu angivna föreläge emellertid ytterligare ett medelsbehov, avseende museets inredning och utrustning. Utredningsmännen för anordnande av ett sjöhistoriskt museum hade i sitt förslag i fråga om den nya museiinstitutionen visserligen ej medtagit nu ifrågakomna medelsbehov, säkerligen beroende på svårigheten att på ett så tidigt stadium förutse alla de behov, som föreläge. Det finge emellertid framhållas, att vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien i ett på sin tid avgivet yttrande i ämnet hade uttalat, att utredningsmännens kostnader för samlingarnas utställande vore för knappt beräknade, och på grund härav ansett, att ytterligare medel borde ställas till förfogande för detta ändamål. Det hade också visat sig, att en komplettering av museets inredning och utrustning vore nödvändig. Nämnden hade låtit verkställa utredning och förslag till den erforderliga inredningen och utrustningen, varav framgått, att de härför erforderliga kostnaderna belöpte sig till 32,299 kronor.

Den här avsedda anskaffningen torde svårigen kunna bli föremål för inknappningar. Nämnden ansåge sig därför böra hemställa, att medel till belopp av 32,299 kronor eller avrundat 32,300 kronor måtte anvisas för ändamålet.

Sammanlagda kostnaderna för anskaffning av i denna punkt föreslagen monter- och annan inredning m. m. uppginge sålunda till (18,650 + 32,300 =) 50,950 kronor. Detta belopp torde emellertid utan större olägenhet kunna fördelas på två på varandra följande budgetår, varvid föresloges, att 25,000 kronor anvisades för nästkommande budgetår såsom reservationsanslag.

Med hänsyn till vad nämnden sålunda framhållit, lära särskilda medel nu *Departements-*
chefen. böra beräknas för monterutrustning och inredning m. m. av muscet. Kostnaderna för detta ändamål — utöver redan tillgängliga medel — har nämnden uppskattat till 50,950 kronor, varav ett belopp av 25,000 kronor skulle anvisas för nästkommande budgetår. Jag anser mig emellertid ej kunna förorda, att för sagda budgetår för förevarande ändamål anvisas högre belopp än 10,000 kronor. Anslaget torde böra givas reservationsanslags natur.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sjöhistoriska museet: Monterutrustning och inredning m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 10,000.

[44.] **9. Drift- och underhållskostnader för statens isbrytarfartyg, förslagsanslag.** Det av riksdagen för bestridande av ifrågavarande kostnader anvisade förslagsanslaget har från och med budgetåret 1934/1935 utgått med ett belopp av 225,000 kronor.

Beträffande omfattningen av den regelmässiga statliga isbrytningstjänsten och de faktorer, som utöva ett mera väsentligt inflytande å storleken av drift- och underhållskostnaderna för statens isbrytarfartyg, hänvisas till de redogörelser härutinnan, som återfinnas å sidorna 115—119 av tionde huvudtiteln i 1932 års statsverksproposition samt å sidorna 65 och 66 av samma huvudtitel i 1934 års statsverksproposition.

Departements-
chefen.

För nästkommande budgetår torde anslag för ifrågavarande ändamål böra upptagas med oförändrat belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande av *Drift- och underhållskostnader för statens isbrytarfartyg* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 225,000.

[45.] **10. Ersättning åt sjömanshusen.** Sjömanshusens ursprungligen främsta uppgifter voro utdelande av understöd till behövande sjöfolk eller deras efterlevande, utövande av viss tillsyn och kontroll över sjömän samt förvaltning av sjömanshusens kassor och fonder. Efter hand hava emellertid sjömanshusen kommit att anlitas även för statliga uppgifter, främst genom biträde vid de värnpliktigas inskrivning och redovisning samt vid utövande av kontroll i vissa sociala och andra hänseenden, genom tillhandahållande av upplysningar åt myndigheter och andra m. m.

Sjömanshusens viktigaste inkomster utgöras av den s. k. tonavgiften, som utgår för från svensk hamn till utrikes ort avgående fartyg, den å sjöfolks intjänta hyra utgående s. k. hyresavgiften, räntor å sjömanshusens fondmedel samt statsbidrag.

Som ersättning för ombesörjandet av sjömanshusen åvilande bestyr med värnpliktigas inskrivning och redovisning m. m. anvisade riksdagen å extra stat för vart och ett av åren 1900—1911 ett anslag å 30,000 kronor. Motsvarande anslag utgick för vart och ett av åren 1912—1920 med 40,000 kronor, för ett vart av åren 1921—1932 med 162,000 kronor samt därefter med 146,000 kronor för år.

Genom brev till kommerskollegium den 15 juni 1935 har Kungl. Maj:t i överensstämmelse med ett av kollegium avgivet förslag fördelat det av riksdagen för budgetåret 1935/1936 anvisade anslaget å 146,000 kronor sålunda, att de olika sjömanshusen tilldelats följande belopp, nämligen:

Sjömanshuset i	Kronor	Sjömanshuset i	Kronor
Falkenberg	400	Oskarshamn	7,500
Gävle	500	Piteå	100
Göteborg	18,300	Ronneby	100
Halmstad	5,600	Simrishamn	5,500
Haparanda	100	Skellefteå	100
Hudiksvall	100	Stockholm	4,500
Hälsingborg	9,000	Strömstad	10,400
Härnösand	2,500	Sundsvall	1,000
Jönköping	100	Söderhamn	1,600
Kalmar	8,000	Söderköping	100
Karlshamn	10,000	Södertälje	900
Karlskrona	2,500	Sölvesborg	2,500
Karlstad	400	Trälleborg	500
Kristianstad	1,400	Uddevalla	15,100
Kungälv	300	Umeå	400
Landskrona	2,300	Uppsala	100
Lidköping	800	Vadstena	100
Linköping	100	Varberg	1,000
Luleå	100	Visby	6,000
Lysekil	1,500	Västervik	10,700
Malmö	3,000	Västerås	300
Marstrand	6,800	Ystad	100
Norrköping	1,000	Örnsköldsvik	100
Nyköping	2,500		
		Summa kronor	146,000.

Genom beslut den 15 juni 1934 har Kungl. Maj:t uppdragit åt kommerskollegium att med biträde av sakkunniga personer verkställa utredning i fråga om sjömanshusens organisation samt till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde giva anledning.

I skrivelse den 14 augusti 1935 har *kommerskollegium* anfört, att kollegium hyste starka tvivel, huruvida möjlighet skulle visa sig föreligga att det kollegium meddelade utredningsuppdraget skulle kunna slutföras inom sådan tid, att frågan om sjömanshusinstitutionens slutliga organisation kunde föreläggas 1936 års riksdag. Vid sådant förhållande ville kollegium nu i fråga om medelsbehovet för nästkommande budgetår inskränka sig till att anföra, att enligt kollegii åsikt skäl föreläge att preliminärt beräkna anslag för ifrågavarande ändamål för nästkommande budgetår till det högre belopp, som tidigare utgått, eller 162,000 kronor.

Sedermera har kollegium, i skrivelse den 20 november 1935, anmält, att de ytterligare överläggningar med de av kollegium för utredningen tillkallade sakkunniga, som ägt rum efter tidpunkten för avlåtandet av förstnämnda skrivelse, givit vid handen, att ett definitivt förslag i ämnet icke utan uppenbart men för frågans sorgfälliga utredning och prövning kunde fram-

läggas inom sådan tid, att därå skulle kunna grundas en framställning till 1936 års riksdag. Emellertid funne sig kollegium böra framhålla, att verkställda undersökningar kunde anses hava bekräftat, att en kommande organisation på förevarande område i varje fall icke kunde hållas inom en kostnadsram, som för statens vidkommande skulle kunna medföra en lägre anslagssumma än 162,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

I det läge, vari frågan om sjömanshusens omorganisation och därmed sammanhängande förhållanden nu befinner sig, anser jag mig icke böra förorda någon ändring i det anslagsbelopp, som för närvarande utgår såsom ersättning åt sjömanshusen.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *Beredande under år 1936 åt sjömanshusen av ersättning för dem åliggande bestyr med värnpliktigas inskrivning och redovisning samt för andra dem åvilande uppgifter för statsverkets räkning för budgetåret 1936/1937* anvisa ett anslag av kronor 146,000.

[46.] **11. Läkarundersökning av sjöfolk, förslagsanslag.** Under en följd av år, senast för innevarande budgetår, har riksdagen anvisat anslag till läkarundersökning av sjöfolk. Anslaget, som för vartdera av budgetåren 1933/1934 och 1934/1935 utgick med 45,000 kronor, har å riksstaten för löpande budgetår upptagits med ett till 47,000 kronor förhöjt belopp.

För anslagets användning gällande bestämmelser äro intagna i förordningen den 31 december 1917, nr 932, med däri genom förordningen den 14 augusti 1918, nr 680, samt kungörelserna den 30 december 1922, nr 631, och den 22 maj 1925, nr 264, gjorda ändringar.

*Departements-
chefen.*

Även för budgetåret 1936/1937 erfordras anslag för ifrågavarande ändamål, och förordar jag, att anslaget bibehålles vid samma belopp som för innevarande budgetår eller 47,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Läkarundersökning av sjöfolk* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 47,000.

[47.] **12. Bidrag till handelshögskolan i Stockholm.**

Budgetår	Anslag kronor	Nettoutgifter kronor
1931/1932	40,000	40,000
1932/1933	30,000	30,000
1933/1934	25,000	25,000
1934/1935	25,000	25,000
1935/1936	25,000	25,000.

I skrivelse den 9 augusti 1935 har *styrelsen för handelshögskoleföreningen i Stockholm* gjort framställning om statsbidrag till högskolan för studieåret 1936—1937 med enahanda belopp som det av riksdagen för budgetåret 1931/1932 beviljade eller 40,000 kronor. Till stöd härför har styrelsen anfört i huvudsak följande:

I sin framställning om statsbidrag till högskolan för innevarande studieår, som ävenledes avsåg ett belopp av 40,000 kronor, hade styrelsen som motivering för sin begäran om detta högre statsanslag hänvisat till vad den redan tidigare anfört rörande önskemålet att kunna sänka elevavgifterna vid handelshögskolan och dessutom framhållit, att ränteavkastningen på i obligationer placerade medel till följd av konverteringar efter hand nedgått, under det att utgifterna beräknades komma att stiga. I den sedermera avlämnade statsverkspropositionen hade emellertid Kungl. Maj:t föreslagit understödets bibehållande vid allenast 25,000 kronor, vilket belopp också av riksdagen beviljades.

Styrelsen nödgades fortfarande beklaga, att ett högre anslag ej kunnat tilldelas högskolan. Med den utomordentliga betydelse det hade för vårt land, att våra affärsmän finge en utbildning, som motsvarade tidens högt ställda krav, kunde det icke anses rimligt, att kostnaderna för högskolan skulle till så väsentlig del, som nu vore fallet, bestridas med elevavgifter och donerade medel. Under arbetsåret 1934—1935 hade högskolans utgifter uppgått till 245,000 kronor förutom det belopp, som handelshögskoleföreningen årligen avsatte för pensionsändamål. Elevavgifterna hade under samma arbetsår belöpt sig till omkring 130,000 kronor. Elevernas årsavgifter måste fortfarande hållas vid en så hög siffra som 600 kronor.

I ett den 29 augusti 1935 avgivet utlåtande har *kommerskollegium*, under framhållande att beaktansvärda skäl av handelshögskoleföreningens styrelse framförts för höjning av anslaget, förordat, att, därest det statsfinansiella läget kunde anses det medgiva, anslaget ånyo upptoges till det av styrelsen begärda beloppet.

Till den av handelshögskoleföreningens styrelse gjorda, av kommerskolle- *Departements-*
gium tillstyrkta framställningen om ökning i det av statsmedel nu till hög- *chefen.*
skolan utgående understödet får jag såtillvida tillstyrka bifall, att jag förordar en höjning av statsbidraget till 30,000 kronor.

Bidraget torde böra utgå under förutsättning att verksamheten vid högskolan fortsättes efter i huvudsak samma plan som hittills, samt att minst tolv friplatser för studerande finnas inrättade vid högskolan.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till handelshögskolan i Stockholm* under
läsåret 1936—1937 å riksstaten för budgetåret 1936/1937
anvisa ett anslag av kronor 30,000.

[48.] **13. Exportstipendier, reservationsanslag.** Riksdagen har under en följd av år, senast för innevarande budgetår, beviljat anslag till exportstipen-

dier. Från och med budgetåret 1932/1933 har anslaget varit upptaget med ett belopp av 20,000 kronor.

För ifrågavarande stipendier gällande bestämmelser äro intagna i kungörelsen den 16 september 1932, nr 441.

I skrivelse den 30 september 1935 har *kommerskollegium* gjort framställning om beviljande även för budgetåret 1936/1937 av ett anslag å 20,000 kronor till exportstipendier.

*Departements-
chefen.* Jag förordar, att för nästkommande budgetår medel för ifrågavarande ändamål äskas, till samma belopp, som anvisats å riksstaten för löpande budgetår, eller 20,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Exportstipendier* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 20,000.

[49.] 14. Svenska handelskamrar i utlandet.

Budgetår	Anslag kronor	Nettoutgifter kronor
1933/1934	70,500	70,500
1934/1935	70,500	70,500
1935/1936	75,500	75,500

Beträffande anslagets historik hänvisas till tionde huvudtiteln, sid. 96 och 97, i 1932 års statsverksproposition.

Det för budgetåret 1935/1936 anvisade anslaget har jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 20 juni 1935 fördelats å de olika handelskamrarna sålunda, att handelskammaren i London erhållit 23,000 kronor, handelskammaren i New York 15,500 kronor, handelskammaren i Paris 14,500 kronor, handelskammaren i Sydney 12,500 kronor och handelskammaren i Warschau 10,000 kronor. Av de till handelskamrarna i London och Paris utgående statsunderstöden utgöra 3,000 kronor respektive 2,000 kronor bidrag till av dessa handelskamrar anordnade kurser.

Utöver förenämnda statsunderstöd har Kungl. Maj:t tilldelat handelskammaren i London, handelskammaren i Paris, handelskammaren i Warschau, handelskammaren i New York och handelskammaren i Sydney av särskilda förhållanden betingade bidrag för år 1935 å respektive 10,000 kronor, 8,900 kronor, 5,000 kronor, 4,500 kronor och 2,000 kronor, vilka belopp utgått från handels- och sjöfartsfondens samt manufakturförlagslånefondens räntemedel. Från samma fondmedel har den år 1933 bildade handelskammaren i Riga för budgetåret 1935/1936 erhållit ett statsbidrag å 5,000 kronor.

Med skrivelse den 5 oktober 1935 har *kommerskollegium* till Kungl. Maj:t överlämnat till kollegium inkomna ansökningar från svenska han-

delskamrarna i Sydney och Warschau om statsunderstöd jämväl för år 1936, samtidigt varmed collegium avgivit infordrat utlåtande över direkt till Kungl. Maj:t inkomna framställningar i enahanda syfte från handelskamrarna i London, Paris, New York och Riga.

Svenska handelskammaren i London har för år 1936 begärt ett anslag till enahanda belopp som det för löpande budgetår beviljade understödet eller 23,000 kronor, därav 3,000 kronor som bidrag till av handelskammaren anordnade kurser. Till stöd härför framhålles bland annat:

De gynnsamma förutsättningarna för ett vidgat svensk-engelskt handelsutbyte, som skapats genom den stabila värderelationen mellan kronan och sterling, det svensk-engelska handelsavtalet samt de politiska och handelspolitiska förhållandena i den övriga världen, hade starkt påverkat handelskammarens verksamhet under år 1934. Dess samtliga avdelningar hade tagits i anspråk i en utsträckning, som tidvis gjort behovet av större och mer kvalificerad personal starkt kännbart. Den tidigare planerade omläggningen av kammarens tidskrift från ett rent kommersiellt organ till en allmän svensk-engelsk publikation, behandlande jämväl de politiska, kulturella och sociala förbindelserna mellan Storbritannien och Sverige, hade under år 1934 i viss omfattning förverkligats. Tidskriften hade blivit ett synnerligen viktigt organ för beredande av mark för ytterligare utvidgning av svensk-engelska förbindelser särskilt på det kommersiella området.

Ökningen av handelskammarens arbetsbörda såväl å dess informationsavdelning som å marknadsundersökningsbyrån hade starkt aktualiserat behovet av ytterligare en fast anställd kvalificerad svensk tjänsteman. I kostnadsberäkningarna för åren 1935 och 1936 hade därför upptagits lön till en sådan tjänsteman. Vidare torde för uppehållande av tidskriftens standard ett kvalificerat redaktionellt biträde bliva behöfligt.

Enligt ett vid handelskammarens framställning fogat statförlag för år 1936 beräknas å kammarens egentliga verksamhet uppstå en förlust av 2,112 pund sterling, därav 680 pund sterling å tidskriften och 133 pund sterling å nyhetstjänsten. Under samma år beräknas lunchklubben lämna en vinst av 350 pund sterling, medan å fastigheten beräknas en förlust av 610 pund sterling. Å verksamheten i dess helhet beräknas sålunda för år 1936 uppstå en förlust av 2,372 pund sterling. Vid dessa beräkningar har bland inkomsterna upptagits statsunderstöd till handelskurserna med 150 pund sterling men däremot icke något statsunderstöd till den övriga verksamheten och icke heller några extra bidrag från staten eller enskilda.

Svenska handelskammaren i Paris har för år 1936 anhållit om ett till 15,000 kronor ökat statsbidrag att utgå i guld eller, om ett mindre bidrag skulle beviljas, jämte detta ett belopp av 2,000 kronor som bidrag till av handelskammaren anordnade kurser. Handelskammaren anför till stöd för sin framställning bland annat följande:

Kammaren hade under de senare åren haft att kämpa med stora ekonomiska svårigheter. Redan för flera år sedan hade kammaren vidtagit inskränkningar i fråga om personalen och nedbringat sin utgiftsstat till den

lägsta nivå, som vore förenlig med verksamhetens normala bedrivande. Under år 1935 hade kammaren, som under flera år mot en mycket måttfull hyra förhyrt lokaler av svenska statsverket, måst lämna desamma, då svenska legationen för egen räkning måst taga lokalerna i anspråk. Flyttningen till ny lokal hade förorsakat kammaren väsentliga engångskostnader samt ökat dess årliga utgifter för hyra och hyresskatt med omkring 14,000 francs.

Kammaren hade att fullfölja en under nuvarande depressions- och kontingenteringstider ur mer än en synpunkt otacksam arbetsuppgift, men med hänsyn till den betydelse för Sveriges ekonomiska liv, som det svenska handelsutbytet med Frankrike ägde och framdeles i än högre grad borde komma att få, hade kammaren här ett verksamhetsfält, vilket det vore till verklig skada för vårt land att ej uppmärksamt och efter kontinuerligt fullföljd plan bearbeta.

För att möjliggöra deltagande under nuvarande dyrtid i Frankrike i handelskammarens kurser hade befunnits erforderligt att anskaffa medel till stipendier samt för bildandet av en lånekassa. Sedan en framställning om bidrag av lotterimedel till stipendier blivit avslagen, hade kammaren lyckats från privat håll erhålla för ändamålen erforderligt belopp. Härigenom hade emellertid kammaren så starkt utnyttjat möjligheten till bidrag från privat håll, att kammaren under närmaste år icke vågade räkna med några dylika bidrag för den ordinarie verksamheten.

Å rörelsen med undantag av handelskurserna räknade handelskammaren med ett underskott under år 1936, som, därest statsanslag komme att utgå med samma belopp som under de senare åren (12,500 kronor jämte ersättning för viss kursförlust), skulle belöpa sig till 44,700 francs men som, därest anslag beviljades med i handelskammarens förevarande framställning äskat belopp av 15,000 kronor i guld, skulle stanna vid 28,200 francs. För det sålunda uppkommande underskottet skulle täckning intill ett belopp av 30,000 francs kunna erhållas genom överförande av motsvarande belopp från handelskammarens stat till utgiftsstaten för handelskurserna, vilken transaktion vore motiverad med hänsyn till dels det arbete, nämnda kurser åsamkade kammarens personal, dels ock den ökning i hyresutgifter, som orsakats därav att kammaren vid förhyrandet av nya lokaler ansett hänsyn böra tagas till handelskurserna, och till följd därav förhyrt större lokaler än eljest varit av behovet påkallat. Staten för handelskurserna för läsåret 1935—1936 visade ett överskott å 1,200 francs, därvid bland utgifterna medtagits nyssnämnda belopp av 30,000 francs och bland inkomsterna det av årets riksdag beviljade bidraget å 2,000 kronor.

Svenska handelskammaren i New York har för år 1936 hemställt om ett till 28,000 kronor ökat statsbidrag. Till stöd härför framhålles bland annat:

Till följd av minskning i inkomsterna av medlemsavgifter befunne sig handelskammaren i en finansiellt bekymmersam ställning. Totalinkomsten av medlemsavgifter hade sålunda under krisåren jämfört med år 1930 sjunkit med sammanlagt över 10,000 dollars. Kammaren hade trots nedgången i inkomst kunnat upprätthålla sin verksamhet med oförminskad effektivitet genom bidrag från privatpersoner, utnyttjandet av egna reserver samt nedskärning av utgifterna i så stor utsträckning, som med hänsyn till kammarens fortsatta verksamhet befunnits möjligt. Mer än 70 % av kammarens arbete hade sedan en del år utförts för personer och firmor, vilka icke vore medlem-

mar av kammaren och från vilka intet ekonomiskt understöd kunnat förväntas. Kammaren hade så vitt möjligt åtagit sig detta för att på allt sätt främja Sveriges förbindelser med Förenta Staterna.

På sätt framginge av i framställningen intagen budgetkalkyl för år 1936 erfordrades en summa av 7,382 dollars, motsvarande enligt nuvarande växelkurs i avrundat tal 29,300 kronor, för att balansera kammarens inkomster och utgifter under sagda år.

Svenska handelskammaren i Sydney har för år 1936 anhållit om ett till 17,500 kronor ökat statsunderstöd. Handelskammaren anför till stöd för sin framställning huvudsakligen följande:

Till följd av avsevärd förbättring av ställningen på ullmarknaden föreläge utsikter för ökad import till Australien av svenska varor, och möjligheter syntes förefinnas för upparbetande av nya marknader i Australiens olika stater och Nya Zeeland för åtskilliga svenska varor. Dessa förhållanden nödvändiggjorde, att handelskammaren vore så väl organiserad, att den kunde tillvarataga varje tillfälle, som gåves, att stå de svenska exportörerna ävensom de australiska och nyazeeländska importörerna till tjänst med råd och upplysningar. Tyvärr hade kammaren hittills på grund av bristande medel år från år måst uppskjuta planen på att organisera sin verksamhet i vissa delar av Australien och Nya Zeeland ävensom sitt provlager i Sydney. Sedan depressionen definitivt efterträtts av bättre tider såväl i Sverige som i Australien och Nya Zeeland, borde dessa planer nu förverkligas, men detta kunde tyvärr icke göras utan ökat statsunderstöd.

Av vid handelskammarens framställning fogad vinst- och förlusträkning för år 1934 framgår, att kammarens förlust å verksamheten i dess helhet under nämnda år uppgått till 154 australiska pund. För innevarande år beräknas en förlust av 65 pund och för år 1936 en förlust av 1,079 pund. Vid beräkandet av sistnämnda förlust har emellertid hänsyn icke tagits till eventuellt statsbidrag.

Svenska handelskammaren i Warschau har begärt ett statsunderstöd för år 1936 av 10,000 kronor att utgå i guld eller alternativt ett understöd av 15,000 kronor. Till stöd härför anför handelskammaren i huvudsak följande:

Då den polska valutan bibehållit sin guldparitet, hade kammaren bekommit motvärdet i zloty av det erhållna statsunderstödet å 10,000 kronor till en mycket oförmånlig kurs. Då utgifterna, som utginge i zloty, icke kunnat reduceras i motsvarande grad som kronans värdeminskning, hade det tyvärr visat sig, att statsanslaget icke kunnat utfylla kammarens utgiftsstat. För åren 1933 och 1934 hade utbalanserats förluster om sammanlagt 15,617 zloty. Dessa förluster syntes för år 1935 komma att ökas med omkring 6,000 zloty. På grund härav finge handelskammaren hemställa om förhöjt statsunderstöd. Handelskammarens fonder, vilka tack vare stiftares och garanters utomordentliga hjälp anskaffades vid kammarens bildande, skulle då icke helt och hållet förbrukas, och kammaren skulle kunna upprätthålla sin verksamhet i nuvarande omfång och därigenom bidra till den mer gynnsamma utveckling, som handelsutbytet mellan Polen och Sverige syntes börja er- hålla.

Svenska handelskammaren i Riga har begärt ett statsunderstöd av 5,000 kronor för år 1936. Till stöd för sin framställning anför kammaren bland annat följande:

Handelskammarens arbetsuppgifter hade alltmera ökats i omfattning. Främst gällde detta valutaremitteringen, vilket arbete komplicerats genom ikraftträdandet av svensk-lettiska clearingavtalet. Trots att svårigheterna för importen till Lettland från Sverige kvarstode i full omfattning, hade handelsutbytet mellan de två länderna icke obetydligt ökats, vilket i främsta rummet torde kunna tillskrivas handelskammarens verksamhet. Med de lettiska importreglerings- och valutamyndigheterna upprätthölls ständig kontakt och interventioner från handelskammarens sida måste ofta göras i de svenska handelsintressenas tjänst, i de flesta fall med tillfredsställande resultat. Jämväl kammarens upplysningsverksamhet vore stadd i ständig ökning.

Enligt ett handelskammarens ansökning bifogat budgetförslag för år 1935 beräknas inkomster och utgifter under sagda år kunna balanseras med hjälp av frivilliga bidrag om sammanlagt 5,520 lats, därvid bland inkomsterna inberäknats erhållet statsbidrag.

I sin förut omnämnda skrivelse den 5 oktober 1935 har *kommerskollegium* — efter att hava redogjort för innehållet i de särskilda framställningarna — för egen del anfört bland annat följande:

Kommerskollegium hade vid flera tillfällen haft anledning vitsorda betydelsen för främjandet av vår utrikeshandel av den verksamhet, som de svenska handelskamrarna i utlandet bedreve. Särskilt under de senare åren, då så många hinder rests för det internationella varuutbytet, torde handelskamrarna hava utfört ett synnerligen värdefullt arbete. Såsom av det anförda framginge, hade emellertid handelskamrarna, särskilt på grund av under kristiden minskat medlemsantal samt valutaförhållandena, haft stora svårigheter att finansiera sin verksamhet, och vissa av dem torde endast tack vare extra bidrag från staten och enskilda kunnat fortsätta sitt arbete. Beträffande samtliga handelskamrar torde alltjämt gälla, att deras verksamhet icke kunde upprätthållas utan bidrag av allmänna medel. Det vore följaktligen enligt kollegii mening angeläget, att dylika bidrag lämnades jämväl för nästkommande år.

Vad först beträffade handelskammaren i London syntes riksstatsanslaget till denna i enlighet med kammarens hemställan böra upptagas med samma belopp, som anvisats för år 1935, eller 23,000 kronor.

Handelskamrarna i Paris, Warschau, New York och Sydney hade såsom ovan nämnts hemställt om förhöjda statsbidrag. Ehuru kollegium till fullo behjärtade de svårigheter, som uppstått för handelskamrarna i länder med guldvaluta, funne sig kollegium likväl icke kunna tillstyrka höjning av riksstatsanslagen till handelskamrarna i Paris och Warschau. Handelskammaren i Paris hade nämligen av 1935 års riksdag fått sitt anslag höjt med 2,000 kronor, och vad handelskammaren i Warschau beträffade, syntes det nuvarande riksstatsanslaget av 10,000 kronor vara i förhållande till handelskammarens betydelse lämpligt avpassat. Skulle ersättning för kursförluster vara påkallad, torde sådan ersättning böra beviljas från till Kungl. Maj:ts förfogande stående medel.

Däremot kunde kollegium icke undgå att finna riksstatsanslaget till handelskammaren i New York knappt tillmätt i förhållande till kammarens nuvarande arbetsbörda och betydelse. Med hänsyn härtill samt till önskvärdheten av att till Kungl. Maj:ts förfogande stående fondmedel icke i alltför stor utsträckning belastades med extra bidrag till handelskamrarna, funne sig kollegium böra tillstyrka höjning av riksstatsanslaget till denna handelskammare, vilket för år 1935 utginge med 15,500 kronor, med 4,500 kronor eller med samma belopp, som år 1935 beviljats kammaren såsom extra bidrag.

Kollegium ville vidare förorda en avrundning uppåt till 13,000 kronor av anslaget till handelskammaren i Sydney, vilket betydde en ökning av anslaget med 500 kronor.

Vad beträffade understödet till handelskammaren i Riga, hade det för innevarande budgetår beviljade beloppet å 5,000 kronor anvisats att utgå med 3 500 kronor från handels- och sjöfartsfondens samt 1,500 kronor från manufakturförlagslånefondens räntemedel. Enligt kollegii mening saknades anledning att ställa handelskammaren i Riga i en särställning vad statsbidragets natur beträffade. Med hänsyn härtill och då vidare nyssnämnda fonders räntemedel syntes böra så vitt möjligt reserveras för anslag av i regel mindre permanent natur, funne sig kollegium ånyo böra förorda, att det ordinarie understödet till denna handelskammare måtte anvisas att utgå av riksstatsanslag. Mot storleken av det begärda bidraget, vilket överensstämde med vad kammaren för innevarande budgetår av Kungl. Maj:t tillerkänts, syntes icke något vara att erinra. Då understödet, därest det samma finge utgå av riksstatsanslag, torde böra i likhet med understöden till övriga handelskamrar beviljas för kalenderår och det understöd, som innevarande år beviljats handelskammaren, avsåge budgetåret 1935/1936, skulle i riksstaten för budgetåret 1936/1937 behöva beräknas allenast så stort belopp, som belöpte sig på senare hälften av år 1936, eller 2,500 kronor.

Kommerskollegium har sålunda föreslagit, att såsom understöd för år 1936 till svenska handelskamrar i utlandet måtte för budgetåret 1936/1937 anvisas ett anslag å 83,000 kronor, att fördelas mellan de olika handelskamrarna med 23,000 kronor till handelskammaren i London — därav 3,000 kronor som bidrag till av handelskammaren anordnade kurser —, med 20,000 kronor till handelskammaren i New York, med 14,500 kronor till handelskammaren i Paris — därav 2,000 kronor som bidrag till av handelskammaren anordnade kurser —, med 13,000 kronor till handelskammaren i Sydney, med 10,000 kronor till handelskammaren i Warschau och med 2,500 kronor till handelskammaren i Riga.

I betraktande av den för landets utrikeshandel gagneliga verksamhet, som utövas av de svenska handelskamrarna i utlandet, anser jag, att åt kamrarna även i fortsättningen bör beredas ekonomiskt stöd från statens sida. *Departementschefen.*

I likhet med kommerskollegium finner jag mig böra förorda en höjning av de till handelskamrarna i New York och Sydney utgående statsbidragen, och tillstyrker jag, att understöden till dessa handelskamrar höjas från 15,500 kronor respektive 12,500 kronor till 20 000 kronor respektive 13,000

kronor. Jag får likaledes förorda, att understöd till handelskammaren i Riga nu må utgå av förevarande riksstatsanslag. Mot kollegii förslag beträffande beloppet av det understöd, som för nästkommande budgetår bör utgå till denna handelskammare, har jag icke något att erinra, och även i övrigt biträder jag kommerskollegii förslag.

För understödens åtnjutande torde motsvarande villkor böra stadgas som i ifrågavarande hänseende varit gällande för år 1935.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Svenska handelskamrar i utlandet* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 83,000.

E. Patent- och registreringsväsendet m. m.

[50.] 1. **Patent- och registreringsverket: Avlöningar, förslagsanslag.** Avlöningsstaten för patent- och registreringsverket, vilken fastställts av Kungl. Maj:t den 15 juni 1935, har följande utseende:

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor 588,900
2. Avlöningar till tjänstemän å extra stat, <i>förslagsvis</i>	» 52,700
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:	
a. Grundavlöningar m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor 267,200
b. Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i> . » 15,000	» 282,200
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	» 28,000

Summa förslagsanslag kronor 951,800.

Enligt beslut av Kungl. Maj:t förenämnda dag må den i anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ingående delposten till grundavlöningar m. m. icke överskridas utan Kungl. Maj:ts medgivande.

I skrivelse den 27 augusti 1935 har *patent- och registreringsverket* hemställt, att ämbetsverkets avlöningsanslag måtte för budgetåret 1936/1937 upptagas till 993,500 kronor. Därvid har ämbetsverket föreslagit höjning dels av förenämnda delpost till grundavlöningar m. m. med 26,400 kronor till 293,600 kronor och dels av anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän med 15,300 kronor till 43,300 kronor. Till stöd härför har ämbetsverket anført i huvudsak följande:

Ämbetsverket hade i sin skrivelse den 14 september 1934 angående utgiftsstat för ämbetsverket för innevarande budgetår gjort framställning om dels uppförande å ordinarie stat av vissa befattningar dels ock förändring av vissa andra befattningar till befattningar i högre lönegrader. Vad ämbetsverket sålunda hemställt hade dock icke i någon del vunnit bifall. Då relativt kort tid förflutit, sedan beslut fattats i förevarande spörsmål, hade äm-

betsverket funnit sig icke böra redan nu förnya sin framställning i detta ämne. I överensstämmelse härmed ifrågasattes ej för nästa budgetår några på organisatoriska orsaker beroende ändringar i avlöningsstaten. Jämkningsar av ett par anslagsposter å denna stat ansågo sig ämbetsverket dock böra föreslå för statens bättre anpassande till de faktiska förhållandena.

Delposten till grundavlöningar m. m., förslagsvis 267,200 kronor, av anslagsposten till *avlöningar till övrig icke-ordinarie personal* syntes sålunda vara i gällande stat upptagen med för lågt belopp. I särskild skrivelse den 27 augusti 1935 angående vissa anslag å ämbetsverkets stat för löpande budgetår hade ämbetsverket gjort framställning om medgivande att överskrida ifrågavarande delpost i gällande stat intill 293,600 kronor. Under det nästkommande budgetåret torde kraven å delposten i varje fall ej bliva mindre än för det innevarande. Det syntes därför lämpligt, att å delposten upptoges ett belopp av 293,600 kronor.

Av ifrågavarande medel utginge avlöningarna till, bland annat, de hos ämbetsverket å de tekniska anmälningsavdelningarna anställda extra ledamöterna i 22:a lönegraden, till antalet 16. De övriga tekniska ledamöterna å nämnda avdelningar utgjordes av 12 byrådirektörer och 17 förste byråingenjörer å ordinarie stat samt 6 förste byråingenjörer å extra stat. Således funnes å sagda avdelningar tillsammans 51 tekniska ledamöter. Dessa hade ämbetsverket disponerat alltsedan verkets tekniska avdelningar den 1 juli 1931 erhållit sin nuvarande organisation. Vid fastställandet av ledamotsantalet hade man emellertid, med hänsyn till förefintlig stor balans av oavgjorda patentärenden, beräknat detta något större än som ansetts behöfligt under ordinära förhållanden, därvid hysande den förhoppningen att balansen skulle vara i önskvärd mån nedbringad efter förloppet av 5 år eller eventuellt något mera, då ledamotsantalet alltså skulle kunna minskas genom indragning av de extra ledamöter, som skulle kunna undvaras. Balansen, som den 1 juli 1931 varit omkring 13,300 ärenden, hade visserligen efter hand nedgått — den hade den 1 juli 1935 utgjort omkring 10,000 ärenden — men den vore alltjämt så stor, att någon nedsättning av de tekniska ledamöternas antal tillsvidare ej torde kunna ifrågakomma.

Från posten *särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän*, förslagsvis 28,000 kronor i gällande stat, utginge endast provisoriska dyrortstillägg. Enligt numera gällande bestämmelser torde för ämbetsverkets del dessa tillägg komma att under löpande budgetåret uppgå till omkring 43,300 kronor. Det syntes därför lämpligt att i staten för nästa budgetår upptaga ifrågavarande anslagspost till sistnämnda belopp.

Med hänsyn till vad av ämbetsverket i ärendet framhållits, anser jag mig *Departementa-*
chefen. böra tillstyrka, att den i anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ingående, för närvarande till 267,200 kronor beräknade delposten till grundavlöningar m. m. höjes till det av ämbetsverket föreslagna beloppet 293,600 kronor, vid vilket belopp posten emellertid torde böra maximeras.

I anslutning till vad jag förut framhållit rörande beräkning av provisoriskt dyrortstillägg för nästkommande budgetår torde anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän böra undergå viss höjning. Mot ämbetsverkets beräkning av det belopp, som för ifrågavarande ändamål bör upptagas å staten, har jag icke någon erinran att göra.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för patent- och registreringsverket, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor	588,900
2. Avlöningar till tjänstemän å extra stat, <i>förslagsvis</i>	»	52,700
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a. Grundavlöningar m. m. kronor	293,600	
b. Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	» 15,000	» 308,600
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	»	43,300

Summa förslagsanslag kronor 993,500;

dels ock till Patent- och registreringsverket: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 993,500.

[51.] 2. Patent- och registreringsverket: **Omkostnader, förslagsanslag.** Genom beslut den 15 juni 1935 har Kungl. Maj:t fastställt följande omkostnadsstat för patent- och registreringsverket:

U t g i f t e r:

1. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	kronor	1,000
2. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	64,000
3. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	»	190,000
4. Övriga utgifter:		
a. Reproduktionsverksamheten, <i>förslagsvis</i> ...	kronor	2,500
b. Återställda registrerings- m. fl. avgifter, <i>förslagsvis</i>	» 25,000	
c. Postavgifter och transportkostnader, <i>förslagsvis</i>	» 8,500	» 36,000

Summa kronor 291,000.

Särskilda uppbördsmedel:

Prenumerationsavgifter och dylikt.....	kronor	30,000
Avgifter för reproduktioner.....	» 10,000	kronor 40,000
Nettoutgift kronor 251,000.		

I samband med fastställandet av ifrågavarande omkostnadsstat har Kungl. Maj:t föreskrivit, bland annat, att av anslagsposten till expenser må användas till bränsle, lyse, elektrisk ström och vatten förslagsvis 4,000 kronor och till övriga expenser högst 60,000 kronor.

I sin först omförmälda skrivelse den 27 augusti 1935 har *patent- och registreringsverket* föreslagit ökning dels av anslagsposten till reseersättningar med 1,000 kronor eller från 1,000 kronor till 2,000 kronor, dels ock av anslagsposten till expenser med 8,500 kronor eller från 64,000 kronor till 72,500 kronor. Som motivering för berörda förslag har ämbetsverket uttalat följande:

Anslagsposten till *reseersättningar*, i gällande stat upptagen till 1,000 kronor och genom särskild bestämmelse maximerad till detta belopp, hade visat sig för knapp. Före budgetåret 1934/1935 hade för ändamålet till ämbetsverkets förfogande stått ett belopp av 2,000 kronor, vilket, ehuru även det förhållandevis ringa, dock finge anses motiverat av rådande statsfinansiella förhållanden. De resor, som huvudsakligen avsetts med ifrågavarande medel, vore sådana, som företoges av de tekniska tjänstemännen till industriella anläggningar och dylikt för vinnande av kännedom om nyare tekniska anordningar och förfaringssätt, ofta av omedelbar betydelse för handläggningen av hos ämbetsverket anhängiga ärenden. Härigenom hade också en viss, eljest svåruppnäelig kontakt med den praktiska tekniken vunnits, vilken ock syntes hava värderats å industriellt håll att döma av den reaktion å sådant håll emot den nu minskade möjligheten till besök av ämbetsverkets teknici vid industrierna, om vilken ämbetsverket erhållit kännedom. Ämbetsverket funne det därför välbetänkt att upptaga ifrågavarande anslagspost med 2,000 kronor.

Anslagsposten till *expenser* vore för närvarande uppdelad i en omaximerad del för bränsle, lyse, elektrisk ström och vatten samt en maximerad för övriga expenser. I avseende å ifrågavarande post ville ämbetsverket åberopa vad om densamma anförts i ämbetsverkets särskilda skrivelse den 27 augusti 1935 angående vissa anslag å ämbetsverkets stat för löpande budgetår. Då det torde vara avsett, att de på ämbetsverket ankommande egentliga fastighetsutgifterna skulle bestridas av den omaximerade delen, samt utgifter för vatten ej vidare ankomme på ämbetsverket, syntes anslagsposten för expenser lämpligen böra uppdelas så, att en omaximerad delpost avsåges för bränsle, lyse, elektrisk ström, gas och hisskötsel samt en maximerad för övriga expenser. Beträffande anslagsbeloppen torde ett högre belopp å den omaximerade delposten än för närvarande vore för därmed avsedda ändamål anvisat vara ofrånkomligt. De särskilda utgiftsslagen torde nämligen kunna beräknas ungefär sålunda: bränsle 8,000 kronor, lyse och elektrisk ström 4,000 kronor samt gas och hisskötsel 500 kronor. Delposten syntes därför lämpligen böra upptagas till i runt tal 12,500 kronor.

I skrivelse den 15 november 1935 har *patent- och registreringsverket* sedermera — med vidhållande i övrigt av sitt i förenämnda skrivelse den 27 augusti 1935 avgivna förslag till omkostnadsstat för ämbetsverket — föreslagit, att delposten å 25,000 kronor till återställda registrerings- m. fl. avgifter måtte uteslutas ur staten samt att statens slutsumma i anslutning härtill måtte minskas med samma belopp.

Till stöd härför har ämbetsverket anfört i huvudsak följande:

I sammanhang med den förändrade uppställning av riksstaten, som fått uttryck i budgeten för det löpande året, hade i patent- och registreringsverkets räkenskapsföring vidtagits en del av riksräkenskapsverket anvisade förändringar, vilka alltså numera tillämpats mellan fyra och fem månader.

Under denna tid hade yppats behov av en ändring i räkenskapernas uppställning, vars genomförande emellertid syntes förutsätta en jämkning i uppställningen av ämbetsverkets omkostnadsstat, gående ut därpå att ur denna uteslötes den i nu gällande omkostnadsstat under 4. b. upptagna utgiftsdelposten för återställda registrerings- med flera avgifter.

Enligt gällande författningsbestämmelser skulle i vissa fall återbetalning ske av inbetalda avgifter, varjämte det ofta hände, att avgifter inbetalades med belopp, som sedermera vid vederbörande ärendens handläggning visade sig högre än som vederbort och därför delvis restituerades. Alla dessa återbetalningar bokfördes nu å nämnda delpost, vilket hade till följd, att av räkenskaperna väl framginge *brutto*inkomsterna av de olika avgiftsslagen (årsavgifter för patent samt avgifter för patentansökningar, för nyregistrering av varumärken, för förnyelse av varumärken, för registrering av mönster och modeller samt för bolagsregistreringar) men icke *netto*inkomsterna därav, ehuru uppgifter i detta senare avseende torde vara av vida större intresse än uppgifterna i det förra. Om avgiftsåterbetalningarna, i stället för att bokföras under gemensam rubrik, avfördes under de olika avgifternas specialrubriker, kunde däremot direkt ur räkenskaperna utan nämnvärt besvär hämtas uppgifter i båda nämnda avseenden. Men detta torde, såsom förut nämnts, förutsätta, att i omkostnadsstaten utgiftsdelposten för återställda registreringsm. fl. avgifter utginge.

Betänkligheter mot en åtgärd i detta syfte syntes icke behöva hysas. Justeringar av såväl in- som utbetalningar å olika anslag förekomme ofta och verkställdes i allmänhet genom av- respektive påföringar å samma anslag, varå in- eller utbetalningarna förts. Att överhuvud en särskild samrubrik för återställda avgifter kommit att användas torde väl egentligen bero därpå, att ifrågavarande återbetalningar förekomme så pass regelbundet, att de framstått såsom en särskild huvudkategori av de löpande utgifterna.

Riksräkenskapsverket har i ett den 30 november 1935 avgivet utlåtande över patent- och registreringsverkets sistberörda framställning förklarat sig icke hava något att erinra mot bifall till framställningen.

*Departements-
chefen.*

Mot vad patent- och registreringsverket föreslagit i fråga om beräkningen av medelsbehovet för omkostnader för ämbetsverket har jag icke funnit anledning till erinran. Ämbetsverkets omkostnadsanslag för budgetåret 1936/1937 skulle alltså beräknas enligt följande uppställning:

U t g i f t e r :

1. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	kronor	2,000
2. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	72,500
3. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	»	190,000

4. Övriga utgifter:

a. Reproduktionsverksamheten, <i>förslagsvis</i>	kronor 2,500	
b. Postavgifter och transportkostnader, <i>förslagsvis</i>	» 8,500 kronor	11,000
	Summa kronor	275,500.

Särskilda uppbördsmedel:

Prenumerationsavgifter och dylikt.....	kronor 30,000	
Avgifter för reproduktioner	» 10,000 kronor	40,000
	Nettoutgift kronor	235,500.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Patent- och registreringsverket*: Omkostnader för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 235,500.

[52.] 3. **Bidrag till uppfinnarekontoret.** I fråga om del av riksdagen för innevarande budgetår anvisade anslaget å 8,000 kronor såsom bidrag till uppfinnarekontoret har Kungl. Maj:t genom brev den 15 juni 1935 föreskrivit, bland annat, att sådant bidrag må under budgetåret utgå med högst nämnda belopp under villkor att, oavsett konsultationsavgifter och andra dylika inkomster, ett belopp, motsvarande minst hälften av statsbidraget, tillförts kontoret i bidrag från enskilt håll.

I sin förstnämnda skrivelse den 27 augusti 1935 har *patent- och registreringsverket* gjort framställning om beviljande även för budgetåret 1936/1937 av ett anslag å 8,000 kronor såsom bidrag till uppfinnarekontoret.

För nästkommande budgetår torde anslag för ifrågavarande ändamål böra upptagas med oförändrat belopp. För bidragets åtnjutade torde enahanda villkor böra gälla, som föreskrivits beträffande samma bidrag för löpande budgetår. *Departementschefen.*

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till uppfinnarekontoret* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 8,000.

[53.] 4. **Särskilda kostnader för förenings- m. fl. register, *förslagsanslag*.**

Budgetår	Anslag kronor	Nettoutgifter kronor
1933/1934	10,000	15,629
1934/1935	10,000	9,318
1935/1936	110,000	--

Från ifrågavarande anslag bestridas kostnaderna för den överståthållar-ämbetet och länsstyrelserna åliggande befattningen med registreringar och anmälningar till förenings- m. fl. register. De för dylika registreringar och anmälningar inflytande avgifterna hava intill löpande budgetårs ingång tillförts anslaget såsom särskilda uppbördsmedel. Sedan emellertid i riksstaten för innevarande budgetår såsom inkomst av »Avgifter för registrering i förenings- m. fl. register» uppförts ett belopp av 100,000 kronor, har anslaget med hänsyn till belastningen å detsamma under nästföregående budgetår upptagits till 110,000 kronor.

Departements-
chefen.

Även i riksstatsförslaget för budgetåret 1936/1937 har såsom inkomst av »Avgifter för registrering i förenings- m. fl. register» uppförts enahanda belopp som för löpande budgetår eller 100,000 kronor. Vid sådant förhållande torde, med hänsyn till erfarenheten jämväl under det senaste budgetåret, medelsbehovet å förevarande anslag alltjämt böra beräknas till 110,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Särskilda kostnader för förenings- m. fl. register*
för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 110,000.

[54.] 5. **Avsättning till försäkringsinspektionens fond, förslagsanslag.** Förslagsanslaget till avsättning till försäkringsinspektionens fond är uppfört i riksstaten med samma belopp, varmed inkomstiteln »Bidrag till försäkringsinspektionen» upptagits, eller för löpande budgetår med 100,000 kronor. Nämda bidrag tillgodoföres över utgiftsanslaget försäkringsinspektionens fond, från vilken utgifterna för inspektionen bestridas.

Genom beslut den 15 juni 1935 har Kungl. Maj:t fastställt följande stat för försäkringsinspektionen:

Stat.

Utgifter:

Avlöningar.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor 69,800
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t.....	» 6,000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:	
a. Grundavlöningar m. m.....	14,300
b. Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	1,000 » 15,300
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	» 1,800
5. Dyrktidstillägg, <i>förslagsvis</i>	» 7,300 kronor 100,200

Pensionskostnader.

1. Pensionsavdrag motsvarande belopp, att tillföras civila pensionsfonden.....	kronor	2,000	
2. Pensioner, <i>förslagsvis</i>	»	7,900	
3. Dyrktidstillägg, <i>förslagsvis</i>	»	600	kronor 10,500

Omkostnader.

1. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	kronor	1,200	
2. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	9,000	
3. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	»	5,300	» 15,500
		Summa	kronor 126,200.

Särskilda uppbördsmedel:

Gottgörelse från civila pensionsfonden, <i>förslagsvis</i> .	kronor	1,300	
Registreringsavgifter, <i>förslagsvis</i>	»	700	
Försålda publikationer, <i>förslagsvis</i>	»	100	kronor 2,100
		Nettoutgift	kronor 124,100.

Förenämnda den 15 juni 1935 har Kungl. Maj:t föreskrivit, att den i staten upptagna anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar skall disponeras såsom arvoden å 3,000 kronor till två ledamöter. Därjämte har Kungl. Maj:t sagda dag anbefallt statskontoret att från försäkringsinspektionens fond under budgetåret 1935/1936, i enlighet med av byggnadsstyrelsen meddelad uppgift, till byggnadsstyrelsen utbetala ett belopp motsvarande lokalhyran under budgetåret för försäkringsinspektionen, att av byggnadsstyrelsen tillgodoföras statens allmänna fastighetsfond.

Med skrivelse den 21 september 1935 har *försäkringsinspektionen* gjort framställning om beviljande av anslagsmedel för budgetåret 1936/1937. Därvid har ämbetsverket upprepat sitt i tre tidigare skrivelser, senast den 25 september 1934, framlagda förslag om ombildning av en förste revisorsbefattning i lönegraden B 26 till byråinspektörstjänst i lönegraden B 28 samt vidare föreslagit bland annat *dels* uppflyttning av expeditionsvaktsbefattningen i lönegraden B 5 till förste expeditionsvaktsbefattning i lönegraden B 7, *dels ock* överflyttning å ordinarie stat av en e. o. kontorsskrivarebefattning i 15:e lönegraden och en e. o. expeditionsvaktsbefattning i 5:e lönegraden. Beträffande den närmare motiveringen för berörda förslag får jag hänvisa till vad handlingarna i ärendet därutinnan innehålla.

I enlighet med ämbetsverkets nu omförmälda förslag har ämbetsverket, beträffande anslagsposten till avlöningar, beräknat de däri ingående postererna till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat till 78,800 kronor, till grundavlöningar m. m. till övrig icke-ordinarie personal till 8,500 kronor

och till avlöningsförhöjningar m. m. till dylik personal till 500 kronor. Därjämte har ämbetsverket med hänsyn till de ändrade bestämmelserna i fråga om provisoriskt dyrtortstillägg föreslagit höjning av posten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän med 1,200 kronor till 3,000 kronor. Posterna till arvoden och särskilda ersättningar samt till dyrtidstillägg hava upptagits med oförändrade belopp, 6,000 kronor, respektive 7,300 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet för avlöningar har ämbetsverket följaktligen beräknat till $(78,800 + 6,000 + 8,500 + 500 + 3,000 + 7,300 =) 104,100$ kronor.

I fråga om anslagsposten till pensionskostnader har ämbetsverket, med hänsyn till föreslagna förändringar i tjänsteställning för vissa tjänstemän, upptagit delposten till pensionsavdrag motsvarande belopp, att tillgodoföras civila pensionsfonden, med ett med 500 kronor förhöjt belopp eller med 2,500 kronor. Då efter förutvarande chefs för försäkringsinspektionen frånfälle medel för pensioner och dyrtidstillägg därå icke vidare påkallas, har ämbetsverket icke beräknat några medel för dessa ändamål. I anslutning härtill borde den under särskilda uppbördsmedel upptagna inkomstposten gottgörelse från civila pensionsfonden å 1,300 kronor bortfalla. Uppbördsmedlen skulle således upptagas till 800 kronor.

I fråga om anslagsposten till omkostnader, nu upptagen med 15,500 kronor, har ämbetsverket icke föreslagit någon ändring.

Det sammanlagda medelsbehovet till försäkringsinspektionen har inspektionen alltså upptagit till $(104,100 + 2,500 + 15,500 - 800 =) 121,300$ kronor.

Över försäkringsinspektionens förslag om ombildning av en förste revisorstjänst till byråinspektörstjänst m. m. har *allmänna civilförvaltningens lönenämnd* den 24 oktober 1935 avgivit infordrat utlåtande. Lönenämnden har därvid dels, med vidhållande av tidigare i samma ämne gjort uttalande, förordat ifrågavarande tjänsts ombildning till en byråinspektörstjänst i lönegraden B 27, dels förklarat sig icke böra göra någon erinran mot förslaget om uppförande å ordinarie stat av en kontorsskrivarebefattning i 15:e lönegraden. Ämbetsverkets i det föregående omnämnda förslag i övrigt har lönenämnden icke funnit sig kunna förorda.

*Departementets
chefen.*

Vid 1935 års riksdag bifölls ett av Kungl. Maj:t då framlagt förslag om vissa ändringar i försäkringsinspektionens organisation. Med hänsyn till den korta tid som förflutit sedan nyss berörda ändringar i inspektionens organisation kommit till stånd, anser jag mig icke nu böra förorda genomförandet av de av ämbetsverket ytterligare föreslagna ändringarna beträffande verkets personalstat.

Med den av mig sålunda angivna ståndpunkten till ämbetsverkets olika förslag lära de i anslagsposten till avlöningar ingående posterna — med undantag för posterna till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-

ordinarie tjänstemän samt till dyrtidstillägg — böra upptagas till samma belopp som för löpande budgetår. Nyssnämnda post till särskilda löneförmåner torde, i anslutning till vad jag förut framhållit rörande beräkning av provisoriskt dyrtidstillägg för nästkommande budgetår, böra undergå viss höjning. Mot ämbetsverkets beräkning av det belopp, som för sistberörda ändamål bör upptagas i staten, har jag icke någon erinran att göra. Med hänsyn till emotsedd belastning å posten till dyrtidstillägg torde jämväl denna post böra i viss mån höjas. Jag tillstyrker, att densamma upptages till 8,000 kronor.

Ämbetsverkets förslag till beräkning av anslagsposten till pensionskostnad har icke givit mig annan anledning till erinran, än att, enär jag icke tillstyrkt förslaget om förändringar i tjänsteställning för vissa tjänstemän m. m., posten icke torde behöva upptagas till högre belopp än 2,000 kronor.

Ämbetsverket har för sin del icke föreslagit någon ändring beträffande den i nuvarande staten ingående anslagsposten till omkostnader. Då emellertid kostnaderna för ämbetsverket bestridas av särskilda medel och således även utgift för hyreskostnaden för ämbetsverkets lokaler, beräknad till 13,000 kronor, bör utgå av dessa medel, torde för täckande av ifrågavarande hyror böra å inspektionens stat upptagas en särskild anslagspost, från vilken ett belopp motsvarande lokalhyrorna skall utbetalas till byggnadsstyrelsen att av styrelsen tillgodoföras statens allmänna fastighetsfond.

Mot inspektionens förslag till beräkning av de särskilda uppbördsmedlen har jag icke någon erinran.

Inkomsttiteln »Bidrag till försäkringsinspektionen» har förut i dag, i enlighet med hemställan av chefen för finansdepartementet, upptagits till 110,000 kronor. Såsom avsättning till försäkringsinspektionens fond bör uppföras ett anslag till samma belopp, 110,000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

*dels godkänna följande stat för försäkringsinspektionen,
att tillämpas från och med budgetåret 1936/1937:*

Stat.

Utgifter:

A v l ö n i n g a r.

1. Avlöningar till tjänstemän å
ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor 69,800
2. Arvoden och särskilda ersättningar,
bestämda av Kungl. Maj:t »	6,000

Tionde huvudtiteln.

3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:
- a. Grundavlöningar
m. m. kronor 14,300
- b. Avlöningsförhöjningar m. m.,
förslagsvis . » 1,000 kronor 15,300
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, förslagsvis » 3,000
5. Dyrtidstillägg, förslagsvis » 8,000 kronor 102,100

Pensionskostnader.

Pensionsavdrag motsvarande belopp, att tillgodoföras civila pensionsfonden » 2,000

Omkostnader.

1. Reseersättningar, förslagsvis. kronor 1,200
2. Expenser, förslagsvis » 9,000
3. Hyror, förslagsvis » 13,000
4. Publikationstryck, förslagsvis » 5,300 » 28,500
- Summa kronor 132,600.

Särskilda uppbördsmedel:

Registreringsavgifter, förslagsvis. kronor 700

Försålda publikationer, förslagsvis » 100 kronor 800

Nettoutgift kronor 131,800;

dels ock såsom Avsättning till försäkringsinspektionens fond för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av kronor 110,000.

F. Diverse.

[55.] 1. **Ersättning till statens allmänna fastighetsfond, förslagsanslag.** Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag under »För flera huvudtitlar gemensamma frågor» anfört beträffande ersättning till statens allmänna fastighetsfond, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 373,500.

[56.] 2. **Bidrag till internationell patrulleringstjänst i norra Atlanten, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag kronor	Nettoutgifter kronor
1934/1935	13,000	14,721
1935/1936	13,000	—

Beträffande anslagets historik hänvisas till tionde huvudtiteln, sid. 113 och 114, i 1932 års statsverksproposition.

Sveriges andel i kostnaderna för ifrågavarande patrulleringstjänst, vilka kostnader bestridas i amerikanska dollars och fördelas å ett flertal stater, har för åren 1925—1932 utgjort $2\frac{2}{24}$ procent. I 1929 års internationella sjöfartssäkerhetskonvention, vilken trädde i kraft den 1 januari 1933, har Sveriges andel sänkts till 2 procent.

Anslag för bestridande av Sveriges andel i kostnaderna för ifrågavarande patrulleringstjänst erfordras jämväl för år 1936. Anslaget synes mig böra upptagas med oförändrat belopp, 13,000 kronor. Departementets
chefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom bidrag för år 1936 till kostnaderna för *Internationell patrulleringstjänst i norra Atlanten* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 13,000.

[57.] 3. **Bidrag till internationella byrån i Bryssel för handelsstatistik, förslagsanslag.** Alltsedan år 1915 har å riksstaten under tionde huvudtiteln för varje budgetår anvisats ett förslagsanslag, som från och med budgetåret 1933/1934 utgått med 700 kronor, för bestridande av Sveriges andel i kostnaderna för den internationella byrå för handelsstatistik, som jämlikt internationella konventionen den 31 december 1913 inrättats i Bryssel och trätt i verksamhet från och med den 1 juli 1914 (jfr tionde huvudtiteln, sid. 106 och 107, i 1932 års statsverksproposition).

Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 7 juni 1934 har nämnda konvention uppsagts till upphörande för Sveriges del från och med den 1 juli 1935. Såsom jag vid anmälan av detta ärende i nästföregående års statsverksproposition framhöll skulle, därest dylik uppsägning ej skett före den 1 juli 1934, konventionens giltighet för Sveriges vidkommande enligt densammas uppsägningsbestämmelser hava förlängts för ytterligare sju år från och med den 1 juli 1935. Åtskilliga andra länder, däribland Danmark och Norge, hade i motsvarande ordning uppsagt konventionen men i anslutning till uppsägningen förklarat sig beredda att år för år förlänga sitt samarbete med den ifrågavarande byrån i Bryssel, till dess den nya nomenklatur för den internationella handelsstatistiken, som i enlighet med den internationella konventionen den 14 december 1928 om ekonomisk statistik vore under utarbetande i Genève, kunde börja tillämpas. Även för Sveriges vidkommande hade ett sådant samarbete ansetts böra möjliggöras genom fortsatt utbetalande av bidrag till kostnaderna för byrån jämväl efter Sveriges frånträdande av förstnämnda internationella konvention.

*Departements-
chefen.*

Den nya varuförteckning, som är avsedd att läggas till grund för den internationella handelsstatistiken jämlikt nyssberörda konvention, föreligger nu i utarbetat skick. Det är emellertid ännu ovisst, när den kan bringas i tillämpning, och man måste vid sådant förhållande räkna med att behov kan föreligga att under ytterligare någon tid utöver vad som förut beräknats uppehålla samarbetet med den internationella byrån i Bryssel. Anslag för ifrågavarande ändamål torde därför böra även för nästkommande budgetår anvisas med oförändrat belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom bidrag för år 1937 till *Internationella byrån i Bryssel för handelsstatistik* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 700.

[58.] 4. Bidrag till internationella byrån i Paris för utställningar, *förslagsanslag*.

Budgetår	Anslag kronor	Nettoutgifter kronor
1933/1934	2,600	2,385
1934/1935	2,400	—
1935/1936	2,400	—

Rörande anslagets historik hänvisas till tionde huvudtiteln, sid. 122 och 123, i 1932 års statsverksproposition.

Det för budgetåret 1934/1935 anvisade anslaget avser Sveriges andel i byråns kostnader för räkenskapsåret 1 april 1935—31 mars 1936. Detta anslag har ännu icke tagits i bruk.

I skrivelse den 29 augusti 1935 har *kommerskollegium* hemställt om anvisande jämväl å riksstaten för budgetåret 1936/1937 av ett anslag å 2,400

kronor för bestridande av Sveriges andel i kostnaderna för byråns nästkommande verksamhetsår, d. v. s. tiden 1 april 1937—31 mars 1938.

Under återopande härav får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå *Departements-
chefen.* riksdagen

att såsom bidrag till kostnaderna för *Internationella byrån
i Paris för utställningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett
förslagsanslag av kronor 2,400.

[59.] 5. **Bidrag till underhållande av en fyr å Kap Spartel, förslags-
anslag.** Såsom bidrag till underhållande av en fyr å Kap Spartel är för
löpande budgetår anvisat ett förslagsanslag å 4,000 kronor.

Anslag för bestridande av ifrågavarande bidrag erfordras jämväl för bud- *Departements-
chefen.* getåret 1936/1937. Anslaget torde böra bestämmas till enahanda belopp som
för innevarande budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte före-
slå riksdagen

att såsom *Bidrag till underhållande av en fyr å Kap Spar-
tel* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 4,000.

[60.] 6. **Bidrag till patentunionens internationella byrå i Bern, för-
slagsanslag.** Såsom bidrag till patentunionens internationella byrå i Bern
är i riksstaten för löpande budgetår upptaget ett förslagsanslag å 2,600 kronor.

Enligt vad *patent- och registreringsverket* i skrivelse den 27 augusti 1935
meddelat har Sveriges bidrag till ifrågavarande internationella byrå utgått
i runda tal för år 1931 med 2,210 kronor, för år 1932 med 3,070 kronor, för
år 1933 med 3,180 kronor, för år 1934 med 4,010 kronor och för år 1935
med 4,200 kronor.

Även för budgetåret 1936/1937 erfordras anslag för ifrågavarande ändamål. *Departements-
chefen.* Med hänsyn till de överskridanden av anslaget, som under en följd av år
ägt rum och vilka sammanhånga med valutaförhållandena, förordar jag, att
anslaget nu upptages med ett till 4,000 kronor förhöjt belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till patentunionens internationella byrå
i Bern* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 4,000.

[61.] 7. **Avsättning till fonden för idrottens främjande, förslagsanslag.**
Jämlikt förordningen den 7 juni 1934 (nr 237) angående vadhållning i sam-
band med tävlingar medgav Kungl. Maj:t genom resolution den 24 september

1934 ett då under bildning varande aktiebolag, vars verksamhet skulle hava till föremål att anordna vadhållning i samband med tävlingar och bedriva annan därav föranledd verksamhet, rätt att, sedan bolaget blivit i vederbör-
lig ordning bildat och inregistrerat, intill den 1 juli 1936 för allmänheten anordna dylik vadhållning, dock ej i samband med hästtävlingar. Såsom villkor för att bolaget, som sedermera färdigbildats samt inregistrerats under firma aktiebolaget Tipstjänst, skulle komma i åtnjutande av detta medgi-
vande föreskrevs bland annat, att vad som återstode av bolagets årsvinst efter avsättning till reservfond och utdelning till aktieägare skulle användas till idrottens främjande på sätt Kungl. Maj:t framdeles bestämde.

I 1935 års statsverksproposition föreslogs, att de medel, vilka det sålunda ålåg aktiebolaget Tipstjänst att inleverera till statsverket, skulle upptagas till redovisning å riksstatens inkomstsida under en härför särskilt uppförd in-
komsttitel, benämnd »Inkomst av vadhållning vid idrottstävlingar», varvid förutsattes, att de å inkomsttiteln inflytande medlen skulle över vederbör-
liga riksstatsanslag tillföras en särskild fond, varifrån sedan de belopp, som ansloges till idrottens främjande, skulle bestridas. De till ifrågavarande spe-
cialbudget hörande anslagen voro dels ett under åttonde huvudtiteln uppta-
get anslag till understödjande av gymnastik och idrott, dels ock ett under
tionde huvudtiteln upptaget förslagsanslag till idrottens främjande.

I skrivelse den 9 april 1935, nr 8, anmälde riksdagen, under punkten 193, att riksdagen till understödjande av gymnastik och idrott för budgetåret 1935/1936 under åttonde huvudtiteln anvisat ett anslag av 100,000 kronor, därav till svenska gymnastikförbundet 40,000 kronor, att disponeras under de villkor, Kungl. Maj:t kunde finna skäl bestämma.

Sedermera anmälde riksdagen, i skrivelse den 25 maj 1935, nr 253, att riksdagen *dels* beräknat inkomsten av vadhållning vid idrottstävlingar för budgetåret 1935/1936 till 500,000 kronor, *dels* under tionde huvudtiteln till idrottens främjande för samma budgetår anvisat ett förslagsanslag av 400,000 kronor, att utgå av inkomst av vadhållning vid idrottstävlingar, *dels ock* medgivit, att det av riksdagen under åttonde huvudtiteln till understödjande av gymnastik och idrott för nämnda budgetår anvisade anslaget likaledes finge utgå av inkomst av vadhållning vid idrottstävlingar.

Genom beslut den 20 juni 1935 har Kungl. Maj:t *dels* föreskrivit, att aktiebolaget Tipstjänst skulle, omedelbart efter det ordinarie bolagsstämma godkänt balansräkning, i riksbanken för statskontorets räkning insätta vad som återstode av bolagets årsvinst efter avsättning till reservfond och utdelning till aktieägare, *dels* föreskrivit, att vad aktiebolaget i enlighet härmed inlevererade skulle av statskontoret i dess räkenskaper redovisas å den under upp-
börd i statens verksamhet uppförda inkomsttiteln »Inkomst av vadhållning vid idrottstävlingar», *dels* förordnat, att en fond, benämnd fonden för idrot-
tens främjande, skulle inrättas, från vilken fond, som skulle av statskontoret förvaltas såsom diversemedelsfond, skulle bestridas de belopp, som enligt

Kungl. Maj:ts bestämmande skulle anslås till idrottens främjande, *dels* anbefallt statskontoret att av den behållna inkomsten av vadhållning vid idrottstävlingar över det under tionde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till idrottens främjande till »fonden för idrottens främjande» överföra vad av nämnda behållna inkomst återstode, sedan över det under åttonde huvudtiteln uppförda anslaget till understödjande av gymnastik och idrott överförts ett belopp motsvarande vad som enligt Kungl. Maj:ts beslut för sådant ändamål utgått från fonden under budgetåret 1935/1936, *dels ock* anbefallt statskontoret att, i avvaktan på att medel bleve disponibla å fonden för idrottens främjande, till Sveriges olympiska kommitté av tillgängliga medel utbetala 90,000 kronor såsom bidrag till täckande av kostnaderna för förberedelser till Sveriges deltagande i olympiska spelen år 1936.

Sedermera har Kungl. Maj:t genom beslut den 28 juni 1935 av förenämnda under åttonde huvudtiteln uppförda anslag å 100,000 kronor anvisat till Svenska gymnastik- och idrottsföreningarnas riksförbund 52,000 kronor, till Svenska gymnastikförbundet 40,000 kronor, till skididrottens främjande bland skolungdomen 4,000 kronor, till Sveriges militära idrottsförbund 2,000 kronor och till Sveriges akademiska idrottsförbund 2,000 kronor.

Genom beslut den 29 november 1935 har Kungl. Maj:t vidare från fonden för idrottens främjande beviljat understöd till ett sammanlagt belopp av 1,026,297 kronor 13 öre, därav 170,000 kronor till gymnastikändamål samt 856,297 kronor och 13 öre till idrottsändamål. I sistnämnda summa ingår ett belopp å 248,200 kronor för förberedelser till och deltagande från svensk sida i 1936 års olympiska spel.

I särskilda till Kungl. Maj:t ingivna skrifter hava framställningar om anslag för budgetåret 1936/1937 gjorts *dels* för den frivilliga idrottens främjande av Svenska gymnastik- och idrottsföreningarnas riksförbund med 250,000 kronor, *dels ock* för olika ändamål av Svenska gymnastikförbundet med 228,000 kronor, av Svenska skiddelegationen med 12,500 kronor samt av Sveriges akademiska idrottsförbund med 2,000 kronor.

I enlighet med riksräkenskapsverkets, på grundval av uppgift från aktiebolaget Tipstjänst verkställda uppskattning har å riksstatsförslagets inkomstsida under titeln »Inkomst av vadhållning vid idrottstävlingar» upptagits ett belopp av 2,250,000 kronor. På sätt chefen för finansdepartementet i finansplanen anför, innefattar riksstatsförslaget, att det belopp av lotterimedel, som tages i anspråk för allmänna budgetändamål, för nästa budgetår minskas från 2 miljoner kronor till 1 miljon kronor, medan i stället 1 miljon kronor från tipsmedel skall tillföras budgeten. Med hänsyn härtill bör anslaget till avsättning till fonden för idrottens främjande bestämmas till 1,250,000 kronor. De till fonden avsatta medlen torde efter Kungl. Maj:ts närmare beprövande, därvid även förenämnda framställningar om anslag till olika gymnastik- och idrottsändamål komma att upptagas till övervägande, få användas till gymnastikens och idrottens främjande.

Departements-
chefen.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avsättning till fonden för idrottens främjande* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1,250,000.

[62.] 8. **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, reservationsanslag.** I riksstaten för budgetåret 1935/1936 är reservationsanslaget till kommittéer och utredningar genom sakkunniga upptaget till 100,000 kronor. Anslagen för enahanda ändamål under de fyra närmast föregående budgetåren, eller budgetåren 1931/1932—1934/1935, utgjorde respektive 140,000 kronor, 100,000 kronor, 80,000 kronor och 90,000 kronor. Därvid är att märka, dels att det för budgetåret 1932/1933 beviljade anslaget förstärkts med 65,000 kronor, vilket belopp jämlikt av 1933 års riksdag i skrivelse nr 80 lämnat medgivande överförts från anslaget till oförutsedda utgifter, dels ock att för budgetåret 1933/1934 var anvisat ett särskilt anslag å 20,000 kronor till bestridande av kostnader för traktatberedningen.

För budgetåret 1936/1937 synes medelsbehovet under förevarande anslag icke böra beräknas till lägre belopp än 120,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 120,000.

[63.] 9. **Extra utgifter, reservationsanslag.** I riksstaten för budgetåret 1935/1936 är reservationsanslaget till extra utgifter upptaget med 10,000 kronor. För ifrågavarande ändamål torde för nästkommande budgetår böra anvisas ett anslag till enahanda belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 10,000.

[64.] 10. **Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, förslagsanslag.** Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag under »För flera huvudtitlar gemensamma frågor» anfört beträffande dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 660,000.

Sammanfattning.

Tionde huvudtitelns slutsumma, för budgetåret 1935/1936 utgörande	kronor 12,368,200,
kommer vid bifall till de av mig framställda förslagen att för budgetåret 1936/1937 uppgå till	» 13,356,500,
innebärande en ökning av	» 988,300.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Nils Sehlberg.

Register

till

Tionde huvudtiteln för budgetåret 1936/1937.

A. Handelsdepartementet.

Sid.		Kronor
	Handelsdepartementet:	
1	Avlöningar	180,000
2	Omkostnader	30,000
3	Utvävande av statskontroll å krigsmaterieltillverkningen	30,000
	Säger för handelsdepartementet	240,000

B. Kommerskollegium med underlydande myndigheter och kårer.

	Kommerskollegium:	
4	Avlöningar	556,800
11	Omkostnader	137,500
12	Kostnader för viss låneverksamhet	12,000
	Bergsstaten:	
13	Avlöningar	94,400
14	Omkostnader	15,000
	Sprängämnesinspektionen:	
14	Avlöningar	23,300
16	Omkostnader	4,500
	Statens elektriska inspektion:	
16	Avlöningar	53,800
17	Omkostnader	15,000
	Fartygsinspektionen:	
18	Avlöningar	216,100
22	Omkostnader	46,000
	Skeppsmättningsväsendet:	
24	Avlöningar	23,500
24	Omkostnader	2,500
	Torvingenjörer:	
25	Avlöningar	6,000
26	Omkostnader	4,000
	Instruktör i hemslojd:	
27	Avlöning	3,500
28	Reseersättningar	1,000
	Navigationsskolorna:	
28	Avlöningar	271,100
33	Omkostnader	11,000
35	Kompletteringskurs vid tekniskt läroverk	2,400
36	Praktisk utbildning av däcksbefäl för den svenska handelsflottan	35,800
	Säger för kommerskollegium med underlydande myndigheter och kårer	1,535,200.

C. Bergsbruk, industri, hantverk och slöjd.

Sid.		Kronor
	Statens provningsanstalt:	
37	Avlöningar	296,700
41	Omkostnader	67,800
	Ingenjörsvetenskapsakademien:	
42	Akademien	40,000
43	Tekniskt-vetenskaplig forskningsverksamhet inom kraft- och bränsleområdet	90,000
48	Undersöknings- och försvarsarbeten å områden, som genom Sveriges geologiska undersöknings försorg äro eller kunna varda för kronans räkning inmutade, m. m.	85,000
55	Undersöknings- och förberedande gruvarbeten inom Väster- bottens län	400,000
55	Vissa kostnader för statens gruvegendom	12,000
56	Befrämjande av praktisk läringsutbildning hos hantverks- mästare	30,000
59	Befrämjande av hemslöjden	25,000
60	Resestipendier för yrkesutbildning	15,000
62	Bidrag till standardiseringsverksamheten	34,000
	Säger för bergsbruk, industri, hantverk och slöjd	1,095,500.

D. Sjöfart och handel.

	Lotsverket:	
65	Avlöningar till befattningshavare hos lotsstyrelsen	¹ 209,900
67	Avlöningar till befattningshavare å lots- och fyrstaten	¹ 4,346,000
67	Omkostnader	¹ 1,037,000
67	Säkerhetsanstalter för sjöfarten	392,700
	Sjöhistoriska museet:	
78	Avlöningar	25,900
81	Omkostnader	8,700
82	Uppordnande av samlingarna	10,000
82	Monterutrustning och inredning m. m.	10,000
84	Drift- och underhållskostnader för statens isbrytarfartyg	225,000
84	Ersättning åt sjömanshusen	146,000
86	Läkarundersökning av sjöfolk	47,000
86	Bidrag till handelshögskolan i Stockholm	30,000
87	Exportstipendier	20,000
88	Svenska handelskamrar i utlandet	83,000
	Säger för sjöfart och handel	6,591,200.

E. Patent- och registreringsväsendet m. m.

	Patent- och registreringsverket:	
94	Avlöningar	993,500
96	Omkostnader	235,500
99	Bidrag till uppfinnarekontoret	8,000
99	Särskilda kostnader för förenings- m. fl. register	110,000
100	Avsättning till försäkringsinspektionens fond	110,000
	Säger för patent- och registreringsväsendet m. m.	1,457,000.

¹ Beräknat belopp.

F. Diverse.

Sid.		Kronor
105	Ersättning till statens allmänna fastighetsfond	373,500
105	Bidrag till internationell patrulleringstjänst i norra Atlanten .	13,000
105	Bidrag till internationella byrån i Bryssel för handelsstatistik	700
106	Bidrag till internationella byrån i Paris för utställningar	2,400
107	Bidrag till underhållande av en fyr å Kap Spartel	4,000
107	Bidrag till patentunionens internationella byrå i Bern	4,000
107	Avsättning till fonden för idrottens främjande	1,250,000
110	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga	120,000
110	Extra utgifter	10,000
110	Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	660,000
Säger för diverse		2,437,600.
Summa		13,356,500.

1936 års statsverksproposition.

Elfte huvudtiteln.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari
1936.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden
UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO,
ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Härefter redogöres för de frågor, som tillhöra regleringen för budgetåret
1936/1937 av utgifterna under riksstatens elfte huvudtitel, innefattande an-
slagen till pensionsväsendet, varvid förekommer följande:

A. Civila pensionsväsendet.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler följande un-
der nr 1—11 upptagna anslag:

[1.] 1. **Pensionering av civila tjänst innehavare, förslagsanslag.** An-
slaget till pensionering av civila tjänst innehavare är i riksstaten för inneva-
rande budgetår upptaget till ett belopp av 2,645,000 kronor.

Av anslaget bestridas huvudsakligen följande utgifter, nämligen *dels* jäm-
likt kungörelsen den 31 maj 1935 (nr 262) kostnaderna för pensioner enligt
lagen den 11 oktober 1907 (nr 85) angående civila tjänst innehavares rätt
till pension, såvitt angår andra verk och inrättningar än postverket, statens
vattenfallsverk, domänverket och försäkringsinspektionen — vad angår do-
mänverket utgå dock från anslaget pensioner, som beviljats före 1912 års bör-
jan — *dels* ock jämlikt kungörelsen den 31 maj 1935 (nr 263) kostnaderna för
pension och uppskjuten livränta enligt civila tjänstepensionsreglementet den
30 juni 1934 (nr 442) vid samtliga verk och inrättningar utom affärsverken
(postverket, telegrafverket, statens järnvägar, statens vattenfallsverk, domän-
verket och statens reproduktionsanstalt) samt vissa verk med specialbudgeter

(bank- och fondinspektionen, sparbanksinspektionen, stuteriväsendet, försäkringsinspektionen, vägorganisationen i länen samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen; det sistnämnda verket är dock undantaget endast såvitt angår befattningshavare, vars avlöning omedelbart före tjänstens frånträdande utgått av automobilskattemedel).

Bestämmelserna i förstnämnda kungörelse innebära bland annat, att kostnaderna för pensioner vid tullverket, lotsverket samt patent- och registreringsverket, vilka kostnader tidigare bestritts från särskilda anslagsposter å staterna för respektive verk, från och med innevarande budgetår överflyttats till anslaget till pensionering av civila tjänstinnehavare.

Såsom uppbördsmedel skola å anslaget bokföras de bidrag till pensionsutgifterna (inklusive utgifterna för uppskjutna livräntor) från anslaget, som på grund av bestämmelserna i 1907 års pensionslag och civila tjänstepensionsreglementet bestridas från civila pensionsfonden. Nämnda bidrag utgå efter vissa procent av pensionsutgifterna å anslaget samt tillgodoföras detsamma under budgetåret efter det, å vars utgifter bidragen belöpa.

Under de senaste budgetåren hava ytterligare medel tillförts anslaget från civila pensionsfonden. I syfte att begränsa anslagsbehovet under elfte huvudtiteln har nämligen fonderingen av nämnda fonds inkomster provisoriskt inställts. De till fonden under budgetåren 1932/1933, 1933/1934 och 1934/1935 på grund av föreskrifterna i 1907 års civila pensionslag samt kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 279) angående pensionering av efterlevande barn till kvinnliga befattningshavare i statens tjänst inbetalade pensionsavgifterna ävensom avkastningen under samma budgetår av fondens kapital hava sålunda, i den mån dessa medel icke tagits i anspråk för bestridande av på fonden enligt nämnda lag ankommande andel i pensionsutgifterna eller av gottgörelse för enligt förberörda kungörelse utbetalade pensioner, i stället för att fonderas tillgodoförts ifrågavarande anslag. Under innevarande budgetår skall vidare från fonden till anslaget överföras hela det belopp, som enligt av Kungl. Maj:t med stöd av 11 § civila tjänstepensionsreglementet meddelade bestämmelser under budgetåret tillgodoföres fonden. För genomförande av nu nämnda anordningar hava särskilda lagar på Kungl. Maj:ts förslag antagits av riksdagen, varjämte Kungl. Maj:t för innevarande budgetår meddelat särskilda föreskrifter i fråga om överförande från fonden till anslaget av pensionsavgifter enligt nyssnämnda kungörelse den 18 juni 1925 samt av avkastningen av i fonden ingående, särskilt redovisade familjepensionsmedel.

Då jag nu går att framlägga beräkning av medelsbehovet under förevarande anslag för nästkommande budgetår, torde först till behandling få upptagas frågan, efter vilket procenttal civila pensionsfondens bidrag till pensionsutgifterna bör utgå under innevarande budgetår. Såsom framgår av det föregående, skall bidraget för innevarande budgetår, i den mån det belöper å utgifter bestridda från ifrågavarande anslag, tillgodoföras anslaget under budgetåret 1936/1937.

Gällande bestämmelser i ämnet äro i huvudsak av följande innebörd.

Enligt föreskrifterna i 11 § lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension skola de pensionsavgifter, vilka i lagen avsedda tjänst innehavare hava att erlägga såsom bidrag till kostnaden för beredande av pension, ingå till en fond för pensionering av civila tjänst innehavare. Från denna fond (civila pensionsfonden) bestrides så stor del av pensionskostnaden, som enligt vetenskaplig sannolikhetsberäkning finnes motsvara fondens tillgångar och de stadgade pensionsavgifternas storlek. Sådan beräkning skall verkställas minst en gång vart femte år.

I 11 § civila tjänstepensionsreglementet hava intagits bestämmelser om fondering av belopp, motsvarande de pensionsavdrag, som enligt reglementet innehållas å lönerna för i reglementet avsedda tjänstemän. Av sålunda fonderade medel skall bestridas så stor del av kostnaden för beredande av pension och uppskjuten livränta enligt reglementet, som enligt vetenskaplig sannolikhetsberäkning finnes motsvara medelstillgångarna och de stadgade pensionsavdragens storlek. Föreskrift om tidpunkten för verkställande av sådan beräkning är icke meddelad i tjänstepensionsreglementet.

De medel, som alltså enligt 11 § civila tjänstepensionsreglementet skola fonderas, tillföras jämlikt stadgande i kungörelsen den 23 maj 1935 (nr 246) med föreskrifter rörande tillämpning av civila tjänstepensionsreglementet civila pensionsfonden, så framt fråga icke är om något av kommunikationsverken.

Vetenskaplig sannolikhetsberäkning enligt 11 § av 1907 års pensionslag har senast utförts under åren 1930 och 1931 av professorn vid tekniska högskolan P. E. Fagerholm. Denna undersökning gav vid handen, att civila pensionsfonden av de årliga pensionskostnaderna borde bestrida

budgetåret 1930/1931		12.4 %
» 1931/1932		13.5 %
» 1932/1933		14.6 %
» 1933/1934		15.8 %
» 1934/1935		17.0 %
» 1935/1936		18.4 %.

I överensstämmelse med undersökningens resultat har Kungl. Maj:t för de fem första av nämnda budgetår genom särskilda beslut fastställt fondens andel i pensionsutgifterna till nyss angivna procenttal. Det må framhållas, att hänsyn därvid icke kunnat tagas till det avbrott i fonderingen av pensionsfondens inkomster, vilket såsom förut angivits blivit genomfört under de senaste budgetåren. Till följd härav torde fondens andel i pensionsutgifterna för dessa budgetår hava bestämts till något högre procentsatser än vad som rätteligen bort ske i betraktande av att ökningen i fondens tillgångar genom det inträdda avbrottet i stort sett avstannat.

I detta sammanhang må framhållas, att frågan, huruvida för framtiden fondering bör ske av medel för den statliga tjänstepensioneringen, under se-

nare år i olika sammanhang varit under diskussion. Det har därvid förutsatts, att denna fråga borde göras till föremål för särskild utredning.

Genom beslut den 28 juni 1935 har också Kungl. Maj:t anbefallt försäkringsinspektionen att verkställa utredning samt, så snart detta med hänsyn till inspektionens övriga arbetsuppgifter kan ske, avgiva utlåtande beträffande frågan, huruvida och i vilken omfattning fondering för framtiden bör ske av medel för bestridande av kostnaderna för den statliga tjänstepensioneringen.

Såsom i det föregående påvisats skall jämlikt föreskrift i 1907 års pensionslag vetenskaplig sannolikhetsberäkning av den andel, varmed civila pensionsfonden bör deltaga i utgifterna för pensionering enligt nämnda lag, företagas minst en gång vart femte år. Då den sist verkställda beräkningen slutfördes år 1931, skulle således en ny företagas senast år 1936. Visserligen har vid den sist utförda beräkningen även uträknats ett procenttal för budgetåret 1935/1936. Författningsenligt skall dock civila pensionsfondens andel i pensioneringsutgifterna för nämnda budgetår bestämmas på grundval av nästa femårsberäkning, och härtill kommer, att den på senare tid genomförda inskränkningen i fonderingen torde hava i viss mån rubbat de grunder, på vilka den senaste beräkningen byggd, vadan det vid densamma uträknade procenttalet för budgetåret 1935/1936 lärers få anses väl högt.

Emellertid synas vissa skäl — framför allt den omständigheten, att frågan om fondering för framtiden av pensionsavgifter och pensionsavdrag i avbidan på resultatet av den åt försäkringsinspektionen anförtrödda utredningen för närvarande är svävande — tala mot att ny femårsberäkning med därav föranledda, avsevärda kostnader nu igångsättes. Med hänsyn härtill har i en inom finansdepartementet utarbetad promemoria ifrågasatts, dels att den nya försäkringstekniska beräkning angående fonden, vilken författningsenligt skall ske senast år 1936, skulle tills vidare anstå, dels ock att den andel, varmed fonden har att deltaga i kostnaderna för pensioneringen av civila tjänst innehavare, skulle, intill dess fonderingsspörsmålet erhållit sin lösning, fastställas till 17 procent.

Över nämnda promemoria hava yttranden avgivits av statskontoret och försäkringsinspektionen.

Statskontoret har i sitt yttrande bland annat framhållit, att ämbetsverket ansåge en kostsam vetenskaplig sannolikhetsberäkning icke lämpligen nu böra verkställas. Tills vidare syntes i stället den andel, varmed civila pensionsfonden skall bidra till kostnaderna för pensioneringen, böra bestämmas att provisoriskt utgå efter en fixerad procentsats. Det förefölle därvid naturligt att tillämpa den procentsats — 17 procent — som fastställts för budgetåret 1934/1935.

Försäkringsinspektionen har anført följande:

Vid bedömandet av ifrågavarande spörsmål är att märka, att frågan, huruvida och i vilken omfattning fondering för framtiden bör ske av medel för bestridande av kostnaderna för den statliga tjänstepensioneringen, genom Kungl. Maj:ts beslut den 28 juni 1935 överlämnats till inspektionen för ut-

redning. Det torde vara uteslutet, att ett förslag från inspektionens sida i denna fråga kommer att föreligga så tidigt, att beslut i ärendet kan fattas av 1936 års riksdag. Därest en försäkringsteknisk utredning angående fondens ställning verkställes år 1935 eller år 1936, kunna vid denna alltså ej beaktas sådana ändringar i nuvarande ordning för fonderingen, vilka kunna komma att ske, när statsmakterna taga ståndpunkt till fonderingsfrågan. Därest nuvarande begränsning av fonderingen fortsättningsvis skulle tillämpas även under de följande åren, komme det på den försäkringstekniska utredningen grundade procenttal, efter vilket fonden skulle bidraga till täckande av pensioner, över huvud taget ej att få någon praktisk betydelse för utfallet av statsregleringen som helhet betraktad. Inspektionen saknar därför anledning att för sin del motsätta sig ett uppskjutande tillsvidare av dylik utredning.

Vad beträffar det i promemorian givna förslaget att sänka det tidigare beräknade procenttalet 18.4 för nu löpande budgetår, anser inspektionen detta befogat med hänsyn till den utveckling, som numera skett beträffande de faktorer, som försäkringstekniskt påverka fondens ställning, samt med hänsyn till de även i övrigt delvis ändrade förutsättningarna för beräkningen. Inspektionen har icke verkställt någon uppskattning av det procenttal, som skulle svara mot nu föreliggande förutsättningar. Emellertid kommer såsom redan nämnts valet av procenttal att vara utan praktisk betydelse, så länge den nu tillämpade begränsningen av fonderingen fortsättes. Även om fonderingen skulle komma att återupptagas från och med budgetåret 1936/1937, har inspektionen intet att erinra mot att det ifrågasatta procenttalet 17 tillsvidare tillämpas i avvaktan på statsmakternas definitiva ståndpunkttagande till fonderingsfrågan.

För min del anser jag i likhet med de i ämnet hörda myndigheterna, att igångsättandet av ny vetenskaplig sannolikhetsberäkning rörande civila pensionsfondens andel i pensioneringsutgifterna bör i avvidan på fonderingsspörsmålets lösning tills vidare anstå. Med hänsyn härtill kommer jag senare i dag att framlägga förslag till lag om ändrad lydelse av 11 § lagen den 11 oktober 1907 (nr 85) angående civila tjänst innehavares rätt till pension, innebärande att föreskriften om vetenskaplig sannolikhetsberäkning verkställande minst en gång vart femte år uteslutes ur paragrafen. Då föreskrift om tidpunkten för verkställande av sådan beräkning icke är meddelad i civila tjänstepensionsreglementet, skulle genom den ifrågasatta lagändringen överensstämmelse i förevarande avseende vinnas mellan de båda författningar, som reglera pensionsrätten för olika grupper av tjänstemän, till vilkas pensionering civila pensionsfonden bidrager.

Intill dess ny sannolikhetsberäkning verkställts, synes civila pensionsfondens andel i pensioneringsutgifterna i enlighet med promemorians, av myndigheterna tillstyrkta förslag böra fastställas till 17 procent. Härom torde Kungl. Maj:t sedermera böra fatta beslut.

Beträffande frågan om det belopp, varmed ifrågavarande anslag bör upptagas i riksstaten för budgetåret 1936/1937, har statskontoret framlagt förslag i skrivelse den 7 november 1935. Ämbetsverket har därvid anfört huvudsakligen följande:

Statskontoret har sökt att med ledning av de utgifter, som under tiden juli—september 1935 redovisats å anslaget, beräkna det faktiska utfallet av anslagsbelastningen för budgetåret 1935/1936 och därmed erhålla en utgångspunkt för beräkningen av anslagsbehovet under nästkommande budgetår.

Ifrågavarande utgifter hava uppgått till följande belopp, angivna i hela tusental kronor, nämligen för juli 679,000 kronor, för augusti 684,000 kronor och för september 697,000 kronor.

Beträffande sagda anslagsbelastning torde böra framhållas, att utgiftssumman för juli månad å 679,000 kronor vid jämförelse med närmast föregående juni månad utvisar en utgiftsökning å omkring 195,000 kronor. Denna utgiftsökning har till huvudsaklig del föranletts av att utgifterna för äldre pensioner vid tullverket, lotsverket samt patent- och registreringsverket från och med juli månad överflyttats till förevarande anslag. Nämda pensionsutgifter hava för juli månad belöpt sig till omkring 160,000 kronor. Återstående utgiftsökning, 35,000 kronor, torde väsentligen hava uppkommit genom civila tjänstepensionsreglementets ikraftträdande den 1 juli och den pensionering, som därvid ifrågakommit beträffande befattningshavare, vilka vid nämnda tidpunkt uppnått den med tillämpning av reglementets övergångsbestämmelser gällande högsta pensionsåldern.

Med ledning av pensionsutgifterna för tidsperioden juli—september uppskattar statskontoret den slutliga anslagsbelastningen för innevarande budgetår till omkring 8,500,000 kronor.

För beräkning av utgiftsstegringen under budgetåret 1936/1937 har statskontoret ansett sig böra tillämpa enahanda tillvägagångssätt, som i 1935 års statsverksproposition använts vid uppskattningen av utgiftsstegringen för innevarande budgetår. Statskontoret har sålunda i första hand beräknat densamma med ledning av den genomsnittliga utgiftsstegring per år, som kunnat utläsas av redovisade bruttoutgifter under senast förflutna fem budgetår.

Enligt budgetredovisningarna och räkenskaperna för vederbörande verk hava dessa bruttoutgifter uppgått till följande belopp i runda tal:

	Å civila pensionerings- anslaget	Å vederbörande anslagspost			Summa
		vid tull- verket	vid lots- verket	vid patent- verket	
1930/1931	4,823,000	998,000	409,000	46,000	6,276,000
1931/1932	5,087,000	1,079,000	464,000	44,000	6,674,000
1932/1933	5,319,000	1,157,000	487,000	44,000	7,007,000
1933/1934	5,536,000	1,203,000	522,000	51,000	7,312,000
1934/1935	5,749,000	1,240,000	568,000	65,000	7,622,000

Den årliga utgiftsstegringen utgör sålunda i medeltal omkring 340,000 kronor. Med utgångspunkt från den uppskattade anslagsbelastningen för innevarande budgetår å 8,500,000 kronor skulle således under här angiven förutsättning en ökning av utgifterna till 8,840,000 kronor vara att påräkna för budgetåret 1936/1937.

En ytterligare jämkning i denna kostnadsberäkning torde emellertid vara erforderlig med hänsyn till den sänkning av pensionsåldern, som förekommit

genom civila tjänstepensionsreglementets tillämpning. Vid beräkning av innevarande års anslag har sistnämnda förhållande ansetts medföra en kostnadsökning, som approximativt uppskattats till 500,000 kronor. Statskontoret förutsätter, att reglementets övergångsbestämmelser om befattningshavares kvarstående i tjänst efter uppnåendet av den i reglementet stadgade pensionsåldern i allmänhet blivit gällande för de befattningshavare, å vilka nämnda övergångsbestämmelser äro tillämpliga. Med hänsyn härtill vill det förefalla statskontoret, som om här ifrågakommande årliga kostnadsökning under de närmaste åren knappast torde komma att uppgå till nyssnämnda, för innevarande budgetår beräknade belopp av 500,000 kronor. Ämbetsverket vill för sin del approximativt uppskatta densamma för budgetåret 1936/1937 till högst 300,000 kronor.

Med denna uppskattning kommer statskontoret alltså till att summan av de pensionskostnader, vilka komma att redovisas å anslaget till pensionering av civila tjänst innehavare, under budgetåret 1936/1937 kunna beräknas till $(8,840,000 + 300,000 =) 9,140,000$ kronor.

Då det gäller att bestämma det belopp, varmed förevarande anslag bör upptagas i riksstaten för nyssnämnda budgetår, har ämbetsverket ansett sig kunna förutsätta, att anslaget tillgodoföres ett bidrag från civila pensionsfonden ungefärligen motsvarande det, som jämlikt bestämmelserna i 11 § civila pensionslagen och 11 § civila tjänstepensionsreglementet skall utgå till pensionskostnadernas bestridande. Statskontoret har i annat sammanhang föreslagit, att sådant bidrag tillsvidare skall utgå med 17 procent av pensionskostnaderna, och med tillämpning av detta förslag skulle för budgetåret 1936/1937 ett belopp av omkring 1,450,000 kronor (17 % av 8,500,000 kronor) antagas komma att tillgodoföras anslaget.

Under förutsättning, att inskränkning i fonderingen av civila pensionsfondens inkomster icke äger rum för nästkommande budgetår, skulle alltså enligt statskontorets beräkningar anslagsmedel komma att erfordras för budgetåret 1936/1937 till ett belopp av $(9,140,000 - 1,450,000 =) 7,690,000$ kronor eller, lämpligen avrundat, till 7,700,000 kronor.

I händelse den inskränkning i fonderingen av civila pensionsfondens inkomster, som genomförts för innevarande budgetår, i huvudsak genomföres jämväl för nästkommande budgetår, torde däremot anslaget kunna beräknas komma att utöver förenämnda bidrag tillgodoföras ytterligare uppbördsmedel med i runt tal 2,500,000 kronor och behovet av anslagsmedel sålunda komma att begränsas till ett belopp av $(7,700,000 - 2,500,000 =) 5,200,000$ kronor.

För min del har jag icke funnit anledning till erinran mot de av statskontoret sålunda verkställda beräkningarna. Det återstår då för mig att taga ställning till frågan, huruvida den för närvarande genomförda anordningen beträffande användningen av civila pensionsfondens inkomster bör tillämpas även för nästa budgetår.

I sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 11 framhöll bankoutskottet vid 1935 års riksdag önskvärdheten av att utredning, huruvida en fondering av pensionsavgifter i överensstämmelse med gällande regler borde för framtiden upprätthållas eller ej, snarast verkställdes, så att redan 1936 års riksdag bleve i tillfälle att taga ställning till spörsmålet, om det kunde vara lämpligt att även i fortsättningen helt anlita befattningshavarnas pensionsbidrag och pensionsfondens avkastning för bestridande av löpande pensionsutgifter.

Såsom framgår av vad i det föregående anförts, har uppdrag numera meddelats försäkringsinspektionen att verkställa utredning i den av bankoutskottet berörda frågan, men enligt vad försäkringsinspektionen i sitt förut återgivna utlåtande framhållit kan denna utredning icke fullbordas så tidigt, att ärendet kan underställas årets riksdag. Vid sådant förhållande synas mig tillräckliga skäl icke föreligga att för nästa budgetår återupptaga den tidigare tillämpade fonderingen av pensionsfondens inkomster.

Med hänsyn till vad nu anförts förordar jag, att civila pensionsfondens inkomster även under nästa budgetår tagas i anspråk för bestridande av pensioneringskostnaderna. Förslag till lag i ämnet kommer jag senare i dag att framlägga.

Vid bifall till vad jag här förordat, bör förevarande anslag i enlighet med statskontorets beräkning bestämmas till 5,200,000 kronor. I förhållande till anslagsbeloppet för innevarande budgetår innebär detta en ökning av ej mindre än 2,555,000 kronor. Vid jämförelsen mellan anslagsbeloppen måste emellertid uppmärksammas, att för innevarande budgetår vunnits en väsentlig begränsning av anslagsbehovet därigenom, att under det första budgetår, då den med civila tjänstepensionsreglementet sammanhängande nya ordningen för avsättning till civila pensionsfonden av belopp motsvarande pensionsavdrag tillämpats, till anslaget överförts såväl hela avsättningsbeloppet för nämnda budgetår för de i reglementet avsedda, till civila pensionsfonden hörande befattningarna som även pensionsavgifter enligt de tidigare pensionsbestämmelserna under närmast föregående budgetår för delvis samma befattningar. Denna anslagslättnad, som alltså är av engångskaraktär, utgjorde cirka 1,730,000 kronor, varav 1,600,000 kronor motsvara anslaget till avsättning till civila pensionsfonden och omkring 130,000 kronor utgöra vid sidan av budgeten avsatta pensionsavdrag för domänverket samt verk med specialbudgeter.

Till förebyggande av missuppfattning rörande den verkliga innebörden av den begränsning i pensionsfonderingen, som ägt rum de senaste åren och nu förordats även för nästkommande budgetår, synes mig i detta sammanhang böra framhållas, att i gällande pensionslagstiftning något enhetligt system beträffande fonderingen överhuvud icke finnes utformat och att alltså de senaste årens förfaringssätt icke — såsom stundom gjorts gällande — kan sägas innebära något principiellt avsteg från en för den statliga pensioneringen i allmänhet gällande regel. Sålunda har inom det militära pensionsväsendet fondering alls icke förekommit sedan mitten av förra århundradet. Inom denna gren av det statliga pensionsväsendet hava alltsedan dess såväl pensionsavgifter (pensionsavdrag) som avkastningen av de under äldre tid uppkomna, jämförelsevis obetydliga pensionsfonderna använts för bestridande av löpande pensionsutgifter. Härutinnan har någon ändring icke skett genom det av 1935 års riksdag antagna militära tjänstepensionsreglementet, som i motsats till det civila reglementet ej innehåller några bestämmelser om fondering. Beträffande de icke-statliga tjänstemän, som genom statens försorg och delvis på dess bekostnad pensioneras i statens pen-

sionsanstalt, skall däremot i princip fondering ske, och detta icke blott av tjänstemännens utan även av huvudmännens och statens andelar i pensionskostnaden, vilken sålunda skall helt täckas av fonderade medel. Denna princip har dock icke konsekvent uppehållits, i det att fondering underlåtits beträffande kapitalbelopp, motsvarande vissa tjänstemannagrupper medgiven rätt till retroaktiv tjänstårsberäkning eller till förhöjda pensioner; i stället har staten påtagit sig viss räntegottgörelse å sålunda uppkommen fondbrist. På senare år har man vidare beträffande statens pensionsanstalt, i anslutning till avbrottet i fonderingen av civila pensionsfondens inkomster, provisoriskt inställt såväl fonderingen av inflytande avgifter från befattningshavare och huvudmän som avgiftsbetalning och räntegottgörelse från statens sida. Anvisningen av statsmedel till statens pensionsanstalt har därvid inskränkts till ett belopp, som — jämte anstaltens övriga inkomster — beräknats erforderligt för bestridande av anstaltens löpande utgifter utan anlitan av dess kapitalbehållning. Mellan de båda nu berörda systemen — å ena sidan det militära, där ingen fondering förekommer, och å andra sidan pensionsanstaltens, där i princip medel skola fonderas för hela den framtida pensionskostnaden — ligger det system, som i civila pensionslagen och civila tjänstepensionsreglementet stadgats för tjänstemän, tillhörande den civila statsförvaltningen. I fråga om dessa tjänstemän skall enligt bestämmelserna avsättning till pensionsfond ske av de avgifter eller avdrag, som åvila tjänstemännen, men däremot ej av medel för den andel av pensionskostnaden, som belöper på staten. När man under de senaste åren för allmänna civilförvaltningens vidkommande — beträffande kommunikationsverken har någon ändring ej ägt rum — provisoriskt övergivit den stadgade fonderingen, innebär sålunda detta allenast att på ifrågavarande område tillfälligtvis tillämpas samma förfaringssätt, som sedan lång tid tillbaka varit lagfäst för det militära pensionsväsendet.

Det kan i detta sammanhang vara av intresse att angiva storleken av de anslagslättnader, som genom de senaste årens begränsning i fonderingen för pensionsändamål vunnits under anslagen till pensionering av civila tjänstinnehavare och till statens pensionsanstalt. Dessa anslagslättnader hava i de senaste årens statsverkspropositioner (Finansplanen: Utgiftsregleringen) beräknats sammanlagt utgöra för budgetåret 1933/1934 12.46 miljoner kronor, för budgetåret 1934/1935 10.66 miljoner kronor och för innevarande budgetår 13.59 miljoner kronor. Dessa beräkningar äro helt approximativa; de vila nämligen beträffande såväl avkastningen av civila pensionsfonden som medelsbehovet till pensioneringskostnader för statens pensionsanstalt på förhandsantaganden, som gjorts vid tidpunkten för vederbörande riksstatsförslags uppgörande men delvis torde hava rubbats genom det verkliga utfallet av statsregleringen. Vid beräkningarnas uppgörande har vidare hänsyn icke tagits till den stegring i kostnaderna för pensionsavgifter till statens pensionsanstalt, som antagligen skulle hava inträtt vid en fortsatt tillämpning av de tidigare grunderna för medelsanvisning till anstalten. Sannolikt torde den verkliga anslagslättnaden — särskilt för budgetåret 1934/

1935, då en betydande skillnad mellan anslagsanvisning och anslagsbelastning förelåg beträffande statens pensionsanstalt — hava varit något större än vad de beräknade beloppen angiva. Beträffande den beräknade siffran för innevarande budgetår må anmärkas, att den avsevärda stegring, som denna siffra visar i förhållande till siffran för föregående budgetår, huvudsakligen — såsom framgår av vad redan yttrats — sammanhänger med övergången till den nya ordningen med avsättning till civila pensionsfonden av belopp motsvarande pensionsavdrag och sålunda väsentligen är av engångsnatur.

Vid bifall till mitt förslag beträffande användande för nästkommande budgetår av civila pensionsfondens inkomster — varvid jag jämväl förutsätter, att nuvarande inskränkning beträffande medelsanvisningen till statens pensionsanstalt bibehålles — kommer även för nästkommande budgetår att vinnas en avsevärd anslagslättning. En uppskattning med användande av samma beräkningsmetod, som tillämpats för föregående budgetperioder, ger till resultat en anslagsminskning av sammanlagt omkring 11.51 miljoner kronor i förhållande till vad som skulle erfordras, därest återgång till tidigare fonderingsprinciper ägde rum.

Med åberopande av vad i det föregående anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att — under förutsättning att lag om användande av vissa till fonden för pensionering av civila tjänst innehavare inflytande medel antages i huvudsaklig överensstämmelse med förslag, som i särskild ordning förelägges riksdagen — till *Pensionering av civila tjänst innehavare* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 5,200,000.

[2.] **2. Avsättning till civila pensionsfonden.** Anslaget till avsättning till civila pensionsfonden bör för nästa budgetår upptagas å riksstaten med oförändrat belopp, 1,600,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avsättning till civila pensionsfonden* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 1,600,000.

[3.] **3. Förvaltningsbidrag till civilstatens änke- och pupillkassa.** Till ifrågavarande ändamål är för budgetåret 1935/1936 anvisat ett anslag av 50,000 kronor. För nästa budgetår torde anslaget böra upptagas med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förvaltningsbidrag till civilstatens änke- och pupillkassa* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 50,000.

[4.] 4. Pensionsreglering för f. d. civila befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer, *förslagsanslag*. Å ifrågavarande anslag, i riksstaten för budgetåret 1935/1936 upptaget med ett belopp av 3,000,000 kronor, skola enligt gällande bestämmelser (se statsliggaren sid. 673) avföras utgifterna för *dels* pensionstillägg enligt föreskrifterna i kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 360) angående pensionstillägg åt vissa f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer och kungörelsen samma dag (nr 361) angående pensionstillägg åt vissa änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl., *dels ock* pensionsförhöjning i enlighet med föreskrifterna i kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280) med bestämmelser om ny pension för vissa pensionerade f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer, allt såvitt nämnda tilläggsförmåner icke utgå till f. d. befattningshavare (utom vissa förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader samt statens vattenfallsverks byggnadsavdelning), vilka varit anställda vid de affärsdrivande verken eller vid av nämnda verk övertagna företag eller inrättningar, eller till änkor och barn efter dylika befattningshavare eller skola, enligt vad av Kungl. Maj:t särskilt föreskrivits, avföras å förslagsanslagen till pensionering av militära befattningshavare, pensionering av flottans gemenskap eller pensionstillägg åt änkor och barn efter militära befattningshavare. Utan hinder av vad sålunda stadgats skola dock utgifterna för pensionstillägg och pensionsförhöjning till sådan förtidsavgången eller i reserven utnämnd officer, underofficer eller civilmilitär person, som är berättigad att å s. k. reservpension komma i åtnjutande av dylik tilläggsförmån, avföras å vissa under fjärde huvudtiteln uppförda, för reservpensioneringen anvisade anslag.

De bestämmelser, för vilka nu redogjorts, innebära bland annat, att från ifrågavarande anslag skola under innevarande budgetår bestridas kostnaderna för pensionstillägg och pensionsförhöjning *dels* åt f. d. befattningshavare vid lotsverket, vilka varit delägare i flottans pensionskassa eller tillhört lotsverkets gemenskap och vilka tidigare uppburit sina pensioner från nämnda kassa men nu erhålla pensionerna från statskontoret, *dels ock* åt f. d. daglönare vid marinen, vilka avgått ur tjänst före ikraftträdandet av tjänstepensionsreglementet för arbetare och tidigare likaledes uppburit pensionerna från flottans pensionskassa men numera erhålla desamma från statens pensionsanstalt. Kostnaderna för nämnda pensionärers tilläggsförmåner, vilka tidigare bestritts från det till och med budgetåret 1934/1935 under elfte huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till pensionsreglering för f. d. militära befattningshavare, kunna beräknas till respektive 25,000 och 90,000 kronor för år räknat.

Belastningen å det för budgetåret 1934/1935 anvisade anslaget till pensionsreglering för f. d. civila befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer utgjorde enligt budgetredovisningen 2,975,600 kronor. Om härtill läggas nyssnämnda belopp å 25,000 och 90,000 kronor, skulle medelsbehovet för nästa budgetår kunna beräknas till i runt tal 3,100,000 kronor. Emellertid vill jag — av skäl, som skola angivas under punkten 34 i det föl-

jande — förorda, att de tilläggsförmåner, som för närvarande från anslaget utgå till nyss omförmälda f. d. daglönare vid marinen, från och med nästa budgetår, jämte grundpensionerna åt dessa pensionstagare, bestridas från ett under avdelningen för militära pensionsväsendet upptaget särskilt anslag, varom jag under nämnda punkt gör hemställan. Med hänsyn härtill får jag föreslå, att här ifrågavarande anslag för nästkommande budgetår upptages med samma belopp som det för innevarande budgetår beviljade eller 3,000,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Pensionsreglering för f. d. civila befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 3,000,000.

[5.] **5. Dyrtidstillägg åt f. d. civila befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer, förslagsanslag.** Under återopande av vad jag under »För flera huvudtitlar gemensamma frågor» yttrar rörande dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Dyrtidstillägg åt f. d. civila befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 3,200,000.

[6.] **6. Dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter civila befattningshavare i statens tjänst m. fl., förslagsanslag.** Under återopande av vad jag under »För flera huvudtitlar gemensamma frågor» yttrar rörande dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter civila befattningshavare i statens tjänst m. fl.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1,850,000.

[7.] **7. Statens andel i kostnaden för pensionering av vissa överåriga extra provinsialläkare, förslagsanslag.** Ifrågavarande anslag är i riksstaten för budgetåret 1935/1936 uppfört med 18,000 kronor. Då för nästa budgetår anledning till ändring av anslagsbeloppet icke synes föreligga, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens andel i kostnaden för pensionering av vissa överåriga extra provinsialläkare* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 18,000.

[8.] 8. **Understöd till vissa f. d. anställningshavare vid sinnessjukhusen, förslagsanslag.** Ifrågavarande anslag är i riksstaten för budgetåret 1935/1936 upptaget med ett belopp av 40,000 kronor.

Medicinalstyrelsen har i skrivelse den 30 augusti 1935 meddelat, att kostnaderna för ifrågavarande understöd under budgetåret 1934/1935 uppgått till i runt tal 37,900 kronor. Styrelsen har samtidigt framhållit, att på grund av bestämmelserna i civila tjänstepensionsreglementet och tjänstepensionsreglementet för arbetare sådana anställningshavare, som vid avgång från tjänsten tidigare kunnat komma i åtnjutande av årligt understöd, numera i stort sett tillförsäkrats pension samt att man alltså syntes kunna förutse, att den årliga kostnaden för understöd av ifrågavarande slag komme att successivt minskas, i den mån nuvarande understödstagare avginge med döden. Med hänsyn härtill har styrelsen uppskattat medelsbehovet för nästa budgetår till 35,000 kronor.

Mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet finner jag icke anledning till erinran. Med anledning av vad styrelsen yttrat angående den successiva minskningen av den årliga kostnaden för understöd av ifrågavarande slag vill jag framhålla, att det måhända under den närmaste framtiden kan komma att visa sig nödvändigt att bevilja nya understöd enligt de tidigare grunderna till personer, vilka icke erhållit pensionsrätt enligt de nya pensionsbestämmelserna för civilförvaltningens personal. Med hänsyn till det fåtal fall, om vilka här kan bli va fråga, är dock denna omständighet icke av beskaffenhet att behöva påverka anslagsberäkningen.

Åberopande vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd till vissa f. d. anställningshavare vid sinnessjukhusen* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 35,000.

[9.] 9. **Statens andel i kostnaden för pensionering av vissa överåriga lasarettsläkare, förslagsanslag.** Ifrågavarande anslag är i riksstaten för budgetåret 1935/1936 uppfört med 5,000 kronor. Då för nästkommande budgetår anledning till ändring av anslagsbeloppet icke synes föreligga, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens andel i kostnaden för pensionering av vissa överåriga lasarettsläkare* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 5,000.

[10.] 10. **Bidrag till sjuksköterskors pensionering, förslagsanslag.** Till bidrag till sjuksköterskors pensionering finnes i gällande riksstat uppfört ett förslagsanslag å 400 kronor. Belastningen å motsvarande anslag har utgjort under budgetåret 1933/1934 275 kronor samt under budgetåret 1934/

1935 175 kronor. Med hänsyn till belastningssiffrorna synes anslagsbeloppet böra för nästa budgetår nedsättas till förslagsvis 200 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till sjuksköterskors pensionering* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av .. kronor 200.

[11.] 11. *Statens bidrag till pensionering av barnmorskor, förslagsanslag.* Förslagsanslaget till statens bidrag till pensionering av barnmorskor är i gällande riksstat uppfört med 1,000 kronor. Anledning att för nästa budgetår vidtaga ändring i anslagsbeloppet synes icke förefinnas.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens bidrag till pensionering av barnmorskor* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1,000.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, anmäler härefter följande under nr 12 upptagna anslag:

[12.] 12. *Statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete, förslagsanslag.* För ifrågavarande ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 400,000 kronor.

I skrivelse den 9 augusti 1935 har *riksförsäkringsanstalten* föreslagit, att anslaget måtte för nästkommande budgetår höjas till 430,000 kronor.

Till stöd härför har anstalten till en början meddelat följande upplysningar:

Från anslaget hade riks-försäkringsanstalten under budgetåret 1934/1935 utbetalat

jämlikt kungörelsen den 30 november 1917 (nr 832) angående särskilda bestämmelser i fråga om tillämpning av olycksfallsförsäkringslagen å arbetare, som användas till arbete för statens räkning, ändrad genom kungörelser den 31 januari 1919 (nr 99), den 9 november 1928 (nr 430) och den 16 mars 1934 (nr 47)	kronor 377,398
och jämlikt kungörelsen den 10 juni 1921 (nr 410) angående förhöjning av vissa till i statens tjänst skadade arbetare med flera av statsmedel utgående livräntor m. m., ändrad genom kungörelsen den 23 maj 1930 (nr 172)....	» 2,251
På grund av särskilda Kungl. Maj:ts beslut utgäves vidare från detta anslag av statskontoret och länsstyrelser en del livräntor, vilka under budgetåret 1934/1935 uppgått till	» 20,281

Från anslaget hade således utgivits tillhopa kronor 399,930.

Vidare har anstalten hänvisat till följande sammanställning av netto-utgifterna för de från anstalten utgående ersättningar av olika slag, som bestridas av anslaget jämlikt 1917 års kungörelse:

B u d g e t å r	Läkarbetyg, läkarvård m. m. kronor	Sjukpenning kronor	Livräntor kronor	Begravnings- hjälp och kapitalutbe- talningar kronor	Summa kronor
1930/1931	23,004	53,208	205,146	4,167	285,525
1931/1932	23,417	42,508	223,249	10,266	299,440
1932/1933	25,217	43,198	249,347	8,504	326,266
1933/1934	28,338	47,455	263,458	3,478	342,729
1934/1935	32,419	50,453	284,464	10,063	377,399

Riksförsäkringsanstalten har därefter anfört i huvudsak följande:

Enligt 1917 års kungörelse skulle statsverket utgiva ersättning för olycksfall, som drabbat arbetare i arbete för statens räkning, i enlighet med bestämmelserna i lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete, i den mån ej i anledning av olycksfallet på grund av eljest gällande bestämmelser sådant understöd utginge, som enligt 11 § i lagen finge avdragas från ersättningen enligt densamma. Ersättningen utgaves av riksförsäkringsanstalten och bestredes av förevarande anslag, dock att ersättning till arbetare vid vissa verk såsom postverket, telegrafverket, statens järnvägar, statens vattenfallsverk, domänverket m. fl. — efter riksförsäkringsanstaltens bestämmande i vad avsåge rätten till ersättning samt ersättningens art och storlek — utgaves av respektive myndigheter och bestredes av de medel, som stode till myndigheternas förfogande. Bland de sålunda uppräknade statsinstitutionerna befunno sig icke arbetslöshetskommissionen, som alltså följde huvudregeln i ämnet. Då i stor utsträckning förmåner till belopp, uppgående till eller överstigande ersättningarna enligt lagen, stipulerats i arbetsavtal, avlöningsreglementen m. m., komme jämlikt åberopade bestämmelse i 11 § av olycksfallsförsäkringslagen beträffande ett avsevärt antal anställda i statens tjänst några ersättningar icke att utgå enligt lagen. Vad särskilt de i arbetslöshetskommissionens tjänst anställda arbetarna beträffade, hade överenskommelse träffats, att efter riksförsäkringsanstaltens bestämmande kommissionen skulle utgiva all ersättning enligt olycksfallsförsäkringslagen, så länge sjukdomstillstånd varade, under det att anstalten skulle utbetala eventuell invaliditets- och dödsfallsersättning.

Jämlikt kungörelse den 1 december 1933 (nr 643) angående tillämpning å elever vid anstalter för yrkesutbildning av lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete skulle beträffande elever vid statliga anstalter för yrkesutbildning, i den mån de omfattades av lagen, gälla stadgandena i ovannämnda 1917 års kungörelse.

Storleken av utgifterna från anslaget vore i avsevärd mån beroende på den omfattning, vari arbeten till motverkande av arbetslösheten komme att anordnas av statliga organ. Med hänsyn till ovissheten i detta avseende vore det givetvis icke möjligt att kunna göra några tillförlitliga beräkningar beträffande anslagsbehovet för budgetåret 1936/1937. Enär arbetslösheten under senaste tiden varit starkt avtagande, skulle man emellertid kunna anse

det tillräckligt att för vardera av budgetåren 1935/1936 och 1936/1937 antaga en ytterligare ökning av utgifterna jämlikt 1917 års kungörelse med 15,000 kronor. Summan av utgifter från anslaget enligt 1917 års kungörelse skulle sålunda kunna uppskattas till i runt tal 407,000 kronor.

Övriga från anslaget utgående ersättningar torde böra upptagas med ungefärligen samma belopp, som utgått under budgetåret 1934/1935.

Utgifterna från ifrågavarande anslag syntes i enlighet härmed böra beräknas sålunda:

utgifter enligt 1917 års kungörelse.....	kronor 407,000
utgifter enligt 1921 års kungörelse.....	» 2,300
av statskontoret och länsstyrelserna utgivna livräntor	» 20,500

Summa kronor 429,800.

Anslaget syntes på grund därav böra för budgetåret 1936/1937 upptagas med — i avrundat tal — 430,000 kronor.

Mot riksförsäkringsanstaltens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår har jag icke något att erinra. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 430,000.

Chefen för finansdepartementet anmäler nu de under nr 13—25 upptagna anslagen:

[13.] **13. Pensionering av förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader samt statens vattenfallsverks byggnadsavdelning, förslagsanslag.** Ifrågavarande anslag är i riksstaten för budgetåret 1935/1936 uppfört med 125,000 kronor. Belastningen å motsvarande anslag utgjorde under budgetåret 1934/1935 174,447 kronor. Även om för framtiden en successiv nedgång av utgifterna från här förevarande anslag är att förutse, synes anslagsbeloppet med hänsyn till nyssnämnda belastningssiffra böra för nästa budgetår höjas till förslagsvis 170,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Pensionering av förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader samt statens vattenfallsverks byggnadsavdelning* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 170,000.

[14.] **14. Understöd åt änkor och barn efter tjänstemän vid tullverket, förslagsanslag.** Å ifrågavarande anslag, som för innevarande budgetår är upptaget med ett belopp av 25,000 kronor, bestridas kostnaderna för pensioner enligt reglementet den 16 februari 1833 (nr 13, s. 162) för pensioneringen, å allmänna medel, av tulltjänstemäns i fattigdom efterlämnade änkor och barn.

Genom beslut den 12 april 1935 har Kungl. Maj:t förordnat, att vad i 1833 års reglemente föreskrives icke skall hava avseende å efterlevande efter sådan delägare i tullstatens enskilda pensionsinrättning, som avlidit efter den 30 september 1934.

Anledning att för nästa budgetår ändra anslagsbeloppet synes icke förefinnas. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt änkor och barn efter tjänstemän vid tullverket* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 25,000.

[15.] **15. Bidrag till tullstatens enskilda pensionsinrättning, förslagsanslag.** Till bidrag till tullstatens enskilda pensionsinrättning är för budgetåret 1935/1936 anvisat ett förslagsanslag av 55,000 kronor. För nästkommande budgetår ifrågasätter jag icke någon ändring i anslagsbeloppet.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till tullstatens enskilda pensionsinrättning* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 55,000.

[16.] **16. Bidrag till pensioneringskostnaderna för statens pensionsanstalt, förslagsanslag.** Såsom under punkten 1 i det föregående erinrats, har under de senaste åren i syfte att begränsa utgifterna under elfte huvudtiteln anvisningen av statsmedel till statens pensionsanstalt inskränkts till ett belopp, som — jämte anstaltens övriga inkomster — beräknats erforderligt för bestridande av anstaltens löpande utgifter utan anlitan av dess kapitalbehållning. Nämda belopp, som för löpande budgetperiod uppskattats till 1,000,000 kronor, bestrides av förevarande anslag.

I anslutning till vad jag under nämnda punkt yttrat förordar jag, att medelsanvisningen till statens pensionsanstalt jämväl för nästa budgetår begränsas på sätt nyss angivits.

Enligt av *statens pensionsanstalt* i skrivelse den 14 september 1935 lämnade uppgifter kunna anstaltens utgifter för budgetåret 1936/1937 beräknas till 13,500,000 kronor i pensioner och 150,000 kronor i förvaltningskostnader eller tillhopa 13,650,000 kronor.

Anstaltens inkomster för samma budgetår har ämbetsverket beräknat till följande ungefärliga belopp:

pensionsavgifter	kronor	4,560,000
räntor från riksgäldskontoret	»	6,000,000
räntor å obligations- och kommunlån	»	1,700,000

Summa kronor 12,260,000.

Under återopande av nu återgivna uppgifter har pensionsanstalten hemställt, att till bidrag till pensioneringskostnaderna för statens pensionsanstalt måtte för budgetåret 1936/1937 anvisas ett förslagsanslag av 1,300,000 kronor.

För min del finner jag tillräcklig anledning icke föreligga att beräkna medelsbehovet för nästa budgetår å förevarande anslag till så högt belopp, som pensionsanstalten föreslagit. Det låter sig visserligen knappast göra att med någon större grad av tillförlitlighet beräkna anstaltens nettoutgifter under ett kommande budgetår. Då emellertid belastningen å ifrågavarande anslag utgjort för budgetåret 1933/1934 80,227 kronor och för budgetåret 1934/1935 363,792 kronor, anser jag mig kunna förorda, att anslaget för nästa budgetår upptages med oförändrat belopp eller 1,000,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till pensioneringskostnaderna för statens pensionsanstalt* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1,000,000.

[17.] 17. **Bidrag till kungl. hovkapellet pensionsinrättning.** Till bidrag till kungl. hovkapellet pensionsinrättning är å riksstaten för budgetåret 1935/1936 uppfört ett anslag å 5,000 kronor. Samma belopp bör för nästkommande budgetår anvisas till nämnda ändamål. Jag hemställer fördenskull, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till kungl. hovkapellet pensionsinrättning* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 5,000.

[18.] 18. **Bidrag till universitetets i Uppsala pensionsinrättning för tjänstemäns änkor och barn.** Ifrågavarande anslag är å riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 9,000 kronor. Enahanda belopp bör anvisas för nästa budgetår. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till universitetets i Uppsala pensionsinrättning för tjänstemäns änkor och barn* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 9,000.

[19.] 19. **Bidrag till pensionsinrättningen för änkor och barn efter ämbets- och tjänstemän vid universitetet i Lund.** Med erinran att å gällande riksstat finnes uppfört ett anslag å 7,200 kronor till bidrag till pensionsinrättningen för änkor och barn efter ämbets- och tjänstemän vid universitetet i Lund, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till pensionsinrättningen för änkor och barn efter ämbets- och tjänstemän vid universitetet i Lund* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 7,200.

[20.] 20. **Bidrag till pensionering av änkor och barn efter lärare vid allmänna läroverk, pedagogier, seminarier m. m.** Till bidrag till pensio-

nering av änkor och barn efter lärare vid allmänna läroverk, pedagogier, seminarier m. m. torde för nästa budgetår böra anvisas samma belopp, varmed det nuvarande anslaget till nämnda ändamål är uppfört å riksstaten, eller 157,276 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till pensionering av änkor och barn efter lärare vid allmänna läroverk, pedagogier, seminarier m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 157,276.

[21.] **21. Bidrag till pensionering av den kvinnliga lärarpersonalen vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna, förslagsanslag.** Anslaget är i gällande riksstat upptaget med 60,000 kronor Enligt beräkning, som verkställt inom *statens pensionsanstalt*, skulle anslaget för nästa budgetår upptagas med oförändrat belopp. Med tillstyrkande härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till pensionering av den kvinnliga lärarpersonalen vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 60,000.

[22.] **22. Tilläggspensioner åt vissa lärarinnor vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna, förslagsanslag.** För innevarande budgetår är för beredande av tilläggspensioner åt vissa lärarinnor vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna uppfört ett förslagsanslag å 400,000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1935 har *skolöverstyrelsen* gjort framställning om utverkande av anslag till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1936/1937. Med ledning av föreliggande belastningssiffror har överstyrelsen därvid föreslagit, att anslagsbeloppet måtte bestämmas till 420,000 kronor.

I överensstämmelse härmed får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tilläggspensioner åt vissa lärarinnor vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 420,000.

[23.] **23. Pensioner åt vissa f. d. befattningshavare vid lotsverket, förslagsanslag.** Ifrågavarande anslag är i gällande riksstat upptaget med ett belopp av 15,000 kronor. Då anledning till ändring av anslagsbeloppet icke synes föreligga för nästkommande budgetår, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Pensioner åt vissa f. d. befattningshavare vid lotsverket* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 15,000.

[24.] **24. Ersättning åt efterlevande till befattningshavare vid lotsverket, som avlidit till följd av olycksfall i tjänsten, förslagsanslag.** Anslaget, som för budgetåret 1935/1936 är upptaget i riksstaten med ett belopp av 12,000 kronor, bör, enligt av *lotsstyrelsen* i skrivelse den 29 augusti 1935 framlagt förslag, för nästa budgetår upptagas med oförändrat belopp. I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning åt efterlevande till befattningshavare vid lotsverket, som avlidit till följd av olycksfall i tjänsten*, för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 12,000.

[25.] **25. Understöd åt vissa förutvarande befattningshavare vid lotsverket eller deras änkor och barn.** För nämnda ändamål är i gällande riksstat upptaget ett anslag å 15,000 kronor. I enlighet med ett av *lotsstyrelsen* i nyssnämnda skrivelse den 29 augusti 1935 framlagt förslag torde anslaget för nästa budgetår böra upptagas med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt vissa förutvarande befattningshavare vid lotsverket eller deras änkor och barn* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 15,000.

Chefen för handelsdepartementet, statsrådet Ekman, anmäler härefter följande under nr 26—31 upptagna anslag:

[26.] **26. Handelsflottans pensionsanstalt: Bidrag till pensionsanstalten, förslagsanslag.** Till bidrag till handelsflottans pensionsanstalt är i gällande riksstat uppfört ett förslagsanslag av 140,000 kronor. Rörande ifrågavarande förslagsanslags historik hänvisas till elfte huvudtiteln, sid. 31 och 32, i 1928 års statsverksproposition.

Här må endast erinras om *dels* att storleken av det från anslaget utgående bidraget till handelsflottans pensionsanstalt varierar alltefter lästetalet å svenska i utrikes sjöfart använda fartyg samt att med hänsyn härtill och till den under årens lopp som regel fortgående tillväxten i lästetal av ifrågavarande del av den svenska handelsflottan utbetalningarna från anslaget successivt stegrats, *dels* ock att anslaget vid 1934 års riksdag höjdes från 120,000 kronor.

I skrivelse den 30 augusti 1935 har *direktionen över handelsflottans pensionsanstalt* hemställt, att såsom bidrag till anstalten måtte jämväl för nästkommande budgetår anvisas ett anslag å 140,000 kronor.

I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Handelsflottans pensionsanstalt: Bidrag till pensionsanstalten* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 140,000.

[27.] **27. Handelsflottans pensionsanstalt: Förbättring av pensioneringen inom fjärde klassen, förslagsanslag.** Till förbättring av pensioneringen från handelsflottans pensionsanstalt hava under åtskilliga år varit anvisade två särskilda anslag, av vilka det ena — av förslagsanslags natur — avser att höja pensionsbeloppen i anstaltens fjärde klass, medan ändamålet med det andra anslaget är att medelst ökat antal pensioner inom de tre första klasserna för vederbörande nedbringa väntetiden för pensions erhållande. Beträffande ifrågavarande två anslags historik och användning hänvisas till elfte huvudtiteln, sid. 11 och 12, i 1932 års statsverksproposition.

I sin förenämnda skrivelse den 30 augusti 1935 har *direktionen över handelsflottans pensionsanstalt* gjort framställning om beredande åt pensionsanstalten, i vad angår budgetåret 1936/1937, av anslagsmedel för förbättring av pensioneringen från anstalten med samma belopp, som beviljats för löpande budgetår eller 31,100 kronor under vartdera anslaget.

Anslag för ifrågavarande ändamål erfordras jämväl för budgetåret 1936/1937. Belastningen å förslagsanslaget har uppgått under budgetåret 1933/1934 till 35,600 kronor och under budgetåret 1934/1935 till 35,300 kronor. Med hänsyn till de överskridanden av anslaget, som sålunda ägt rum, synes önskvärt, att anslaget höjes till 35,000 kronor. Beträffande anslaget till förbättring av pensioneringen inom de tre första klasserna av pensionsanstalten gör jag framställning under nästföljande punkt. Här hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Handelsflottans pensionsanstalt: Förbättring av pensioneringen inom fjärde klassen* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 35,000.

[28.] **28. Handelsflottans pensionsanstalt: Förbättring av pensioneringen inom de tre första klasserna.** Med åberopande av vad jag anfört under nästföregående punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Handelsflottans pensionsanstalt: Förbättring av pensioneringen inom de tre första klasserna* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 31,000.

[29.] **29. Handelsflottans pensionsanstalt: Tilläggspensioner under år 1936 åt pensionstagarna, förslagsanslag.** Beträffande detta anslags historik och användning hänvisas till elfte huvudtiteln, sid. 12, i 1932 års statsverksproposition.

I sin förenämnda skrivelse den 30 augusti 1935 har *direktionen över handelsflottans pensionsanstalt* hemställt, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för beredande av tilläggspensioner jämväl för år 1936 till pensionstagarna vid anstalten samt för ändamålet hos riksdagen begära anvisande av medel till samma belopp som för år 1935 eller 125,000 kronor.

Jag tillstyrker, att å riksstaten för budgetåret 1936/1937 medel till oförändrat belopp ställas till förfogande för beredande enligt nu gällande grunder av tilläggpensioner åt pensionstagarna vid handelsflottans pensionsanstalt.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Handelsflottans pensionsanstalt: Tilläggpensioner under år 1936 åt pensionstagarna* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 125,000.

[30.] **30. Handelsflottans pensionsanstalt: Förvaltningsbidrag.** Såsom bidrag till förvaltningskostnaderna vid handelsflottans pensionsanstalt är i gällande riksstat uppfört ett anslag av 1,500 kronor. Beträffande anslagets historik och användning hänvisas till elfte huvudtiteln, sid. 13 och 14, i 1932 års statsverksproposition.

I sin förenämnda skrivelse den 30 augusti 1935 har *direktionen över handelsflottans pensionsanstalt* gjort framställning om anvisande åt anstalten av medel för år 1936 med ett belopp av 1,500 kronor, därav, liksom för närvarande, 1,000 kronor såsom bidrag till arvoden åt anstaltens befattningshavare och återstoden, 500 kronor, såsom bidrag till anstaltens hyreskostnad.

Mot direktionens ifrågavarande framställning har jag icke någon erinran att göra.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Handelsflottans pensionsanstalt: Förvaltningsbidrag* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 1,500.

[31.] **31. Ersättning för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig, förslagsanslag.** Nu gällande bestämmelser angående ersättning av här avsett slag innefattas i förordningen den 1 juni 1923 (nr 138) samt kungörelserna samma dag (nr 139) och den 13 juli 1924 (nr 199). Ersättningen utgår huvudsakligen i form av livräntor dels åt personer, vilka under arbete för statens räkning eller eljest å svenskt fartyg eller för oskadliggörande inom svenskt område av mina eller annat krigsredskap skadats till följd av olycksfall, förorsakat av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig, dels ock, om olycksfallet medfört döden, åt de omkomnas efterlevande.

På grund av träffade överenskommelser utgives ersättning i enlighet med de i förordningen för ersättning till svensk medborgare eller hans efterlevande stadgade grunder numera jämväl till dansk medborgare eller hans efterlevande och till efterlevande efter norsk medborgare.

För innevarande budgetår är för beredande av ersättning av nu avsett slag å riksstaten uppfört ett förslagsanslag å 60,000 kronor.

I skrivelse den 9 augusti 1935 har *riksförsäkringsanstalten* hemställt, att för ifrågavarande ändamål måtte för budgetåret 1936/1937 anvisas ett förslagsanslag av 50,000 kronor. Under de tre senast förflutna budgetåren hade anstalten för samma ändamål utbetalat respektive 63,816 kronor, 61,780 kronor och 55,015 kronor. Med hänsyn till nedgången i belastningen synes anslaget kunna nedsättas till det föreslagna beloppet.

Mot riks-försäkringsanstaltens ifrågavarande framställning har jag intet att erinra.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig*, för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av kronor 50,000.

B. Militära pensionsväsendet.

Chefen för finansdepartementet anmäler härefter det under denna avdelning såsom nr 1 upptagna anslaget:

[32.] 1. Pensionering av militära befattningshavare, *förslagsanslag*. Till pensionering av militära befattningshavare är för budgetåret 1935/1936 uppfört ett anslag av 12,950,000 kronor.

Anslaget disponeras för utbetalning *dels* av pension och uppskjuten livränta enligt militära tjänstepensionsreglementet den 17 maj 1935 (nr 167), *dels* ock av de pensionsförmåner — däri inberäknat pensionsförbättring enligt kungörelserna den 20 augusti 1919 (nr 538), den 29 augusti 1919 (nr 569), den 9 juni 1922 (nr 335) och den 15 juni 1922 (nr 336), pensionstillägg enligt kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 360) och pensionsförhöjning enligt kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280) — som enligt äldre bestämmelser utgå till f. d. befattningshavare vid försvarsväsendet, vilka varit delägare i arméns pensionskassa eller flottans pensionskassa, eller som komma att beviljas åt sådana befattningshavare.

I sin under punkten 1 i det föregående berörda skrivelse den 7 november 1935 har *statskontoret* beträffande förevarande anslag anfört huvudsakligen följande:

Beräkningen av det i riksstaten för innevarande budgetår upptagna anslagsbeloppet å 12,950,000 kronor grundar sig på den kostnadsutredning, som 1934 års militärpensionssakkunniga bilagt sitt betänkande. Enligt denna utredning beräknades nämligen medelsbehovet för budgetåret 1935/1936 vid genomförande av de sakkunnigas förslag till ett belopp av 13,140,000 kronor, vilket belopp emellertid minskades med den till 200,000 kronor uppskattade avkastningen av den militära pensionsfonden.

Såsom framgår av en i proposition nr 192 till 1935 års riksdag med förslag till militärt tjänstepensionsreglemente m. m. å sid. 138 intagen tabell 3 beräknades bruttopensionsutbetalningarna enligt Kungl. Maj:ts förslag komma att under innevarande budgetår uppgå till 13,034,000 kronor. Den minskade kostnadssumma, som här upptagits vid jämförelse med den av de sakkunniga tidigare beräknade, hade framkommit genom att vid omräkning hänsyn tagits till att Kungl. Maj:ts förslag innefattade från sakkunnigförslaget avvikande bestämmelser i fråga om pensionsåldrar ävensom ändrade övergångsbestämmelser. Någon korrigerings av den tidigare för riksdagen preliminärt framlagda anslagsberäkningen ansågs omräkningen dock icke påkalla.

Belastningen av förevarande anslag under det gångna kvartalet av innevarande budgetår utvisar följande siffror i jämna tusental, nämligen för juli 1,028,000 kronor, för augusti 1,042,000 kronor och för september 1,059,000 kronor. På grund av dessa utgiftssiffror vill det synas statskontoret, som om den slutliga bruttobelastningen av anslaget skulle kunna beräknas till omkring 12,900,000 kronor eller något lägre än som i förenämnda proposition beräknats.

Ämbetsverket har ansett sig kunna utgå ifrån detta senare belopp vid beräkningen av anslagsbehovet för budgetåret 1936/1937. Till sagda belopp har ämbetsverket funnit sig böra för nämnda budgetår lägga den kostnadsökning, som anges i förenämnda, i proposition nr 192 intagna tabell 3 och som utgöres av skillnaden mellan däri beräknade bruttoutbetalningar för budgetåret 1935/1936 (13,034,000 kronor) och för budgetåret 1936/1937 (13,522,000 kronor) eller i runt tal 500,000 kronor. Medelsbehovet för budgetåret 1936/1937 skulle vid här angivna förhållanden kunna uppskattas till (12,900,000 + 500,000 =) 13,400,000 kronor.

Sistberörda belopp bör emellertid minskas med den beräknade avkastningen av den militära pensionsfonden. Denna avkastning torde för nästkommande budgetår kunna uppskattas till 200,000 kronor. Efter frånräknande härav synes anslaget till pensionering av militära befattningshavare böra upptagas till, i avrundat tal, 13,200,000 kronor.

Mot den av statskontoret sålunda framlagda beräkningen av medelsbehovet å ifrågavarande anslag under nästkommande budgetår har jag icke funnit anledning till erinran. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Pensionering av militära befattningshavare* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 13,200,000.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler här efter chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Vennerström, det under nr 2 upptagna anslaget:

[33.] **2. Vadstena krigsmanshuskassa, förslagsanslag.** Från detta anslag bestridas för närvarande samtliga utgifter för de till Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare utgående förmånerna med undantag av dyrtidstillägg. I fråga om anslagets historik och användning hänvisas till elfte

huvudtiteln, sid. 19—39, i 1934 års statsverksproposition. Anslaget är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med ett belopp av 1,125,000 kronor. Från och med budgetåret 1934/1935 tillgodoföras anslaget dels Vadstena krigsmanshushus tillkommande ränte- och arrendemedel samt skatte- och åborättsavgifter m. m., dels ock från indelningsverkets besparingsfond samtliga årligen till fonden inflytande räntemedel. För budgetåret 1935/1936 har vidare till förevarande anslag överförts från invalidhusfonden ett belopp av 225,000 kronor och från indelningsverkets besparingsfond av fondens kapitaltillgångar ett belopp av 55,000 kronor.

I fråga om storleken av det belopp, varmed ifrågavarande anslag bör för nästkommande budgetår upptagas i riksstaten, har *arméförvaltningens civila departement* i skrivelse den 24 augusti 1935 anfört huvudsakligen följande:

Hittills hade beträffande förevarande anslag — liksom i fråga om anslaget till dyrtidstillägg åt pensionerade båtsmän och marinsoldater samt Vadstena krigsmanshushus understödsstagare — vid beräkning av medelsbehovet för ett kommande budgetår såsom utgångspunkt tagits redovisade utgifter under de senaste budgetåren. Så kunde emellertid vid motsvarande beräkning för budgetåret 1936/1937 icke lämpligen förfaras. Till följd av det före den 1 juli 1934 tillämpade förfaringssättet ifråga om utbetalning av underhåll ur Vadstena krigsmanshushus hade nämligen en del av utgifterna för första halvåret 1934 kommit att redovisas först under juli och augusti månader av budgetåret 1934/1935. För att åstadkomma en i möjligaste mån tillförlitlig beräkning av utgifterna för budgetåret 1936/1937 hade departementet i stället såsom utgångspunkt vid beräkningen tagit de bokförda utgifterna under första halvåret 1935, avseende två kvartalsutbetalningar enligt det från och med den 1 juli 1934 tillämpade förfaringssättet för utbetalningar av underhåll och dyrtidstillägg åt Vadstena krigsmanshushus understödsstagare.

För sistnämnda tid uppginge de redovisade utgifterna för underhåll och dyrtidstillägg åt Vadstena krigsmanshushus understödsstagare till sammanlagt 1,262,469 kronor 44 öre. För hela året 1935 skulle följaktligen utgifterna kunna beräknas komma att uppgå till i runt tal 2,500,000 kronor. varav å underhållet kunde beräknas belöpa 1,500,000 kronor och å dyrtidstillägget 1,000,000 kronor.

Med ledning härav och då minskning i utgifterna under det närmaste budgetåret enligt numera vunnen erfarenhet icke torde vara att påräkna i någon större omfattning, syntes man kunna beräkna, att utgifterna för ifrågavarande ändamål under budgetåret 1936/1937 komme att uppgå till omkring 2,475,000 kronor, varav å *underhållet* beräknades belöpa 1,485,000 kronor och å *dyrtidstillägget* 990,000 kronor.

För täckande av nämnda underhållskostnader å 1,485,000 kronor borde i första hand tagas i anspråk de Vadstena krigsmanshushus tillkommande ränte- och arrendemedel samt skatte- och åborättsavgifter ävensom räntemedel från indelningsverkets besparingsfond, vilka i enlighet med 1934 års riksdags beslut (riksdagens skr. nr 11) skulle årligen tillföras förslagsanslaget till Vadstena krigsmanshushus. Dessa ränte- och arrendemedel m. m. beräknades under budgetåret 1936/1937 uppgå till sammanlagt omkring 47,000 kronor.

Vidare borde för gäldande av en del av ifrågavarande underhållskostnader från invalidhusfonden överföras ett belopp av 215,000 kronor i enlighet med

av riksdagen godkänd plan för disponerande under vart och ett av budgetåren 1935/1936—1939/1940 av överskottsmedel å invalidhusfonden.

I underhållskostnaderna inginge jämväl utgifter för underhåll jämlikt kungörelsen den 13 mars 1931 angående ändrade villkor för underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa m. m. Enär dessa utgifter, som för budgetåret 1936/1937 beräknades komma att uppgå till omkring 60,000 kronor, enligt 1931 års riksdags beslut (riksdagens skr. nr 40) skulle gäldas från indelningsverkets besparingsfonds kapitaltillgångar, syntes efter ingången av budgetåret 1936/1937 ett belopp av 60,000 kronor böra genom överföring gottgöras anslaget till Vadstena krigsmanshuskassa från nämnda fonds kapitaltillgångar.

Förslagsanslaget till Vadstena krigsmanshuskassa syntes alltså böra å rikstaten för budgetåret 1936/1937 uppföras med ett belopp av (1,485,000 — [47,000 + 215,000 + 60,000] =) 1,163,000 kronor eller i runt tal 1,160,000 kronor.

På grund av det anförda har civila departementet hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att dels till Vadstena krigsmanshuskassa för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 1,160,000 kronor, dels ock besluta, att till nämnda anslag skola efter ingången av budgetåret 1936/1937 för samma budgetår överföras ej mindre från invalidhusfonden ett belopp av 215,000 kronor än även från indelningsverkets besparingsfond av fondens kapitaltillgångar ett belopp av 60,000 kronor.

Med biträdande av vad civila departementet föreslagit hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till Vadstena krigsmanshuskassa för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av kronor 1,160,000;

dels ock besluta, att till förslagsanslaget till Vadstena krigsmanshuskassa skola efter ingången av budgetåret 1936/1937 för samma budgetår överföras ej mindre från invalidhusfonden ett belopp av 215,000 kronor än även från indelningsverkets besparingsfond av fondens kapitaltillgångar ett belopp av 60,000 kronor.

Chefen för finansdepartementet anmäler härefter anslagen nr 3—13:

[34.] 3. Pensionering av f. d. daglönare vid marinen, *förslagsanslag*. Vid behandlingen av anslaget till pensionsreglering för f. d. civila befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer har jag förordnat, att pensionsförmåner, som utgå till f. d. daglönare vid marinen, vilka avgått ur tjänst före ikraftträdandet av tjänstepensionsreglementet för arbetare, skulle från och med nästa budgetår bestridas från ett särskilt, under avdelningen till militära pensionsväsendet upptaget anslag. Jag återkommer nu till denna fråga.

För närvarande bestridas grundpensionerna till nämnda daglönare från

förslagsanslaget till pensionering av flottans gemenskap, medan tilläggsförmånerna å samma pensioner utgå av civila pensionsregleringsanslaget. Såväl grundpensionerna som tilläggsförmånerna utbetalas av statens pensionsanstalt.

Den ordning, som sålunda gäller för innevarande budgetår, är ur olika synpunkter otillfredsställande. Å ena sidan utbetalas grundpensionerna till f. d. daglönare från ett anslag under avdelningen till militära pensionsväsendet men tilläggsförmånerna från ett anslag under avdelningen till civila pensionsväsendet. Vidare disponeras anslaget till pensionering av flottans gemenskap delvis — såsom av det föregående framgår — av statens pensionsanstalt för utbetalning av grundpensioner till f. d. daglönare men i övrigt av statskontoret för utbetalning av såväl grundpensioner som tilläggsförmåner åt den pensionsberättigade gemenskapen i övrigt. Om ett särskilt anslag upptages till pensioneringen av förenämnda f. d. daglönare vid marinen, avseende såväl grundpensioner som tilläggsförmåner, skapas en ur redovisnings-synpunkt bättre ordning.

Medelsbehovet å det av mig föreslagna nya anslaget synes kunna uppskattas till i runt tal 250,000 kronor, därav ett belopp av drygt 160,000 kronor avser grundpensioner samt återstoden tilläggsförmåner.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Pensionering av f. d. daglönare vid marinen* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 250,000.

[35.] 4. **Pensionering av viss flottans gemenskap, förslagsanslag.** Förslagsanslaget till pensionering av flottans gemenskap är för budgetåret 1935/1936 upptaget till 270,000 kronor.

Enligt verkställda beräkningar kan förväntas, att det för innevarande budgetår anvisade anslagsbeloppet kommer att överskridas med omkring 50,000 kronor. Med hänsyn härtill borde, i händelse av oförändrade grunder för dispositionen av anslaget, medelsbehovet å anslaget för nästa budgetår beräknas till 320,000 kronor. Vid bifall till vad jag under nästföregående punkt föreslagit minskas emellertid anslagsbehovet med drygt 160,000 kronor, motsvarande grundpensionerna åt f. d. daglönare. Jag föreslår med hänsyn härtill, att anslagsbeloppet för budgetåret 1936/1937 bestämmes till i runt tal 150,000 kronor. Samtidigt torde, då enligt mitt förslag pensionsförmåner åt f. d. daglönare vid marinen icke längre skola utgå av anslaget, viss jämkning av anslagsrubriken böra ske.

Äberopande vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Pensionering av viss flottans gemenskap* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av .. kronor 150,000.

[36.] 5. **Dyrtidstillägg åt f. d. militära befattningshavare m. fl., förslagsanslag.** Med åberopande av vad jag under »För flera huvudtitlar gemensamma frågor» yttrar rörande dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Dyrtidstillägg åt f. d. militära befattningshavare m. fl.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett
förslagsanslag av kronor 1,600,000.

[37.] 6. **Dyrtidstillägg åt pensionerade båtsmän och marinsoldater samt Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare, förslagsanslag.** Sedan år 1917 har dyrtidstillägg åt pensionerade båtsmän och marinsoldater samt Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare utgått med ett för varje pensionär eller understödstagare bestämt belopp, som från och med år 1922 utgjort 150 kronor för år. Tidigare utgingo dyrtidstilläggen med växlande belopp, i regel högre än nu. De för innevarande budgetår gällande bestämmelserna om dyrtidstilläggets storlek och utbetalning innefattas i en kungörelse den 15 juni 1935 (nr 382). Enligt ifrågavarande bestämmelser utgår dyrtidstillägget med ett belopp av 150 kronor till varje vid ingången av juli månad 1935 till pension såsom båtsman eller marinsoldat eller till understöd från Vadstena krigsmanshuskassa berättigad f. d. befattningshavare, vilken vid nämnda tidpunkt uppnått en levnadsålder av 60 år. Dyrtidstillägget utbetalas i samma ordning, som tillämpas vid utbetalningen av pensionen eller understödet.

Kostnaderna för dyrtidstilläggen bestridas från ett under elfte huvudtiteln uppfört förslagsanslag. Anslagsbeloppet är i gällande riksstat bestämt till 1,000,000 kronor. Till anslaget skall under innevarande budgetår från indelningsverkets besparingsfond av fondens kapitaltillgångar överföras ett belopp av 35,000 kronor, avsett att utgöra ersättning för kostnader för dyrtidstillägg åt sådana understödstagare, vilka uppbära underhåll jämlikt kungörelsen den 13 mars 1931 (nr 43) angående ändrade villkor för underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa m. m.

I skrivelse den 24 augusti 1935 har *arméförvaltningens civila departement* föreslagit, att utgifterna för dyrtidstillägg åt Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare under budgetåret 1936/1937 skulle beräknas till ett belopp av sammanlagt 1,060,000 kronor. Departementet har därvid anfört huvudsakligen följande:

Under förutsättning av oförändrade grunder kunna utgifterna för dyrtidstillägg åt ifrågavarande understödstagare för budgetåret 1936/1937 beräknas till 990,000 kronor. Då emellertid dyrtidstilläggen numera icke utbetalas på en gång omedelbart efter ingången av budgetåret utan i samma ordning som tillämpas vid utbetalningen av underhållet — d. v. s. kvartalsvis under sista månaden av varje kalenderkvartal — vill det synas departementet att goda skäl tala för att grunderna för rätten att komma i åtnjutande av dyrtidstillägg ändras därhän, att dylikt tillägg tillkommer en var understödstagare från och med månaden näst efter den, varunder han fyllt 60 år, oberoende

av om han vid ingången av budgetåret varit berättigad till pension ur kassan eller då uppnått en levnadsålder av 60 år. En dylik ändring skulle enligt departementets beräkningar medföra en kostnadsökning för budgetåret 1936/1937 av omkring 70,000 kronor.

I anledning av vad arméförvaltningens civila departement sålunda anfört har *statskontoret* den 18 december 1935 avgivit infordrat utlåtande. Statskontoret erinrar i sagda utlåtande, att grunderna för erhållande av båtsmanspension och underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa vid flera tillfällen ändrats. Den erforderliga anställningstiden hade sålunda gång efter annan — senast genom beslut av 1931 års riksdag — sänkts. Med hänsyn härtill ansåge statskontoret tillräcklig anledning icke föreligga att nu vidtaga åtgärder i den riktning, som av arméförvaltningens civila departement föreslagits.

Av skäl som statskontoret sålunda anfört och då, såsom i det föregående angivits, ifrågavarande pensionärer och understödstagare allt sedan år 1922 tillgodonjutit oförändrat dyrtidstillägg, under det att för pensionärer i allmänhet dyrtidstillägget sjunkit med levnadskostnaderna, anser icke heller jag anledning förefinnas att vidtaga sådan ändring i gällande grunder för rätten att komma i åtnjutande av här förevarande dyrtidstillägg, som arméförvaltningens civila departement ifrågasatt. Vid sådant förhållande torde utgifterna under nästa budgetår för dyrtidstilläggen åt Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare böra uppskattas till 990,000 kronor. Då motsvarande utgifter för pensionerade båtsmän och marinsoldater synas kunna beräknas till omkring 50,000 kronor, skulle för budgetåret 1936/1937 medelsbehovet för ifrågavarande ändamål uppgå till sammanlagt 1,040,000 kronor. Vid bestämmandet av anslagsbeloppets storlek bör härifrån dragas vad från indelningsverkets besparingsfond tillföres anslaget. Arméförvaltningens civila departement har föreslagit, att från nämnda fond skulle till anslaget under nästa budgetår överföras 40,000 kronor eller samma belopp, vartill departementet uppskattat kostnaderna under budgetåret för dyrtidstillägg åt understödstagare, vilka uppbära underhåll jämlikt förenämnda kungörelse den 13 mars 1931 (nr 43). Jag ansluter mig till detta förslag och föreslår alltså, att anslagsbeloppet bestämmes till (1,040,000 — 40,000 =) 1,000,000 kronor eller samma belopp som för innevarande budgetår.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till Dyrtidstillägg åt pensionerade båtsmän och marinsoldater samt Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare för budgetåret 1936/1937 anvisa ett för-

slagsanslag av kronor 1,000,000;

dels ock besluta, att till nämnda anslag skall under budgetåret 1936/1937 från indelningsverkets besparingsfond av fondens kapitaltillgångar överföras ett belopp av 40,000 kronor.

[38.] **7. Arméns familjepensionskassa: Bidrag till pensionering av änkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar vid armén.** De militära pensionskassorna hava för sin familjepensionering sedan lång tid tillbaka åtnjutit — förutom indirekt understöd i form av att staten bestritt administrationskostnaderna för denna pensionering — jämväl direkt bidrag till familjepensionsverksamheten. För arméns änke- och pupillkassa — numera benämnd arméns familjepensionskassa — bestämdes grunderna för detta bidrag genom beslut av 1883 års riksdag. Beslutet innebar, att bidraget skulle utgå med $1\frac{1}{2}$ procent årligen å summan av de löner och beklädnadsbidrag, vilka enligt gällande stadganden kunde läggas till grund vid bestämmande av fyllnadspension. I dessa grunder har sedermera någon ändring ej ägt rum i annan mån än att desamma kompletterats med bestämmelse om bidrag beträffande personal, som övergått till reservstat. Efter samma norm som för militära befattningshavare har statsbidrag utgått till familjepensioneringen för pensionskassans personal.

Vid 1908 års riksdag fastställdes beträffande statsbidrag till flottans pensionskassas familjepensionsfond, den s. k. gratialfonden — vilken numera uppgått i marinens familjepensionskassa — grunder av samma innebörd som de för arméns änke- och pupillkassa bestämda. Från det enligt dessa grunder uträknade statsbidragsbeloppet skulle avgå det anslagsbelopp å 16,650 kronor, som beviljats och alltjämt finnes uppfört i riksstaten såsom ersättning till flottans pensionskassas gratialfond för vissa äldre, sedermera till statsverket indragna inkomster.

De sålunda gällande grunderna för det direkta statsbidraget till den militära familjepensioneringen hava länge varit föråldrade. Genom ny lönereglering för försvarsväsendets personal upphörde från och med år 1922 det lönesystem, på vilket bidragsberäkningen var grundad, och med genomförandet av 1925 års nya försvarsorganisation har successivt en väsentlig rubbning skett i personalstaterna. Såväl till följd härav som på grund av vissa andra omständigheter hava bidragsgrunderna blivit alltmera svårtillämpade. Såsom än mera irrationella framstå dessa grunder, sedan numera en ny tjänstepensionslagstiftning genomförts. Denna lagstiftning har avskaffat begreppet fyllnadspension och därmed helt upphävt sambandet mellan pensionsförmånen och det tidigare lönesystemet, en omständighet som också beträffande familjepensionernas bestämmande påkallat förslag till nya bestämmelser, vilka för närvarande äro beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Nu berörda förhållanden synas nödvändig göra en ändring i gällande grunder för statsbidrag till de militära familjepensionskassorna. Lämpligast synes vara att, såsom skett beträffande statens bidrag till vissa andra familjepensionsinrättningar för statstjänstemän, bidragen fastställas till vissa fixa belopp oberoende av växlingar i personalstaternas omfattning. För en riktig och lämplig avvägning av bidragsbeloppen torde emellertid erfordras en närmare undersökning rörande de nuvarande bidragsgrundernas tillämpning, vilken undersökning nu icke medhunnits. I avvaktan på en dylik undersökning torde statsbidragen för nästa budgetår böra bestämmas till ungefär sam-

ma belopp, som på grundval av nuvarande bestämmelser utbetalats för innevarande budgetår, men med iakttagande av viss minskning på grund av den nedgång i personalkadrerna, som betingas av den fortgående avvecklingen av försvarsväsendets övergångsstater. De utbetalade beloppen för innevarande budgetår utgöra för arméns familjepensionskassa 120,993 kronor och för marinens familjepensionskassa — utöver förenämnda anslag till ersättning för minskade inkomster — 44,440 kronor. I anslutning härtill torde bidragsanslagen böra för nästkommande budgetår upptagas till respektive 118,000 kronor och 43,000 kronor.

Till jämförelse må nämnas, att anslagen för innevarande budgetår äro upptagna med respektive 125,000 kronor och 45,560 kronor samt att direktionerna över pensionskassorna i särskilda skrivelser föreslagit, att anslagsbeloppen måtte för nästa budgetår bestämmas till respektive 121,000 och 45,560 kronor.

Till marinens familjepensionskassa bör utöver nyssnämnda anslag utgå oförändrat anslagsbelopp till ersättning för minskade inkomster till flottans pensionskassas gratialfond.

Beträffande anslagen till ersättning för minskade inkomster till flottans pensionskassas gratialfond samt till bidrag till pensionering av änkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar vid marinen gör jag framställning under punkterna 40 och 41 i det följande.

Under denna punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Arméns familjepensionskassa: Bidrag till pensionering av änkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar vid armén* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 118,000.

[39.] 8. **Arméns familjepensionskassa: Förvaltningsbidrag, förslagsanslag.** I samband med beslut vid 1935 års riksdag om den militära tjänstepensioneringens ordnande och om upphörandet av de militära pensionskassornas bestyr med tjänstepensioneringen — varigenom dessa kassor övergingo till anstalter för handhavande enbart av de militära befattningshavarernas familjepensionering — anvisades anslag till förvaltningsbidrag åt ifrågasvarande familjepensionskassor, vilka i beslutet benämndes arméns änke- och pupillkassa samt marinens änke- och pupillkassa. Beträffande grunderna för beräkningen av dessa anslag tillåter jag mig hänvisa till propositionen nr 193 till 1935 års riksdag (sid. 4—33).

För arméns änke- och pupillkassa beräknades anslaget till förvaltningsbidrag till 56,800 kronor. I detta belopp ingingo vissa engångskostnader å tillhoppa 1,760 kronor. Då dyrtidstillägg ingick i anslagsberäkningen, uppfördes anslaget såsom förslagsanslag.

Genom brev den 15 juni 1935 har Kungl. Maj:t meddelat bestämmelser angående förevarande anslag (statsliggaren sid. 684 och 685).

I skrivelse den 30 oktober 1935 har *direktionen över kassan* — vilken numera benämnes arméns familjepensionskassa — gjort framställning om anslag till förvaltningsbidrag för nästkommande budgetår. Med frånräknande av de för innevarande budgetår anvisade engångsbeloppen samt med viss jämkning å den i anslaget ingående posten till dyrtidstillägg har direktionen beräknat anslagsbeloppet till 55,100 kronor.

Då jag icke finner anledning till erinran mot direktionens förslag, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Arméns familjepensionskassa: Förvaltningsbidrag*
för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslags-*
anslag av kronor 55,100.

[40.] **9. Marinens familjepensionskassa: Ersättning för minskade inkomster till flottans pensionskassas gratialfond.** Med återopande av vad jag under punkten 38 anført får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinens familjepensionskassa: Ersättning för minskade inkomster till flottans pensionskassas gratialfond* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av .. kronor 16,650.

[41.] **10. Marinens familjepensionskassa: Bidrag till pensionering av änkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar vid marinen.** Återopande vad jag yttrat under punkten 38 i det föregående hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinens familjepensionskassa: Bidrag till pensionering av änkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar vid marinen* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av kronor 43,000.

[42.] **11. Marinens familjepensionskassa: Förvaltningsbidrag, förslagsanslag.** Till förvaltningsbidrag till marinens änke- och pupillkassa anvisades av 1935 års riksdag ett förslagsanslag å 39,000 kronor. I anslaget ingingo vissa engångskostnader till ett belopp av sammanlagt 9,229 kronor.

Genom brev den 15 juni 1935 har Kungl. Maj:t meddelat bestämmelser angående anslagets användning (statsliggaren sid. 686 och 687).

I skrivelse den 27 augusti 1935 har *direktionen över kassan* — vilken numera benämnes marinens familjepensionskassa — gjort framställning om anslag till förvaltningsbidrag för nästkommande budgetår. Med erinran, att efter frånräknande av de i anslaget för innevarande budgetår ingående engångsbeloppen återstode 29,771 kronor, har direktionen anført, att i detta belopp inginge en post å 2,400 kronor för skrivmaterialier och expenser. Vid

anslagsfrågans behandling i propositionen nr 193 till 1935 års riksdag hade föredragande departementschefen framhållit, att kostnaderna för skrivmaterialier och expenser borde beräknas till allenast 1,990 kronor eller hälften av det belopp å 3,980 kronor, som för ändamålet föreslagits av 1934 års militärpensionssakkunniga. Departementschefen hade nämligen ansett, att statsverket ej borde åtaga sig att för framtiden betala större del av ifrågasvarande kostnader än som tidigare bestritts av flottans pensionskassas pensionsfond eller hälften av de totala expenskostnaderna. Emellertid hade departementschefen ansett posten ifråga böra för budgetåret 1935/1936 höjas till 2,400 kronor, enär det för framtiden beräknade normalbeloppet uppskattats med hänsyn till en efter familjepensionsverksamhetens behov sammanträngd personalorganisation, vilken på grund av befintlig övertalig personal tills vidare ej kunde helt genomföras. Enligt direktionens mening borde postens belopp alltså bibehållas vid 2,400 kronor, då däri inginge jämväl ersättning för verkställande av städning av pensionskassans lokaler, vilken ersättning jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 2 juni 1911 tidigare skolat helt bestridas av medel tillhörande flottans pensionskassas pensionsfond. Städningserättningen utginge med 500 kronor för år.

Under återopande av vad sålunda anförts och med viss jämkning beträffande den i anslaget ingående posten till dyrtidstillägg har direktionen hemställt, att anslaget till förvaltningsbidrag måtte för nästa budgetår uppföras med 29,800 kronor.

För min del finner jag den av direktionen återopade omständigheten icke vara av beskaffenhet att i och för sig föranleda ändring i den beräkning av posten för skrivmaterialier och expenser, som i propositionen nr 193 till 1935 års riksdag ansågs riktig med hänsyn till familjepensionskassans framtida administrationskostnader. Då emellertid de särskilda skäl, som för innevarande budgetår föranledde postens höjning till 2,400 kronor, fortfarande äga oförminskad giltighet, har jag ansett mig icke böra framställa erinran mot att för ändamålet jämväl för nästkommande budgetår beräknas ett belopp av 2,400 kronor.

På grund härav och då jag ej heller i övrigt har något att erinra mot direktionens anslagsberäkning, förordar jag, att anslaget till förvaltningsbidrag till marinens familjepensionskassa för nästkommande budgetår bestämmes till 29,800 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinens familjepensionskassa: Förvaltningsbidrag*
för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 29,800.

[43.] 12. Pensionstillägg åt änkor och barn efter militära befattningshavare, *förslagsanslag*. Ifrågasvarande anslag är i gällande riksstat uppfört med ett belopp av 120,000 kronor. Anledning till ändring av anslagsbeloppet

torde icke förefinnas. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Pensionstillägg åt änkor och barn efter militära befattningshavare* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 120,000.

[44.] **13. Dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter militära befattningshavare, förslagsanslag.** Med hänvisning till vad jag vid anmälan av »För flera huvudtitlar gemensamma frågor» anför angående dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter militära befattningshavare* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 550,000.

Chefen för försvarsdepartementet anmäler härefter det under nr 14 upptagna anslaget:

[45.] **14. Bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, förslagsanslag.** Kostnaderna för ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, bestridas dels av beväringssmanskapets invalid- och pensionsfond, dels ock av ett för ändamålet i riksstaten uppfört förslagsanslag, å vilket för innevarande budgetår anvisats ett belopp av 1,225,000 kronor.

Med anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 179, till 1927 års riksdag antog riksdagen en ny förordning om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring. Denna förordning, som av Kungl. Maj:t utfärdats den 18 juni 1927 (nr 234), har trätt i kraft den 1 januari 1928. Genom ifrågavarande författning har den äldre förordningen den 18 juni 1909 (nr 89) angående dylik ersättning upphävts, dock att ersättningsanspråk, som grundas på olycksfall som inträffat eller sjukdom som yppats före den 1 januari 1928, skall bedömas enligt äldre bestämmelser.

I en till försvarsdepartementet ingiven, den 9 augusti 1935 dagtecknad promemoria har *riksförsäkringsanstalten* beträffande här ifrågavarande medelsbehov för budgetåret 1936/1937 anförut huvudsakligen följande:

Kostnaden för ersättningar enligt ifrågavarande bestämmelser hade under de fem senast förflutna budgetåren uppgått till nedanstående belopp.

Författning, enligt vilken ersättning utgått	Kostnader i kronor för budgetåren				
	1930/1931	1931/1932	1932/1933	1933/1934	1934/1935
1909 års förordning	709,531	632,279	573,513	553,423	508,601
1927 års förordning	665,927	848,711	875,039	880,619	851,542
Summa kronor	1,375,458	1,480,990	1,448,552	1,434,042	1,360,143

Med hänsyn till anförda belastningssiffror syntes kostnaderna för samtliga ersättningar under budgetåret 1936/1937 kunna beräknas till förslagsvis 1,400,000 kronor.

Beträffande det belopp, som borde anvisas såsom anslag under elfte huvudtiteln, syntes detta bliva beroende på det belopp, som kunde utgå från beväringssamfundets invalid- och pensionsfond, varom statskontoret syntes böra lämna upplysning.

Statskontoret har den 22 augusti 1935 avgivit utlåtande i ärendet och därvid anført, att, då beväringssamfundets invalid- och pensionsfond för budgetåret 1936/1937 syntes böra för ifrågavarande ändamål bidra med ett belopp av 275,000 kronor, förevarande förslagsanslag torde för nämnda budgetår böra upptagas i riksstaten med 1,125,000 kronor.

Vad sålunda föreslagits finner jag mig böra tillstyrka. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring*, för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1,125,000.

C. Gemensamma anslag.

Chefen för finansdepartementet anmäler slutligen de under denna rubrik upptagna anslagen nr 1—4:

[46.] **1. Allmänna indragningsstaten, förslagsanslag.** Till allmänna indragningsstaten är å riksstaten för innevarande budgetår uppfört ett förslagsanslag å 210,000 kronor.

Belastningen å motsvarande anslag för budgetåret 1934/1935, då anslagsbeloppet utgjorde 400,000 kronor, uppgick till i runt tal 373,000 kronor. I anledning av den nya riksstatsuppställningen överflyttades från ifrågavarande anslag från och med budgetåret 1935/1936 till andra huvudtitlar belopp om tillhopa 194,994 kronor. Å andra sidan överfördes till anslaget vissa utgifter å sammanlagt 1,800 kronor. Med hänsyn till nu angivna siffror synes anslagsbeloppet kunna för nästa budgetår något sänkas, förslagsvis till 200,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänna indragningsstaten* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 200,000.

[47.] **2. Pensioner enligt tjänstepensionsreglementet för arbetare, förslagsanslag.** Till ifrågavarande ändamål har för budgetåret 1935/1936 anvisats ett förslagsanslag å 350,000 kronor.

Beträffande medelsbehovet för nästkommande budgetår har *statens pensionsanstalt* i skrivelse den 24 oktober 1935 anført huvudsakligen följande:

Med hänsyn till den korta tid tjänstepensionsreglementet för arbetare varit i tillämpning och innan ännu något som helst jämviktsläge nåtts av pensionärsbeståndet låter sig förevarande anslag endast ungefärligen beräknas. Enligt av anstalten företagen approximativ uppskattning torde belastningen å anslaget kunna för budgetåret 1935/1936 beräknas till omkring 155,000 kronor. Denna siffra har erhållits genom att fyrdubbla det belopp å 34,456 kronor 38 öre, vartill utbetalade pensioner enligt reglementet belöpt sig för första kvartalet av budgetåret 1935/1936. Till produkten härav eller 137,825 kronor 52 öre, efter avrundning uppåt till 140,000 kronor, har anstalten sedermera lagt ett belopp av 5,000 kronor för vart och ett av de återstående tre kvartalen. Med enahanda beräkningsgrund skulle utgifterna å anslaget under budgetåret 1936/1937 kunna antagas bli 175,000 kronor, vilket belopp emellertid på grund av de föreliggande svårigheterna att beräkna anslagsbehovet torde avrundas uppåt till 200,000 kronor.

Såsom framgår av vad statens pensionsanstalt anfört möta för närvarande stora svårigheter att verkställa en tillförlitlig uppskattning av storleken av pensionskostnaderna enligt tjänstepensionsreglementet för arbetare under nästkommande budgetår. Pensionsanstalten har till utgångspunkt för sina beräkningar tagit de faktiska kostnaderna för enligt reglementet utbetalade pensioner under innevarande budgetårs första kvartal. Emellertid är att märka, att genom särskilda övergångsbestämmelser möjliggjorts för en del arbetargrupper att under tiden närmast efter reglementets ikraftträdande kvarstå i tjänst viss tid efter uppnådd pensionsålder. Dessa bestämmelser torde hittills hava hämmat pensioneringen, men man lär böra räkna med att deras inverkan under den närmaste framtiden minskas. Jag har med hänsyn härtill ansett försiktigheten bjuda, att medelsbehovet å anslaget för nästa budgetår uppskattas till ett högre belopp än anstalten ifrågasatt, och vill i sådant avseende föreslå, att nuvarande anslagsbelopp bibehålles oförändrat.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Pensioner enligt tjänstepensionsreglementet för arbetare* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett
förlagsanslag av kronor 350.000.

[48.] **3. Pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst, förlagsanslag.** Till pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst är för budgetåret 1935/1936 anvisat ett förlagsanslag å 20,000 kronor. Från anslaget bestridas kostnaderna för pensioner enligt kungörelsen den 7 december 1934 (nr 585) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst, såvitt angår anställningshavare vid andra förvaltningsgrenar än de affärsdrivande verken.

Statens pensionsanstalt har i sin förutnämnda skrivelse den 24 oktober 1935, med förmälan att utgifterna å anslaget under första kvartalet av löpande budgetår uppgått till 414 kronor, ansett sig hava skäl antaga, att anslaget

för budgetåret 1936/1937 kunde beräknas till hälften av det för innevarande budgetår anvisade beloppet eller alltså till 10,000 kronor.

I överensstämmelse härmed får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 10,000.

[49.] **4. Diverse pensioner och understöd m. m., förslagsanslag.** Till diverse pensioner och understöd m. m. är å riksstaten för budgetåret 1935/1936 uppfört ett förslagsanslag å 1,800,114 kronor. Även för nästa budgetår torde anslaget böra beräknas till omkring 1,800,000 kronor. Detta belopp bör dock för avrundning av huvudtitelnslutsumma jämkas till 1,800,274 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Diverse pensioner och understöd m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1,800,274.

Understöd åt efterlevande efter vissa statsanställda. I detta sammanhang tillåter jag mig erinra om 1930 års riksdags i anledning av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning givna bemyndigande för Kungl. Maj:t (riksdagens skrivelse nr 74) att i huvudsaklig överensstämmelse med av riksdagens bankoutskott angivna riktlinjer till ett sammanlagt belopp av förslagsvis 30,000 kronor om året besluta om årliga understöd åt änkor och barn efter anställningshavare i statens tjänst, att utgå å allmänna indragningsstaten eller, beträffande understöd åt efterlevande efter personer, anställda vid de affärsdrivande verken, av de medel, av vilka verkets omkostnader bestridas.

I enlighet med Kungl. Maj:ts därom framställda förslag har sedermera 1934 års riksdag förklarat, att pensioner, understöd, livräntor och liknande förmåner, vilka av riksdagen beviljats å eller enligt av riksdagen fastställda grunder före den 1 juli 1934 anvisats att utgå från allmänna indragningsstaten, från och med sistnämnda dag skola bestridas från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m.

Genom särskilda beslut den 28 juni och den 6 december 1935 har Kungl. Maj:t beviljat understöd åt tillsammans 63 änkor efter i statens tjänst anställda personer samt uppfostringsbidrag åt 28 barn efter dylika personer till ett sammanlagt årsbelopp av 25,812 kronor. Av dessa understöd och uppfostringsbidrag utgå

från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m.: 1 understöd å 240 kronor, 1 understöd å 264 kronor, 3 understöd å 300 kronor och 29 understöd å 384 kronor samt 3 uppfostringsbidrag å 60 kronor och 7 uppfostringsbidrag å 96 kronor, tillhopa 13,392 kronor;

av trafikmedel: 2 understöd å 240 kronor, 1 understöd å 264 kronor, 3

Elfte huvudtiteln.

understöd å 300 kronor och 22 understöd å 384 kronor samt 3 uppfostringsbidrag å 120 kronor, tillhopa 10,452 kronor;

av telegrafverkets medel: 6 uppfostringsbidrag å 120 kronor, tillhopa 720 kronor; samt

av statens domäners fond: 1 understöd å 384 kronor samt 9 uppfostringsbidrag å 96 kronor, tillhopa 1,248 kronor.

Sammanfattning.

Elfte huvudtitelnslutsumma, för budgetåret 1935/1936	
utgörande	kronor 36,159,500,
kommer vid bifall till de av mig framställda förslagen	
att för budgetåret 1936/1937 uppgå till.....	› 39,500,000,
innebärande en ökning av.....	› 3,340,500.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

R. Borgström.

Register

till

Elfte huvudtiteln för budgetåret 1936/1937.

A. Civila pensionsväsendet.

Sid.	Kronor
1 Pensionering av civila tjänst innehavare.....	5,200,000
10 Avsättning till civila pensionsfonden.....	1,600,000
10 Förvaltningsbidrag till civilstatens änke- och pupillkassa.....	50,000
11 Pensionsreglering för f. d. civila befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer.....	3,000,000
12 Dyrtdistillägg åt f. d. civila befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer.....	3,200,000
12 Dyrtdistillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter civila befattningshavare i statens tjänst m. fl.....	1,850,000
12 Statens andel i kostnaden för pensionering av vissa överåriga extra provinsialläkare.....	18,000
13 Understöd till vissa f. d. anställningshavare vid sinnessjukhusen	35,000
13 Statens andel i kostnaden för pensionering av vissa överåriga lasaretsläkare.....	5,000
13 Bidrag till sjuksköterskors pensionering.....	200
14 Statens bidrag till pensionering av barnmorskor.....	1,000
14 Statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete.....	430,000
16 Pensionering av förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader samt statens vattenfallsverks byggnadsavdelning.....	170,000
16 Understöd åt änkor och barn efter tjänstemän vid tullverket...	25,000
17 Bidrag till tullstatens enskilda pensionsinrättning.....	55,000
17 Bidrag till pensioneringskostnaderna för statens pensionsanstalt.....	1,000,000
18 Bidrag till kungl. hovkapellet pensionsinrättning.....	5,000
18 Bidrag till universitetets i Uppsala pensionsinrättning för tjänstemäns änkor och barn.....	9,000
18 Bidrag till pensionsinrättningen för änkor och barn efter ämbets- och tjänstemän vid universitetet i Lund.....	7,200
18 Bidrag till pensionering av änkor och barn efter lärare vid allmänna läroverk, pedagogier, seminarier m. m.....	157,276
19 Bidrag till pensionering av den kvinnliga lärarpersonalen vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna.....	60,000
19 Tilläggs pensioner åt vissa lärarinnor vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna.....	420,000
19 Pensioner åt vissa f. d. befattningshavare vid lotsverket.....	15,000
20 Ersättning åt efterlevande till befattningshavare vid lotsverket, som avlidit till följd av olycksfall i tjänsten.....	12,000
20 Understöd åt vissa förutvarande befattningshavare vid lotsverket eller deras änkor och barn.....	15,000

Sid.		Kronor
	Handelsflottans pensionsanstalt:	
20	Bidrag till pensionsanstalten.....	140,000
21	Förbättring av pensioneringen inom fjärde klassen.....	35,000
21	Förbättring av pensioneringen inom de tre första klasserna.....	31,000
21	Tilläggs pensioner under år 1936 åt pensionstagarna.....	125,000
22	Förvaltningsbidrag.....	1,500
22	Ersättning för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig.....	50,000
	Säger för civila pensionsväsendet	17,722,176]

B. Militära pensionsväsendet.

23	Pensionering av militära befattningshavare.....	13,200,000
24	Vadstena krigsmanshuskassa.....	1,160,000
26	Pensionering av f. d. daglönare vid marinen.....	250,000
27	Pensionering av viss flottans gemenskap.....	150,000
28	Dyrtidstillägg åt f. d. militära befattningshavare m. fl.....	1,600,000
28	Dyrtidstillägg åt pensionerade båtsmän och marinsoldater samt Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare.....	1,000,000
	Arméns familjepensionskassa:	
30	Bidrag till pensionering av änkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar vid armén.....	118,000
31	Förvaltningsbidrag.....	55,100
	Marinens familjepensionskassa:	
32	Ersättning för minskade inkomster till flottans pensionskassas gratialfond.....	16,650
32	Bidrag till pensionering av änkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar vid marinen.....	43,000
32	Förvaltningsbidrag.....	29,800
33	Pensionstillägg åt änkor och barn efter militära befattningshavare.....	120,000
34	Dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter militära befattningshavare.....	550,000
34	Bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.....	1,125,000
	Säger för militära pensionsväsendet	19,417,550

C. Gemensamma anslag.

35	Allmänna indragningsstaten.....	200,000
35	Pensioner enligt tjänstepensionsreglementet för arbetare.....	350,000
36	Pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst.....	10,000
37	Diverse pensioner och understöd m. m.....	1,800,274
	Säger för gemensamma anslag	2,360,274.
	Summa	39,500,000.

37 Understöd åt efterlevande efter vissa statsanställda.

1936 års statsverksproposition.

Oförutsedda utgifter.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1936.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler efter gemensam beredning med övriga departementschefer frågan om anvisande av anslag å riksstaten till oförutsedda utgifter och anför därvid följande:

Oförutsedda utgifter, förslagsanslag. För bestridande av oförutsedda utgifter har riksdagen efter av Kungl. Maj:t gjorda framställningar å riksstaterna för ett vart av budgetåren 1934/1935 och 1935/1936 uppfört förslagsanslag å 1,000,050 kronor, att stå till Kungl. Maj:ts förfogande

dels för bestridande av utgifter, vilka äro av så brådskande art, att frågan ej hinner underställas riksdagen, under följande villkor, nämligen:

att utgiften är av den storlek, att vederbörande huvudtitels anslag till extra utgifter med hänsyn till därå förefintliga behållningar icke lämpligen kan för ändamålet anlitas,

att utgiften är av beskaffenhet att ej kunna bestridas av andra till Kungl. Maj:ts förfogande stående medel,

att utgiften icke heller är av den art, som omförmäles i § 63 regeringsformen,

samt att genast vid riksdagens början en särskild specificerad anmälan göres till riksdagen om de utgifter, Kungl. Maj:t under det senaste året beslutat anvisa till utgående från anslaget;

dels ock för bestridande av utgifter å inkomstiteln »diverse inkomster», för vilkas gäldande inkomsterna å samma titel icke förslå.

Enligt Kungl. Maj:ts särskilda härefter angivna beslut hava under år 1935 följande utgifter anvisats att utgå från förevarande anslag, nämligen:

å justitiedepartementets föredragning:

Till förstärkning av andra huvudtitelns reservationsanslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga (riksdagens skrivelse 1935 nr 29; kungl. brev ²² / ₂ 1935).....	95,000: —
» ersättning till överste G. Hult m. fl. för arbete med uppgående av riksgränsen mot Norge och Finland m. m. (⁶ / ₇ 1935)	5,700: —
» ersättning för av framlidne landsfiskalen T. W. E. Hanéll förskingrade medel (²⁸ / ₇ 1935).....	1,667: 58
» ersättning för belopp, som förskingrats av förre fjärdingsmannen E. J. F. Hagström (¹⁸ / ₁₀ 1935).....	432: 03
» gottgörelse för förskjutna ersättningar i anledning av landsfiskalen K. A. Liljeborgs förskingringar (²² / ₁₁ 1935).....	11,558: 23
Säger	114,357: 84

å utrikesdepartementets föredragning:

Till bestridande av kostnaderna för vissa handelspolitiska förhandlingar med Brasilien (¹ / ₁₁ 1935).....	5,162: 95
» bestridande av kostnaderna för vissa handelspolitiska förhandlingar med Italien (¹ / ₁₁ 1935).....	34,000: 32
» bestridande av kostnaderna för vissa handelspolitiska förhandlingar med Tyska riket (¹ / ₁₁ 1935).....	15,206: 57
Säger	54,369: 84

å försvarsdepartementets föredragning:

Till förstärkning av fjärde huvudtitelns reservationsanslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga (riksdagens skrivelse 1935 nr 13; kungl. brev ⁸ / ₂ 1935).....	180,000: —
» bestridande av kostnaderna för reparation av vid grundstötningar skadade jagaren Hugin och undervattensbåten Sälén (riksdagens skrivelse 1935 nr 157; kungl. brev ²⁶ / ₄ 1935).....	33,451: 57
» bestridande av kostnaderna för iståndsättande av en genom eldsvåda skadad byggnad vid Norrlands trängkår (² / ₈ 1935)...	15,000: —
» bestridande av kostnaderna för reparation av vissa genom kollision eller grundstötning skadade flottans fartyg (¹⁵ / ₁₁ 1935)	131,165: 91
» bestridande av kostnaderna för vissa reparationsarbeten å Vaxholms kastell (²² / ₁₁ 1935) högst.....	10,000: —
» bestridande av vissa kostnader för avhjälpande av vissa stormskador vid 2. flygkårens flygstation å Stumholmen (⁶ / ₁₂ 1935) högst.....	3,000: —
Säger	372,617: 48

å socialdepartementets föredragning:

Till förstärkning av femte huvudtitelns reservationsanslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga (riksdagens skrivelser 1935 nr 15 och 181; kungl. brev ⁸ / ₂ och ²⁵ / ₁₀ 1935) högst	215,000: —
» bestridande av kostnader för reservarbeten — andra än ungdomsreservarbeten — och övriga ändamål, som avses i 55 § första stycket kungörelsen den 30 juni 1934 (nr 434) angående statlig och statsunderstödd hjälpverksamhet vid arbetslöshet (riksdagens skrivelse 1935 nr 19; kungl. brev ⁸ / ₃ , ²⁶ / ₄ och ²⁰ / ₆ 1935) högst.....	19,000,000: —
Säger	19,215,000: —

Kronor

å kommunikationsdepartementets föredragning:

Till förstärkning av sjätte huvudtitelns reservationsanslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga (riksdagens skrivelse nr 54; kungl. brev $\frac{8}{3}$ 1935)..... 25,000: —

å finansdepartementets föredragning:

Till förstärkning av sjunde huvudtitelns reservationsanslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga (riksdagens skrivelse 1935 nr 128; kungl. brev $\frac{5}{4}$ 1935)..... 75,000: —

å ecklesiastikdepartementets föredragning:

Till förstärkning av åttonde huvudtitelns reservationsanslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga (riksdagens skrivelse 1935 nr 14; kungl. brev $\frac{8}{2}$ 1935)..... 140,000: —

å jordbruksdepartementets föredragning:

Till förstärkning av det under nionde huvudtiteln för budgetåret 1934/1935 uppförda extra reservationsanslaget till utredning angående jordbrukets skuldsättning (riksdagens skrivelse 1935 nr 92; kungl. brev $\frac{22}{3}$ 1935)..... 30,000: —

Anslaget till oförutsedda utgifter torde för statsregleringsperioden 1936/1937 böra bestämmas till 1 miljon kronor.

Enligt riksdagens varje år lämnade medgivande står förevarande anslag till förfogande, bland annat, för bestridande av utgifter å inkomsttiteln diverse inkomster, för vilkas gäldande inkomsterna å samma titel icke förslå. Denna bestämmelse har föranletts av en från och med budgetåret 1923/1924 tillämpad anordning för gäldandet och bokföringen av restitutioner av statsmedel. Restitutioner å sådana inkomsttitlar, vilka icke längre kvarstå i riksstaten, ävensom restitutioner av uppbördsmedel för i budgetredovisningen icke längre förekommande anslag skola nämligen enligt ett av 1923 års riksdag fattat beslut (riksdagens skrivelse nr 234 år 1923) avföras å inkomsttiteln diverse inkomster. För det fall att restitutionerna skulle överstiga tillgångarna å denna titel, skall emellertid det överskjutande restitutionsbeloppet avföras såsom en direkt budgetutgift å förslagsanslaget till oförutsedda utgifter. I samband med framläggande av inkomstberäkning för nästa budgetår tillstyrker jag ett av riksräkenskapsverket framställt förslag om uppdelning av den nuvarande, för ett flertal olikartade inkomster avsedda samlingstiteln »diverse inkomster», under vilken enligt budgetförslaget skola redovisas följande undertitlar, nämligen 1) bötesmedel, 2) totalisatormedel, 3) inkomst av vadhållning vid idrottstävlingar, 4) lotterimedel samt 5) övriga diverse medel. På sätt jag i berörda sammanhang förordar, torde förekommande restitutioner av ifrågavarande slag hädanefter få avföras å sistnämnda inkomsttitel »övriga diverse medel». I anslutning härtill bör be- myndigandet att för överskjutande restitutioner anlita förslagsanslaget till oförutsedda utgifter omformuleras därhän, att anslaget får tagas i anspråk

Oförutsedda utgifter.

för bestridande av utgifter å inkomstiteln »övrige diverse medel», för vilkas gäldande inkomsterna å samma titel icke förslå.

I övrigt lära de för innevarande budgetår stadgade villkoren för dispositionen av anslaget böra oförändrade gälla jämväl under nästkommande budgetår.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag,

dels att genom utdrag av statsrådsprotokollet i detta ärendet anmälan göres till riksdagen om de utgifter, Kungl. Maj:t, enligt vad förut sagts, under år 1935 anvisat till utgående från ifrågavarande anslag,

dels ock att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Oförutsedda utgifter* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förlagsanslag* av kronor 1,000,000, att stå till Kungl. Maj:ts förfogande

a) för bestridande av utgifter, vilka äro av så brådskande art, att frågan ej hinner underställas riksdagen, under följande villkor, nämligen:

att utgiften är av den storlek, att vederbörande huvudtitels anslag till extra utgifter med hänsyn till därå förefintliga behållningar icke lämpligen kan för ändamålet anlitas,

att utgiften är av beskaffenhet att ej kunna bestridas av andra till Kungl. Maj:ts förfogande stående medel,

att utgiften icke heller är av den art, som omförmäles i § 63 regeringsformen,

samt att genast vid riksdagens början en särskild specificerad anmälan göres till riksdagen om de utgifter, Kungl. Maj:t under det senaste året beslutat anvisa till utgående från anslaget;

b) för bestridande av utgifter å inkomstiteln »övrige diverse medel», för vilkas gäldande inkomsterna å samma titel icke förslå.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

R. Borgström.

Bilaga till

1936 års statsverksproposition.

Riksdagen och dess verk m. m.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 ja-
nuari 1936.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden
UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO,
ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler frågan om
anvisande av anslag för budgetåret 1936/1937 till bestridande av kostnaderna
för riksdagen och dess verk m. m. samt anför därvid följande:

Riksgäldskontoret har med skrivelse den 21 november 1935 överlämnat
förslagsberäkningar rörande kontorets utgifter för budgetåret 1936/1937.
Jämte anslagsuppställningen har överlämnats specifikation, innefattande
förslag till stater m. m. Denna specifikation torde få såsom bilaga fogas
till statsrådsprotokollet.

Mot riksgäldskontorets beräkning av de särskilda anslagen har jag icke
funnit anledning till erinran. Allenast på två punkter, nämligen i fråga om
anslagen till allmänt kyrkomöte och till ersättning till statens allmänna
fastighetsfond, kommer jag att framlägga tilläggsförslag.

Under återopande av vad sålunda anförts gör jag under följande punk-
ter hemställan om anvisande av anslag för budgetåret 1936/1937 till riks-
dagen och dess verk m. m.

[1.] **1. Riksdagen: Arvoden till riksdagens ledamöter, förslagsanslag.**
Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagen: Arvoden till riksdagens ledamöter* för
budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsan-*
slag av kronor 1,471,500.

[2.] **2. Riksdagen: Reseersättningar till riksdagens ledamöter, förslagsanslag.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagen: Reseersättningar till riksdagens ledamöter* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 154,000.

[3.] **3. Riksdagen: Avlöningar till personal, förslagsanslag.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagen: Avlöningar till personal* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 511,500.

[4.] **4. Riksdagen: Kostnader för riksdagstrycket, förslagsanslag.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagen: Kostnader för riksdagstrycket* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 450,000.

[5.] **5. Riksdagen: Utgivande av särskilda publikationer, förslagsanslag.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagen: Utgivande av särskilda publikationer* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 7,000.

[6.] **6. Riksdagen: Övriga omkostnader, förslagsanslag.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagen: Övriga omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 123,500.

[7.] **7. Allmänt kyrkomöte, förslagsanslag.** Vid utarbetande av den nu tillämpade uppställningen av huvudtiteln för riksdagen och dess verk m. m. har förutsatts, att ett anslag för kyrkomöte bör erhålla plats å budgeten och i sådana fall, då sammankallande av kyrkomöte icke kommer att ske eller icke med säkerhet kan förutses, upptagas med ett formellt belopp av 100 kronor.

I anslutning till denna ståndpunkt upptager den av mig förut omförmälda specifikationen under rubriken allmänt kyrkomöte endast ett formellt anslag för allmänt kyrkomöte av 100 kronor.

Enligt vad jag inhämtat torde man hava att räkna med möjligheten, att kyrkomöte inkallas under nästa budgetår. Storleken av erforderligt anslag för kyrkomötet är väsentligen beroende av under hur lång tid kyrkomötet kommer att vara samlat. Efter överbäggande av föreliggande omständigheter föreslår jag, att det anslag, som nu bör äskas, bestämmas till 100,000 kronor.

Under hänvisning till vad jag sålunda anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänt kyrkomöte* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 100,000.

[8.] **8. Riksdagens revisorer: Arvoden till revisorerna, förslagsanslag.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagens revisorer: Arvoden till revisorerna* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 33,600.

[9.] **9. Riksdagens revisorer: Avlöningar till personal, förslagsanslag.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagens revisorer: Avlöningar till personal* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 42,900.

[10.] **10. Riksdagens revisorer: Omkostnader, förslagsanslag.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagens revisorer: Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 26,000.

[11.] **11. Riksgäldskontoret: Avlöningar, förslagsanslag.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksgäldskontoret: Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 489,200.

[12.] **12. Riksgäldskontoret: Kostnader vid emission av statslån m. m., förslagsanslag.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksgäldskontoret: Kostnader vid emission av statslån m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 118,500.

[13.] **13. Riksgäldskontoret: Övriga omkostnader, förslagsanslag.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksgäldskontoret: Övriga omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av .. kronor 89,300.

[14.] **14. Riksdagens hus: Avlöningar, förslagsanslag.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagens hus: Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 44,000.

[15.] **15. Riksdagens hus: Omkostnader, förslagsanslag.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagens hus: Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 85,000.

[16.] **16. Riksdagsbiblioteket: Avlöningar, förslagsanslag.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagsbiblioteket: Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 48,200.

[17.] **17. Riksdagsbiblioteket: Omkostnader, förslagsanslag.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagsbiblioteket: Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 6,800.

[18.] **18. Riksdagsbiblioteket: Bokinköp och bokbindning, reservationsanslag.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagsbiblioteket: Bokinköp och bokbindning* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 28,000.

[19.] **19. Justitieombudsmannen och hans expedition: Avlöningar, förslagsanslag.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Justitieombudsmannen och hans expedition: Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 53,900.

[20.] **20. Justitieombudsmannen och hans expedition: Omkostnader, förslagsanslag.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Justitieombudsmannen och hans expedition: Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 9,400.

[21.] **21. Militieombudsmannen och hans expedition: Avlöningar, förslagsanslag.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Militieombudsmannen och hans expedition: Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 51,800.

[22.] **22. Militieombudsmannen och hans expedition: Omkostnader, förslagsanslag.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Militieombudsmannen och hans expedition: Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 14,600.

[23.] **23. Pensioner åt f. d. befattningshavare m. fl., förslagsanslag.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Pensioner åt f. d. befattningshavare m. fl.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av.. kronor 46,400.

[24.] **24. Avsättning till pensionsfonden för vissa riksdagens verk.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avsättning till pensionsfonden för vissa riksdagens verk* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *anslag* av kronor 14,200.

[25.] **25. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond, förslagsanslag.** Under åberopande av vad jag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anför angående beräkningen av anslagen till ersättning till statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1936/1937, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 79,300.

[26.] **26. Dyrtidstillägg åt befattningshavare m. fl., förslagsanslag.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Dyrtidstillägg åt befattningshavare m. fl.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av .. kronor 58,000.

[27.] 27. Dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare m. fl. pensionärer, förslagsanslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare m. fl. pensionärer för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av kronor 7,300.

Slutsumman av huvudtiteln för riksdagen och dess verk m. m. kommer, vid bifall till vad jag sålunda föreslagit, att i riksstaten för budgetåret 1936/1937 utgöra 4,163,900 kronor, vilket innefattar en ökning i förhållande till gällande riksstat med 79,100 kronor, därvid emellertid är att märka, att i riksstaten för innevarande budgetår till allmänt kyrkomöte endast upptagits ett formellt belopp av 100 kronor, medan riksstatsförslaget för budgetåret 1936/1937 för samma ändamål inrymmer ett anslag å 100,000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
R. Borgström.

*Bilaga.***Specifikation**

till riksgäldskontorets förslagsberäkning av anslagen under huvudtiteln "Riksdagen och dess verk m. m." för budgetåret 1936/1937.

	Kronor	Kronor
Riksdagen.		
1. <i>Arvoden till riksdagens ledamöter.</i>		
Första kammaren, förslagsvis.....	570,000	
Andra kammaren, förslagsvis.....	900,000	
Utrikesnämnden, förslagsvis.....	1,500	1,471,500
2. <i>Reseersättningar till riksdagens ledamöter.</i>		
Första kammaren, förslagsvis.....	53,000	
Andra kammaren, förslagsvis.....	98,000	
Utrikesnämnden, förslagsvis.....	3,000	154,000
3. <i>Avlöningar till personal.</i>		
Kamrarna och utskotten samt riksdagens kansli, förslagsvis	500,000	
Utrikesnämnden, förslagsvis.....	2,000	
Arvoden för utarbetande av årsregister till riksdagens protokoll med bihang, högst.....	4,500	
Övriga arvoden, förslagsvis.....	5,000	511,500
4. <i>Kostnader för riksdagstrycket.</i>		
U t g i f t e r:		
Tryckpapper, förslagsvis.....	45,000	
Riksdagshandlingar:		
Tryckningskostnader, förslagsvis.....	350,000	
Häftnings- och bindningskostnader, förslagsvis.....	65,000	
Kommittétryck, förslagsvis.....	5,000	
	465,000	
Särskilda uppbördsmedel:		
Försäljning av riksdagstryck.....	15,000	450,000
5. <i>Utgivande av särskilda publikationer.</i>		
Uppslagsboken »Lagtima riksdagen», förslagsvis.....		7,000
6. <i>Övriga omkostnader.</i>		
Reseersättningar (t. ex. för riksdagsutskott), förslagsvis..	10,000	
Expenser, förslagsvis.....	100,000	
Riksdagens restaurant, förslagsvis.....	11,000	
Övriga utgifter, förslagsvis.....	2,500	123,500

	Kronor	Kronor
Allmänt kyrkomöte.		
7. Kyrkomöte, förslagsvis		100
Riksdagens revisorer.		
8. Arvoden till revisorerna.		
Dagtraktamente, förslagsvis.....	30,000	
Särskilda dagtraktamenten vid resor i landsorten, förslagsvis.....	3,600	33,600
9. Avlöningar till personal.		
Tjänstemän och vaktmästare, förslagsvis.....	32,000	
Dagtraktamenten vid resor i landsorten, förslagsvis.....	900	
Extra biträden och renskrivning, förslagsvis.....	10,000	42,900
10. Omkostnader.		
Reseersättningar till revisorerna vid resa från resp. hemorter till Stockholm och åter (inklusive fria hemresor under revisionsförrättningen), förslagsvis.....	4,500	
Kostnader för revisorernas resor i landsorten, förslagsvis	20,000	
Expenser, förslagsvis.....	1,500	26,000
Riksgäldskontoret.		
11. Avlöningar.		
Avlöningsstat.		
A. Fullmäktige och riksgäldsdirektören.		
Till envar av sju fullmäktige, arvode 4,000 kronor..	28,000	
Därutöver		
till ordföranden.....	3,500	
» riksgäldsdirektören.....	19,000	
» tredje ledamoten av arbetsutskottet.....	3,000	
Arvoden till suppleanter för fullmäktige, förslagsvis.	300	
Arvode till riksgäldsdirektörens ersättare, förslagsvis	1,750	
	55,550	
Avgår: pensionsavdrag för riksgäldsdirektören.....	540	
	55,010	
<i>Anm. Därest fullmäktige utom sig utse riksgäldsdirektör, utgår till denne ett arvode av 19,000 kronor; fullmäktige dock obetaget att därutöver tillerkänna honom ett tillägsarvode av högst 4.000 kronor.</i>		
B. Tjänstemännen.		
Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, förslagsvis.....	326,000	
Avlöning till tjänsteman å extra stat, förslagsvis...	6,207	
Avlöningar till övriga icke-ordinarie tjänstemän, förslagsvis.....	69,983	
Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, förslagsvis.....	22,000	
C. Arvoden och dylika särskilda ersättningar, förslagsvis	10,000	489,200

	Kronor	Kronor
12. <i>Kostnader vid emission av statslån m. m.</i>		
Obligationspapper, förslagsvis.....	15,000	
Tryckning av obligationer och kuponger m. m., förslagsvis	50,000	
Annonsering, förslagsvis.....	30,000	
Utlottningar å amorteringslån, förslagsvis.....	1,000	
Dragningar å premieobligationslån, förslagsvis.....	7,500	
Inlösningsprovisioner m. m., förslagsvis.....	15,000	118,500

13. *Övriga omkostnader.*

Reseersättningar, förslagsvis.....	6,000	
Expenser, förslagsvis.....	75,000	
Publikationstryck, förslagsvis.....	3,300	
Övriga utgifter, förslagsvis.....	5,000	89,300

Riksdagens hus.

14. *Avlöningar.*

Avlöningsstat.		
Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, förslagsvis ..	32,400	
Avlöningar till icke-ordinarie tjänstemän, förslagsvis.....	7,500	
Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, förslagsvis.....	4,100	44,000

15. *Omkostnader.*

Reparationer och underhåll av fastigheten, förslagsvis...	30,000	
Expenser, förslagsvis.....	50,000	
Övriga utgifter, förslagsvis.....	5,000	85,000

Riksdagsbiblioteket.

16. *Avlöningar.*

Avlöningsstat.		
Arvoden å 500 kronor till tre styrelseledamöter.....	1,500	
Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, förslagsvis ..	34,300	
Avlöningar till icke-ordinarie tjänstemän, förslagsvis.....	9,300	
Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, förslagsvis.....	3,100	48,200

17. *Omkostnader.*

Expenser, förslagsvis.....	5,600	
Publikationstryck, förslagsvis.....	1,200	6,800

18. <i>Bokinköp och bokbindning.....</i>		28,000
--	--	--------

Justitieombudsmannen och hans expedition.

19. *Avlöningar.*

Avlöningsstat.		
Avlöning till justitieombudsmannen.....	17,040	
Gottgörelse till justitieombudsmannens ersättare, för- slagsvis.....	2,130	
Avlöning till en byråchef, förslagsvis.....	11,520	
Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, förslagsvis...	16,000	

	Kronor	Kronor
Avlöningar till icke-ordinarie tjänstemän, förslagsvis.....	6,000	
Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, förslagsvis.....	1,210	53,900
20. Omkostnader.		
Reseersättningar, förslagsvis	3,000	
Expenser vid justitieombudsmannens och tryckfrihetskom- mittéradas expedition, förslagsvis	4,900	
Flyttningshjälp till justitieombudsman, som vid äm- betets tillträde icke är bosatt i huvudstaden	1,500	9,400
Militieombudsmannen och hans expedition.		
21. Avlöningar.		
Avlöningsstat.		
Avlöning till militieombudsmannen	17,040	
Gottgörelse till militieombudsmannens ersättare, för- slagsvis	2,130	
Avlöning till en byråchef, förslagsvis	11,520	
Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, förslagsvis ..	15,100	
Avlöningar till icke-ordinarie tjänstemän, förslagsvis.....	4,800	
Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, förslagsvis	1,210	51,800
22. Omkostnader.		
Reseersättningar, förslagsvis	6,000	
Expenser, förslagsvis	3,500	
Flyttningshjälp till militieombudsman, som vid ämbetets tillträde icke är bosatt i huvudstaden	1,500	
Hyra för expeditionslokal, förslagsvis	3,600	14,600
Pensioner m. m.		
23. Pensioner åt f. d. befattningshavare m. fl.		
F. d. befattningshavare vid riksgäldskontoret, riksdagens hus, riksdagsbiblioteket samt justitie- och militieombuds- mansexpeditionerna, förslagsvis (44,700—9,100).....	35,600	
F. d. befattningshavare hos riksdagen m. fl., förslagsvis..	10,000	
Änkor och barn efter befattningshavare (inklusive pensions- tillägg), förslagsvis	685	
Gratifikationer, förslagsvis	—	
Understöd jämlikt § 32 avd. 2 mom. k) av riksgäldskontorets reglemente för år 1929	115	46,400
24. Avsättning till pensionsfonden för vissa riksdagens verk....		14,200
Diverse.		
25. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond.....		¹
26. Dyrtidstillägg åt befattningshavare m. fl.		58,000
27. Dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare m. fl. pensionärer ..		7,300

¹ Anslaget ej beräknat av riksgäldskontoret.

Bilaga till

1936 års statsverksproposition.

Räntor å statsskulden m. m.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 ja-
nuari 1936.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden
UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO,
ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler frågan om anvisande av anslag å riksstaten till betalning av räntor å statsskulden m. m. samt anför därvid följande:

Med skrivelse den 21 november 1935 har riksgäldskontoret överlämnat förslagsberäkning över riksgäldskontorets utgifter för budgetåret 1936/1937. Därvid har riksgäldskontoret beräknat anslag för räntor å statsskulden m. m. till sammanlagt 95,086,200 kronor, därav för räntor å den fonderade statsskulden 92,068,041 kronor, för räntor å den tillfälliga statsskulden 1,580,000 kronor samt för räntor å fonder m. m. 1,438,159 kronor.

Bland de ändringar, som riksgäldskontorets förslagsberäkningar innebära i förhållande till de i årets riksstat uppförda anslagen, må följande särskilt framhållas.

Anslaget till ränta å 1899 års $3\frac{1}{2}$ procent amorteringslån, som uppsagts till inlösen den 15 augusti 1935, har utgått. Sedan 1935 års $2\frac{1}{2}$ procent lån numera slutsållts, har vidare anslaget till ränta å detta lån, vilket anslag i nämnda riksstat betecknats såsom förslagsanslag, upptagits såsom obetecknat. Under rubriken »Lån hos statsinstitutioner och fonder» har tillkommit ett anslag för ränta å lån hos sparbankernas säkerhetskassa. Under anslaget till ränta å medgiven och beräknad, ännu icke verkställd upplåning hava medel beräknats för mötande av ränteutgifter å den nya upplåning, som ansetts bliva erforderlig för finansieringen av lånebudgeten intill utgången av budgetåret 1936/1937, varvid anslagsbehovet minskats med beräknad räntebesparing genom konvertering av äldre lån.

I jämförelse med riksstaten för innevarande budgetår utvisar summan av anslagen till räntor å statsskulden m. m. enligt riksgäldskontorets förslagsbe-

Räntor å statsskulden m. m.

räkning en minskning med 2,785,100 kronor. Minskningen faller väsentligen på anslaget till räntor å statsskuldsförbindelser samt diskont å växlar m. m. ävensom på anslaget till ränta å medgiven och beräknad, ännu icke verkställd upplåning.

Mot riksgäldskontorets beräkningar har jag intet att erinra.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för betalning av *räntor å statsskulden m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa de anslag, tillsammans uppgående till 95,086,200 kronor, vilka finnas upptagna i bilaga vid detta protokoll.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

R. Borgström.

Bilaga.

Sammanställning över anslagen till räntor å statsskulden m. m.

Kronor

A. Den fonderade statsskulden.

Av staten upptagna obligationslån m. m.

1	Ränta	å 1886 års	3 1/2 %	amorteringslån, förslagsanslag.....	1,400,260
2	»	» 1888 »	3 %	lån.....	725,494
3	»	» 1894 »	3 %	»	506,358
4	»	» 1900 »	3 1/2 %	»	1,271,200
5	»	» 1904, 1906 och 1907 årens	3 1/2 %	lån.....	4,404,960
6	»	» 1908 års	3 1/2 %	lån.....	1,906,800
7	»	» 1911 »	3 1/2 %	»	2,520,000
8	»	» 1927 »	4 1/2 %	»	3,036,011
9	»	» 1929 »	4 1/2 %	»	9,250,628
10	»	» 1930 »	4 1/2 %	»	12,296,975
11	»	» 1931 »	4 %	amorteringslån.....	4,938,356
12	Vinster	» 1931 »		premieobligationslån.....	4,300,000
13	Ränta	» 1932 »	4 1/2 %	lån.....	5,245,484
14	»	» 1932 »	4 %	»	1,200,000
15	»	» 1933 »	4 %	» av den 15/3	3,406,996
16	»	» 1933 »	4 %	amorteringslån.....	1,876,060
17	Vinster	» 1933 »		premieobligationslån.....	6,020,000
18	Ränta	» 1933 »	4 %	lån av den 1/10	2,880,000
19	»	» 1933 »	3 1/2 %	lån, förslagsanslag.....	5,582,255
20	»	» 1934 »	3 1/2 %	amorteringslån.....	2,450,000
21	»	» 1934 »	3 %	lån, förslagsanslag.....	825,000
22	»	» 1935 »	2 1/2 %	lån.....	1,250,000
23	»	»		statsskuld förbindelser, förslagsanslag.....	2,558,000

Lån hos statsinstitutioner och fonder.

24	Ränta	å lån hos	statens pensionsanstalt, förslagsanslag.....	6,045,000
25	»	» »	pensionsförsäkringsfonden, förslagsanslag.....	840,000
26	»	» »	postverkets pensionsfond, förslagsanslag.....	550,000
27	»	» »	telegrafverkets pensionsfond, förslagsanslag....	400,000
28	»	» »	statens järnvägars pensionsfond, förslagsanslag	1,340,000
29	»	» »	postverkets förnyelsefond, förslagsanslag.....	400,000
30	»	» »	telegrafverkets förnyelsefond, förslagsanslag...	480,000
31	»	» »	vattenfallsverkens förnyelsefonder, förslagsanslag.....	1,580,000
32	»	» »	sparbankernas säkerhetskassa, förslagsanslag...	30,000

Övrig fonderad statsskuld.

33	Ränta	å Uppsala—Gävle järnvägsaktiebolags av staten övertagna reverslån av år 1930.....	147,659
34	Arsanslaget till	Hans Maj:t Konungen, reservationsanslag.....	300,000

Räntor å statsskulden m. m.

	Kronor
35 Ränta å köpeskillingen för fastigheten nr 1 i kvarteret Lejonet i Stockholm, <i>reservationsanslag</i>	90,000
36 Ränta å konung Carl XIII:s hemgiftskapital, <i>reservationsanslag</i> ..	7,500
37 Ränta å Göta kanals reparationsfond.....	7,045
	Säger 92,068,041

B. Den tillfälliga statsskulden.

1 Räntor å statsskuldssförbindelser samt diskont å växlar m. m., <i>förslagsanslag</i>	1,580,000
--	-----------------

C. Fonder m. m.

1 Ränta å vissa till riksgäldskontorets förvaltning överlämnade medel, <i>förslagsanslag</i>	220,000
2 Ränta å pensionsfonden för vissa riksdagens verk, <i>förslagsanslag</i> ..	13,000
3 Ränta å Bergsjö bredspårsfond, <i>förslagsanslag</i>	5,159
4 Ränta å medgiven och beräknad, ännu icke verkställd upplåning, <i>förslagsanslag</i>	500,000
5 Kursförluster vid likvider i utländsk valuta av räntor å vissa statslån, <i>förslagsanslag</i>	700,000
	Säger 1,438,159
	Summa 95,086,200

1936 års statsverksproposition.

Utgifter för kapitalökning.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari
1936.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden
UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO,
ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler de frågor,
som tillhöra regleringen av utgifter för kapitalökning för budgetåret 1936/
1937, och anför därvid följande:

Anslag till kapitalökning å riksstaten för budgetåret 1936/1937. På föredragning av vederbörande departementschefer har Kungl. Maj:t förut i dag, såsom bilagda protokollsutdrag (bil. 1—7) utvisa, beslutat avlåtande till instundande riksdag av vissa framställningar, som tillhöra regleringen av utgifterna för kapitalökning för budgetåret 1936/1937.

I fråga om finansieringen av de i riksstatsförslaget å kapitalökningsbudgeten sålunda äskade anslagen föreslår jag, att anslagen täckas i anslutning till de principer, som tillämpats för innevarande budgetår. Kapitalökningsanslagen å statens allmänna fastighetsfond böra även för nästkommande budgetår i allmänhet täckas av lånemedel; i vissa fall huvudsakligen avseende ombyggnad av äldre fastigheter torde de böra utgå av andra statsinkomster. Ett under fastighetsfonden upptaget anslag till nybyggnad för statens väginstitut föreslås skola täckas av automobilskattemedel. Anslagen för kapitalökning å statens utlåningsfonder torde, liksom hittills, böra fördelas på lånemedel och andra statsinkomster än lånemedel under hänsynstagande till förräntningsmöjligheterna.

I enlighet med nu angivna grunder för finansieringen av nya kapitalinvesteringar förordar jag, att anslagen till utgifter för kapitalökning för budgetåret 1936/1937 täckas av lånemedel respektive av andra statsinkomster på sätt som framgår av följande sammanställning över anslagen till utgifter för kapitalökning för budgetåret 1936/1937:

Utgifter för kapitalökning.

Bilaga	Punkt i bilaga	Sid. i bilaga		Att täckas av	
				lånemedel Kronor	andra stats- inkomster Kronor
			I. Statens affärsverksamhet.		
			A. Postverket.		
4	1	5	Inköp av inventarier för postverkets behov, <i>reservationsanslag</i>	450,000	
4	2	7	Posthusbyggnad å Östermalm i Stockholm, <i>reservationsanslag</i>	820,000	
4	3	7	Inköp för postverkets räkning av fastighet å Norrmalm i Stockholm, <i>reservationsanslag</i>	310,000	
4	4	13	Posthusbyggnad å Kungsholmen i Stockholm, <i>reservationsanslag</i>	*1,100,000	
4	5	15	Nybyggnad för paketomsorteringsexpeditionen i Ånge, <i>reservationsanslag</i>	95,000	
4	6	19	Belysningsanläggningar för luftfartsleder, <i>reservationsanslag</i>	135,000	
			Säger för postverket	2,910,000	
			B. Telegrafverket.		
4	7	22	Förrådsbyggnad i Älvsjö i Stockholm, <i>reservationsanslag</i>	* 450,000	
4	8	22	Telefonstationsbyggnad i Sundbyberg, <i>reservationsanslag</i>	* 345,000	
4	9	23	Inköp för telegrafverkets räkning av fastighet i Råsunda, <i>reservationsanslag</i>	* 30,000	
4	10	23	Telefonstationsbyggnad i Tureberg, <i>reservationsanslag</i>	* 125,000	
4	11	23	Ny kontorsbyggnad vid telegrafverkets verkstad i Nynäshamn, <i>reservationsanslag</i>	200,000	
4	12	26	Telefonstationsbyggnad i Norrköping, <i>reservationsanslag</i>	200,000	
4	13	29	Inköp för telegrafverkets räkning av förrådstomt i Göteborg, <i>reservationsanslag</i>	43,000	
4	14	30	Telefonstationsbyggnad i Sandviken, <i>reservationsanslag</i>	106,000	
4	15	32	Telefonstationsbyggnad i Boden, <i>reservationsanslag</i>	200,000	
4	16	36	Fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende, <i>reservationsanslag</i>	15,600,000	
4	17	39	Ny radioanläggning för flygplatsen vid Bulltofta, <i>reservationsanslag</i>	140,000	
			Säger för telegrafverket	17,439,000	

* Beräknat belopp.

Bilaga	Punkt i bilaga	Sid. i bilaga		Att täckas av	
				lånemedel Kronor	andra stats- inkomster Kronor
			C. Statens järnvägar.		
			Nya byggnader och anläggningar vid statens trafikerade järnvägar:		
			Dubbelspårsbyggnader och linjeomläggningar:		
4 18	42		Dubbelspårsanläggning mellan Göteborg och Almedal, <i>reservationsanslag</i>	650,000	
4 19	46		Fortlöpande förstärkning av spåröverbyggnaden, <i>reservationsanslag</i>	1,550,000	
4 20	48		Skenfria vägkorsningar m. m., <i>reservationsanslag</i>	200,000	
			Husbyggnader:		
4 21	49		Om- och tillbyggnad av turiststationen i Riksgränsen, <i>reservationsanslag</i>	200,000	
4 22	52		Växel- och signalsäkerhetsanläggningar, <i>reservationsanslag</i>	1,500,000	
4 23	53		Telefonledningar och kabelarbeten, <i>reservationsanslag</i>	200,000	
4 24	55		Elektrifiering av banorna Laxå—Charlottenberg, Södertälje södra—Eskilstuna med bilinjer och Uppsala—Gävle, <i>reservationsanslag</i>	3,430,000	
4 25	57		Elektrifiering av banan Tomtebodavärstan m. fl. linjer m. m., <i>reservationsanslag</i>	2,400,000	
4 26	74		Dispositionsanslag för oförutsedda och mindre arbeten, <i>reservationsanslag</i>	500,000	
4 27	75		Nya statsbanebyggnader:		
			Inlandsbanan mellan Volgsjön och Gällivare, <i>reservationsanslag</i>		3,500,000
			Rullande materiel:		
4 28	77		Elektriska lokomotiv, <i>reservationsanslag</i> ...	1,650,000	
4 29	77		Person- och resgodsvagnar, <i>reservationsanslag</i>	1,450,000	
4 30	79		Postvagnar, <i>reservationsanslag</i>	500,000	
			Automobiltrafik:		
4 31	81		Anläggningar och förlag för automobiltrafik, <i>reservationsanslag</i>	2,000,000	
			Säger för statens järnvägar	16,230,000	3,500,000
			D. Statens vattenfallsverk.		
			Kraftverken:		
			Trollhätte kraftverk:		
4 32	90		Ny tilloppskanal till Trollhätte kraftstation, <i>reservationsanslag</i>	800,000	

Utgifter för kapitalökning.

Bilaga	Punkt i bilaga	Sid. i bilaga		Att täckas av	
				lånemedel Kronor	andra stats- inkomster Kronor
4 33	91		Rensningsarbeten i Göta älv för huvudreglering av Vätern, <i>reservationsanslag</i>	500,000	
4 34	92		Kanal genom Huvudnäsön, <i>reservationsanslag</i>	600,000	
4 35	95		Västerås kraftverk: Driftchefsbostad m. m. vid ångkraftstationen i Västerås, <i>reservationsanslag</i>	75,000	
4 36	97		Älvkarleby kraftverk: Ersättning till Lanforsens kraftaktiebolag för garanterad dygnsreglering i Dalälven, <i>reservationsanslag</i>	325,000	
4 37	98		Norrländska kraftverken: En andra avloppstunnel vid Porjus kraftstation, <i>reservationsanslag</i>	200,000	
4 38	102		Kraftstation vid Stadsforsen i Indalsälven, <i>reservationsanslag</i>	2,500,000	
4 39	105		Ett andra maskinaggregat vid Sillre kraftstation, <i>reservationsanslag</i>	450,000	
4 40	106		Stamlinjesystem Porjus—Västerås m. m., <i>reservationsanslag</i>	4,300,000	
4 41	110		Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk, <i>reservationsanslag</i>	6,000,000	
4 42	113		Gemensamt anslag: Kontorsbyggnad för statens vattenfallsverks räkning i kvarteret Björnen i Stockholm, <i>reservationsanslag</i>	235,000	
			Säger för statens vattenfallsverk	15,985,000	
			Säger för statens affärsverksamhet	52,564,000	3,500,000
II. Statens allmänna fastighetsfond.					
1 1	1		Justitiedepartementet: Uppförande av anstalt för män, som ådömts ungdomsfängelse, <i>reservationsanslag</i>	* 400,000	
2 1	1		Utrikesdepartementet: Inköp av tomt och uppförande av beskickningshus i Warszawa, <i>reservationsanslag</i>	475,000	
3 1	1		Socialdepartementet: Byggnader för statens bakteriologiska laboratorium, <i>reservationsanslag</i>	330,000	
3 2	6		Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus, <i>reservationsanslag</i>	*2,848,000	

* Beräknat belopp.

Bilaga	Punkt i bilaga	Sid. i bilaga		Att täckas av	
				länamedel Kronor	andra stats- inkomster Kronor
			Kommunikationsdepartementet:		
4	43	114	Nybyggnad för Kungl. Maj:ts kansli, <i>reservationsanslag</i>	125,000	
4	44	115	Beredande av utvidgade lokaler åt generaltullstyrelsen m. m., <i>reservationsanslag</i>	215,000	
4	45	116	Ny värmeledning i fastigheten nr 6 i kvarteret Rosenbad i Stockholm, <i>reservationsanslag</i>		24,000
4	46	117	Inredning av portvaktsbostad m. m. i huset nr 7 Birgerjarlsgatan i Stockholm, <i>reservationsanslag</i>		17,500
4	47	121	Nybyggnad för statens väginstitut, <i>reservationsanslag</i> , att utgå av automobilskattemedel		* 250,000
4	48	121	Anordnande av lokaler för länsarkitekten i Nyköping m. m., <i>reservationsanslag</i> ..		16,500
4	49	124	Beredande av utvidgade lokaler åt länsstyrelsen i Kalmar län, <i>reservationsanslag</i> ..	78,000	
4	50	128	Beredande av lokaler för den biträdande länsarkitekten i Kristianstad m. m., <i>reservationsanslag</i>		25,000
4	51	130	Nybyggnad för lantmäterikontoret i Gävleborgs län, <i>reservationsanslag</i>	145,000	
4	52	133	Till- och ombyggnad av landsstatshuset i Härnösand, <i>reservationsanslag</i>	120,000	
4	53	137	Tillbyggnad till lantmäterikontorshuset i Umeå, <i>reservationsanslag</i>	72,000	
			Ecklesiastikdepartementet:		
6	1	1	Anordnande av värmeledning i vissa vaktmästarbostäder vid naturhistoriska riksmuseet, <i>reservationsanslag</i>		12,000
6	2	2	Om- och nybyggnadsarbeten för statens historiska museum m. m., <i>reservationsanslag</i>	850,000	
6	3	4	Reparations- och inredningsarbeten i folkskoleseminariets i Uppsala f. d. byggnad, <i>reservationsanslag</i>		100,000
6	4	8	Uppförande av en byggnad för botaniska institutionen vid universitetet i Uppsala, <i>reservationsanslag</i>	150,000	
6	5	18	Uppförande av en byggnad för kemiska institutionen vid universitetet i Lund, <i>reservationsanslag</i>	550,000	
6	6	22	Inköp av fastigheten nr 3 i kvarteret Bispen i Lund m. m. och dess omändring till lokal för de statistiska och matematiska institutionerna vid universitetet i Lund, <i>reservationsanslag</i>	* 182,000	

* Beräknat belopp.

Bilaga	Punkt i bilaga	Sid. i bilaga		Att täckas av	
				lånemedel Kronor	andra stats- inkomster Kronor
6	7	23	Uppförande av byggnader för karolinska sjukhuset i Stockholm m. m., <i>reservationsanslag</i>	2,500,000	
6	8	27	Uppförande av en byggnad för fackavdelningen för skeppsbyggeri m. m. vid Chalmers tekniska institut, <i>reservationsanslag</i>	* 370,000	
6	9	28	Uppförande av en bostadsbyggnad vid folkskoleseminariet i Lund m. m., <i>reservationsanslag</i>	50,000	
			Jordbruksdepartementet:		
7	1	1	Byggnadsarbeten vid statens maskin- och redskapsprovningsanstalter, <i>reservationsanslag</i>	* 150,000	
7	2	2	Byggnadsarbeten vid skogshögskolan, <i>reservationsanslag</i>		14,700
			<i>Säger för statens allmänna fastighetsfond</i>	9,610,000	459,700
			III. Fonden för statens aktier.		
4	54	142	Tecknande av aktier i aktiebolaget Aerotransport, <i>reservationsanslag</i>	1,250,000	
			IV. Statens utlåningsfonder.		
3	3	7	Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer, <i>reservationsanslag</i>	15,000,000	
3	4	13	Lånefonden för bostadsbyggande i städer och stadslänkande samhällen, <i>reservationsanslag</i>	3,000,000	
3	5	21	Lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden, <i>reservationsanslag</i> .	2,000,000	
3	6	21	Lånefonden för lantarbetarbostäder, <i>reservationsanslag</i>	240,000	60,000
6	10	29	Studielånefonden, <i>reservationsanslag</i>		50,000
7	4	4	Gödselvärdslånefonden, <i>reservationsanslag</i> ...	227,500	122,500
7	5	6	Statens kalkbrukslånefond, <i>reservationsanslag</i>	200,000	
7	6	6	Statens sekundärlånefond för jordbrukare, <i>reservationsanslag</i>	20,000,000	
7	7	8	Egnahemslånefonden, <i>reservationsanslag</i>	2,070,000	230,000
7	9	13	Arrendeegnahmefonden, <i>reservationsanslag</i> ...	1,000,000	800,000
7	10	16	Arrendelånefonden, <i>reservationsanslag</i>		175,000
7	11	17	Arbetsmäbrukslånefonden, <i>reservationsanslag</i>		4,400,000
7	13	25	Täckdiktningsslånefonden, <i>reservationsanslag</i> ..	385,000	315,000
7	14	27	Kommunskogslånefonden, <i>reservationsanslag</i> .	22,500	2,500
			Fonden för låneunderstöd:		
3	7	22	Lån till utvidgning av Vilhelmsro anstalt för fallandesjuka, <i>reservationsanslag</i>		110,000
			<i>Säger för statens utlåningsfonder</i>	44,145,000	6,265,000

* Beräknat belopp.

Bilaga	Punkt i bilaga	Sid. i bilaga	Att täckas av	
			länemedel Kronor	andra stats- inkomster Kronor
			V. Statsverkets fond av rusdrycksmedel.	
5	1	1	Statsverkets fond av rusdrycksmedel.....	58,500
			VI. Fonden för förlag till statsverket.	
4	55	145	Förskott av kostnader för uppgörande av byggnadsplaner, <i>reservationsanslag</i>	200,000
			VII. Fonden för mötande av förluster å aktiebolaget Kreditkassan av år 1922.	
5	2	2	Fonden för mötande av förluster å aktiebolaget Kreditkassan av år 1922.....	5,000,000
			VIII. Avbetalning å statsskulden.	
			<i>A. Amortering å vissa lån.</i>	
5	3	6	1886 års 3 1/2 % lån, <i>förslagsanslag</i>	1,038,400
5	3	6	1931 » 4 % »	1,020,100
5	3	6	1933 » 4 % »	1,298,600
5	3	6	Uppsala—Gävle järnvägsaktiebolags av staten övertagna reverslån av år 1930.....	97,400
			Säger för amortering å vissa lån	3,454,500
			<i>B. Avskrivning av lånekapital m. m.</i>	
5	4	16	Nedskrivning av statens järnvägars lånekapital.....	4,000,000
			Avskrivning av till allmänna arbeten m. m. anvisat lånekapital:	
5	5	17	<i>Förslagsanslag</i> , därav 7,000,000 kronor att utgå av automobilskattemedel 57,500,000	
5	5	17	<i>Reservationsanslag</i> 59,000,000	116,500,000
5	6	53	Avskrivning av lånekapital, anvisat åt svenska spannmålsföreningen.....	5,000,000
5	7	54	Täckande av länemedelsförluster, bokförda å riksgäldskontorets avskrivningskonto.....	1,000,000
			Säger för avskrivning av lånekapital m. m.	126,500,000
			<i>Säger för avbetalning å statsskulden</i>	<i>129,954,500</i>
			Summa	107,769,000 145,237,700

Utgifter för kapitalökning.

Av sammanlagda beloppet av de till utgifter för kapitalökning uppförda anslagen, uppgående till 253,006,700 kronor, böra alltså täckas av lånemedel 107,769,000 kronor och av andra statsinkomster 145,237,700 kronor. Av sistnämnda summa avses ett belopp av 7,250,000 kronor skola utgå av automobilskattemedel.

Av sammanställningen framgår, vad särskilt angår statens utlåningsfonder, att kapitalökningen beträffande följande fonder föreslås skola täckas av andra statsinkomster än lånemedel till härefter angivna delar av anslagen, nämligen:

för lånefonden för lantarbetarbostäder	20	procent
» gödselvårdslånefonden	35	»
» egnahemslånefonden	10	»
» arrendeegnahemsfonden	44.4	»
» täckdikningslånefonden	45	»
» kommunskogslånefonden	10	»

Kapitalökningen för studielånefonden, arrendelånefonden, arbetarsmåbrukslånefonden och fonden för låneunderstöd avses att helt bestridas av andra statsinkomster än lånemedel. De å lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer, lånefonden för bostadsbyggande i städer och stadsliknande samhällen, lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden, statens kalkbrukslånefond samt statens sekundärlånefond för jordbrukare äskade kapitalökningsanslagen föreslås skola täckas utslutande av lånemedel.

Under återopande av vad i det föregående anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen besluta,

att anslagen till utgifter för kapitalökning för budgetåret 1936/1937 skola täckas av lånemedel i överensstämmelse med vad den av mig i det föregående återgivna sammanställningen över anslagen till utgifter för kapitalökning för budgetåret 1936/1937 utvisar.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

R. Borgström.

Bilaga 1.

Utgifter för kapitalökning.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1936.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden
UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO,
ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Schlyter, anmäler nedan angivna, under justitiedepartementets handläggning hörande ärende angående utgifter för kapitalökning under budgetåret 1936/1937 samt anför därvid följande.

Statens allmänna fastighetsfond.

Uppförande av anstalt för män, som ådömts ungdomsfängelse. 1935 års riksdag antog med viss ändring ett av Kungl. Maj:t genom proposition nr 200 framlagt förslag till lag om ungdomsfängelse. Lag i ämnet har utfärdats den 15 juni 1935 (nr 343). Enligt denna lag skall ungdomsfängelse verkställas i särskild för sådant straff inrättad anstalt eller avdelning där. Det har förutsatts att för män som ådömts ungdomsfängelse en särskild anstalt skulle uppföras. Uppdrag har meddelats fångvårdsstyrelsen och byggnadsstyrelsen att gemensamt låta utarbета av kostnadsberäkning åtföljt förslag till en sådan anstalt. Det för anstaltens anordnande för nästkommande budgetår erforderliga beloppet har ansetts kunna begränsas till 400,000 kronor. Ett anslag å nämnda belopp torde böra beräknas bland utgifterna för kapitalökning under rubriken »Statens allmänna fastighetsfond».

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till bestridande av kostnaderna för uppförande av anstalt för män som ådömts ungdomsfängelse för budgetåret
1936/1937 beräkna ett *reservationsanslag*
av kronor 400,000.

Utgifter för kapitalökning: bil. 1.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Torsten Stjernberg.

Utgifter för kapitalökning.

Utdrag av protokollet över utrikesdepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1936.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Ministern för utrikes ärendena anmäler följande ärende rörande utgifter för kapitalökning för budgetåret 1936/1937, som angår utrikesdepartementet, och yttrar därvid följande:

Statens allmänna fastighetsfond.

Inköp av tomt och uppförande av beskickningshus i Warszawa. Sedan i början av förra året sändebudet i Warszawa, envoyén Boheman inkommit med redogörelse beträffande svårigheterna att därstädes finna lämpliga lokaler för beskickningens kansli samt för sändebudet passande bostadsvåning och i samband därmed väckt förslag om förvärv för statens räkning av ett beskickningshus, anmodades efter byggnadsstyrelsens hörande under hand hos styrelsen tjänstgörande arkitekten C. Björklund att i Warszawa närmare undersöka förhållandena. Efter besök på platsen avgav Björklund den 28 mars 1935 ett utlåtande, vari han framhöll, att ett fortsatt förhyrande av den fastighet, där sändebudet hade sin bostad, samt av den därtill angränsande våningen, som inrymde beskickningskansliet, ej syntes kunna förordas med hänsyn till nämnda fastighets uppenbara brister samt den förhållandevis höga årshyran, nämligen 27,600 zloty, motsvarande efter parikurs omkring 11,600 kronor eller efter nuvarande kurs omkring 21,000 kronor. Ifrågasättande hyra vore dock efter förhållandena på orten ovanligt låg, och utsikterna att för en lägre eller ens ungefär samma kostnad kunna förhyra fullgoda lokaler syntes vara synnerligen ringa. Då verkställd undersökning rörande utsikterna att förvärva en lämplig byggnad visat, att någon dylik icke stode att erhålla för rimligt pris, förordade arkitekten Björklund — efter att hava lämnat en redogörelse beträffande de olika tomter, som kunde komma

i fråga, — förvärv i och för uppförande därå av ett beskickningshus av tomterna nr 4 och 8 i kvarteret N=hip 1761 A P 3, vilkas sammanlagda areal vore 1,460 kvm och vilka med hänsyn till läge i staden, omgivande bebyggelse, storlek och det beräknade priset av omkring 180,000 zloty, efter dåvarande kurs omkring 140,000 kronor, syntes honom synnerligen lämpliga. Enligt hans därvid gjorda preliminära beräkningar och utförda skissritningar skulle kostnaden för själva byggnadsföretaget bli ungefärligen 430,000 kronor.

Förslaget tillstyrktes i skrivelse den 3 april 1935 av envoyén Boheman, som därvid bland annat uttalade, att det syntes osannolikt, att en för ändamålet så väl belägen tomt skulle i framtiden kunna förvärfvas till ett så fördelaktigt pris.

I ett den 2 maj 1935 dagtecknat utlåtande i ärendet tillstyrkte *byggnadsstyrelsen* inköpet av sagda tomter samt uppförande därå av ett beskickningshus i huvudsaklig överensstämmelse med av arkitekten Björklund upprättade skissritningar. Kostnaden för byggnadsarbetet beräknades av styrelsen till 470,000 kronor eller eventuellt högst 400,000 kronor, därest enligt ett i ritningarna ingående alternativ byggnaden uppfördes i en något begränsad omfattning. Styrelsen anförde därvid bland annat följande.

I likhet med ministern Boheman och arkitekten Björklund funne byggnadsstyrelsen mycket starka skäl tala för, att beskickningen i Warszawa inrymdes i egen fastighet. Av remisshandlingarna att döma och med hänsyn till de närmare upplysningar rörande förhållandena på platsen, som byggnadsstyrelsen under hand erhållit genom arkitekten Björklund, syntes det nämligen vara förenat med mycket stora svårigheter att genom förhyrning på ett tillfredsställande sätt lösa beskickningens lokalfråga. Det vore även ur ekonomisk synpunkt tvivelaktigt, huruvida ett förhyrande av lokaler i längden vore för statsverket fördelaktigt med hänsyn till att i Warszawa icke hyresvärden utan hyresgästen vore ansvarig för underhållet. Vad beträffade ett förvärv för ifrågavarande ändamål av en redan bebyggd fastighet, syntes de undersökningar, som i sådant syfte företagits av beskickningen och arkitekten Björklund, giva vid handen att ett sådant förfarande i detta fall icke vore ekonomiskt eller i övrigt lämpligt. Av de obebyggda tomter, som varit föremål för undersökning, syntes de av arkitekten Björklund förordade tomterna vara att föredraga. Tomterna hade en sammanlagd areal av 1,460 kvm och betingade ett pris av 180,000 zloty, efter sista tidens medelkurs motsvarande omkring 137,000 svenska kronor eller omkring 94 kronor per kvm. Per normaleldstad utgjorde detta ett pris av omkring 2,200 kronor. Till jämförelse härmed finge byggnadsstyrelsen framhålla, att priset per kvm mark vid statens under senare år verkställda tomtförsäljningar å Ladugårdsgärde härstädes utgjort omkring 200 kronor per kvm och att eldstadspriset varierat mellan omkring 1,800 och 2,300 kronor. I förhållande till priserna i Stockholm syntes alltså det för ovannämnda tomter i Warszawa angivna priset per kvm vara lågt. Vad beträffade priset per eldstad syntes ej heller efter svenska förhållanden vara något att erinra mot det begärda priset, om hänsyn toges till att eldstadspriset å Ladugårdsgärde hänförde sig till en bebyggelse med hus i 6 å 8 våningar, under det att det angivna eldstadspriset för de ifrågasatta tomterna i Warszawa hänförde sig till den i arkitekten Björklunds

skissförslag avsedda nybyggnaden, som omfattade allenast 2 à 3 våningar. Med avseende å nämnda skissförslag hade byggnadsstyrelsen framställt vissa detaljerinringar, av vilka arkitekten Björklund under hand tagit del, och hade denne med anledning härav till styrelsen överlämnat i april dagtecknade modifierade ritningar, å vilka de av styrelsen förordade ändringarna iakttagits. Dessa ritningar innefattade även ett alternativ, enligt vilket, därest detta skulle av ekonomiska skäl befinnas önskvärt, till en början endast den del av nybyggnaden, som omfattade ministerns boställsvåning samt beskickningens tjänsterum, skulle komma till utförande, under det att den del, som omfattade bostäder åt legationssekreteraren och vice konsuln, skulle ställas på framtiden. De sålunda föreliggande omarbetade ritningarna syntes byggnadsstyrelsen lämpligen kunna läggas till grund för utarbetande av ett slutligt förslag i frågan.

Vad beträffade kostnaderna för här ifrågakomna byggnadsföretag hade arkitekten Björklund till byggnadsstyrelsen inkommit med en den 26 april 1935 dagtecknad kostnadsberäkning, enligt vilken genomförandet av huvudförslaget skulle draga en kostnad av 470,000 kronor. Styrelsen hade icke något att erinra beträffande nämnda belopp och beräknade, att därest byggnadsföretaget begränsades i enlighet med alternativförslaget, kostnaderna skulle nedbringas med 70,000 kronor till 400,000 kronor. Då tomtkostnaderna i runt tal belöpte sig till 140,000 kronor skulle den sammanlagda kostnaden för en lösning av beskickningens lokalfråga enligt huvudförslaget uppgå till 610,000 kronor samt enligt alternativförslaget till 540,000 kronor.

Med anledning av den framskridna tiden, och då ytterligare utredning syntes mig erforderlig särskilt i syfte att få fastställt, om icke byggnadskostnaderna kunde genom vissa ändringar i förslaget nedbringas, ansåg jag mig icke kunna hemställa om avlåtande av proposition i ärendet till förra årets riksdag, huru angeläget det än syntes mig, att frågan med det snaraste kunde lösas efter de linjer styrelsen angivit. Sedan envoyén Boheman än en gång framhållit som sin bestämda uppfattning, att en lika lämplig tomt icke komme att kunna framdeles förvärvas för ett tillnärmelsevis så fördelaktigt pris som det erbjudna, och sedan från beskickningen i Warszawa under sistlidne oktober månad meddelande ingått, att tomtägaren icke vore villig att ytterligare förlänga lämnat anstånd för anbudets antagande, med mindre en optionssumma av 15,000 zloty omedelbart erlades, lämnade Kungl. Maj:t den 18 oktober bemyndigande till utanordnande för dylikt ändamål av ett mot sagda belopp svarande belopp av 11,212 kronor 50 öre, varvid Kungl. Maj:t förklarade sig vilja framdeles, sedan frågan om uppförande av beskickningshus i Warszawa blivit avgjord, meddela föreskrift angående kostnadens bestridande.

Sedan *byggnadsstyrelsen* anmodats att undersöka, på vilket sätt kostnaderna för byggnadsföretaget eventuellt skulle kunna nedbringas, anmälde styrelsen i sitt den 7 november 1935 avgivna yttrande, att densamma låtit verkställa ytterligare utredningar genom arkitekten Björklund, som i anslutning därtill uppgjort ett i skissritningar åskådliggjort nytt förslag, dagtecknat i oktober 1935, vilket förslag envoyén Boheman förklarar icke föranleda någon erinran från hans sida. Styrelsen anförde därvid bland annat följande.

Enligt det nya förslaget hade byggnadens volym avsevärt minskats, under det att byggnadens huvudsakliga planläggning samt antalet rumsenheter vore desamma, som i det tidigare förslaget. Beskickningshuset vore sålunda avsett att uppföras i en mot gatan belägen, med portik försedd huvudbyggnad om tre våningar jämte delvis inredd källarvåning och vind samt en mot gården belägen, lägre flygel om två våningar jämte delvis inredd källarvåning. Ministerns boställsvåning inrymdes i gatuhuset, vars bottenvåning upptog en hall med tillhörande kapp- och damrum samt biutrymmen, kök, serveringsrum och matsal för tjänare, en vaktmästarbostad om två rum och kök samt ett garage. Våningen 1 trappa upp inrymde en hall, en stor och en liten salong, en honnörssal i öppen förbindelse med en mindre matsal med ett intilliggande serveringsrum. Våningen 2 trappor upp innehöll två sovrum och två barnkammare jämte badrum för ministerns familj, två gästrum med badrum, fyra tjänarorum samt ekonomi- och biutrymmen. Till den blott delvis inredda vindsvåningen vore förlagda tre tjänarorum. Vad beträffade gårdsflygeln inrymde bottenvåningen fyra tjänsterum med biutrymmen för beskickningen och en bostadsvåning om fyra rum och kök för vicekonsuln, under det att till våningen 1 trappa upp vore förlagda tre ytterligare tjänsterum, varav ett utgjorde ministerns arbetsrum, som stode i direkt förbindelse med ministervåningen, ävensom en bostadsvåning om sex rum och kök för legationssekreteraren. Källarvåningen under gatu- och gårdshusen upptoges av värmecentral, tvättstuga samt mat-, vin- och förrådsskällare.

Byggnadens yttre hade i det föreliggande förslaget givits en så monumental och värdig prägel, som varit möjligt med hänsyn till byggnadens av de ekonomiska förhållandena betingade storlek och det material, som av kostnadsskäl kunde komma till användning. Givetvis förutsatte byggnadsstyrelsen, att i samband med utarbetande av slutligt förslag rörande byggnadsföretaget frågan om byggnadens arkitektoniska utformning komme att bli föremål för ytterligare övervägande.

Förslaget skulle enligt en av arkitekten Björklund verkställd kostnadsberäkning draga en kostnad av 430,000 kronor. Denna byggnadskostnad, som efter prisförhållandena i Stockholm och med hänsyn till att byggnadskostnaderna enligt uppgift vore omkring 20 % lägre i Warszawa än här, måste anses i och för sig fullt skälig, vore omkring 10 % lägre än vad det tidigare förslaget skulle betinga. Den sammanlagda tomt- och byggnadskostnaden skulle alltså uppgå till $140,000 + 430,000 = 570,000$ kronor. Vid de utredningar, som verkställts för statens allmänna fastighetsfond, hade det visat sig möjligt att beträffande beskickningshusen räkna med en genomsnittlig förräntning å 5.24 % å fastighetsvärdena. Tillämpades denna procentsats i föreliggande fall, skulle den sammanlagda hyreskostnaden för lokalerna inom den i det nu föreliggande förslaget avsedda byggnaden utgöra 29,868 kronor. Efter avdrag för hyresvärdena å boställsvåningarna för legationssekreteraren och vicekonsuln med sammanlagt 5,000 kronor och för vaktmästarbostaden med 900 kronor skulle hyreskostnaden för beskickningens tjänstelokalerna samt ministerbostaden belöpa sig till i runt tal 24,000 kronor. Enligt vad tidigare framhållits utgjorde hyran för de lokaler, som för närvarande förhyrdes för beskickningens och ministerns räkning, 21,000 kronor exklusive kostnader för lokalernas underhåll m. m. Lades sistnämnda kostnader till berörda hyressumma torde hyran för de nuvarande lokalerna komma att överstiga den hyra, motsvarande lokaler skulle betinga inom den nu föreslagna nybyggnaden. Under sådana förhållanden hade byggnadsstyrel-

sen ej funnit anledning att alternativt föreslå en minskning av byggnadens omfattning genom uteslutande av bostäderna för legationssekreteraren och vicekonsuln, allra helst som i överensstämmelse med vad tidigare anförts beträffande det först framlagda förslaget, förräntningen av det nedlagda kapitalet i så fall skulle bli mindre förmånlig.

Under återopande av vad ovan anförts finge byggnadsstyrelsen tillstyrka, att åtgärder måtte vidtagas för beredande av medel för budgetåret 1936/1937 dels till inköp för ett pris av högst 140,000 kronor av tomterna nr 4 och 8 i kvarteret N=hip 1761 A P 3 i Warszawa, dels ock till uppförande därå för en kostnad av högst 430,000 kronor av en byggnad för svenska beskickningen därstädes i huvudsaklig enlighet med ovannämnda, av arkitekten Curt Björklund upprättade, i oktober 1935 dagtecknade skissritningar.

Slutligen tillåte sig byggnadsstyrelsen framhålla, att styrelsen funne det lämpligt, att därest byggnadsföretaget komme till utförande, detta enligt vad beskickningen föreslagit anförtroddes byggnadsstyrelsen.

Vad sålunda förekommit synes mig giva vid handen, att ett gynnsamt tillfälle erbjudit sig att tillgodose det länge närda önskemålet att kunna inhysa vår beskickning i Warszawa i en statens fastighet. Den till inköp föreslagna tomten förefaller att vara för ändamålet synnerligen lämpad, samtidigt som den erbjudits staten på sådana villkor, att ett eventuellt förvärv av densamma även rent affärsmässigt sett måste anses fördelaktigt. Vad frågan om själva byggnadens uppförande beträffar, erbjuder byggnadsstyrelsens förslag enligt min mening en lycklig lösning av problemet att inom en rimlig kostnadsram erhålla en värdig och för sitt ändamål i övrigt lämplig byggnad.

Enligt det vid optionssummans erläggande ingångna avtalet utgör priset för ifrågavarande två tomter 181,734 zloty, enligt nuvarande kurs omkring 136,000 kronor. Köparen skulle emellertid övertaga säljarens förpliktelser gentemot en arrendator, vilkens kontrakt utlöper först vid innevarande års slut. Med denne förda underhandlingar hava givit vid handen, att han är villig att mot en summa av 6,000 zloty, efter nuvarande kurs ungefär 4,500 kronor, överlåta sin rätt från och med den 1 juli 1936. Kostnaden för tidigare omförmälda, av arkitekten Björklund vid besök i Warszawa företagna preliminära utredning utgör kronor 2,384.25. Kostnaden för notariella åtgärder i samband med tomtköpet beräknas uppgå till omkring 1,500 kronor. Sammanlagda beloppet av nu nämnda kostnader belöper sig alltså till kronor $(136,000 + 4,500 + 2,384.25 + 1,500 =)$ 144,384.25, eller i avrundat tal 145,000 kronor, vilket tillsammans med den beräknade byggnadskostnaden, 430,000 kronor, utgör 575,000 kronor. Enligt byggnadsstyrelsen kan huset beräknas vara färdigt omkring oktober månad 1937, under förutsättning att arbetena påbörjas nästa sommar, och bör åtgången av medel till täckande av byggnadskostnaderna under nästa budgetår beräknas till 330,000 kronor. För nästkommande budgetår skulle alltså erfordras sammanlagt 475,000 kronor. Då säljaren betingat sig en frist av två månader från köpets avslutande för undanröjande av vissa byggnader på tomterna och det är angeläget att köpet avslutas i så god tid, att byggnadsarbetena kunna igångsättas i början av nästa sommar, torde för köpet av tomterna erforderligt belopp böra

Departementschefen.

Utgifter för kapitalökning: bil. 2.

få, därest riksdagen beviljar anslag för nu ifrågavarande ändamål, disponeras av tillgängliga medel för att efter det nya budgetårets ingång ersättas ur anslaget.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *inköp av tomt och uppförande av beskickningshus i Warszawa* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 475,000.

Vad ministern för utrikes ärendena sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

L. Nylander.

Bilaga 3.

Utgifter för kapitalökning.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1936.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller anmäler nedan angivna, under socialdepartementets handläggning hörande ärenden angående utgifter för kapitalökning under budgetåret 1936/1937 och yttrar därvid följande.

Statens allmänna fastighetsfond.

[1.] **Byggnader för statens bakteriologiska laboratorium.** Med anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 105, beviljade riksdagen år 1933 ett anslag av högst 1,460,000 kronor till uppförande av byggnader för statens bakteriologiska laboratorium i huvudsaklig överensstämmelse med ett av byggnadsstyrelsen i skrivelse den 2 februari 1933 framlagt förslag. För budgetåret 1933/1934 anvisades för ändamålet ett reservationsanslag av 600,000 kronor, att utgå av lånemedel. Kungl. Maj:t uppdrog därefter åt byggnadsstyrelsen att uppföra ifrågavarande byggnader.

För de två följande budgetåren hava till fullföljande av nämnda byggnadsarbeten anvisats tillhopa 700,000 kronor, att likaledes utgå av lånemedel. Sammanlagt har alltså för ändamålet anvisats ett belopp av 1,300,000 kronor.

I skrivelse den 29 augusti 1935 har *byggnadsstyrelsen* anmält, att byggnadsföretaget numera fortskridit så långt, att murningsarbetena vore under utförande för huvudbyggnaden och den sterila byggnaden samt att övriga byggnader med undantag för rastskjulet blivit uppförda under tak. Styrelsen har tillika meddelat, att de av styrelsen i skrivelsen den 2 februari 1933 för byggnadsföretaget beräknade kostnaderna hade visat sig vara otill-

räckliga. Härutinnan hänvisar styrelsen till följande tablå över uppkomna kostnadsstegringar:

	1933 års beräkningar kronor	1935 års beräkningar kronor
Byggnadsarbeten	910,000	920,000
Vägar, stängsel och planering	90,000	60,000
Värme, vatten, sanitära installationer samt yttre ledningar	265,000	350,000
Kulvert för ledningar under järnvägsområdet	—	13,000
Elektriska anläggningar, inklusive hissar	55,000	65,000
Ritningar, kontroll och oförutsedda utgifter	140,000	132,000
Summa kronor	1,460,000	1,540,000

Till denna tablå knyter styrelsen följande erinringar.

Kostnaderna för de egentliga byggnadsarbetena hade måst överskridas, om ock med ett förhållandevis ringa belopp, i allt väsentligt beroende på ökade sprängningsarbeten för vinnande av större djup till pannrum samt till grund- och källarmurar än som tidigare beräknats vara behövt. I betraktande av de ökade byggnadskostnaderna syntes utgifterna för vägar, stängsel och planering böra nedskrivas med 30,000 kronor och endast de allra nödvändigaste arbetena därvidlag utföras.

Kostnaderna för värme, vatten, sanitära installationer samt yttre ledningar hade med ledning av numera inkomna anbud uppskattats till 350,000 kronor, eller till 85,000 kronor utöver de ursprungliga beräkningarna. Denna betydande merkostnad hade förorsakats av flera omständigheter. De tidigare beräkningarna hade på grund av knappt tillmätt utredningstid måst ske helt summariskt. Vidare hade byggnadernas volymer något ökats, varjämte kraven på teknisk laboratorieutrustning inom byggnaderna kraftigt stegrats. Detta hade medfört, att väsentligt ökade och dyrbarare anordningar för installationsarbeten måst planeras. Därtill komme, att ledningsmaterialierna stegrats med 10 å 15 procent samt att konkurrensen bland anbudsgivarna numera betydligt minskats genom den goda tillgången på arbete inom det värme- och sanitärtekniska området.

Någon kostnad för kulverten för huvudledningarna för vatten, avlopp, gas och elektricitet, vilken måst framdragas under intilliggande järnvägsområde, hade ursprungligen icke medräknats. Denna kostnad, inklusive utgifter till statens järnvägar för vakthållning m. m. under byggnadstiden, uppginge till 13,000 kronor. Kostnaderna för elektriska ledningar hade tidigare endast överslagsvis beräknats; de nu beräknade kostnaderna därför grundade sig på inkomna entreprenadanbud.

Vidare har styrelsen erinrat, att i planen för anstaltens byggnader upptagits utrymmen för en kylanläggning, ehuru några kostnader därför icke beräknats i de ursprungliga kalkylerna. Styrelsen föreslår nu, att medel beräknas för en dylik anläggning, avsedd för laboratorieändamål och omfattande kylteknisk utrustning, kylrum och kylskåp i erforderligt antal. Den kyltekniska utrustningen beräknas kosta 26,000 kronor och för kylanläggningen erforderliga byggnads- samt vatten- och avloppsledningsarbeten m. m.

omkring 14,000 kronor. Hela kylanläggningen skulle sålunda betinga ett pris av 40,000 kronor.

Slutligen har styrelsen beräknat medel för anordnande vid laboratoriet av dels lämpligt gödselhus, dels omklädnads- och badavdelning för stallpersonalen, dels ock fundament för en åkdonsvåg, beträffande vilka detaljer en tillfredsställande lösning ej stått att vinna inom ramen för det beviljade byggnadsanslaget. Styrelsen åberopar härutinnan en av föreståndaren för laboratoriet, professorn C. A. Kling hos medicinalstyrelsen gjord och till byggnadsstyrelsen överlämnad framställning, vari byggnadsstyrelsens medverkan till dessa detaljfrågors lösning påkallats samt i övrigt anförts huvudsakligen följande.

I. Beträffande gödselhuset.

Vid de förhyrda stallarna i Norrtullsgatan 40, vilka laboratoriet dittills disponerat, hade förekommande gödsel måst uppsamlas i stora trälårar, försedda med lock och placerade på cementplattor omedelbart utanför stalldörrarna, varifrån den sedan mot viss överenskommen avgift avhämtats tvenne gånger i veckan, då lårarna vanligtvis hunnit bliva fyllda. Detta arrangemang hade helt naturligt varit förenat med stora olägenheter ur såväl hygienisk som snygghetssynpunkt.

Vid ordnandet av gödselfrågan för nybyggnadens stallar måste man se till, att denna redan från början löstes på ett fullt tillfredsställande sätt. Stallarna måste flera gånger om dagen bekvämt och fullständigt kunna befrias från djurspillningen utan anlitande av för mycken arbetskraft. Numera användes för ifrågavarande ändamål i större ladugårdar och häststallar särskilt konstruerade transportvagnar, gående på spår antingen i golvet eller, ännu bättre, i mellantaket. Vagnarna borde vara så konstruerade, att transporten och tömningen av gödseln i gödselstaden kunde ske, utan att den kringspriddes. Mest praktiskt syntes vara att från spåret i mellantaket låta vagnarna löpa vidare till gödselstaden medelst en luftbana.

Själva gödselstaden borde ock givas en utformning, vilken fyllde de högsta hygieniska krav. Man borde förty välja en typ, som användes vid större gårdar och vilken vore försedd med tak och väggar ovanpå den egentliga gödselstaden. Endast denna senare behövde uppföras av cement, medan väggarna och taket kunde konstrueras av billigare material. Gödselstadens storlek finge givetvis avpassas efter det antal hästar och kalvar, som beräknats få rum i stallarna, d. v. s. 70 hästar och 24 kalvar. För rengöringen av gödselstaden och spolning av husets väggar och tak borde vatten- och avloppsledning framdragas till anläggningen i fråga. Även vore det lämpligt att i omedelbar anslutning till gödselstaden anlägga en mindre gödselvattenbehållare.

Genom anläggandet av ett gödselhus i nu skisserad form skulle vinnas flera avsevärda fördelar. Gödseln behövde ej bortföras dagligen, vilket medförde ekonomiska fördelar. Man kunde vidare undvika, att spillningen vid dess avlägsnande ur stallarna förorenade omgivningen samt på möjligast effektiva sätt skydda gödseln för insekter sommartid och därigenom förhindra i spillningen förekommande smittämne spridning. Slutligen hade man lätt att åstadkomma en daglig kalkning av gödseln under upplagringen eller utföra en intensivare desinfektion vid sådana tillfällen, då uppträdande epizootier bland djuren kunde göra en sådan erforderlig. Nybyggnadens arkitekt hade emellertid icke sett sig i stånd att inom ramen för bygg-

nadsanslaget ordna denna fråga, varför densamma borde göras till föremål för närmare utredning.

II. Beträffande omklädnads- och badavdelningen för stallpersonalen.

I utredningsförslaget hade man räknat med att den ena häststallbyggnaden även skulle inrymma vissa lokaler för stallpersonalen, nämligen ett matrum, ett badrum samt ett vaktrum, som även skulle kunna användas till omklädnadsrum. Det låge i sakens natur, att utredningsförslaget ej kunnat i detalj utforma ifrågavarande del av nya byggnaden lika litet som i fråga om andra avdelningar. Vid den diskussion, som förts mellan vederbörande arkitekt och laboratoriet rörande det definitiva ordnandet av omklädnads- och badavdelning för stallpersonalen, hade emellertid framkommit vissa synpunkter, vilka därvid borde uppmärksammas. Sålunda borde beaktas, att stallpersonalen dagligen hade att utföra ett arbete, som medförde förorening av arbetskläderna i samband med en intensivt inpyrd stalllukt, varför de måste kvarlämnas å arbetsplatsen. Då de privata gångkläderna ej kunde utan men upphängas i samma rum som arbetskläderna, behövdes två skilda rum för förvaring av nu nämnda klädespersedlar samt ett tredje rum för rengöring. På grund av kostnadsskäl hade emellertid arkitekten icke kunnat i entreprenadhandlingarna fullfölja detta önskemål. För denna frågas lyckliga lösning vore därför en utredning likaledes nödvändig.

III. Beträffande fundament för åkdonsvåg.

För att undvika anskaffande av en större varuvåg vid varje magasins- eller lagerutrymme hade i förslaget till inventarieutrustning för det nya laboratoriet kalkylerats med en åkdonsvåg, å vilken leveranser av foder, bränsle, större djur m. m. skulle kunna vägas genast vid infarten till laboratoriet. Dessutom skulle en sådan våg kunna tjäna till vägning av serumhästar under immuniseringstiden, varför en särskild kreatursvåg skulle bli överflödig. Arrangemanget syftade alltså till ernående av lägre anskaffningskostnad för varuvågar. Då fördelen av en sådan anordning blivit uppenbar först i och med byggnadsritningarnas utformande och de erfarenheter, som vunnits genom studier av in- och utländska institutioner, hade vid byggnadsanslagets utnyttjande för de olika ändamålen ej räknats med kostnad för betongfundament, vilket krävdes för en dylik våginstallation. Anbringandet av detta betongfundament nödvändiggjorde ock vissa byggnadstekniska anordningar, som även behövde närmare utredas.

Med beaktande av vad sålunda anförts har byggnadsstyrelsen låtit uppgöra förslag och kostnadsberäkningar i nu berörda hänseenden. Kostnaderna för gödselhuset hava härvid uppskattats på följande sätt:

byggnads- m. fl. arbeten	kronor 15,500
transportanordningar	» 20,000
ledningar för vatten och avlopp	» 3,000
diverse arbeten m. m.	» 3,500

Summa kronor 42,000

Omklädnads- och badavdelningen samt fundamentet för åkdonsvågen hava beräknats draga en kostnad av 6,000 respektive 2,000 kronor.

Byggnadsstyrelsen har i enlighet med sålunda anförda beräkningar upp-

skattat de totala kostnaderna för laboratoriets nybyggnad till (1,540,000 + 40,000 + 42,000 + 6,000 + 2,000) 1,630,000 kronor. Då hittills anvisats sammanlagt 1,300,000 kronor och samtliga anläggningar beräknas kunna avslutas före utgången av år 1936, har styrelsen hemställt, att för nästa budgetår måtte anvisas hela det belopp, som erfordras för byggnadsföretagets fullbordande, eller 330,000 kronor.

I ett den 25 september 1935 avgivet yttrande över byggnadsstyrelsens framställning har *professor Kling* tillstyrkt densamma med understrykande av att en kylanläggning i den form, byggnadsstyrelsen planerat, vore för laboratoriets såväl serologiska som diagnostiska verksamhet outhärlig.

Medicinalstyrelsen har i utlåtande den 14 oktober 1935 jämväl tillstyrkt framställningen i fråga.

Byggnadsstyrelsens nu föreliggande kostnadsberäkningar innebära i förhållande till den fastställda kostnadsramen en utgiftsökning med 170,000 kronor. Härav belöpa omkring 80,000 kronor å anordningar, till vilka hänsyn tagits redan i de ursprungliga kalkylerna. Vad byggnadsstyrelsen anför som motiv för kostnadsökningen i denna del giver mig icke anledning till någon mera väsentlig erinran, även om jag måste finna det beklagligt, att de tidigare beräknade, nog så betydande kostnaderna måste överskridas. Departements-
chefen.

Vad härefter angår den föreslagna kylanläggningen, upptogos som nämnts några särskilda kostnader härför icke i de ursprungliga kalkylerna, ehuru utrymme för kylrum beräknades. Enligt vad jag inhämtat, synes anledningen härtill närmast vara den, att styrelsen från början icke haft erforderlig kännedom om de krav, som borde ställas på denna anläggning, och därför endast räknat med enkla kylrum utan särskild maskinell utrustning. Vid ett laboratorium av här avsedd art och omfattning anses emellertid en mera fullständigt och modernt utrustad kylanläggning icke kunna undvaras. Med hänsyn härtill och då de för ändamålet beräknade kostnaderna i och för sig icke synas mig oskäligen, vill jag icke motsätta mig byggnadsstyrelsens framställning i denna del.

I fråga om det föreslagna gödselhuset ansåg styrelsen ursprungligen onödigt och olämpligt att förlägga ett dylikt i laboratoriets närhet och beräknade förty icke några kostnader därför i de tidigare kalkylerna. Vad *professor Kling* i sin förenämnda skrivelse anför har emellertid föranlett styrelsen att härutinnan ändra mening. För egen del kan jag icke underkänna de anförda motiven, ehuru jag ej kunnat undgå att finna de angivna kostnaderna anmärkningsvärt höga. Då jag i övrigt icke har någon erinran att framställa mot de föreslagna anordningarna, förordar jag, att desamma komma till utförande. Jag förutsätter emellertid, att vid den fortsatta planläggningen all sparsamhet iakttages och att det noga tillses, att ytterligare överskridanden icke behöva ifrågakomma.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnader för statens bakteriologiska laboratorium*
för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 330,000

[2.] **Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus.** I skrivelse den 29 augusti 1935 har *byggnadsstyrelsen* hemställt om anvisande för nästa budgetår av medel till fortsättande av vissa av statsmakterna beslutade byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus. De belopp, som sålunda äskats, framgå av följande tablå:

Byggnadsarbeten		Belopp
S:t Olofs sjukhus i Visby	kronor	411,000
S:t Sigfrids sjukhus vid Växjö	»	450,000
Vipeholms sjukhus i Lund	»	270,000
Salberga sjukhus i Sala	»	97,000
Summa kronor		1,228,000

Vidare har *medicinalstyrelsen* i skilda skrivelser hemställt, att för nästa budgetår måtte beräknas medel till följande ändamål och belopp:

Ändamål		Belopp
Renovering av Ulleråkers sjukhus vid Uppsala	kronor	1,088,000
Renovering samt utvidgning av vattenverket vid Restads sjukhus vid Vänersborg	»	105,000
Nytt avlopp m. m. vid Mariebergs sjukhus vid Kristinehamn	»	175,000
Om- och tillbyggnader vid Frösö sjukhus vid Östersund..	»	150,000
Avgift för anslutning av S:t Lars sjukhus i Lund till stadens avloppsledning och reningsverk	»	60,000
Kronor		1,578,000

Härutöver torde visst belopp böra anvisas för uppförande av den vid förra årets riksdag beslutade psykiatriska kliniken vid akademiska sjukhuset i Uppsala. Beräknas sistnämnda belopp till förslagsvis 550,000 kronor, skulle alltså för samtliga här avsedda ändamål under nästa budgetår erfordras ett anslagsbelopp av 3,356,000 kronor. Enär utredningen rörande vissa hithörande byggnadsarbeten ännu icke avslutats, är jag icke i tillfälle att nu definitivt angiva det belopp, som bör av riksdagen äskas för nästa budgetår. En preliminär granskning av ineliggande handlingar har emellertid bibragt mig den uppfattningen, att ifrågavarande byggnadsarbeten kunna begränsas samt till följd därav sistnämnda belopp icke oväsentligt nedsättas, förslagsvis till 2,848,000 kronor. Beloppet torde i sin helhet böra bestridas från ett under utgifter för kapitalökning, statens allmänna fastighetsfond, uppfört reservationsanslag, benämnt vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus.

Under åberopande härav får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus* för budgetåret 1936/1937 beräkna ett *reservationsanslag*
av kronor 2,848,000

Statens utlåningsfonder.

[3.] **Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer.** Med anledning av ett av Kungl. Maj:t i proposition den 15 mars 1935, nr 221, framlagt förslag, vilket grundade sig å betänkande i ämnet av bostadssociala utredningen, beslöt 1935 års riksdag inrätta en lånefond för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer och medgav, att lån ur fonden finge utlämnas i huvudsaklig överensstämmelse med av mig i nämnda proposition förordade grunder. Tillika anvisades såsom kapital för fonden ett reservationsanslag av 10,000,000 kronor.

I fråga om den i anslutning härtill beslutade familjebidragsverksamheten får jag hänvisa till vad jag tidigare denna dag anfört angående det under femte huvudtiteln uppförda anslaget till främjande av bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer (V s. 31—33).

Beträffande låneverksamheten har Kungl. Maj:t meddelat föreskrifter genom kungörelser den 4 september 1935 (nr 512) och den 27 i samma månad (nr 523). I huvudsak innebära dessa föreskrifter följande.

För beredande av billiga hyresbostäder åt mindre bemedlade, barnrika familjer i städer samt i stadsliknande och andra tätare bebyggda samhällen kunna under vissa villkor bostadsanskaffningslån av statsmedel beviljas vederbörande kommun eller, under förmedling av denna, s. k. allmännyttigt bostadsföretag. Med allmännyttigt bostadsföretag menas bostadsföretag, som av statens byggnadslånebyrå blivit erkänt såsom allmännyttigt.

Byggnad, som kan komma till användning för bostadsförsörjning, skall vara av för ändamålet lämplig typ och storlek. Flerfamiljshus som nybygges skall innehålla lägenheter om minst 2 rum och kök eller av likvärdig typ. Äldre flerfamiljshus skall övervägande innehålla lägenheter om minst 2 rum och kök.

Såsom barnrik anses familj, vilken består av, förutom en eller flera vuxna personer, tre eller flera minderåriga, helt eller delvis försörjda barn.

Organ för kommuns förmedling av bostadsanskaffningslånen, förmedlingsorgan, är, där kommun ej annorlunda beslutar, i stad drätselkammaren och på landet kommunalnämnden eller municipalnämnden. Lånen beviljas av byggnadslånebyrå.

Vid beviljande av lån skall särskilt beaktas, huruvida kommunen genom välordnad bostadsinspektion och åtgärder för undanröjande av undermåliga bostäder visat verksamt intresse för bostadsförhållandenas förbättring å orten eller ock åtagit sig att för framtiden anordna bostadsövervakning på sätt, som finnes lämpligt efter ortens förhållanden.

Lån beviljas för nybyggnad eller förvärv och förbättring av äldre fastighet samt utgår med högst 45 procent av värdet å fastigheten, sedan därifrån avräknats värdet å tomten. Innehar bostadsföretag tomten allenast med tomt-rätt, skall lånet utgå med högst 45 procent av värdet å tomträtten och vad

därtill lagligen hör. För lån ställes säkerhet, vilken skall bestå av inteckning i fastigheten eller, där tomten innehaves allenast med tomträtt, i tomt-rätten, liggande mellan lägst 50 och högst 95 procent av det av byggnadslånebyrån fastställda värdet å fastigheten efter avdrag för tomtvärdet eller å tomträtten och vad därtill lagligen hör. Lån skall förräntas efter fast, vid lånets beviljande bestämd räntefot. Denna fastställes av Kungl. Maj:t lägst till medelräntan för statens upplåning mot obligationer under det budgetår, som närmast föregått det, varunder lånet beviljats, med tillägg av $\frac{1}{4}$ procent. Under budgetåret 1935/1936 beviljade lån skola förräntas efter en räntefot av 3.6 procent. Från dag, som bestämmes av byggnadslånebyrån, skall lån utgöra amorteringslån med fast annuitet. Lån skall vara slutamorterat inom 40 år i fråga om nybyggnad av sten och inom 30 år i fråga om nybyggnad av trä.

Bostadsföretag må beviljas bostadsansaffningslån endast på villkor, att kommunen förbinder sig att *dels*, i den mån så erfordras, tillhandahålla företaget den del av fastighetskapitalet, som överskjuter det genom lån av statsmedel erhållna, utan rätt att å sålunda tillskjutet kapitalbelopp åtnjuta ränta och amortering i vidare mån än som av byggnadslånebyrån prövas skälig, *dels* fritt ställa tomt till förfogande eller på annat sätt utan kostnad för företaget svara för den del av fastighetskapitalet, som motsvarar tomtens värde, *dels* ock gentemot staten ansvara för den förlust, som kan uppkomma genom försummad hyresbetalning.

På grundval av de förhållanden, som hava avseende å fastighetens ekonomi, därvid såsom utgift för kommunens del ej må medräknas kostnaden för förräntning och amortering av tomtvärdet, skola efter förslag av kommunen eller bostadsföretaget av byggnadslånebyrån standardhyror fastställas för de särskilda lägenheterna.

Efter medgivande av byggnadslånebyrån må, på villkor som kommunen finner lämpliga, vid uthyrning av enfamiljshus, beträffande vilket kungörelsen äger tillämpning, hyresgästen kunna tillförsäkras rätt att framdeles förvärva huset.

Med avseende å förfarandet i låneärendena är föreskrivet, att ansökan om lån göres hos byggnadslånebyrån. År bostadsföretag sökande, skall ansökningen ingivas till förmedlingsorganet inom kommunen, vilket har att till byggnadslånebyrån insända såväl kommuns som bostadsföretags ansökningshandlingar jämte viss utredning m. m. I anledning av ansökan har byggnadslånebyrån att meddela preliminärt beslut, huruvida lån beviljas och i så fall till vilket belopp, på vilka villkor och under vilka förutsättningar lånet, såvitt då kan bedömas, må komma att utgå. Sedan byggnadsföretag fullbordats eller äldre fastighet förvärvats och iordningställt samt sökanden hos byggnadslånebyrån gjort framställning om slutligt beslut i ärendet, har byrån att låta verkställa besiktning och värdering av fastigheten samt därefter besluta i ärendet.

Kontroll skall utövas dels av förmedlingsorganet, dels ock av särskilda, av byggnadslånebyrån för ändamålet utsedda förrättningsmän.

I skrivelse den 23 november 1935 har *statens byggnadslånebyrå* gjort framställning om anvisande av ytterligare kapital för ifrågavarande lånefond.

Till en början erinrar byrån om det bostadssociala program, som ligger till grund för låneverksamheten. Byrån anför därvid bland annat följande.

Enligt den av bostadssociala utredningen verkställda undersökningen av bostadsförhållandena beträffande mindre bemedlade, barnrika familjer skulle bostadsbehovet icke utan det allmännas mellankomst kunna på ett socialt nöjaktigt sätt tillgodoses för cirka 20,000 barnrika familjer i städer och stadsliknande samhällen. För ändamålet krävdes en nyproduktion av bostäder, som vore lämpliga för ändamålet, till ett sammanlagt värde av uppskattningsvis 200,000,000 kronor, för vilken produktion staten borde bereda lån till ett beräknat belopp av 90,000,000 kronor.

Enligt sakens natur kunde ett så omfattande bostadssocialt reformprogram icke förverkligas under så kort period som ett enda år utan borde fullföljas under flera år i följd.

När riksdagen, med anledning av förslag av Kungl. Maj:t, inför detta reformprogram — utan principiell erinran mot detsamma — dels beslutat om inrättandet av ifrågavarande lånefond och dels i enahanda sammanhang för budgetåret 1935/1936 anvisat förut berörda anslag om 10,000,000 kronor, föreställde sig byrån, att dessa beslut vore av så starkt prejudicerande innebörd med avseende å verksamhetens fullföljande jämväl under budgetåret 1936/1937, att det ej ankomme på byrån att söka förebringa ytterligare, principiell utredning i sådant hänseende.

Byrån upptager därefter spörsmålet, huruvida de mindre bemedlade, barnrika familjernas bostadsförsörjning sedan fjolårets riksdag kommit i ändrat läge genom den livliga byggnadsverksamheten. Socialstyrelsen publicerade, yttrar byrån, vissa konjunktursiffror med avseende å bostadstillgången för mindre bemedlade. Siffrorna därför visade för senaste året till och med en viss vrikande tendens. Även om denna svaga siffermässiga tillbakagång knappast finge tolkas såsom en faktisk försämring i läget — siffrorna vore för små för att medgiva sådana slutsatser — så kunde de statistiska uppgifterna å andra sidan icke bereda stöd för uppfattningen, att någon förbättring inträtt. Man syntes närmast få tolka dessa konjunktursiffror, anför byrån, såsom ett belägg för den — för övrigt internationellt gjorda och lätt förklarliga — iakttagelsen, att för de mindre bemedlade, enkannerligen barnrika familjerna tillgången i öppna marknaden på bostäder till för dem överkomliga priser konstant vore knapp.

I fråga om låneverksamheten för innevarande budgetår framhåller byrån följande.

Allenast en ansökan om bostadsanskaffningslån hade inkommit i slutgiltigt skick (Eskilstuna), och hade byrån med anledning av densamma den 21 oktober 1935 beviljat staden i fråga lån till ett belopp av 207,360 kronor, avseende 48 lägenheter om två rum och kök, lika fördelade på 6 planerade bostadshus. I ansökningen angavs, att staden ämnade fullfölja verksamheten i ungefär samma omfattning under kommande budgetår. Ansökningen medgäve helt naturligt inga säkra hållpunkter, men nämnas borde, att, för så vitt denna första ansökan kunde medgiva några slutsatser om det kommunala intresset för saken och halten av förberedelsearbetet, erfarenheten skulle vara synnerligen gynnsam.

Det läge i sakens natur, att det kommunala och eventuellt enskilda förberedelsearbetet för verksamhetens igångsättande i allmänhet krävde sådan tid, att några slutliga planer näppeligen kunnat mera allmänt upprättas och ut-

redningsarbetet så fullföljas, att ansökningar hunnit ingivas till byrån. Hela frågan vore ny och krävde ingående principiella överväganden. När ett ställningstagande från kommunalt håll föreläge, fordrades omfattande utredningar rörande det förefintliga behovet av dylika bostäder, rörande lämplig tomtmark, byggnadsritningar, ekonomiska beräkningar o. s. v. Förutsättningarna för intresserad enskild medverkan påkallade undersökning.

För erhållande av material till belysning av frågan om medelsbehovet för låneverksamheten under innevarande och nästa budgetår har byrån verkställt särskild undersökning. Byrån meddelar, att den 14 november 1935 avlätits en cirkulärskrivelse till vederbörande kommunala förmedlingsorgan — drätselkammare, köpingsnämnder, municipal- eller kommunalnämnder — i 114 städer, 45 köpingar, 221 municipalsamhällen och 142 kommuner, rymmande andra tätare bebyggda samhällen, med förfrågan huruvida och i vilken omfattning ansökningar om bostadsanskaffningslån och familjebidrag för löpande och nästkommande budgetår vore att emotse. Beträffande svaren å denna förfrågan hänvisar byrån till följande tablå.

	Antal svar	A v s v a r e n ä r o		
		jakande med angivande av belopp	ej nekande men utan angivande av belopp (utredning pågår)	helt nekande
Städer	74	48	14	12
Köpingar	16	1	7	8
Municipalsamhällen	74	2	12	60
Andra samhällen	66	6	7	53
Summa	230	57	40	133

Angående de i de jakande svaren beräknade beloppen har byrån lämnat följande sammanställning.

	Beräknat belopp bostadsanskaffningslån för budgetåret		Beräknat belopp familjebidrag för budgetåret	
	1935/1936 kronor	1936/1937 kronor	1935/1936 kronor	1936/1937 kronor
Städer	10,168,860	7,138,500	87,850	963,570
Köpingar	5,000	10,000	—	—
Municipalsamhällen	149,000	—	—	10,500
Andra orter	290,000	65,000	500	15,000
Summa	10,612,860	7,213,500	88,350	989,070

Byrån yttrar i anslutning till dessa undersökningsresultat, att det syntes kunna antagas, att de för innevarande budgetår tillgängliga medlen för bostadsanskaffningslån komme att under budgetårets lopp disponeras genom preliminära beslut av byrån.

Vidkommande medelsbehovet för nästa budgetår anser byrån den omständigheten, att 57 orter av 522 tillfrågade redan så lång tid i förväg beräknat ett belopp av över 7,000,000 kronor, häntyda på att ansökningar till ett sammanlagt avsevärt större belopp kunde förväntas inkomma. Därvidlag anför byrån följande.

I vad mån inkommande ansökningar med hänsyn till behov och beskaffenhet kunde påräkna bifall, läte sig icke med större grad av säkerhet ännu bedöma. Byrån ville emellertid erinra om den i förevarande sammanhang betydelsefulla omständigheten, att kommunen jämlikt gällande bestämmelser hade att i samband med förevarande låneförmedling påtaga sig visst ekonomiskt ansvar beträffande hyresbetalningen, jämte det att kommunen hade att gratis upplåta tomtmark. I och med dessa förutsättningar minskades uppenbarligen risken av utlåningen icke oväsentligt för statens del. Man syntes sålunda kunna utgå ifrån att avslag å i övrigt tillfredsställande låneansökningar i regel icke behövde föranledas ur risksynpunkt.

I avsaknad av säkrare, på erfarenhet grundade hållpunkter för bedömande av medelsbehovet hade byrån, med utgångspunkt från det av riksdagen för löpande budgetår anvisade beloppet av 10,000,000 kronor, vilket syntes komma att disponeras, uppskattat medelsbehovet för nästa budgetår till förslagsvis 15,000,000 kronor.

Därvid hade byrån beaktat, att detta belopp kunde komma att göras till föremål för dispositioner ännu så sent som till utgången av juni månad 1937. Den därav föranledda byggnadsverksamheten skulle vid sådana beslut komma att äga rum så långt fram i tiden som under budgetåret 1937/1938. Beloppet syntes enligt den av bostadssociala utredningen uppgjorda planen i allt fall icke förslå för ändamålet under nämnda budgetår utan påkalla förstärkning genom beslut av 1937 års riksdag.

Vad angår gällande bestämmelser om bostadsanskaffningslån har byrån icke några ändringar eller tillägg att föreslå. Byrån framhåller emellertid, att talrika förfrågningar gjorts beträffande statlig långivning till barnrika familjer, som bebo eller önska förvärva egna hem, samt yttrar därom följande.

Delvis avsåge dessa förfrågningar egna hem på rena landsbygden och fölle sålunda utom den utstakade geografiska gränsen för byggnadslånebyråns verksamhetsområde. Erinras kunde nämligen, att detta visserligen icke begränsats allenast till städer samt till stadsliknande samhällen i administrativ bemärkelse utan jämväl omfattade andra tätare bebyggda samhällen, dock ej ren landsbygd.

Oavsett denna administrativa fördelningsfråga — närmast syntes det ankomma på statens egnahemsstyrelse att handlägga frågor av denna art beträffande landsbygden — kunde det icke fördöljas, att i stad och på land finnes många mindre bemedlade, barnrika familjer, däribland måhända särskilt familjer med de största barnskarorna, för vilka egnahemmet erbjöde den naturliga och lämpliga formen för bostad — där de icke till och med vore helt hänvisade till densamma — men där de ekonomiska förutsättningarna för ett nöjaktigt eget hem ofta vore som sämst, detta just på grund av de bördor, som åvilade familjen för barnskarans uppehälle. Egnahemmet syntes, om det verkligen skulle göras socialt nöjaktigt, föranleda en

förhållandevis stor bostadsutgift, och byrån delade i allo de betänkligheter, som reste sig mot strävanden att locka ekonomiskt alltför svaga familjeförsörjare till egnahemsbyggande, vilket överstege deras ekonomiska krafter och som då merendels bleve en orsak till slit av övernormala mått eller djupa missräkningar.

Genom låneverksamheten för bostadsförsörjning av mindre bemedlade, barnrika familjer hade staten, av socialt betingade överväganden träffat anstalter för ett ekonomiskt stöd, som avsåge att åstadkomma en bättre proportion mellan bostadsbehov och familjeekonomi. Dessa åtgärder bragte uppenbarligen frågan om de ekonomiska förutsättningarna för egnahemsbyggande för mindre bemedlade, barnrika familjer i ett ändrat, bättre läge.

Sant vore, att gällande bestämmelser icke helt uteslöte, att verksamheten i fråga inriktades jämväl på egnahem, men hela konstruktionen hänvisade densamma praktiskt sett helt och hållet och i allt fall väsentligen till hyreshuset.

Byrån hade övervägt, huruvida icke byrån kunde inom viss angiven ekonomisk ram få disponera medel under något friare former att, försöksvis, utgå för egnahemsbyggande. Det kunde tänkas, att familjebidraget, måhända något förstärkt, disponerades såsom fakultativ avskrivning å lånet under en tid av något tiotal år framåt. Om egnahemmet då övertoges av den boende, kunde avskrivningen verkställas men beloppet dock för ytterligare någon tid räntefritt kvarstå såsom lån mot återbetalningsskyldighet allenast under vissa angivna villkor. Framhållas kunde, att dylika barnrika familjer efter en så pass lång period som tio år plägade komma i ett gynnsammare ekonomiskt läge, allt efter som barnen inträdde i förvärvslivet. I den mån så skedde, ägde dessa barn enligt erfarenhetens vittnesbörd för åtskilliga år framåt en värdefull moralisk och social replipunkt i egnahemmet.

Byrån hade funnit denna fråga böra omnämnas i detta sammanhang men ansåge densamma påkalla ytterligare överväganden.

Under återopande av det nu anförda har byrån hemställt, att för förstärkning av lånefonden måtte för nästa budgetår beviljas ett reservationsanslag av 15,000,000 kronor.

Departements-
chefen.

Den verksamhet för främjande av de mindre bemedlade, barnrika familjernas bostadsförsörjning, som inleddes genom 1935 års riksdags beslut att anvisa medel till lån för byggnadsföretag med denna syftning ävensom till familjebidrag, har av naturliga skäl endast hunnit i begränsad omfattning påbörjas. De upplysningar rörande föreliggande planer, som av byggnadslånebyrån lämnats, giva emellertid vid handen, att den nya verksamheten omfattas med livligt intresse i skilda landsdelar. Verktädda preliminära undersökningar utvisa ock, att ett betydande belopp utöver det redan disponibla erfordras, därest de förutsebara önskemålen skola kunna i behörig ordning tillgodoses under budgetåret 1936/1937. Ingen tvekan synes mig kunna föreligga därutinnan, att verksamheten bör fullföljas. Jag tillstyrker ock byggnadslånebyråns förslag, att anslaget till kapitalökning för fonden sättes till 15,000,000 kronor.

Vad angår riktlinjerna för verksamheten föreligga inga yrkanden på om-

läggning. Jag anser mig därför böra förorda, att verksamheten fullföljes efter i huvudsak de grunder, som i fjol vunno riksdagens godkännande. I ett avseende säger sig emellertid byggnadslånebyrån hava övervägt någon jämkning, nämligen i fråga om egnahemsbyggnader, därvid man tänkt sig åtgärder för ett underlättande av de uppförda bostädernas övertagande med äganderätt efter viss tid. Denna för visso behjärtansvärda synpunkt uppmärksammades av mig redan i fjolårets proposition, i det jag uttalade, att frihet syntes mig böra lämnas för kommun att med hjälp av bostadsanskningslån och familjebidrag ordna bebyggelse av småstugor eller andra hus av egnahemstyp att upplåtas mot hyra, så länge familjebidragen utgå, för att därefter överlåtas mot äganderätt på de villkor, kommunen kunde finna lämpliga. En häremot svarande föreskrift meddelades ock i samband med övriga bestämmelser för verksamheten. I den mån särskilda åtgärder kunna visa sig erforderliga för främjande av det ifrågavarande syftet, är jag beredd att medverka till sådana.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom kapitalökning för *Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 15,000,000

[4.] **Lånefonden för bostadsbyggande i städer och stadsliknande samhällen.** För budgetåret 1933/1934 anvisade 1933 års riksdag under utgifter för kapitalökning, fonden för förslag till statsverket, ett reservationsanslag å 15,000,000 kronor till främjande av bostadsbyggande. Därav hade ett belopp av 5,000,000 kronor beräknats för lån till uppförande av bostadsbyggnader i städer och stadsliknande samhällen. För fullföljande av nämnda låneverksamhet samt utlämnande jämväl av ombyggnadslån beslöt 1935 års riksdag inrätta en lånefond för bostadsbyggande i städer och stadsliknande samhällen samt anvisade för budgetåret 1935/1936 såsom kapital för fonden ett reservationsanslag av 3,000,000 kronor.

Vidkommande den låneverksamhet för bostadsbyggande i städer och stadsliknande samhällen, vilken finansierats med anslaget för budgetåret 1933/1934 torde här få anföras följande.

Bestämmelser angående denna låneverksamhet meddelades i kungörelsen den 16 september 1933 (nr 558). Enligt dessa skulle lånen utgå för främjande av uppförandet i städer och stadsliknande samhällen av byggnader, huvudsakligen avsedda för bostäder. Lånen skulle till en början löpa med 5 procent årlig ränta och utan amortering för att sedermera från dag, som Kungl. Maj:t bestämde, övergå till amorteringslån med en fast annuitet av $7\frac{1}{4}$ procent av ursprungliga lånebeloppet. Låneverksamheten skulle handhavas av statens byggnadslånebyrå.

Vid tidpunkten för kungörelsens utfärdande rådde allmän konflikt inom byggnadsfacket, och verksamhetens igångsättande måste anstå till dess denna konflikt bilagts. Kungl. Maj:t utfärdade därefter kungörelsen den 16 februari 1934 (nr 20) med vissa ytterligare bestämmelser angående verksamheten.

I skrivelse den 16 december 1935 har statens byggnadslånebyrå meddelat, att ifrågavarande långivning i så måtto slutförts, som byrån för utbetalning genom statskontoret anmält samtliga från anslaget för budgetåret 1933/1934 beviljade lån. Dessa uppginge till sammanlagt 4,757,725 kronor. Då dessutom från nämnda anslag anvisats 45,000 kronor till byråns förvaltningskostnader, återstode alltså odisponerat ett belopp av 197,275 kronor.

Enligt av byrån meddelade uppgifter hava medelst ifrågavarande lån uppförts 142 bostadshus, varav 102 flerfamiljshus och 40 egnahem, rymmande tillhopa 2,979 lägenheter om sammanlagt 7,499 rum eller kök. Byggnaderna, som äro fördelade å 32 orter, uppgivas hava ett totalvärde av 32,166,700 kronor. Beträffande antalet rapporterade dagsverken, som utförts vid byggnadsföretagen, må hänvisas till följande inom socialdepartementet upprättade sammanställning.

Sammanställning av antalet dagsverken utförda vid byggnadsföretag, till vilka beviljats lån enligt kungörelsen den 16 september 1933 (nr 558).

	1933/ 1934	1934/1935								1935/ 1936	Summa sum- marum
	febr.— juni	juli— dec.	jan.	febr.	mars	april	maj	juni	Summa	juli— aug.	
Stockholms stad ..	26,680	100,795	19,565	22,168	18,828	11,441	10,858	7,403	191,058	20,375	238,113
Stockholms län	4,877	7,135	24	42	—	—	—	—	7,201	—	12,078
Uppsala »	4,012	9,043	1,223	1,472	1,215	—	—	—	12,953	—	16,965
Södermanlands »	2,958	3,335	44	26	25	—	—	—	3,430	—	6,388
Östergötlands »	6,119	13,175	1,972	1,148	108	—	—	—	16,403	—	22,522
Jönköpings »	930	728	—	—	—	—	—	—	728	—	1,658
Kalmar »	1,888	3,624	—	—	—	—	—	—	3,624	—	5,512
Gotlands »	218	666	78	211	89	40	—	—	1,084	—	1,302
Blekinge »	4,480	8,878	—	—	—	—	—	—	8,878	—	13,358
Kristianstads »	4,332	7,690	—	—	—	—	—	—	7,690	—	12,022
Malmöhus »	31,406	72,220	8,089	7,483	7,510	736	815	510	97,363	—	128,769
Göteb. o. Bohus »	12,166	56,117	6,112	5,441	4,793	2,135	255	186	75,039	—	87,205
Älvsborgs »	3,989	10,837	—	648	298	—	—	—	11,783	—	15,772
Skaraborgs »	3,998	8,602	982	284	321	—	—	—	10,189	—	14,187
Värmlands »	3,214	2,820	—	—	—	—	—	—	2,820	—	6,034
Örebro »	892	4,116	276	314	223	3	—	—	4,932	—	5,824
Västmanlands »	2,777	2,246	—	—	—	—	—	—	2,246	—	5,023
Kopparbergs »	2,021	3,038	212	204	135	367	395	428	4,779	792	7,592
Gävleborgs »	1,731	3,743	597	755	315	—	196	—	5,606	—	7,340
Jämtlands »	—	270	—	—	—	—	—	—	270	—	270
	118,691	319,078	39,174	40,196	33,860	14,722	12,519	8,527	468,076	21,167	607,934

Den 30 sistlidne december har Kungl. Maj:t förordnat, att förevarande lån skola räknat från och med den 1 januari 1936 utgöra amorteringslån.

Beträffande lån ur lånefonden för bostadsbyggande i

städer och stadsliknande samhällen av de för budgetåret 1935/1936 anvisade medlen har Kungl. Maj:t genom kungörelse den 28 juni 1935 (nr 436) meddelat i huvudsak följande föreskrifter.

Lån utgår för främjande av sådant byggnadsföretag, som avser ny- eller ombyggnad i städer och stadsliknande samhällen av byggnader, huvudsakligen avsedda för bostäder. Med ombyggnad avses sådan ändring och modernisering av byggnad, som ej är att hänföra till löpande underhåll.

Lån må utgå endast å ort, där ifrågavarande byggnadsverksamhet icke utan dylikt statligt stöd kan beräknas inom den närmare tiden komma till stånd i den omfattning, som befinnes lämplig med hänsyn till bostadsförhållandena å orten och önskvärd med hänsyn till läget på arbetsmarknaden. Låneverksamhet må vidare förekomma allenast i kommun, som åtagit sig att utan kostnad för statsverket eller låntagare förmedla lån av ifrågavarande art.

Lån får icke beviljas för byggnadsföretag, vilket jämväl utan statligt stöd kan väntas komma till stånd under den närmare tiden, och ej heller för byggnadsföretag i vederbörande kommuns egen regi. Som förutsättningar för att lån skola få utgå gäller härjämte bland annat, att vederbörande byggnadsföretag utförts inom viss tid samt att den på öppna marknaden erhållna, i fastigheten bättre belägna krediten är på betryggande sätt ordnad (ej leverantörskredit eller liknande), dock att byggnadslånebyrån härutinnan äger medgiva jämkningar med avseende å leverantör- eller liknande krediter, som upptagits för ombyggnadsarbets utförande.

I avseende å lånebeloppen är stadgat, att lån ej må överstiga en femtedel av summan av de lån, som lämnats mot säkerhet av inteckningar i fastigheten eller tomträtten med bättre förmånsrätt än den säkerhet, vilken ställes för statslånet. Ej heller må statslånet uppgå till högre belopp, än som svarar mot 15 procent av ett på visst sätt fastställt fastighetsvärde eller, där fråga är om tomträtt, byggnadsvärde, eller överstiga 15 procent av det taxeringsvärde, som efter byggnadsföretagets fullbordande åsättes fastigheten eller, där fråga är om tomträtt, byggnaden. Lån för ombyggnad må ej i något fall utgå med högre belopp, än som motsvarar halva kostnaden för ombyggnaden. I sålunda stadgade villkor, såvitt de röra lån för ombyggnad, må, där låntagaren gör egen kapitalinsats för ombyggnaden eller andra särskilda omständigheter därtill föranleda, jämkning ske efter byggnadslånebyråns beprövande.

För lån skall ställas säkerhet, vilken skall bestå av inteckning i vederbörande fastighet eller tomträtt, liggande inom 90 procent av det godkända fastighets- eller byggnadsvärdet. Inteckningen skall jämväl vara belägen inom 90 procent av det taxeringsvärde, som efter byggnadsföretagets fullbordande åsättes fastigheten eller, där fråga är om tomträtt, byggnaden, ävensom inom summan av brandförsäkrings- och tomtvärdena eller, där fråga är om tomträtt, inom brandförsäkringsvärdet. Inteckning, som är utgiven av annan än låntagaren, skall vara försedd med påskrift av denne, att han ikläder sig betalningsansvar för förbindelsen. Allenast då särskilda omständigheter därtill föranleda, må låntagaren till skyddande av egen kapitalinsats förfoga över inteckning med bättre rätt än inteckning till säkerhet för statslånet. Såsom ytterligare säkerhet för lånet skola jämväl pantförskrivas hos annan långivare belånade inteckningar med bättre förmåns-

rätt i fastigheten eller tomträtten än den för statslånet ställda säkerheten eller deras värde, i den mån dessa inteckningar, eller värdet av dem, icke behöva tagas i anspråk för gäldande av den fordran, för vilken inteckningarna i första hand blivit pantförskrivna eller som på grund av omsättning trätt i dess ställe.

Från dag, som Kungl. Maj:t bestämmer, skola samtliga lån utgöra amorteringslån. Intill den sålunda bestämda dagen löper lån utan amortering och med 5 procent årlig ränta. Annuiteten å amorteringslån skall utgöra $7\frac{1}{4}$ procent av ursprungliga lånebeloppet. Av annuiteten skola, å oguldna lånebeloppet räknat, $4\frac{1}{4}$ procent utgöra ränta och 1 procent avsättning till en riskfond avsedd att användas till täckande av förluster å verksamheten. Återstoden skall utgöra amortering.

Med avseende å förfarandet i låneärendena är föreskrivet, att ansökan om lån göres av byggnadsföretagaren och skall, ställd till byggnadslånebyrån, ingivas till förmedlingsorganet inom kommunen. Förmedlingsorgan är, där kommun ej annorlunda beslutar, i stad drätselkammaren och på landet kommunalnämnden eller municipalnämnden. Förmedlingsorganet översänder därefter jämte eget yttrande ansökningen till byggnadslånebyrån, som meddelar preliminärt beslut, huruvida lån beviljas och i så fall till vilket belopp, på vilka villkor och under vilka förutsättningar lånet, så vitt då kan bedömas, må komma att utgå. Sedan byggnadsföretaget fullbordats, verkställs besiktning och värdering av byggnaden, varefter byggnadslånebyrån har att fatta slutligt beslut i ärendet.

Kontroll skall utövas dels av det kommunala förmedlingsorganet dels ock av särskilda, av byggnadslånebyrån för ändamålet utsedda värderingsmän. Där byggnadsföretag med statslån bedrives i anslutning till kooperativ organisation, må sådan organisation förbehålla sig rätt att utöva kontroll över företaget.

I skrivelse den 23 november 1935 har *statens byggnadslånebyrå* gjort framställning om anvisande av ytterligare kapital för ifrågavarande lånefond.

Inledningsvis lämnar byrån den översikt beträffande inkomna ansökningar om ny- och ombyggnadslån enligt 1935 års kungörelse, vilken finnes intagen å s. 17.

I anslutning därtill framhåller byrån, att, såsom denna översikt utvisade, i lånefonden tillgängliga medel till ungefär lika belopp fördelats å nybyggnadslån och ombyggnadslån. Byggnadsarbetena skulle enligt av byrån meddelade bestämmelser i regel vara påbörjade den 1 december 1935 samt slutförda den 1 juni 1936. Arbetena komme sålunda att väsentligen falla på lågsäsongen under vintern 1935/1936. Enligt sakens natur hade intet av dessa byggen dittills hunnit slutföras och göras till föremål för slutligt beslut, vadan följaktligen ej heller några medel ur fonden utanordnats. Samtliga i fonden tillgängliga medel vore emellertid disponerade genom preliminära beslut och syntes komma att till fullo tagas i anspråk, när slutprövning framdeles skulle verkställas. Fonden lämnade alltså ej vidare tillgång till ytterligare långivning.

Byrån övergår därefter till att redogöra för det allmänna bostadsmarknadsläget och upptager i samband därmed till behandling frå-

Översikt beträffande inkomna ansökningar om ny- och ombyggnadslån enligt kungörelsen den 28 juni 1935 (nr 436).

Kommun	Sökta lån				Beviljade lån			
	Nybyggnadslån		Ombyggnadslån		Nybyggnadslån		Ombyggnadslån	
	Antal	Kronor	Antal	Kronor	Antal	Kronor	Antal	Kronor
Arvidsjaur	2	7,000	1	2,000	1	2,200	—	—
Arvika	—	—	2	4,880	—	—	2	3,200
Avesta	4	31,200	—	—	4	31,200	—	—
Borås	1	46,400	—	—	1	37,500	—	—
Borlänge	2	65,000	—	—	2	43,000	—	—
Eslöv	1	22,200	—	—	1	15,000	—	—
Falkenberg	1	3,000	—	—	—	—	—	—
Falköping	2	5,000	—	—	2	7,800	—	—
Falun	1	23,700	—	—	1	22,500	—	—
Finspång	2	44,800	—	—	—	—	—	—
Gislaved	1	31,300	—	—	1	31,000	—	—
Gällivare	—	—	5	9,000	—	—	4	4,500
Gävle	6	58,700	2	14,025	3	8,800	1	5,800
Göteborg	17	1,020,915	3	19,650	4	216,500	(1	4,000)
							Återtagen	
Hagalund	2	130,000	—	—	—	—	—	—
Huskvarna	1	2,800	1	1,800	—	—	1	1,800
Hässleholm	1	27,600	—	—	1	27,600	—	—
Jönköping	1	44,500	—	—	—	—	—	—
Karlskrona	6	76,800	2	26,375	3	12,200	2	26,375
Kristinehamn	—	—	1	8,400	—	—	1	8,400
Kumla	—	—	1	935	—	—	—	—
Landskrona	4	59,600	—	—	4	54,400	—	—
Lilla Alby	2	52,500	—	—	—	—	—	—
Linköping	1	29,400	—	—	—	—	—	—
Lund	5	347,600	1	1,500	3	133,000	—	—
Malmberget	1	8,000	17	42,000	—	—	16	32,050
Malmö	5	406,960	—	—	1	133,500	—	—
Norrköping	2	177,300	—	—	1	123,700	—	—
Nyköping	1	31,800	—	—	1	31,800	—	—
Oxelösund	1	23,000	—	—	—	—	—	—
Saltsjöbaden	1	7,000	—	—	—	—	—	—
Sandviken	1	113,500	—	—	1	113,400	—	—
Skellefteå	1	31,100	—	—	—	—	—	—
Skänninge	2	4,500	—	—	1	1,800	—	—
Skön	2	2,500	10	12,100	—	—	9	9,475
Stockholm	52	3,573,615	43	2,518,950	3	108,750	27	1,474,500
Sundbyberg	3	89,500	—	—	—	—	—	—
Sundsvall	—	—	2	5,000	—	—	—	—
Svedala	2	22,447	—	—	2	21,900	—	—
Sävedalen	4	13,780	—	—	4	13,250	—	—
Trollhättan	1	53,900	—	—	1	52,500	—	—
Umeå	3	5,650	—	—	3	4,950	—	—
Uppsala	7	390,600	—	—	3	137,500	—	—
Vaxholm	—	—	1	1,130	1	1,100	—	—
Ystad	—	—	1	4,000	—	—	—	—
Åmål	5	24,150	1	2,750	5	24,150	—	—
Summa	157	7,117,317	94	2,674,495	59	1,411,000	63	1,566,100

gan om fortsatt långivning till nybyggnadsföretag. Därvidlag anföres följande.

Resultaten av socialstyrelsens sedvanliga statistiska undersökningar rörande bostadsproduktionen och bostadsmarknadens läge bestyrkte noggrant det kända förhållandet, att nyproduktionen av bostäder under år 1935 i stort sett varit livlig inom landet. Tillgången på arbetskraft hade vid flera tillfällen visat sig stram. Man hade vidare anledning antaga, att företagarintresset, vad anginge 1936 års byggnadssäsong, skulle visa sig starkt. På flera håll syntes behovet av nya bostäder i den fria marknaden vara eller bliva behörigen tillgodosett, och på vissa håll syntes överskott på bostadsmarknaden förefinnas.

Det funnes knappast anledning befara, att, där och i den mån nya bostäder verkligen behövde tillföras den öppna marknaden, sådant behov ej i behörig mån komme att bliva tillgodosett jämväl utan statligt ingripande. Med öppna bostadsmarknaden åsyftade byrån därvid allenast det bostadsbestånd, som principiellt finge förutsättas kunna förräntas av de boende själva, något som ju utgjorde en grundförutsättning för förevarande statliga stödaktion.

Det kunde dock ej förnekas, att den bild, som sålunda tecknats av det allmänna läget i stort, icke alltid motsvarade läget ute i de enskilda orterna. På vissa håll och i vissa icke förutsedda situationer kunde ett statligt stöd i form av nybyggnadslån måhända vara påkallat och lämpligt under nästa budgetår. Det hade därför övervägts, huruvida icke möjligheten till nybyggnadslån borde hållas öppen men uttryckligen förbehållas sådana i allt fall mera undantagsvis förekommande situationer, som de sist berörda.

Enligt byråns mening kunde emellertid befaras, att en sådan möjlighet skulle ingiva överdrivna förhoppningar, vilka onödigtvis kunde föranleda omfattande och kostsamma förberedelsearbeten till byggnadsföretag, vilka i sig själva kanske vore väl motiverade. Den beslutande myndigheten skulle i dylika fall av förhållandenas egen makt bliva föremål för mycket starkt tryck.

Byrån finner sig med hänsyn till nu angivna förhållanden icke böra förorda, att medel anvisades till förstärkning av förevarande fond för beredande av nybyggnadslån under nästa budgetår.

Vad åter angår frågan om fortsatt beviljande av ombyggnadslån, anser byrån förhållandena gestalta sig helt annorlunda. Just de omständigheter, som talade emot en fortsatt långivning för nybyggnadsändamål, kunde åberopas till stöd för en långivning för ombyggnadsändamål, och i flera avseenden utgjorde de själva förutsättningarna för lämpligheten av en sådan kreditgivning.

Till en början upptager byrån frågan till bedömande ur arbetsmarknadssynpunkt och framhåller därvid följande.

Det måste anses såsom ett önskemål, att de starka konjunktur- och säsongväxlingarna i fråga om tillgången på arbete inom byggnadsindustrin utjämnades. Ifrågavarande långivning avsåge att bereda sysselsättning under lågsäsongen vintertid, då tillgången på arbete alltid starkt minskade. Ur konjunktursynpunkt förefunnes knappast anledning att stimulera det livliga företagarintresset. I samma mån som en långivning för ombyggnadslån kröntes med framgång, föranledde den emellertid, att företagsamhet och

arbetskraft, som trängde till sysselsättning, dirigerades mot ombyggnadsverksamhet. Därmed minskades också det behov, som föranledde nyproduktion. På vissa håll syntes nyproduktionen på öppna marknaden vara större än vad som svarade mot det ur bostadstillgångens synpunkt strängt behövliga, detta även med beaktande av att nytillskottet i och för sig av speciella skäl kunde vara begärligt och visa sig räntabelt. Dylik räntabilitet kunde ofta vinnas, ehuru väl på bekostnad av det bostadssocialt nöjaktiga men omoderna bostadsbeståndet, något som finge betraktas såsom slöseri.

I den mån nyproduktion på angivet sätt bringades att tills vidare anstå till förmån för ombyggnadsverksamhet, hade, anför byrån, motsvarande nyproduktion större förutsättningar att komma till stånd framdeles under en dalande konjunkturkurva inom byggnadsindustrin och att på så sätt bidra till att då mildra konjunkturkurvans nedåtgående svängning. Lågkonjunkturen möttes ej då med ett fullt så övermåttat bostadsbehov som eljest kunde befaras bli va fallet.

Även ur bostadsmarknadssynpunkt finner byrån tiden lämplig för stimulerande av ombyggnadsverksamheten. Byrån yttrar därom följande.

Starka krafter reste hinder i vägen för ägare av det omoderna bostadsbeståndet att resolut gripa sig an med ett moderniseringsarbete. Man sökte i det längsta hanka sig fram för att till sist stå inför en ekonomisk katastrof med ty åtföljande risk för slumbildning. Möjligheterna till ett sådant förhållande av saken vore givetvis större under de tider, då bostadstillgången vore knapp. Erinras kunde, att under bostadskrisen närmast efter kriget bostadsbeståndet fullständigt absorberades och att rivning praktiskt taget upphörde, till och med i vad gällde otjänliga bostäder.

Under rådande goda bostadstillgång kunde saken lättare bringas till ett positivt avgörande i önskvärd riktning. Ur de boendes synpunkt mötte ej betänklighet mot att bostadshus i mån av behov frigjordes för ombyggnadsarbete. Andra bostäder kunde förhållandevis lätt anskaffas.

I den mån bostadshus utrymdes för ombyggnadsföretag bereddes en viss, på flera håll säkerligen önskvärd andhämtning på bostadsmarknaden, ägnad att minska förutsättningarna för bostadskrascher, vilka ur alla parter synpunkt städse vore av ondo. Man syntes i ombyggnadsverksamheten verkligen äga ett medel att åtminstone i någon mån mildra bostadsmarknadens av ålder iakttagna benägenhet att svänga mellan ytterligheter, å ena sidan bostadsknapphet eller ren bostadsnöd och å andra sidan ett bostadsöverskott med ekonomiskt ödeläggande verkningar, vilka ur bostadssocial synpunkt vanligen visade sig fullt ut lika olyckliga. Framhållas kunde, att dylika yttre och till sina sociala och ekonomiska verkningar starka svängningar enligt erfarenhetens vittnesbörd kunde framkallas av förhållandevis små fluktuationer i bostadstillgång eller bostadsbehov. Verkningarna av en ombyggnadsverksamhet borde ur berörda synpunkt därför ej underskattas, även om den enligt sakens natur kunde komma att beröra ett mycket ringa urval av det befintliga omoderna bostadsbeståndet.

Angående erfarenheterna av innevarande budgetårs långivning för ombyggnadsändamål framhåller byrån, att de inkomna och preliminärt avgjorda låneansökningarna varit väl förberedda och i

det stora flertalet fall motsvarat de med verksamheten avsedda intentionerna. Beträffande omfattningen av den dittillsvarande ansökningsfrekvensen erinrar byrån, att denna ej angåve storleken av det förefintliga faktiska behovet av ombyggnadslån, vilket syntes vara väsentligt större, än ansökningarna gåve vid handen. Byrån anför därom vidare följande.

Till en början vore att märka, att innehavarna av omoderna bostadshus ofta varit föremål för en långsam, gradvis skeende ekonomisk utmattning, som reste svårigheter för dem att vidtaga resoluta kraftåtgärder. De sökte gärna bedöma situationen såsom övergående och i det längsta dölja för sig lägets ekonomiska allvar.

Vidare kunde erinras, att ett ombyggnadsföretag krävde ganska lång förberedelsestid. Därvid komme ej allenast i betraktande de ekonomiska överväganden och åtgärder samt tekniska förberedelser, som måste föregå igångsättandet av ett ombyggnadsföretag, utan jämväl spørgsmålet om byggnadens eventuella frigörande från hyresgäster eller de uppgörelser, som eljest behövde träffas med dessa i samband med byggnadsarbetet. Den 1 oktober vore numera faktiskt — låt vara ej rättsligt — allmän flyttningsdag, och uppsägning eller överenskommelse med hyresgäst syntes i allmänhet behövas ske minst tre månader i förväg, d. v. s. inom utgången av kalenderårets andra kvartal, ofta redan tidigare. Innan sådana dispositioner träffats, behövde ägaren besked, huruvida ombyggnadslån verkligen kunde påräknas. Dessa förutsättningar saknades med avseende å 1935 års ombyggnadslån, i vad anginge oktoberflyttningen samma år. Med hänsyn därtill underströke byrån önskvärdheten av att beslut om eventuella nya ombyggnadslån för budgetåret 1936/1937 kunde fattas så tidigt som möjligt.

Bestämmelserna om ombyggnadslån i gällande kungörelse beredde, anför byrån vidare, såvitt erfarenheten utvisat, lämpligt underlag även för fortsatt långivning, och hade byrån för sin del ej anledning föreslå några ändringar eller tillägg.

Under återopande av det anförda har byrån hemställt, att lånefonden för bostadsbyggande i städer och stadsliknande samhällen måtte för nästa budgetår till beredande av ombyggnadslån förstärkas med samma belopp, som tillförts densamma för innevarande budgetår, eller 3,000,000 kronor.

Departements-
chefen.

Lika med byggnadslånebyrån anser jag icke tillräckliga skäl föreligga att i nuvarande läge fullfölja den statliga låneverksamheten i fråga om nybyggnader. Däremot synes mig behov vara för handen, att den påbörjade stödverksamheten för ombyggnad av äldre bostadsfastigheter fortsättes under budgetåret 1936/1937.

Vad angår avvägningen av det belopp, som bör anvisas såsom kapitalökning för lånefonden, finner jag mig böra godtaga det av byggnadslånebyrån framställda förslaget. För ändamålet bör alltså äskas ett reservationsanslag av 3,000,000 kronor.

I anslutning till den föreslagna begränsningen av låneverksamheten till att avse allenast ombyggnader förordar jag, att grunderna för utlämnande av lån ur fonden i detta avseende jämkas beträffande det nu ifrågasatta anslaget.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels såsom kapitalökning för *Lånefonden för bostadsbyggande i städer och stadslänkande samhällen* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av . . . kronor 3,000,000;

dels ock medgiva, att lån ur nämnda fond, med anlåtande av sagda anslag, må utlämnas i huvudsaklig överensstämmelse med av mig förordade grunder.

[5.] **Lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden.** Genom beslut av 1935 års riksdag inrättades en fond, benämnd lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden, och anvisades såsom kapital för fonden för budgetåret 1935/1936 bland utgifter för kapitalökning under rubrik statens utlåningsfonder ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor.

Från fonden utlämnas nybyggnadslån enligt därutinnan meddelade bestämmelser.

Under hänvisning till vad jag anförde i samband med äskande av anslag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden (V s. 33—42) får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom kapitalökning för *Lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 2,000,000

[6.] **Lånefonden för lantarbetsbostäder.** Vid 1935 års riksdag beslöts i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag att inrätta en fond för lån till ägare eller brukare av jordbruksfastighet för uppförande av nya lantarbetsbostäder å fastigheten. Lån kunna även beviljas för ombyggnad och annat mera omfattande förbättringsarbete beträffande dylika bostäder. Bestämmelser rörande lån från fonden äro meddelade i kungörelsen den 28 juni 1935 (nr 439).

Vid beslutet om fondens inrättande förutsattes, att såsom kapitaltillskott till densamma skulle årligen anvisas ett belopp, svarande mot summan av amorteringarna å utlämnade nybyggnadslån inom den statsunderstödda bostadsförbättringsverksamheten på landet.

I skrivelse den 15 november 1935 har *statens egnahemsstyrelse* avgivit förslag rörande kapitaltillskott till fonden för nästa budgetår.

Styrelsen framhåller, att av de dittills för bostadsförbättringsverksamheten på landet anvisade medlen i runt tal 6,000,000 kronor torde komma att disponeras för nybyggnadslån. När enligt gällande bestämmelser amorteringsskyldighet för dessa lån inträdde, kunde enligt styrelsen det årliga amorteringsbeloppet uppskattas till omkring 300,000 kronor. Med hänsyn

härtill har styrelsen hemställt, att fonden för nästa budgetår måtte tillföras ett kapitaltillskott å sistnämnda belopp. Av detsamma borde 240,000 kronor utgå av lånemedel och 60,000 kronor av skattemedel.

Departements-
chefen.

Mot egnahemsstyrelsens förslag att bestämma kapitaltillskottet till 300,000 kronor har jag icke något att erinra. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom kapitalökning för *Lånefonden för lantarbetarbo-
städer* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett
reservationsanslag av kronor 300,000

[7.] **Fonden för låneunderstöd: Lån till utvidgning av Vilhelmsro anstalt för fallandesjuka.** Med anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 101, medgav föregående års riksdag i skrivelse den 26 mars 1935, nr 113, att föreningen Vilhelmsro anstalt för fallandesjuka finge för anstaltens utvidgning med ny skolbyggnad och nytt skolhem på i huvudsak de villkor, som departementschefen förordat, beviljas ett lån å 210,000 kronor, att utgå med 100,000 kronor under budgetåret 1935/1936 och 110,000 kronor under budgetåret 1936/1937. Tillika anvisade riksdagen såsom kapitalökning för fonden för låneunderstöd till nämnda ändamål ett reservationsanslag å 100,000 kronor, att utgå av andra statsinkomster än lånemedel.

Kungl. Maj:t har den 26 april 1935 meddelat beslut i ärendet i endighet med riksdagens skrivelse.

Av vad sålunda anförts framgår, att för nästa budgetår återstår att till ifrågavarande ändamål anvisa ett belopp av 110,000 kronor, vilket torde få bestridas på enahanda sätt som det för innevarande budgetår anvisade beloppet.

Med hänvisning härtill hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom kapitalökning för fonden för låneunderstöd till
lån till utvidgning av Vilhelmsro anstalt för fallandesjuka
för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reserva-
tionsanslag* av kronor 110,000

Vad föredragande departementschefen, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

R. Vinell.

Bilaga 4.

Utgifter för kapitalökning.

*Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 3 januari 1936.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden
UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO,
ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Departementschefen, statsrådet Leo anmäler frågan om de **anslag till utgifter för kapitalökning**, som ansetts böra för de under departementet lydande affärsdrivande verken samt under rubrikerna Statens allmänna fastighetsfond, Fonden för statens aktier och Fonden för förlag till statsverket äskas av 1936 års riksdag. Departementschefen anför därvid:

Vid framläggande av förslag rörande anslag till de affärsdrivande verken för nästkommande budgetår har jag i allt väsentligt kunnat biträda verksamhetsstyrelsernas äskanden. Summan av de anslag, som under rubriken »Statens affärsverksamhet» enligt mitt förslag skulle äskas av riksdagen, uppgår till 56,064,000 kronor, vilket belopp fördelar sig på de olika verken på sätt framgår av efterföljande tabell. I denna tabell hava för jämförelses skull medtagits de belopp, som beviljats för ändamålet å riksstaten för nu löpande budgetår. Till vinnande av överskådlighet hava vid sidan av övriga anslag upptagits de till elektrifieringsföretag vid statsbanorna avsedda anslagen. Därvid har hänsyn icke tagits till att ett belopp av 4,500,000 kronor, som funnits kunna besparas å elektrifieringsanslag för Malmölinjerna, Ängelinjerna och Väst kustbanan, avsetts att under nästa budgetår disponeras för elektrifiering av banan Tomtebodavärdan m. fl. linjer.

Utgifter för kapitalökning: bil. 4.

	Rikstat budgetåret 1935/1936	Budgetåret 1936/1937
	Kronor	Kronor
Postverket	2,201,500	2,910,000
Telegrafverket	17,782,700	17,439,000
Statens järnvägar	11,700,000	13,900,000
Statens vattenfallsverk	<u>10,680,000</u>	<u>15,985,000</u>
	42,364,200	50,234,000
Elektrifiering av Ängelinjerna	4,500,000	—
» » Väst kustbanan	6,900,000	—
» » banan Laxå—Charlottenberg m. fl.	7,000,000	3,430,000
» » banan Tomtebodavärtan m. fl.	—	2,400,000
	Summa 60,764,200	56,064,000
Härav att utgå av lånemedel	56,764,200	52,564,000
av andra statsinkomster	4,000,000	3,500,000

Under rubriken »Statens allmänna fastighetsfond» kommer jag att föreslå anslag till ett sammanlagt belopp av 1,088,000 kronor, varav 755,000 kronor att utgå av lånemedel.

Under rubriken »Fonden för statens aktier» äskas ett anslag av 1,250,000 kronor, att utgå av lånemedel, för tecknande av aktier i aktiebolaget Aero-transport.

Slutligen äskas under rubriken »Fonden för förlag till statsverket» ett anslag av 200,000 kronor, att utgå av lånemedel, till förskott av kostnader för uppgörande av byggnadsplaner.

Innan jag övergår till att redogöra för de olika anslagsäskanden, som jag sålunda ansett mig kunna biträda, torde jag få uppehålla mig vid en för de affärsdrivande verken gemensam fråga. Jag avser det av 1934 års riksdag väckta spörsmålet om *enhetliga principer för beräkning av byggnadsanslag vid nämnda verk*.

I skrivelse den 5 juni 1934, nr 307, i anledning av riksdagens år 1933 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1932—30 juni 1933, anförde riksdagen under punkten 7), i anslutning till vad riksdagens revisorer uttalat beträffande vissa av vattenfallsstyrelsen i samband med anläggandet av en kraftstation vid Sillre vidtagna åtgärder, följande:

Riksdagen har funnit, att olika principer för beräkning av byggnadsanslagens storlek kommit till användning icke blott vid olika affärsverk utan även vid ett och samma verk, såsom nu har visat sig vara fallet i fråga om vattenfallsstyrelsen. Det kan icke anses riktigt att verken själva skola hava rätt och möjlighet att avgöra i vad mån anslagsmedel och i vad mån driftmedel må anlitas för statliga byggnadsföretag. Riksdagen förväntar, att Kungl. Maj:t vid framläggandet av propositioner om anslag till ny- och ombyggnader tillser, att vid byggnadskostnadernas beräkning enhetliga principer komma till tillämpning.

Riksdagen har velat för Kungl. Maj:t giva till kända ovan uttalade uppfattning i denna fråga.

Den 6 juli 1934 anbefallde Kungl. Maj:t envar av generalpoststyrelsen, telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen och domänstyrelsen att före den 15 september 1934 till kommunikationsdepartementet inkomma med redogörelse för de principer, som i av riksdagen angivet hänseende tillämpades av vederbörande styrelse vid beräkning av anslagsbehovet för statliga byggnadsföretag.

Sedan de sålunda infordrade redogörelserna inkommit till kommunikationsdepartementet, anmodade jag den 29 oktober 1934 omförmälda verksstyrelser att gemensamt före den 1 mars 1935 till kommunikationsdepartementet inkomma med förslag till såvitt möjligt enhetliga principer för beräkning av byggnadsanslag vid de affärsdrivande verken.

Vid anmälan härav i nästlidet års statsverksproposition (utgifter för kapitalökning, bil. 3, sid. 94—95) anförde jag, att här förevarande fråga vore av delvis ganska invecklad natur och att det med hänsyn härtill icke varit möjligt att så forcera den igångsatta utredningen, att eventuellt nya, mera enhetliga principer för byggnadsanslagens beräkning kunnat komma till användning vid framläggandet av förslag för 1935 års riksdag. Däremot synes skäl föreligga för antagandet att, åtminstone i viss utsträckning, detta skulle kunna bli fallet vid 1936 års riksdag.

I gemensam skrivelse till chefen för kommunikationsdepartementet den 26 februari 1935 framlade *affärsverkens styrelser* förslag till enhetliga principer för beräkning av byggnadsanslag vid nämnda verk. På grund av vad i skrivelsen anförts föreslago verksstyrelserna följande principer i sådant hänseende:

1. Beträffande byggnadsföretag, för vilka kostnaderna avses skola bestridas från *kollektivanslag* att av riksdagen anvisas för större grupper av ny- och ombyggnadsarbeten vid vissa affärsverk, skall anslaget i regel beräknas så, att alla av byggnadsföretagen i fråga direkt förorsakade kostnader komma att belasta anslaget, vederbörande verksstyrelse förbehåller att meddela de närmare bestämmelser angående nämnda regels tillämpande, som betingas av de för verket gällande särskilda förhållandena.

2. Beträffande byggnadsföretag, för vilket kostnaden avses skola bestridas från *specialanslag* att av riksdagen anvisas för särskilt angivet byggnadsföretag, skall anslaget beräknas så, att alla av byggnadsföretaget i fråga direkt förorsakade kostnader komma att belasta anslaget, dock med iakttagande av

att kostnader för förberedande utredningar skola bestridas med driftmedel,

att kostnader, hänförliga till verkets centrala administration, i allmänhet skola bestridas med driftmedel, dock att kostnader, som avse sådan särskild byrå eller byråavdelning, vilken är helt eller till övervägande del sysselsatt med arbeten för byggnadsföretag av här avsedd art, skola, i den mån de icke äro av fast natur, till skälighets del belasta vederbörande byggnadsanslag,

att kostnader, hänförliga till verkets lokala administration, skola, därest byggnadsföretaget ombesörjes av permanent lokal- eller distriktsförvaltning, i regel bestridas med driftmedel, dock att, om dylik förvaltnings administra-

tionspersonal på grund av byggnadsföretaget tillfälligtvis utökas, därav föranledda kostnader skola belasta byggnadsanslaget, samt

att kostnader, hänförliga till en för ändamålet särskilt inrättad lokal byggnadsorganisation, skola, såframt ej särskilda omständigheter föranleda undantag, belasta byggnadsanslaget.

3. Beträffande byggnadsföretag, för vilka kostnaderna avses skola bestridas från anslag för *nödhjälps- eller beredskapsarbeten* eller därmed jämförliga arbeten, må kostnaderna för central och lokal administration kunna utelämnas ur beräkningarna.

I häröver den 8 juli 1935 avgivet utlåtande anförde *riksräkenskapsverket*, att de föreslagna enhetliga reglerna syntes vara väl avvägda samt att det enligt ämbetsverkets mening vore önskvärt, att de föreslagna reglerna fastställdes för att tjäna till ledning vid beräkning och bokföring av byggnadsanslag vid ifrågavarande affärsdrivande verk.

Med anledning av vad sålunda förekommit avlät jag till kommunikationsverkens styrelser och chefen för jordbruksdepartementet till domänstyrelsen den 10 augusti 1935 skrivelser, vari bringades till verksstyrelsernas kännedom, att ifrågavarande enhetliga principer för beräkning av byggnadsanslag skulle komma att i huvudsak tillämpas vid framläggande i statsverkspropositionen till nästkommande riksdag av förslag om anvisande av byggnadsanslag vid nämnda verk.

Enligt vad jag inhämtat hava berörda principer blivit följda av kommunikationsverkens styrelser vid beräkning av de byggnadsanslag, vilka i det följande behandlas. Vad beträffar de av vattenfallsstyrelsen äskade anslagen har dock omräkning av kostnadssummorna icke ännu skett beträffande sådana företag, till vilka fortsättningsanslag nu begäras, enär en eventuell minskning av den totala kostnaden för dylika företag ansetts böra lämpligen beaktas i samband med äskandet av slutanslag till respektive företag.

Statens affärsverksamhet.

Postverket.

I skrivelse den 30 augusti 1935 har generalpoststyrelsen avgivit förslag i fråga om anslag till utgifter för kapitalökning beträffande postverket för budgetåret 1936/1937. Styrelsen har därvid till en början hemställt om anslag för

1. Inköp av inventarier för postverkets behov.

[1.] För inköp av inventarier hava för budgetåren 1931—1936 anvisats respektive 900,000, 800,000, 500,000, 300,000 och 300,000 kronor. Vid de tre sistnämnda anslagssummornas bestämmande räknades med förefintligheten av reservationer å anslaget till sammanlagt belopp av respektive 200,000, 300,000 och 300,000 kronor.

Beträffande budgetåret 1936/1937 har *generalpoststyrelsen* hemställt om ett anslag för inventarieanskaffningar av 450,000 kronor. Styrelsen har till stöd för sitt förslag till en början anfört följande:

För inköp av inventarier hade för vartdera av budgetåren 1934/1935 och 1935/1936 anvisats ett reservationsanslag av 300,000 kronor. Vid fastställandet av anslagsbehovet hade man för vartdera av sagda budgetår haft att räkna med förefintliga reservationer, uppgående till 300,000 kronor, å tidigare anvisade inventarieanslag. En väsentligt bidragande orsak till uppkomsten av dessa besparingar hade varit den, att styrelsen med hänsyn till rådande valutaförhållanden funnit sig föranlåten att i betydande omfattning uppskjuta vissa inventarieanskaffningar. Av samma orsaker torde, enligt gjorda beräkningar, även till budgetåret 1936/1937 kunna såsom besparing överföras ett belopp av omkring 200,000 kronor.

Sedan styrelsen därefter lämnat en redogörelse för, bland annat, huru upphandlingen och tillverkningen av för poströrelsen erforderliga inventarier i allmänhet försiggå, har styrelsen angivit de belopp, som erfordras för de olika inventariegrupperna. En sammanställning härav utvisar följande:

	Kronor
Centralupphandling	110,000
Tillverkning av inventarier å postverkets verkstad	110,000
Maskinuppsättningen vid postverkets verkstad, garage, frimärks-tryckeri, blankettryckeri och bokbinderi	86,000
Inventarier för postgironörelsens behov	50,000
Inventarier för distrikts- och lokalförvaltningarna	115,000
Automobildiligenser m. m.	80,000
Andra motorfordon än postdiligenser	86,000

Summa kronor 637,000.

De för olika ändamål angivna beloppen uppgå sålunda till 637,000 kronor, vilken summa för mötande av oförutsedda utgifter enligt styrelsen bör avrundas uppåt till 650,000 kronor. På grund härav och då, såsom förut nämnts, en besparing å tidigare beviljade inventarieanslag av omkring 200,000 kronor förutsattes vara tillfinnandes vid nästkommande budgetårs ingång, har generalpoststyrelsen hemställt, att för inköp av inventarier för postverkets behov för budgetåret 1936/1937 måtte anvisas ett reservationsanslag av 450,000 kronor.

Vad beträffar den av postverket bedrivna *trafiken med automobilomnibusar, avsedda för personbefordran och postforsling (postdiligenser)*, har generalpoststyrelsen i särskild skrivelse den 6 september 1935 lämnat föreskriven redogörelse för den sedan den 1 september 1934 bedrivna postdiligenstrafiken m. m. I berörda skrivelse, vid vilken är fogad en förteckning å de trafikerade linjerna, anföres i huvudsak följande:

Diligenserna hade under driftåret 1934/1935 framförts i trafik sammanlagt 3,794,843 kilometer, därvid släpvnagn medförts 2,451,480 kilometer. Här till komme 119,053 kilometer extra snöplogningsturer å de linjer, där postverket ombesörjt vinterväghållningen.

Linjernas sammanlagda längd, som vid utgången av augusti månad 1934 utgjorde 3,642 kilometer, uppginge för det dåvarande till 3,804 kilometer.

För trafikens uppehållande vore 106 diligenser och 73 släpvnagnar i bruk.

Beträffande det ekonomiska resultatet av diligenstrafiken hänvisades till två vid skrivelsen fogade tabeller. Av desamma framginge, att under driftåret 1934/1935 på samtliga linjer utgifterna — däri inberäknat jämväl kostnader för automobilernas underhåll och reparation samt ränta och amortering å i fordonen nedlagt kapital — uppgått till 1,523,280 kronor, medan inkomsterna uppgått till, passageraravgifter 828,145 kronor, godsavgifter 85,392 kronor, ersättning för snöplogning 111,744 kronor samt beräknade postföringsersättningar 531,277 kronor, eller sammanlagt 1,556,558 kronor.

Inkomsten i medeltal per kilometer hade stigit från 25.38 öre under driftåret 1933/1934 till 26.20 öre under driftåret 1934/1935. Omkostnaderna hade under sistnämnda år utvisat en obetydlig ökning, nämligen från 38.75 öre per kilometer under driftåret 1933/1934 till 38.91 öre. Härvid borde beaktas, att snöförhållandena under vintern 1934/1935 på de flesta håll föranlett stora svårigheter vid trafikens och snöplogningens utförande.

Kostnaden för postföringen med diligenserna hade sjunkit från i medeltal 13.87 öre per kilometer närmast föregående driftår till 12.71 öre.

Den i styrelsens nästföregående redogörelse omnämnda ökningen av resandefrekvensen hade under nu ifrågavarande driftår fortgått såväl beträffande lokal- som turisttrafiken.

Då det övervägande antalet postdiligenslinjer ginge genom glest befolkade bygder, kunde det ekonomiska utbytet av trafiken uppenbarligen icke bliva så givande. Resultatet av trafiken under driftåret 1934/1935 torde dock få anses vara fullt tillfredsställande samt den kostnad, som postföringen med diligenser dragit, skälig. Med en beräknad postföringsersättning av 13 öre per kilometer hade uppstått en vinst på rörelsen av i runt tal 33,000 kronor.

Någon större utökning av diligenstrafiken under den närmaste tiden torde icke ifrågasättas. Med hänsyn härtill torde erfordras nyanskaffning av material endast i obetydlig omfattning.

Generalpoststyrelsens utredning synes visa, att styrelsen under skäligt hänsynstagande till kravet på ett rationellt handhavande av poströrelsen sökt i möjligaste mån begränsa sina anslagskrav för inventarieändamål. Jag anser mig därför böra biträda styrelsens förslag om anslagets bestämmande till det av styrelsen begärda beloppet, 450,000 kronor. Vid bifall härtill skulle med inräknande av behållning å tidigare anslag sammanlagt omkring 650,000 kronor komma att under nästa budgetår stå till förfogande för ändamålet. Vad generalpoststyrelsen anfört och meddelat beträffande den av styrelsen anordnade postdiligenstrafiken har icke givit mig anledning till särskilt uttalande.

Departements-
chefen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *inköp av inventarier för postverkets behov* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag
av kronor 450,000.

2. Posthusbyggnad å Östermalm i Stockholm.

[2.] Med bifall till Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen till 1935 års riksdag under utgifter för kapitalökning (bil. 3, punkt 2) gjorda framställning anvisade riksdagen till posthusbyggnad å Östermalm i Stockholm ett reservationsanslag av 850,000 kronor. Av detta belopp avsågo 550,000 kronor köpeskilling för ett tomtområde inom kvarteret Guldfisken och 300,000 kronor kostnaderna för påbörjandet av byggnadsarbetet, vilket i sin helhet beräknats draga en kosnad av 1,120,000 kronor. I statsverkspropositionen förutsattes, att återstoden av det erforderliga anslagsbeloppet skulle utgå under budgetåret 1936/1937.

I sin skrivelse den 30 augusti 1935 har *generalpoststyrelsen* anfört, att, såvitt kunde bedömas, totalkostnaden för byggnadsföretaget komme att uppgå till det beräknade beloppet. Utöver det redan anvisade anslaget, 300,000 kronor, skulle således för ändamålet erfordras ytterligare 820,000 kronor.

Generalpoststyrelsen hemställer, att för fullbordande av den beslutade posthusbyggnaden å Östermalm i Stockholm för budgetåret 1936/1937 anvisas ett reservationsanslag av 820,000 kronor.

Med tillstyrkande av generalpoststyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

att till *posthusbyggnad å Östermalm i Stockholm* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag
av kronor 820,000.

3. Inköp för postverkets räkning av fastighet å Norrmalm i Stockholm

[3.] I sin skrivelse den 30 augusti 1935 har generalpoststyrelsen gjort framställning om anvisande av medel till inköp av en fastighet å Norrmalm i Stockholm.

Innan jag redogör för styrelsens förslag i ämnet, får jag erinra om att styrelsen med stöd av ett av 1931 års riksdag lämnat medgivande (riksdagens skrivelse nr 230) för postverkets räkning inköpt fastigheterna nr 1 och 2 i kvarteret Blåmannen å Norrmalm i Stockholm. Genom sammanläggning av delar av nämnda fastighet nr 1 och hela fastigheten nr 2 har därefter bildats fastigheten nr 16 i nyssnämnda kvarter. Fastighetsköpen föranleddes av en önskan att tillgodose det ökade lokalbehov för postgirokontoret, vilket kunde beräknas inträda omkring år 1940. I avvaktan på fastighetens tagande i anspråk för nybyggnad disponeras å fastigheten för närvarande befintliga byggnader, enligt vad som upplyses i styrelsens nyssnämnda skrivelse, till viss del redan av postgirokontoret såsom arkiv.

Av styrelsens nu förevarande framställning framgår, att det ifrågasatta inköpet föranledes av ett ökat lokalbehov för styrelsens femte byrå med dess tre särskilda avdelningar, postsparbanken, postgirokontoret och statens intressekontor.

I fråga om nämnda byrås nuvarande tillgång till lokaler har styrelsen anfört bland annat:

Femte byrån disponerade lokaler huvudsakligen i centralposthuset, uppfört å den väster om Klara Norra Kyrkogata belägna delen av fastigheten nr 15 i kvarteret Blåmannen, samt i postgirohuset, uppfört å den öster om Klara Norra Kyrkogata belägna delen av förenämnda fastighet. I den förra byggnaden uppginge de av byrån disponerade lokalernas yta till 2,550 kvadratmeter samt i den senare byggnaden till 5,420 kvadratmeter.

Av nu angivna lokalutrymmen, sammanlagt 7,970 kvadratmeter, disponerade postsparbanken 2,975 kvadratmeter, postgirokontoret 4,835 kvadratmeter och statens intressekontor 160 kvadratmeter.

Utöver nu angivna utrymmen innehade femte byrån — förutom vissa källar- eller vindsutrymmen i bland annat centralposthuset — åtskilliga rum i den tidigare omnämnda, postgirohuset angränsande fastigheten nr 16 i kvarteret Blåmannen. Sistnämnda utrymmen, sammanlagt uppgående till ungefär 600 kvadratmeter, användes huvudsakligen såsom arkiv för postgirokontoret.

Generalpoststyrelsen har därefter erinrat om vad styrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 13 mars 1931 anförde angående inköp för postverkets räkning av fastigheterna nr 1 och 2 i kvarteret Blåmannen.

I nyssnämnda skrivelse framhölls, bland annat,

att, enär postgiroarbetet måste bedrivas under stark forcering och samtidigt ske med största möjliga precision, det vore i hög grad angeläget, att postgirokontoret kunde förfoga över lokaler, som vore icke blott tillräckligt stora utan även i övrigt så beskaffade, att de erbjöde möjlighet till arbetets rationella ordnande;

att inom de av kontoret i centralposthuset då disponerade lokalerna, vilkas utrymme vore utnyttjat till bristningsgränsen, arbetet avvecklades med omkring 8,700 st. omsättningar per kvadratmeter och år;

att man torde hava all anledning att räkna med en jämn och kraftig utveckling av postgiro rörelsen ännu många år framåt;

att en inom styrelsen då verkställd beräkning för några år framåt av sannolika antalet omsättningar per år i förhållande till storleken av postgirokontorets lokaler efter inflyttningen i postgirohuset gäve vid handen, att redan under år 1939 komme att på varje kvadratmeter avverkas lika många omsättningar

— omkring 8,700 st. — som vid tiden omedelbart före inflyttningen i postgirohuset, och att således kontoret från och med 1940 komme att i de nya lokalerna bliva lika trångbott som i centralposthuset vid tiden för avflyttningen därifrån, en trångboddhet, som inverkade så betungande på arbetet, att åtgärder i god tid måste vidtagas för förhindrande av att en dylik situation ånyo skulle inträda;

att det med hänsyn härtill måste framstå såsom klok förtänksamhet från statens sida att, så snart lämpligt tillfälle därtill yppade sig, säkerställa kontorets framtida lokalbehov; samt

att styrelsen av sådan anledning redan vid ifrågavarande tid måste hava uppmärksamheten inriktad på möjligheterna att kunna vid tidpunkt, då så erfordrades, för kontoret erhålla ytterligare lokaler i centralposthusets omedelbara närhet.

Hur de år 1931 gjorda beräkningarna, så vitt avser antalet postgirokonton och omsättningar för vart och ett av de sedan dess förflutna åren, förhålla sig till det verkliga antalet konton och omsättningar för samma tid, har styrelsen visat i följande tablå:

Å r	Antal konton		Antal omsättningar	
	Beräknade	verkliga	Beräknade	verkliga
1931	47,000	47,771	23,500,000	24,166,540
1932	52,000	54,090	26,000,000	29,840,014
1933	57,000	64,739	28,500,000	32,454,451
1934	62,000	72,783	31,000,000	38,167,881

Såsom av tablåen framgår har under de år, som däri redovisas, postgirorelsens utveckling gått avsevärt hastigare än som beräknats.

Rörande postgirorelsens kommande utveckling samt postgirokontorets därav föranledda lokalbehov har generalpoststyrelsen anført följande:

Av många tecken att döma kommer postgirorelsen även i fortsättningen att utvecklas lika hastigt som under de senaste åren. Man har därvid att räkna med, bland annat, de alltmer förbättrade konjunkturerna inom affärslivet, ett stegrat intresse för postgirots användning inom det statliga och kommunala uppbörds- och redovisningsväsendet samt en nu pågående successiv överflyttning till postgirot av redovisningen av postförskottsmedel, föranledd av den år 1934 beslutade särskilda postförskottssavgiften.

Såsom ovan anförts har tidigare beräknats, att postgirokontoret skulle bliva i behov av ytterligare lokalutrymme från och med år 1940. På grund av den starka ökningen i rörelsen kommer emellertid behovet av nya lokaler att inställa sig långt tidigare. Redan under år 1935 torde komma att per kvadratmeter avverkas lika många omsättningsposter — omkring 8,700 st. — som under år 1931. De förhållanden, som år 1931 beräknades inträffa först år 1939, torde sålunda komma att uppstå redan år 1935.

Postgirokontorets lokalutrymmen äro också för vissa avdelningar redan nu i knappaste laget. Särskilt gäller detta bokföringsavdelningen och arkivet. Beträffande det senare torde böra nämnas, att, när planen för dispositionen av det nuvarande postgirohuset på sin tid fastställdes, utrymmet däri icke medgav, att åt postgirot kunde i sagda hus upplåtas lokaler, tillräckliga för arkivering under någon längre tid framåt. Av denna anledning hava, såsom tidigare nämnts, för ändamålet erforderliga lokaler måst disponeras på olika håll här i staden, något som givetvis är till stort men för det av arkiveringen i hög grad beroende arbetet med undersökningar i anledning av reklamationer och dylikt.

I fråga om postsparbanken anför därefter generalpoststyrelsen följande:

Postsparbanken disponerar sina nuvarande lokaler, icke fullt 3,000 kvadratmeter, sedan mitten av år 1932. Det är allbekant, hurusom postsparbanksrörelsen vuxit under åren efter bankens omorganisation (år 1923). Härvidlag torde endast behöva framhållas, att antalet postsparbankskonton stigit från 695,721 st. vid utgången av år 1923 till 1,808,604 st. vid utgången av år 1934, samt att antalet postsparbanksomsättningar uppgick till 932,538 st. under år 1923 och 5,661,892 st. under år 1934.

År 1923 disponerade banken lokalutrymmen, uppgående till sammanlagt 1,055 kvadratmeter. Med det antal omsättningsposter, som sistsagda år avverkades, belöpte sig på varje kvadratmeter golvyta 884 st. omsättningar. De av banken då disponerade lokalerna voro icke mer än jämnt tillräckliga för den dåvarande rörelsen. Under år 1934 måste på varje kvadratmeter golvyta behandlas 1,903 st. omsättningar. Någon omständighet — såsom exempelvis förenkling i arbetsmetoderna — ägnad att möjliggöra minskat lokalbehov har sedan år 1923 icke tillkommit. Tvärtom har under de senare åren, för vinande av bättre kontroll över arbetet, i organisatoriskt hänseende måst vidtagas åtskilliga anordningar, vilka i och för sig tagit särskilda lokaler i anspråk. Postsparbanken är därför nu synnerligen trångbodd. De därav föranledda olägenheterna äro särskilt framträdande för bokföringsavdelningen, och lokalförhållandena för denna avdelning torde — om rörelsen fortfar att växa som hittills — snart komma att bli ohållbara.

Under framhållande av att jämväl för den tredje inom femte byrån befintliga avdelningen, statens intressekontor, lokalfrågan vore aktuell, anför generalpoststyrelsen:

Det av denna avdelning disponerade utrymmet, 160 kvadratmeter, vore alldeles för litet och motsvarade allenast ungefär hälften av vad som nu skulle behövas. I nuvarande postgirohuset kunde emellertid ökat utrymme icke beredas intressekontoret. Då detta vore en särskild, från postgirokontoret fristående avdelning, skulle man möjligen kunna förlägga intressekontorets lokaler på annat håll här i staden. En sådan anordning skulle dock medföra vissa olägenheter och borde därför så vitt möjligt undvikas.

Styrelsen har beräknat, att, sedan i anslutning till postgirohuset uppförts nybyggnad å tomten till fastigheten nr 16 i kvarteret Blåmannen, vilken byggnad kunde beräknas tillföra femte byrån en nyttig golvyta av omkring 5,000 kvadratmeter, femte byrån komme att disponera utrymmen, uppgående till sammanlagt 12,420 kvadratmeter.

Med ledning av postgiro- och postsparbanksrörelsernas utveckling under de senaste åren har styrelsen beräknat angivna rörelser komma att under en följd av år öka med, för postgirots del minst 10 procent och för postsparbankens del minst 5 procent. Vidare har styrelsen uttalat, att antalet omsättningar per kvadratmeter golvyta och år icke finge utan men för arbetets rationella utförande och en effektiv kontroll överstiga 10,000 för postgirot och 1,500 för postsparbanken.

Med hänsynstagande härtill har därefter styrelsen i en i framställningen intagen tablå visat förhållandet mellan, å ena sidan, tillgängliga lokalutrymmen under åren 1934—1943, samt, å andra sidan, erforderliga utrymmen under samma tid.

Av tabblån inhämtas att, därest styrelsens beräkningar skulle visa sig i stort sett riktiga, de för femte byrån disponibla lokalerna skulle, även sedan nybyggnad å tomten till fastigheten nr 16 i kvarteret Blåmannen år 1939 tagits i anspråk, bliva för små redan under de första åren av nästa årtionde. Under år 1941 skulle sålunda det erforderliga utrymmet uppgå till 12,747 kvadratmeter, medan då disponibelt utrymme utgjorde endast 12,420 kvadratmeter. För år 1943 skulle motsvarande siffror utgöra respektive 14,853 och 12,420 kvadratmeter. Enligt vad styrelsen uppgiver har vid de gjorda beräkningarna hänsyn icke tagits till intressekontorets lokalbehov, enär detta möjligen kunde tänkas tillgodoses genom att, såsom tidigare omnämnts, förlägga kontorets lokaler å annat håll.

Med hänsyn till att de genom en nybyggnad å tomten till fastigheten nr 16 i kvarteret Blåmannen utvunna lokalerna sålunda icke komma att fylla postgirokontorets och postsparbankens lokalbehov för någon längre tid, har styrelsen framhållit såsom önskvärt, att en större tomt stode till styrelsens förfogande för tillgodoseende av nu ifrågavarande lokalbehov. Härtill komme att på grund av den ringa tomtarealen — omkring 1,050 kvadratmeter jämte ytterligare cirka 125 kvadratmeter, som förvärvats i och för en planerad förbindelseled över Klara Norra Kyrkogata till centralposthuset — fullt ändamålsenliga dispositioner rörande lokalerna knappast kunde träffas. Detta förhållande sammanhängde med att postgirokontoret och postsparbanken — särskilt deras bokföringsavdelningar, inom vilka arbetet huvudsakligen skedde rent maskinellt — behövde, för ett rationellt utnyttjande av arbetskraften och en effektiv kontroll, arbetslokaler med särskilt stora golvytor.

Styrelsen redogör därefter för en preliminär plan rörande dispositionen av lokalerna i en nybyggnad å tomten till fastigheten nr 16 i kvarteret Blåmannen samt anför därvid följande:

Det vore avsett att av källarvåningen — för undvikande av olägenheter i form av grundvatten skulle i den nya byggnaden inrymmas allenast en källarvåning — använda en mindre del till reparationsverkstad och förrådsrum för femte byrån samt återstoden till arkiv för postgirokontoret. Därvid vore att märka, att dessa arkivlokaler icke skulle komma att få den storleken, att de kunde beräknas bliva tillräckliga för någon längre tid framåt.

I nybyggnadens bottenvåning skulle postsparbankens bokföringsavdelning med därtill hörande kontokortsystem (1,868,599 kontokort vid utgången av juni månad 1935) inrymmas. Denna våning skulle, under förutsättning att en ljusgård uppfördes i samma plan som våningen, erhålla en sammanlagd nyttig golvyta av omkring 900 kvadratmeter och därmed vara den enda, som komme att erbjuda så stort utrymme, att den kunde ifrågakomma för ändamålet. Sagda avdelning jämte kontokortsystemet kunde emellertid icke under någon längre tid framåt beredas tillfredsställande utrymme på en golvyta av 900 kvadratmeter.

Våningarna en och fyra trappor upp i nybyggnaden vore avsedda för postsparbanken och våningarna två och tre trappor upp för utvidgning av lokaler för postgirokontorets bokföringsavdelning. Av våningen tre trappor upp skulle dock postsparbanken disponera lokalerna utmed Mästersamuelsgatan. Även beträffande sistnämnda fyra våningar, envar med en nyttig golvyta å omkring 700 kvadratmeter, gällde, att de vid en normal utveckling av postspar-

bankens och postgirokontorets verksamhet skulle komma att inom en jämförelsevis kort tid visa sig otillräckliga.

Våningen fem trappor upp i nybyggnaden slutligen skulle huvudsakligen komma att upptaga lunchlokaler.

Med hänsyn till vad sålunda anförts, synes, framhåller styrelsen, förtänksamheten bjuda, att åtgärder redan nu vidtagas för att tillförsäkra postverket det ytterligare tomtutrymme, som erfordras för uppförande, i direkt anslutning till postgirohuset, av en nybyggnad med tillräckliga lokalutrymmen för ej alltför kort tid framåt.

I fråga om lokalfrågans lösande anför därefter styrelsen följande:

Det lämpligaste sättet att lösa lokalfrågan torde vara att för postverkets räkning förvärva fastigheten nr 3 i kvarteret Blåmannen. Denna fastighet, vilken är belägen invid Mästersamuelsgatan och gränsar till postverkets båda fastigheter, nr 15 och 16, i samma kvarter, omfattar en areal av omkring 610 kvadratmeter. Med en sådan utökning av den nu tillgängliga tomtytan skulle postverket komma att för en tillbyggnad till postgirohuset förfoga över en tomt å sammanlagt ungefär 1,660 kvadratmeter, och det skulle därigenom bli möjligt att vid bebyggelse utvinna tillräckligt stora och fullt lämpliga tjänstelokaler, vilka komma att stå i direkt förbindelse med såväl nuvarande postgirohuset som centralposthuset. En nybyggnad, uppförd på en sålunda utökad tomt, kommer att erhålla ungefär samma storlek som nuvarande postgirohuset. Byggnadstekniskt sett är en bebyggelse i denna omfattning både lämplig och önskvärd med hänsyn till dels att större öppen gård kan erhållas, dels ock att byggnadskropparna kunna bli lämpligare utformade. Det lokalutrymme, som i en nybyggnad å sistberörda tomt skulle vinnas utöver det ovan angivna utrymmet av 5,000 kvadratmeter, utgör cirka 2,000 kvadratmeter nyttig golvyta. Detta tillskott till lokalutrymmet skulle dels medföra, att källar- och bottenvåningarna i tillbyggnaden var för sig kunde utökas till omkring 1,450 kvadratmeter och därigenom bli fullt ändamålsenliga för en avsevärd tid framåt, dels ock i övrigt komma att möjliggöra ett utnyttjande av utrymmena på ett sådant sätt, att, så vitt nu kan bedömas, tillräckliga lokaler skulle erhållas åtminstone för en tidrymd framåt, för vilken nu kunna göras några beräkningar angående lokalbehovet.

Styrelsen erinrar därefter om att den till inköp nu föreslagna fastigheten tillsammans med fastigheten nr 2 i kvarteret Blåmannen år 1930 erbjöds styrelsen till inköp för ett pris av 900,000 kronor för båda fastigheterna. Av detta belopp belöpte sig, enligt vad styrelsen uppgiver, ungefär hälften å den förstnämnda fastigheten. Vid nämnda tidpunkt reflekterade emellertid styrelsen icke på att inköpa densamma. Under år 1934 hade emellertid förhandlingarna återupptagits mellan styrelsen och ägaren till fastigheten, därvid för fastigheten till en början fordrats 325,000 kronor. Priset hade emellertid sedermera nedbringats till 310,000 kronor. Då styrelsen funnit priset antagligt hade med ägaren därefter upprättats ett preliminärt kontrakt angående fastighetens förvärfvande, vilket i avskrift bilagts styrelsens skrivelse.

Därest det ifrågasatta köpet komme till stånd, vore det, enligt vad styrelsen uppgiver, styrelsens avsikt att till Kungl. Maj:t ingå med begäran om proposition till 1937 års riksdag om anvisande av medel för uppförande av en posthusbyggnad å det område, som upptages av fastigheterna nr 16 och 3

i kvarteret Blåmannen. Arbetet med de nuvarande byggnadernas rivning vore avsett att igångsättas på hösten 1937.

Enligt vad styrelsen vidare uppgiver är den nu ifrågavarande fastigheten nr 3 taxerad till 250,000 kronor samt byggnaderna å densamma brandförsäkrade för 210,000 kronor. Hyresavkastningen från fastigheten uppgår för närvarande till 15,700 kronor, motsvarande ungefär 5 procent å köpeskillingen. På styrelsens uppdrag ha byggnaderna besiktigats av professorn Erik Lallerstedt, vilken, sedan han jämväl tagit del av ett utav arkitekten i byggnadsstyrelsen Carl Åkerblad på anmodan av ägaren, upprättat värderingsinstrument angående fastigheten i fråga, förklarat att det av Åkerblad uppgivna värdet, 310,000 kronor, ehuru högt, syntes kunna tillstyrkas för antagande med hänsyn till, bland annat, att tomtvärdena i den berörda trakten, sedan stadsdelen därstädes blivit reglerad, otvivelaktigt komme att ställa sig ganska höga.

Äberopande det anförda har generalpoststyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1936 års riksdag att till förvärf för postverkets räkning av fastigheten nr 3 i kvarteret Blåmannen å Norrmalm i Stockholm för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 310,000 kronor.

Med sin nu ifrågavarande skrivelse har generalpoststyrelsen överlämnat ett av *byggnadsstyrelsen* avgivet, den 22 augusti 1935 dagtecknat yttrande, vari byggnadsstyrelsen förklarat sig finna den begärda köpeskillingen skälig samt tillstyrkt fastighetsförvärfvet.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, anser generalpoststyrelsen, att den nybyggnad för beredande av ökat utrymme för postgirokontoret och postsparbanken, som i anslutning till nuvarande postgirohuset skulle kunna uppföras å den postverket tillhöriga fastigheten nr 16 i kvarteret Blåmannen å Norrmalm, icke skulle vare sig fylla lokalbehovet för någon längre tid eller medgiva fullt ändamålsenliga dispositioner av lokalerna. Styrelsen föreslår därför, att den angränsande fastigheten nr 3 i samma kvarter inköpes för en köpeskillning av 310,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Då vad styrelsen härutinnan anfört synes ådagalägga behovet av detta fastighetsförvärf och jämväl byggnadsstyrelsen funnit köpeskillingen skälig, vill jag tillstyrka bifall till föreliggande framställning.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *inköp för postverkets räkning av fastighet å Norrmalm i Stockholm* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av kronor 310,000.

4. Posthusbyggnad å Kungsholmen i Stockholm.

[4.] I sin skrivelse den 30 augusti 1935 har generalpoststyrelsen anmält behov av anslag å 2,200,000 kronor till inköp av tomt inom kvarteret Hemmet å Kungsholmen i Stockholm samt uppförande därå av en posthusbyggnad. Styrelsen, som för det dåvarande icke var beredd att framlägga slutgiltigt förslag i ämnet, har emellertid i berörda skrivelse anfört:

Såsom styrelsen framhållit i skrivelse den 31 augusti 1933 föreläge på grund av de senaste årens livliga bebyggelse å Kungsholmen behov att snarast möjligt anordna ett särskilt kontor för postutdelning inom nämnda stadsdel. Styrelsen, som funnit lokalfrågan böra lösas genom förvärfv av tomt och uppförande därå av posthusbyggnad, hade sedan lång tid förhandlat med Stockholms stad och enskilda markägare om förvärfv av lämpligt belägen tomt. Förhandlingarna hade dåmera lett till resultat i så måtto, att styrelsen för Stockholms sjukhem erbjudit sig att till ett pris av 600,000 kronor försälja en tomt om cirka 2,300 kvadratmeter inom kvarteret Hemmet vid Fridhemsgatan. Preliminärt köpekontrakt hade icke kunnat avslutas, enär förhandlingar mellan Stockholms stad och styrelsen för sjukhemmet rörande dispositionen av sjukhemmets markområde ännu icke hunnit slutföras.

Avsett vore att å tomten uppföra en byggnad i sex våningar jämte källarvåning, vilken skulle inrymma i bottenvåningen och våningen en trappa upp lokaler för postkontoret, samt i källarvåningen och våningarna två, tre och fyra trappor upp lokaler för statspolisen m. fl., vilka institutioner, enligt vad generalpoststyrelsen erfarit, vore i behov av lokaler. Våningen fem trappor upp vore avsedd för bostadslägenheter. Därest nämnda institutioner icke komme att förläggas till nybyggnaden, skulle jämväl de för dem avsedda våningarna inredas till bostäder. Enär denna fråga ännu icke avgjorts, vore styrelsen icke i tillfälle att framlägga definitivt förslag i ämnet. Preliminära utredningar hade emellertid givit vid handen, att byggnadskostnaderna kunde hållas inom ett belopp av högst 1,400,000 kronor, om våningarna 2, 3 och 4 trappor upp skulle inredas till kontorslokaler för statspolisen m. fl., medan de i annat fall komme att stiga till 1,600,000 kronor.

Enär det vore av vikt, att frågan om inrättandet av ett brevbärrarpostkontor å Kungsholmen bringades till lösning snarast möjligt och att sålunda förslag i ärendet förelades 1936 års riksdag, har generalpoststyrelsen gjort hemställan i syfte att anslag för ändamålet måtte beräknas i riksstatsförslaget till belopp av 2,200,000 kronor.

Enligt vad jag inhämtat har numera preliminärt köpekontrakt upprättats med styrelsen för Stockholms sjukhem om förvärfv av förutnämnda tomtområde för en köpeskilling av 600,000 kronor, och generalpoststyrelsens förslag i fråga om posthusbyggnaden lärer vara att förvänta inom den närmaste tiden.

Då förevarande lokalfråga länge varit aktuell och nu synes kunna vinna en lämplig lösning, vill jag förorda, att anslag för ändamålet beräknas i riksstatsförslaget för nästa budgetår. Jag förutsätter emellertid, att erforderligt anslagsbelopp, av styrelsen preliminärt angivet till 2,200,000 kronor, skall fördelas på två år, därvid för nästa budgetår torde böra beräknas ett belopp av 1,100,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avbidan på den proposition i ämnet, som kan bli va riksdagen förelagd, till *posthusbyggnad å Kungsholmen i Stockholm* för budgetåret 1936/1937 beräkna ett reservationsanslag av kronor 1,100,000.

5. Nybyggnad för paketomsorteringsexpeditionen i Ånge.

[5.] I skrivelse den 30 augusti 1935 har *generalpoststyrelsen* gjort framställning om anvisande av medel för uppförande av en nybyggnad för paketomsorteringsexpeditionen i Ånge.

Styrelsen, som i skrivelsen bland annat meddelat, att styrelsen för det dåvarande icke vore i tillfälle att framlägga i detalj utarbetade ritningar och kostnadsberäkningar för byggnadsföretaget i fråga, har sedermera i skrivelse den 10 december 1935 närmare utvecklat den tidigare framställningen och därvid överlämnat ritningar och kostnadsberäkning.

Styrelsen har sålunda till en början erinrat om att redan år 1921 på bangården i Bräcke anordnats en omsorteringsexpedition för paketposten söderifrån till övre Norrland. Expeditionen hade till en början inrymts i en av statens järnvägar tillhandahållen, på bangården uppställd postvagn. Detta utrymme hade dock inom få år blivit för ändamålet otillräckligt, vartill kommit, att anordningen ur hygienisk synpunkt varit synnerligen otillfredsställande. Våren 1924 hade postverket därför låtit i Bräcke för en kostnad av omkring 5,600 kronor uppföra ett sorteringsskjul med till detsamma ledande stickspår.

År 1928 hade omsorteringsexpeditionen flyttats till Ånge, där statens järnvägar verkställde motsvarande omsortering av järnvägs gods. Lokal för expeditionen hade beretts genom tillbyggnad av statens järnvägars godsmagasin därstädes.

Under framhållande av att anordnandet av omsorteringsexpeditionen skett främst i kostnadsbesparande syfte har styrelsen anført följande:

Om den stora paketposten till övre Norrland huvudsakligast skulle bearbetas inom de i tågen framgående postkupéerna, skulle härför krävas avsevärt större postutrymmen i tågen än för närvarande, i det att utöver lastutrymme för paketen jämväl erfordrades plats för omsorteringsarbetets bedrivande. För ändamålet måste vidare tillhandahållas särskilt inredda järnvägsvagnar, medan däremot den vid omsorteringsexpeditionen i Ånge sorterade och förpackade paketposten norrut i mycket stor utsträckning kunde vidarebefordras i vanliga godsvagnar. Enligt gällande bestämmelser angående ersättning för postbefordran å statens järnvägar skulle nyssnämnda ökning av postutrymmena i tågen komma att föranleda en utgiftsökning för postverket, som torde kunna beräknas uppgå till över en halv miljon kronor för år. Även om detta belopp, som skulle betalas från ett statens verk till ett annat, möjligen icke innebure en lika stor verklig utgift för staten som helhet betraktad, uppstode likväl en icke obetydlig utgiftsökning för statsverket därigenom, att dyrbarare vagnmaterial — postkupévagnar i stället för nu godsvagnar — måste anskaffas och användas samt därigenom, att framdragningskostnaden vore högre ju större vagnar, som framfördes. Härtill komme, att postkupévagnar av den storlek, som bleve erforderlig, om paketposten till övre Norrland skulle omsorteras i tågen, vid återbefordringen till Ånge icke på långt när skulle kunna utnyttjas, enär den sydgående postmängden vore avsevärt mindre än den nordgående.

Av stor ekonomisk betydelse vore vidare den besparing i personalkostnader, som möjliggjordes genom paketomsorteringen i Ånge. Vid omsorteringsexpe-

ditionen därstädes sysselsattes för närvarande — frånsett tillfällig förstärkningspersonal vissa tider — tre överpostiljoner och åtta postiljoner. Avlöningskostnaden för denna personal belöpte sig för år till omkring 34,000 kronor, dyrtidstillägg ej inberäknat. Därest den paketsortering, som verkställdes inom nämnda expedition, i stället utfördes inom de i tågen norr om Ånge framgående postkupéerna, kunde det beräknas, att härför skulle erfordras cirka tre gånger så stor personalstyrka som den nu vid omsorteringsexpeditionen i fråga anlätade. Den resande personal, som skulle behövas, måste nämligen såsom tjänstgöringstid få räkna även den tid, då densamma, utan att i nämnvärd mån kunna sysselsättas, återreste till Ånge. Arbetsförhållandena inom en postkupé vore dessutom givetvis på grund av det begränsade utrymmet m. fl. omständigheter mindre gynnsamma än vid en fast postanstalt. En överflyttning av paketsorteringen i fråga från Ånge till tågen torde medföra, att avlöningskostnaderna, dyrtidstillägg oberäknat, ökades med i runt tal 70,000 kronor för år. Till nyssnämnda resande personal komme vidare att utgå traktaments- och härbärgesersättning med ej obetydliga belopp. Eventuellt finge postverket vidkännas kostnader för anskaffande av överliggningsrum åt personalen i fråga. Härtill borde också läggas viss kostnad för ökning av den resande personalen på linjerna söder om Ånge. Omsorteringen å fast postanstalt av paketposten till övre Norrland medförde sålunda avsevärda besparingar för statsverket. Anordningen nedbringade vidare befordringstiden för nämnda paketpost. De ökade postkupéutrymmen, som skulle erfordras för paketpostens omsortering i tågen, ansåge sig nämligen statens järnvägar icke kunna tillhandahålla i de snabbgående tågen, när dessa vid ytterligare belastning befarades bliva försenade, utan dessa utrymmen skulle, i förekommande fall, erhållas i de mera långsamgående tågen. Däremot vore det möjligt att med förstnämnda tåg i viss omfattning försända färdigsorterad och förpackad paketpost, vilken endast krävde lastutrymme men icke därutöver även utrymme för sortering. Till följd härav kunde den i Ånge bearbetade paketposten i ej ringa utsträckning, allteftersom densamma hunnit iordningställas, vidareändas med snabbgående tåg, vilket uppvägsde den tidsförlust, som uppstode genom uppehållet å omsorteringsexpeditionen därstädes. Givetvis ökades möjligheterna härutinnan ju flera snabbgående tåglägenheter, som stode till buds att fördela posten på. I detta avseende inträdde den 15 maj 1936, då antalet dylika tåg norrut ökades, en betydande förbättring.

Den nuvarande paketsorteringslokalen i Ånge vore, anför styrelsen vidare, numera otillräcklig och även i övrigt olämplig för avsett ändamål. Paketposten måste i stor omfattning under omlastningstiden förvaras under bar himmel, vilket vintertid och i regnväder medförde synnerligen stora olägenheter och risk för dess skadande genom köld eller väta. Därjämte innebure de nuvarande anordningarna allvarlig fara för postpersonalens hälsa. Det framstode därför som en tvingande nödvändighet att snarast möjligt anskaffa ändamålsenliga lokaler för ifrågavarande omsorteringsexpedition.

Enär en expedition av omhandlade slag måste ligga inom stationsområdet och då andra lokaler än de nuvarande icke funnes att hyra, vore enligt styrelsen enda möjligheten att genom nybyggnad lösa expeditionens lokalfråga.

Generalpoststyrelsen har meddelat, att styrelsen hos järnvägsstyrelsen hemställt, att för ändamålet erforderligt markområde måtte reserveras, varjämte generalpoststyrelsen anhållit om besked, huruvida järnvägsstyrelsen vore villig att låta på statens järnvägars bekostnad uppföra en dylik nybyggnad och

enligt gällande grunder uthyra densamma till postverket. Såsom svar härå hade järnvägsstyrelsen meddelat, att erforderligt tomtområde komme att tills vidare reserveras för ändamålet — att av postverket förhyras på sedvanliga villkor — men att styrelsen icke ansett sig kunna medgiva, att anläggningen utfördes på statens järnvägars bekostnad.

Enligt det nu föreliggande förslaget till nybyggnad för ifrågavarande paketomsorteringsexpedition är det avsett, att byggnaden skall förläggas vid ett särskilt järnvägsspår, vilket postverket ensamt får disponera för uppställning och framförande av postlastade järnvägsgodsvagnar. Byggnaden skall uppföras delvis över nämnda järnvägsspår så, att järnvägsvagnarna kunna i och för lossning och lastning införas under byggnadens tak. Härigenom avses att vinna, att omlastningen av posten i regel kan äga rum inomhus, utan att posten behöver utsättas för väta vid regn eller snöfall. Denna anordning uppgives vara behövlig även med hänsyn till personalens berättigade krav på drägliga arbetsförhållanden vid kall och dålig väderlek samt för beredande av skydd för de mekaniska transportanordningar, vilka avses skola komma till utförande även å lastkajen.

Ritningar till nu ifrågavarande byggnad hava på styrelsens uppdrag utarbetats av professorn Erik Lallerstedt. Tillhörande kostnadsberäkning är uppgjord av byggnadsingenjören Axel Ahlmark. Såväl ritningarna som kostnadsberäkningen hava på generalpoststyrelsens begäran granskats av byggnadsstyrelsen, som däröver avgivit ett vid styrelsens skrivelse den 10 december 1935 fogat yttrande. Av yttrandet framgår, att byggnadsstyrelsen icke funnit annat att erinra mot det planerade byggnadsföretaget, än att de i kostnadsberäkningen angivna byggnadskostnaderna ansetts böra höjas från 83,000 kronor till 88,000 kronor.

Förslagsritningarna hava även tillställts järnvägsstyrelsen. De från deras sida framförda erinringarna mot förslaget hava beaktats av generalpoststyrelsen.

Generalpoststyrelsen har rörande ifrågavarande byggnads närmare detaljer och sättet för dess utnyttjande anfört följande:

Såsom av ritningarna närmare framgår, skulle byggnaden, som är avsedd att uppföras av trä, i bottenplanet innehålla: en större sorteringssal om cirka 260 kvadratmeters golvyta, ett packrum om cirka 64 kvadratmeter, ett kapprum med toalettanordningar samt pann- och bränslerum för centralvärmeanläggningen. Vidare skulle i en entresolvåning ovanför nyssnämnda kapprum inredas ett frukostrum för personalen jämte duschplanering, varjämte i övre planet i sorteringssalen skulle anordnas en förmanshytt (2.3×2.7 meter) med glasväggar, från vilken hytt vederbörande förman skulle kunna överblicka arbetet såväl i sorteringssalen som å plattformen. Utefter järnvägsspåret, som skulle löpa genom byggnaden utmed ena långsidan, skulle finnas en 3.7 meter bred lastkaj eller plattform, upptagande en yta av omkring 109 kvadratmeter. Med hänsyn till högtrafikperioder, särskilt före jul, skulle lastkaj anordnas jämväl utanför byggnadens gavlar, 20 meter åt ena och 7 meter åt andra hållet. Den sålunda förlängda kajen, som jämväl skulle begagnas för uppställning av ett antal av postverkets transportfordon, skulle förses med tak på stolpar.

I syfte att underlätta arbetet med paketpostens forsling till och från sorteringsplatserna o. s. v. är avsett, att mekaniska transportanordningar skulle komma till användning i största möjliga utsträckning.

Grovsorteringen av postpaketen skulle försiggå å en övre plattform i sorteringsboden, dit de ankommande paketen, sedan paketsäckarna omedelbart efter avlastningen öppnats å lastkajen, skulle transporteras medelst en utmed kajen löpande rembana — omställbar i båda riktningarna — och ett uppföringsverk vid östra gaveln. Från grovsorteringsplattformen skulle paketen på glidbanor tillföras de olika i bottenplanet belägna försorteringsplatserna, bestående av 6 st. parvis uppställda fackburar av plåt, vardera med 84 st. fackavdelningar. Dessa paketfack skulle på utsidan förses med luckor, genom vilka de sorterade paketen kunde uttagas för att därefter förpackas i säckar. De färdigställda paketsäckarna skulle på rembanor forslas till lastkajen för att där antingen omedelbart lastas å järnvägsvagn eller ock på rembanor överföras till packrummet för lagring i avvaktan på lämplig tåglägenhet.

Styrelsen har därefter anført, att till de för byggnadsföretaget beräknade kostnaderna, 88,000 kronor, komme kostnader för den förut omnämnda särskilda spåranordningen till den planerade byggnaden, vilken anordning vore avsedd att genom statens järnvägars försorg utföras för postverkets räkning och på dess bekostnad. Enligt en av baningenjören vid statens järnvägars 14:e bansektion i Sundsvall uppgjord beräkning skulle sistnämnda kostnader komma att uppgå till omkring 7,000 kronor.

Vad beträffar de mekaniska transportanordningarna, sorteringsfacken m. m. skulle, enligt vad styrelsen upplyst, kostnaderna härför bestridas av medel ur postverkets inventarieanslag. Dessa kostnader, som beräknats till 30,000 kronor, hava inräknats i det belopp av 450,000 kronor, vilket jag under punkten 1 hemställt skola äskas för inköp av inventarier för postverkets behov.

Under återopande av vad i ärendet anförts har generalpoststyrelsen hemställt, att för uppförande å statens järnvägars stationsområde i Ånge av en nybyggnad för paketomsorteringsexpeditionen därstädes för budgetåret 1936/1937 måtte anvisas ett reservationsanslag av 95,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår medför omsorteringen i Ånge av det söderifrån kommande, till övre Norrland destinerade paketgodset avsevärda fördelar främst ur ekonomisk synpunkt men även därigenom att anordningen, på sätt generalpoststyrelsen närmare utvecklat, nedbringar befordringstiden för ifrågavarande paketpost.

Den nuvarande omsorteringslokalen i Ånge är emellertid numera otillräcklig och även i övrigt olämplig för sitt ändamål. Sålunda måste paketposten under omlastningstiden i stor utsträckning förvaras under bar himmel, vilket vintertid och i regnväder medför olägenheter och risk för postens skadande. Då med hänsyn härtill ävensom till vad styrelsen i övrigt anført synes ådagalagt, att behov föreligger att anskaffa nya, ändamålsenliga lokaler för omsorteringsexpeditionen, anser jag mig böra biträda förslaget om en nybyggnad för ändamålet.

De för byggnaden jämte den särskilda spåranläggningen till densamma beräknade kostnaderna, tillhopa 95,000 kronor, hava icke givit mig anledning till erinran.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *nybyggnad för paketomsorteringsexpeditionen i Ånge*
för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag
av kronor 95,000.

6. Belysningsanläggningar för luftfartsleder.

[6.] Till försöksanläggning för belysning av luftfartsleder beviljades för budgetåret 1933/1934 ett anslag av 50,000 kronor. Till belysningsanläggningar för luftfartsleder beviljades för budgetåret 1934/1935 ett anslag av 90,000 kronor och för innevarande budgetår ett anslag av 500,000 kronor. Av dessa anslag hava de först nämnda båda anslagen samt 350,000 kronor av det för löpande budgetår anvisade avsetts för belysningsanläggningar å luftfartsleden Stockholm—Malmö. Återstoden av sistnämnda anslag, 150,000 kronor, har avsetts för belysningsanordningar å Bromma flygplats vid Stockholm. Samtliga tre anslag hava utgått av lånemedel och upptagits bland anslag till postverket.

Enligt beräkningar, som framlades i 1935 års statsverksproposition (utgifter för kapitalökning, bil. 3, punkt 8), skulle totalkostnaden för belysningsanläggningarna å nämnda luftfartsled belöpa sig till 625,000 kronor med följande fördelning:

flygledsfyrar	kronor 295,000
flygplatsbelysning	» 205,000
elektriska ledningar till flygplatser	» 125,000
Summa kronor 625,000	

Utöver hittills till ändamålet anvisade medel, sammanlagt 490,000 kronor, skulle alltså för slutförande av anläggningarna erfordras ytterligare 135,000 kronor.

I skrivelse den 29 oktober 1935 har *luftfartsmyndigheten*, med förmälan att hjälpländningsfälten å sträckan Stockholm—Malmö beräknades bliva i huvudsak färdiga under år 1936 och att de för att fylla sitt ändamål måste vara utrustade med belysningsanordningar, hemställt om anvisande för nästa budgetår av nyssnämnda belopp, 135,000 kronor. I samma skrivelse har luftfartsmyndigheten meddelat, att med belysningsanläggningar å leden Malmö—Göteborg—norska gränsen syntes kunna tills vidare anstå.

Med tillstyrkan av luftfartsmyndighetens förslag och då de för ifrågavarande anläggningars färdigställande erforderliga medlen i likhet med förut beviljade anslag torde böra anvisas såsom lånemedelsanslag till postverket, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *belysningsanläggningar för luftfartsleder* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag
av kronor 135,000.

*Departements-
chefen.*

Telegrafverket.

I skrivelser den 31 augusti och den 12 november 1935 har telegrafstyrelsen gjort framställningar om anslag till utgifter för kapitalökning beträffande telegrafverket för budgetåret 1936/1937.

Innan jag ingår på de av telegrafstyrelsen i nämnda skrivelser framförda anslagsäskandena, torde jag få uppehålla mig vid ett av styrelsen i skrivelse den 12 november 1935 i fråga om användning av förnyelsefondsmedel under år 1936 framlagt förslag om anläggning av radiomottagarstation vid Stockholm, till vilken station avsetts att från Kungsbacka överflytta mottagning av kommersiella telegram utom från fartygsstationer. Här om har *telegrafstyrelsen* anfört:

Genom beslut den 14 augusti 1922 godkände Kungl. Maj:t en av telegrafstyrelsen uppgjord plan för en radiostation för trafik med Amerikas förenta stater, varefter anläggningsarbetena omedelbart igångsattes och bedrevos så, att den nya telegrafförbindelsen var färdig att tagas i bruk den 1 december 1924.

Vid planerandet av denna radioanläggning fordrade den dåtida tekniken, att såväl sändar- som mottagarstationerna förlades till västkusten, varför sändarstationen anlades utanför Varberg och mottagarstationen i Kungsbacka. Härvid följde, att den expeditionscentral, som hade till uppgift att avsända och mottaga de telegram, vilka skulle befordras till och från Amerika via radioförbindelsen, förlades till Göteborgs telegrafstation.

Den europeiska radiotrafiken med Karlsborg som sändarstation och mottagningsanordningarna i Stockholm, som dittills sköts från telegrafstationen i Stockholm, förflyttades även till den nya radiocentralen i Göteborg, vilket skedde dels ur personalbesparingssynpunkt, dels på grund därav att telegrafverket i Kungsbacka förfogade över en i radiomottagningshänseende bättre belägen plats än den gamla förläggningen vid Malmskillnadsgatan i Stockholm.

Under den tid, som förflutit sedan Amerikaradion togs i bruk, har radiotekniken gått avsevärt framåt, varvid i synnerhet korta vågor fått en oanad betydelse för den kommersiella radiotrafiken. Kompletteringen av vårt lands radionät med moderna apparater för sändning och mottagning av korta vågor har därför kommit att framstå som en nödvändighet. Början bör därvid göras med mottagarsidan, då i utlandet kortvågssändare numera i allt större utsträckning avverka den kommersiella trafiken. En utbyggnad av mottagarstationen i Kungsbacka jämväl för detta ändamål låter sig icke göra. Terrängförhållandena därstädes lämpa sig icke för anordnandet av de för en effektiv kortvågsanläggning nödvändiga antensystemen, vartill kommer, att stationens belägenhet i omedelbar närhet av den till elektrifiering avsedda västkustbanan gör en förflyttning önskvärd på grund av de störningar den elektriska banddriften tidvis kommer att alstra för mottagningen.

Vid bedömande av frågan om förläggningen av en ny mottagarstation är det att beakta, att det geografiska läget på västkusten numera icke är behöfligt, sedan teknikens utveckling ställt helt andra resurser till förfogande än de, som förefunnos, då den nuvarande stationen för snart femton år sedan planlades. Ur synpunkten att den största delen av Sveriges utländska telegramtrafik har att passera Stockholm har det alltid varit ett önskemål — och är det allt fortfarande — att radiocentralen skulle vara förlagd till Stockholm. Onödiga omtelegraferingar med åtföljande ökade personalkostnader och förseningar av telegrammen skulle härigenom undvikas.

En ny mottagarstation bör därför med hänsyn till önskemålet om den kommersiella trafikens centralisering till Stockholm förläggas till en sådan plats i Stockholmstrakten, där nutida krav på en modern mottagaranläggning kunna tillgodoses. Till denna mottagningsstation bör även flyttas den av telegrafstyrelsen i en förhyrd lokal i Enköping installerade stationen för kontroll och justering av våra land-, kust- och rundradiostationers våglängder, varigenom en rationellare användning av personalen skulle ernås.

De utrymmen i Kungsbacka, varöver den nuvarande mottagarstationen disponerar — i denna är jämväl inrymd mottagningen av kortvågstrafiken med fartyg på havet — skulle därefter, i den mån det efter järnvägselektrifieringen visar sig möjligt, utnyttjas för enbart fartygstrafiken, vilken även är i behov av väsentligt ökade utrymmen, samt i viss utsträckning som reserv.

Kostnaderna för en modern mottagarstation för den kommersiella radiotrafiken med undantag av fartygstrafiken — inklusive kostnader för erforderliga byggnader — hava av telegrafstyrelsen preliminärt beräknats uppgå till 645,000 kronor. Styrelsen har hemställt att av telegrafverkets förnyelsefond få disponera sagda belopp för det angivna ändamålet.

Såsom telegrafstyrelsen närmare utvecklat, sammanhänger förslaget att anordna en ny radiomottagarstation i trakten av Stockholm huvudsakligen med det vid den kommersiella trafiken i allt större utsträckning använda systemet med radiosändning å korta vågor. Att för mottagning å korta våglängder erforderliga anordningar icke kunna utföras vid den nuvarande mottagarstationen i Kungsbacka beror på att terrängförhållandena icke lämpa sig för uppsättande av de nödvändiga antensystemen. Flyttning av radiomottagningen från Kungsbacka har emellertid också ansetts önskvärd för undvikande av de vid elektrisk drift å västkustbanan uppkommande störningarna. I och för sig synes det också, sedan radiotekniken numera möjliggjort en sådan anordning, lämpligt, att ifrågavarande mottagarstation, som skall förmedla all utländsk kommersiell telegramtrafik utom från fartygsstationer, förläggas i närheten av huvudstaden.

Mot telegrafstyrelsens förslag att i närheten av Stockholm anlägga mottagarstation för berörda ändamål har jag därför icke funnit anledning till erinran.

Styrelsen har föreslagit, att anläggningskostnaden, 645,000 kronor, skulle bestridas med förnyelsefondsmedel. Med hänsyn till att mottagarstationen i Kungsbacka icke avsetts att slopas och det alltså icke är fråga om ett ersättningsarbete i vanlig mening, skulle det möjligen kunna sättas i fråga, huruvida dylika medel böra komma till användning i förevarande fall. Framhållas

*Departements-
chefen.*

må emellertid, att sistnämnda station såsom i tekniskt hänseende föråldrad icke längre kan utnyttjas för sitt huvudsyfte, nämligen att mottaga den numera i allt större utsträckning å korta våglängder ankommande kommersiella telegramtrafiken. Den omständigheten, att stationen alltför kan komma till användning för andra ändamål och därför ännu icke bör slopas, synes icke böra utgöra hinder mot att använda förnyelsefondsmedel vid utförandet av en mot nutida tekniska krav svarande anläggning, som avses skola övertaga den nuvarande stationens huvuduppgift. Jag saknar därför anledning motsätta mig, att förnyelsefondsmedel disponeras för anläggningens utförande. Ehuru jag alltså icke avser att föreslå anvisande av anslag å riksstaten för ändamålet, har jag dock ansett mig böra behandla frågan i detta sammanhang för att sätta riksdagen i tillfälle att, om den så önskar, uttala sig i ämnet.

Jag övergår nu till en redogörelse för telegrafstyrelsens anslagsäskanden.

1. Förrådsbyggnad i Älvsjö i Stockholm.

[7.] I sin skrivelse den 12 november 1935 har telegrafstyrelsen gjort framställning om anslag till förrådsbyggnad i Älvsjö i Stockholm. För uppförande av denna byggnad skulle inköpas ett område av fideikommissnatur. Då frågan om tillstånd till försäljning av nämnda område ännu är beroende på Kungl. Maj:ts prövning, kan jag icke nu framlägga slutligt förslag i förevarande byggnadsfråga. Jag vill emellertid föreslå, att för ändamålet erforderligt belopp, 450,000 kronor, beräknas i riksstatsförslaget för nästa budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avvidan på den proposition i ämnet, som kan bli riksdagen förelagd, till *förrådsbyggnad i Älvsjö i Stockholm* för budgetåret 1936/1937 beräkna ett reservationsanslag av kronor 450,000.

2. Telefonstationsbyggnad i Sundbyberg.

[8.] I sin skrivelse den 12 november 1935 har telegrafstyrelsen framlagt förslag om fortsatt automatisering av telefonnätet inom Stockholms förortsområden. I berörda förslag ingå en automatstation i Sundbyberg, avsedd jämväl för abonnenter i Bromma och Duvbo, inköp av tomt i Råsunda för uppförande av automatstation för Råsunda, Hagalund och Huvudsta samt anordnande av automatstation i Tureberg för där bosatta abonnenter.

Utredningen om telefonstationsbyggnaderna i Sundbyberg och Tureberg finner sig icke i det skick, att slutligt förslag i dessa ämnen nu kan framläggas. Med hänsyn till att, som telegrafstyrelsen framhållit, frågorna om belägenheten av telefonstationerna i Sundbyberg och Råsunda stå i sådant samband med varandra, att de måste avgöras i ett sammanhang, synes lämpligen icke heller frågan om inköp av fastighet i Råsunda nu böra upptagas till slutlig behand-

ling. För samtliga tre ifrågavarande ändamål synas emellertid erforderliga anslag böra beräknas i riksstatsförslaget för nästa budgetår.

Beträffande anslaget till telefonstationsbyggnad i Sundbyberg, 345,000 kronor, gör jag hemställan under denna punkt och i fråga om de övriga båda anslagen under nästföljande punkter.

Jag hemställer alltså här, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avbidan på den proposition i ämnet, som kan bli-
 riksdagen förelagd, till *telefonstationsbyggnad i Sundbyberg*
 för budgetåret 1936/1937 beräkna ett reservationsanslag
 av kronor 345,000.

3. Inköp för telegrafverkets räkning av fastighet i Råsunda.

[9.] Med hänvisning till vad jag under nästföregående punkt anfört i fråga om inköp för telegrafverkets räkning av fastighet i Råsunda, för vilket ändamål torde böra beräknas ett anslag av 30,000 kronor, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avbidan på den proposition i ämnet, som kan bli-
 riksdagen förelagd, till *inköp för telegrafverkets räkning av fas-*
tighet i Råsunda för budgetåret 1936/1937 beräkna ett re-
 servationsanslag av kronor 30,000.

4. Telefonstationsbyggnad i Tureberg.

[10.] Under åberopande av vad jag under punkten 8 anfört beträffande telefonstationsbyggnad i Tureberg, för vilket ändamål beräknats erforderligt ett anslag av 125,000 kronor, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avbidan på den proposition i ämnet, som kan bli-
 riksdagen förelagd, till *telefonstationsbyggnad i Tureberg*
 för budgetåret 1936/1937 beräkna ett reservationsanslag
 av kronor 125,000.

5. Ny kontorsbyggnad vid telegrafverkets verkstad i Nynäshamn.

[11.] Telegrafverkets verkstadsbyggnad i Nynäshamn togs i bruk år 1913. För uppförande av byggnaden med tillhörande kontorsbyggnad och portvaksstuga hade 1911 års riksdag anvisat medel till belopp av högst 410,000 kronor. Tomt för byggnaderna överläts till statsverket utan kostnad för det samma. Enligt medgivande av 1917 års riksdag uppfördes en tillbyggnad till verkstaden, som togs i bruk år 1918. För detta ändamål hade anvisats ett anslag av 800,000 kronor. Slutligen har Kungl. Maj:t den 14 maj 1926 ur

telegrafverkets förnyelsefond anvisat ett belopp av 218,000 kronor för avhjälpande av vissa bristfälligheter inom verkstadsbyggnaden samt för beredande av ökat utrymme åt verkstaden.

I sin skrivelse den 31 augusti 1935 har *telegrafstyrelsen* gjort framställning om ett anslag av 479,000 kronor till uppförande av ny kontorsbyggnad vid verkstaden i syfte att lösa åtskilliga utrymmesfrågor beträffande såväl kontoret som verkstaden med dess lager. Till en början har styrelsen i fråga om behovet av ökade utrymmen anfört följande:

Under de senaste åren hade utvecklingen av telegraf- och telefontekniken gått framåt med stora steg, samtidigt som telefonnätets utveckling jämväl kvantitativt varit avsevärd. Dessa förhållanden hade givetvis ställt allt större krav på telegrafverkets verkstad. Visserligen hade förenklade konstruktioner och arbetsmetoder ökat tillverkningskapaciteten, men trots detta hade förbättrade lokalförhållanden visat sig påkallade.

Vad själva verkstaden beträffade hade under senare år framträtt starkt behov av utvidgade lokaler för lindnings- och reläavdelningarna, vilka sysselsatte något över 200 personer, varav ungefär en fjärdedel bestående av minderårig arbetskraft. Särskilt genom tillverkningen av såväl pupinboxar för pupinisering av kablar som av automatiska växlar för stationer och större abonnenter hade dessa avdelningar oavbrutet vuxit och kunde förväntas ytterligare öka i omfattning. För denna avdelning inklusive toaletterum disponerades en golvyta av endast cirka 900 kvadratmeter. För måleriafdelningen erfordrades bättre plats, varjämte kläd- och toaletterummen för det ökade antalet arbetare krävde större utrymmen.

Sedan länge hade framstått såsom ett önskemål att anskaffa nya lokaler för lagret av färdiga produkter, för närvarande inrymt i en träbyggnad, som dessutom upptog utrymmen för lådtillverkning och lādupplag. Lokaler vore trånga och otidsenligt ordnade, och med hänsyn till eldfara vore det lämpligare att hava lagret av de värdefulla och svårersättliga färdigfabrikaten inrymt i en stenbyggnad. Genom en utvidgning av lagerlokalerna skulle dessutom vinnas den beaktansvärda fördelen, att vissa ojämnheter i produktionen kunde undvikas och jämväl leveranser av rekvirerad materiel i många fall bli snabbare.

För verkstadens kontor disponerades ett i anslutning till verkstadslokaler uppfört tvåvåningshus. Till följd av den ökade verkstadsrörelsen hade utrymmena i denna byggnad särskilt för tekniska och planeringsavdelningarna blivit otillräckliga, varför för ändamålet måst tagas i anspråk delar av verkstadslokalerna.

Vid övervägande av frågan, på vilket sätt utrymmessvårigheterna på lämpligaste sätt skulle kunna överkommas, hade styrelsen funnit den fördelaktigaste lösningen vara att låta uppföra en ny kontorsbyggnad, att omändra den nuvarande kontorsbyggnaden till lagerlokaler för färdigfabrikat samt att till de verkstadslokaler, som för närvarande disponerades av kontoret, överflytta reläavdelningen, varigenom behövliga ökade utrymmen för lindningsavdelningen skulle kunna erhållas. Samtidigt skulle, fortsätter styrelsen, i den nya kontorsbyggnaden beredas ökade utrymmen för arbetarnas kläd- och toaletterum. I den gamla lagerbyggnaden skulle bibehållas lādfförråd och lād-tillverkning, och dessutom skulle dit överflyttas avdelningen för uppackning och förvaring av till verkstaden från distrikten för reparation insänd materiel.

Nuvarande utrymmen för sistnämnda ändamål skulle i stället disponeras för måleriarbeten.

Beträffande erforderliga arbeten för genomförande av sålunda planerade åtgärder och om kostnaderna härför har telegrafstyrelsen anfört:

Omändringen av den nuvarande kontorsbyggnaden, som är uppförd av sten i två våningar, till lagerlokaler skulle ske på sådant sätt, att i varje våning insattes ett mellangolv, varigenom förrådet skulle kunna disponera fyra våningsplan. Ur transportsynpunkt skulle det nya förrådet erhålla den lämpligast tänkbara belägenhet, enär byggnaden är direkt ansluten till den del av verkstaden, där arbetet å verkstadens olika fabrikat avslutas.

Den nya kontorsbyggnaden skulle uppföras mellan de nuvarande verkstadsbyggnaderna och Industrivägen. Byggnaden skulle omfatta dels två suter-rängvåningar, i vilka skulle inrymmas värmecentral, arkiv samt — i den del av den nya byggnaden, som direkt ansluter sig till verkstadslokalerna — utvidgade kläd- och toaletttrum för arbetarna, dels fyra våningar över gatunivån, i vilka förutom kontorslokaler även skulle inrymmas bostad för portvakt, som samtidigt skulle tjänstgöra såsom värmeskötare. Enär efter nybyggnaden verkstaden och kontoret skulle få gemensam infart, skulle den ena av de båda nuvarande portvaktsbefattningarna kunna indragas.

Kostnaden för den nya kontorsbyggnaden har beräknats till 425,000 kronor, vartill komma 54,000 kronor för anslutning av verkstadsbyggnaden till kontorsbyggnaden samt för anordnande av ny infart från Industrivägen till verkstadsområdet. De kostnader, som äro förenade med inredningen av lagerlokaler i den förutvarande kontorsbyggnaden, torde komma att uppgå till omkring 40,000 kronor, vilket belopp lämpligen bör bestridas med medel ur telegrafverkets förnyelsefond.

Med hänvisning till det anförda har telegrafstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till ny kontorsbyggnad vid verkstaden i Nynäshamn för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 479,000 kronor.

I skrivelse till telegrafstyrelsen den 24 oktober 1935 har *byggnadsstyrelsen*, utan erinran i och för sig mot det föreliggande förslaget eller de beräknade kostnaderna, anfört:

Emellertid får styrelsen framhålla, att den i förslaget avsedda bebyggelsen icke helt överensstämmer med den för ifrågavarande tomt gällande, den 18 februari 1927 fastställda stadsplanen med tillhörande bestämmelser. Sålunda får enligt dessa bestämmelser å kvartersmark, som å stadsplanen betecknats med prickning, byggnad, däri även medräknad källare, icke uppföras, men upptager likväl förslaget en källare på det prickade området utmed Industrivägen. Vidare får enligt berörda bestämmelser avståndet mellan skilda byggnader av sten å samma tomt icke vara mindre än 9 meter. Visserligen skulle den nya kontorsbyggnaden i bottenvåningen sammanbyggas med verkstadsbyggnaden, men torde dessa byggnader i verkligheten få anses utgöra i huvudsak skilda byggnader med ett förslaget inbördes avstånd av allenast 4,5 meter. Med hänsyn till berörda förhållanden finner byggnadsstyrelsen det lämpligt att hos vederbörande byggnadsnämnd hemställas om åtgärder för att stadsplanen med tillhörande bestämmelser måtte bringas i överensstämmelse med den nu avsedda bebyggelsen.

Efter framställning av telegrafstyrelsen har *Nynäshamns köpings byggnadsnämnd* den 10 oktober 1935 beslutat meddela, att den för sin del icke hade

något att erinra mot att byggnaden i fråga uppfördes enligt företedda ritningar och med angiven placering.

*Departement-
chefen.*

Såsom telegrafstyrelsen framhållit är det stigande lokalbehovet vid verkstaden i Nynäshamn beroende på den snabba utvecklingen av telegraf- och telefontekniken jämsides med telefonnätets avsevärda utvidgning. Vad telegrafstyrelsen anført om lokalförhållandena synes ådagalägga, att åtgärder nu böra vidtagas för att tillgodose lokalbehovet.

Detta behov hänför sig främst till verkstaden med tillhörande lager. Verkstadens lokalfråga har telegrafstyrelsen funnit lämpligast att lösa genom uppförande av ny kontorsbyggnad samt, efter den nuvarande kontorsbyggnadens inredning till förrådslokaler, ianspråktagande för den egentliga verkstaden av en del nu för förrådsändamål begagnade lokaler jämte vissa för kontoret disponerade utrymmen i verkstadsbyggnaden. Även för kontoret föreligger emellertid behov av ökade utrymmen, vilket skulle tillgodoses genom den nya byggnaden.

Mot det i anslutning härtill framlagda förslaget, vilket åskådliggjorts å ritningar, uppgjorda av arkitekten Y. Ahlbom i september 1935, och som slutar å en kostnad av 479,000 kronor, har jag i likhet med byggnadsstyrelsen icke funnit anledning till annan erinran än att, innan byggnadsföretaget kommer till stånd, erforderlig ändring av stadsplanen bör hava utverkats. Då byggnadsstyrelsen och vederbörande byggnadsnämnd icke haft något att erinra mot det föreliggande förslaget i och för sig, lärer berörda omständighet icke behöva utgöra hinder mot att bevilja anslag till företaget för nästa budgetår.

Det erforderliga anslagsbeloppet, 479,000 kronor, har jag efter samråd med chefen för telegrafverket ansett böra uppdelas på de två närmaste budgetåren med 200,000 respektive 279,000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *ny kontorsbyggnad vid telegrafverkets verkstad i Nynäshamn* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av kronor 200,000.

6. Telefonstationsbyggnad i Norrköping.

[12.] Telegrafverkets nuvarande stationsbyggnad i Norrköping uppfördes åren 1910—1912 för en kostnad av 350,000 kronor å tomten nr 1 i kvarteret Kronan. Tomten förvärvades år 1908 för en köpeskilling av 300,000 kronor. I köpet ingick ett bredvid stationsbyggnaden kvarstående hus.

I stationsbyggnaden äro inrymda telegraf- och telefonstationen i Norrköping, linjedistriktstyrelsen för telegrafverkets tredje distrikt, överdragsstation för rikskabeln Stockholm—Malmö samt Norrköpings rundradiostation, varjämte en del av lokalerna å nedre botten uthyrt för affärsändamål. I det bredvidliggande huset, som ingick i fastighetsköpet, inrymmas, förutom telegrafverkets trafikdistriktstyrelse, uthyrda affärslokaler och bostäder.

Med hänsyn till att utrymmet i stationsbyggnaden kunde beräknas framdeles icke bli tillräckligt för sitt ändamål, inköpte telegrafstyrelsen, efter därtill av Kungl. Maj:t erhållet bemyndigande, år 1929 även den angränsande fastigheten nr 4 i samma kvarter för en köpeskilling av 75,000 kronor. Å den samma äro endast uppförda provisoriskt garage och några förrådsskjul.

I sin skrivelse den 31 augusti 1935 har *telegrafstyrelsen* gjort framställning om anslag för uppförande av ny telefonstationsbyggnad å nyssnämnda fastighet nr 4, vilken byggnad beräknats draga en kostnad av i runt tal 620,000 kronor.

Inledningsvis har styrelsen lämnat vissa uppgifter beträffande utvecklingen vid Norrköpings centralstation, av vilka här torde få återgivas följande:

Vid ingången av år	Antal lokal- ledningar	Antal huvud- abonnemang	Antal telefon- apparater
1926	5,334	5,259	6,465
1931	6,474	6,408	7,787
1932	6,745	6,698	8,111
1933	6,900	6,845	8,298
1934	6,964	6,905	8,384
1935	7,143	7,077	8,722

Om behovet av ny telefonstation i Norrköping och lämpligaste sättet för tillgodoseende av detta behov har styrelsen anført:

Nuvarande växelbordsanläggning kan mottaga 7,700 lokalledningar och kan utvidgas till 9,100 ledningar. Med hänsyn dels till den fortgående abonnentökningen, dels till att en ganska stor reserv av lediga lokalledningar alltid måste förefinnas, enär genom avgång av abonnenter ledigblivna nummer icke omedelbart kunna tagas i anspråk för nytillträdande abonnenter, kan numera förutses, att stationens kapacitet skall vara till fullo utnyttjad senast den 1 januari 1940. Vid denna tidpunkt måste således nuvarande växelbordsanläggningar ersättas med nya. Den nya station, som sålunda skulle inredas, bör anordnas för automatiskt kopplingssystem och till en början utbyggas för 12,000 nummer med möjlighet till framtida utökning upp till 20,000 nummer.

Plats för en sådan station kan icke beredas i telegrafverkets nuvarande stationsbyggnad, och den äldre, bredvidliggande byggnaden kan ej heller användas utan fullständig ombyggnad. Ny byggnad behöves därför uppföras för automatstationen å den för detta ändamål år 1929 inköpta tomten nr 4 i samma kvarter som den gamla byggnaden. Då monteringen av en station av här ifrågavarande storlek beräknas taga cirka två år i anspråk, måste det nya stationshuset stå fullt färdigt senast våren 1938 och grundläggningsarbetet påbörjas redan hösten 1936.

Frågan om byggande av ett nytt stationshus i Norrköping hade, fortsätter styrelsen, varit aktuell sedan ett par år tillbaka, varför ritningar till detsamma legat färdiga sedan år 1933. Byggnadsföretaget hade dock fått stå tillbaka för andra mera brådskande husbyggnadsarbeten. Den nya byggnaden skulle enligt av arkitekten Aron Johansson i juni 1931 och maj 1933 uppgjorda ritningar avse ett stenhus i fem våningar jämte källare, varav bottenvåningen skulle upptagas av butiker, våningarna en och två trappor upp av

tjänstelokaler jämte kontor och en mindre bostadslägenhet samt våningarna tre och fyra trappor upp av speciella utrymmen för automatstationen. Kostnaderna för nybyggnaden hade beräknats uppgå till 617,400 kronor eller i avrundat tal 620,000 kronor.

Enär arbetet med den nya byggnaden borde vara avslutat på våren 1938, har styrelsen ansett det för nybyggnaden erforderliga anslaget kunna uppdelas på tvenne budgetår.

Telegrafstyrelsen hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för påbörjande av en telefonstationsbyggnad i kvarteret Kronan i Norrköping för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

Byggnadsstyrelsen har i skrivelser till telegrafstyrelsen den 13 juli och den 31 augusti 1933 förklarat sig icke hava något att invända mot nu föreliggande ritningar och kostnadsberäkningar.

*Departements-
chefen.*

Enligt vad telegrafstyrelsen anfört skulle den nuvarande telefonstationens i Norrköping kapacitet vara fullt utnyttjad senast vid ingången av år 1940. Den nya stationsbyggnad, som styrelsen nu föreslår och för vilken erforderligt tomtområde inköptes intill telegrafverkets nuvarande tomt redan år 1929, borde därför enligt styrelsens mening vara färdigställd i början av år 1938, för att stationsinredningen skulle medhinnas i god tid. För byggnadsföretaget erforderligt belopp, i runt tal 620,000 kronor, skulle fördelas på två budgetår med 200,000 kronor respektive 420,000 kronor.

Enligt vad jag erfarit hava utrymmena i den nuvarande stationsbyggnaden sedan flera år varit otillräckliga och några reservutrymmen, vari en ny automatstation skulle kunna inredas, finnas icke. Telegrafstyrelsen har avstått från tanken att använda det intill stationsbyggnaden belägna, telegrafverket tillhöriga huset för inrymmande av ny telefonstation, enär husets grundplan vore allt för liten och gällande byggnadsbestämmelser lade hinder i vägen för uppförande av ett så högt hus, att tillräcklig golvyta skulle kunna erhållas.

Därest ny stationsbyggnad uppföres, skulle enligt vad jag inhämtat de nuvarande stationsutrymmena användas för behövlig utvidgning av lokalerna för trångbodda avdelningar. Kassaexpeditionen skulle flyttas till linjedistriktsbyråns nuvarande lokaler, varigenom telegraf- och överdragsstationerna kunde utvidgas. Korskopplings- och reläsalen skulle tagas i anspråk som verkstadsrum och apparatförråd samt som ersättning för utrymmen i en del gårdshus, som skulle rivas vid uppförandet av den nya byggnaden. Lokalstationssalen skulle användas för ombyggnad av nuvarande riks- och landsstationerna, vilka skulle bibehållas i nuvarande stationshuset.

Då behovet av ny telefonstationsbyggnad synes klarlagt, vill jag tillstyrka, att medel anvisas för ändamålet. Mot de föreliggande ritningarna och kostnadsberäkningarna har jag icke funnit anledning till erinran, ej heller mot förslaget om uppdelning av det erforderliga beloppet, 620,000 kronor, på två budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *telefonstationsbyggnad i Norrköping* för budget-
året 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag
av kronor 200,000.

7. Inköp för telegrafverkets räkning av förrådstomt i Göteborg.

[13.] Enligt medgivande av 1930 års riksdag (skrivelse nr 85) inköptes på sin tid för telegrafverkets räkning tomterna nr 2, 3 och 4 i 17:e kvarteret Gesundaberget i Bagaregården i Göteborg för en köpeskilling av 102,699 kronor 80 öre, vilket belopp utgick av anslag till inköp och bebyggande för telegrafverkets räkning av fastigheter. För uppförande å dessa tomter av förråds-, garage- och verkstadsbyggnader anvisade 1931 års riksdag (skrivelse nr 26, punkt 8) ett reservationsanslag av 250,000 kronor.

I sin skrivelse den 31 augusti 1935 har *telegrafstyrelsen* hemställt om anslag för inköp jämväl av tomten nr 5 i nämnda kvarter. Härom har styrelsen an-
fört:

Tomterna 2, 3 och 4 hava en sammanlagd areal av 7,335.7 kvadratmeter. Som framhölls i styrelsens skrivelse den 31 januari 1930 med framställning om anslag till inköp av nämnda tomter, hade styrelsen helst velat föreslå inköp jämväl av en intilliggande tomt, nr 5, såsom reserv för framtida utökning av förrådet, men begränsade styrelsen då framställningen till nämnda tomter med hänsyn till det relativt stora kapitalutlägg, det var fråga om. Det inköpta markområdet blev därför tilltaget med mycket knapp marginal för förrådets framtida utökning, och förrådsutrymmena och tomtmarken äro redan till väsentlig del utnyttjade. Med den snabba takt, i vilken telegrafverket för närvarande utvecklas, medförande ständigt ökade materialbehov och följaktligen även förrådsutrymmen, torde en utökning av den nuvarande tomten snart bliva behöfelig. Tomten nr 5, som är obebyggd och äges av Göteborgs stad, är det enda område, varå utökning av förrådet kan äga rum, och ett inköp av densamma blir därför förr eller senare nödvändigt. Då den ligger intill stickspår och är väl belägen för industriändamål, torde föreligga stor risk för att den blir avyttrad till annan eventuell spekulant, varför telegrafverket redan nu bör förvissa sig om äganderätten till densamma.

Tomtens areal uppgår till 2,386.2 kvadratmeter och tomtpriset är 18 kronor per kvadratmeter eller i runt tal 43,000 kronor. I detta pris ingår jämväl ersättning för järnvägsspåret till tomten. Vid jämförelse med det pris, som betalades för tomterna nr 2, 3 och 4, må framhållas att detta icke inkluderade ersättning för järnvägsspår, vilken uppgick till 21,200 kronor.

Den tid, telegrafverket ej behöver tomten till förrådsändamål, kan utnyttjas till tomtens successiva avplanering i nivå med nuvarande förrådstomt. Genom att god tid härtill erhålles, torde fyllnadsmateriel kunna anskaffas gratis från husbyggnader i Göteborg och planeringsarbetet erhållas till betydligt lägre kostnad, än om det skall ske i forcerat tempo med inköp av erforderlig fyllnadsmassa.

Telegrafstyrelsen hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, att för förvärfvande av tomten nr 5 i 17:e kvarteret Gesundaberget i Bagaregården i Göteborg anvisa ett reservationsanslag av 43,000 kronor.

Byggnadsstyrelsen har i utlåtande den 26 september 1935 förklarat sig icke hava något att erinra mot förslaget.

Departement-
chefen.

Med hänsyn till vad telegrafstyrelsen anført och då byggnadsstyrelsen icke haft något att erinra mot tomtpriset, torde det vara tillrådligt att det föreslagna inköpet av ifrågavarande, framdeles för förrådsändamål erforderliga tomt nu kommer till stånd. Jag vill därför tillstyrka, att det av telegrafstyrelsen äskade beloppet, 43,000 kronor, upptages å riksstaten för nästa budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till inköp för telegrafverkets räkning av förrådstomt i Göteborg för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av kronor 43,000.

8. Telefonstationsbyggnad i Sandviken.

[14.] För uppförande av telefonstationsbyggnad i Sandviken har telegrafstyrelsen för nästa budgetår äskat ett anslag av 106,000 kronor.

Den nuvarande växelstationen i Sandviken är inrymd i förhyrd lokal, dragande en årlig hyra av 2,100 kronor. Hyreskontraktet utlöper med den 30 september 1938.

Genom beslut den 7 december 1934 har Kungl. Maj:t bemyndigat telegrafstyrelsen att för telegrafverkets räkning för en köpeskilling av högst 7,442 kronor 40 öre inköpa tomten nr 6 i kvarteret Trädgårdsmästaren i Sandviken. Denna tomt, varå ifrågavarande stationsbyggnad avsågs att uppföras, har sedermera förvärvat av telegrafverket.

I sin skrivelse den 31 augusti 1935 har *telegrafstyrelsen* beträffande förenämnda stationsbyggnad till en början erinrat om vad styrelsen i sin skrivelse den 8 november 1934 rörande inköp av berörda tomt anförde i fråga om behovet av ny stationsbyggnad. I sistnämnda skrivelse lämnades inledningsvis uppgifter rörande utvecklingen av antalet lokalledningar, huvudabonnemang och telefonapparater under de sista tio åren, av vilka uppgifter, kompletterade beträffande år 1935, här torde få återgivas följande:

Vid ingången av år	Antal lokal- ledningar	Antal huvud- abonnemang	Antal telefon- apparater
1925	377	389	460
1928	439	453	523
1931	554	568	690
1932	609	614	744
1933	648	652	789
1934	688	692	841
1935	744	733	890

Därefter anförde telegrafstyrelsen bland annat:

Det nuvarande hyreskontraktet för stationslokalerna utlöppte den 1 oktober 1938. Ungefär vid samma tidpunkt syntes stationens kapacitet bliva helt utnyttjad. Då utökning av stationen icke kunde ske i nuvarande lokaler, vilka

icke heller i övrigt vore fullt tillfredsställande, hade det blivit nödvändigt tillse, att en större lokal vid omnämnda tidpunkt kunde erhållas. Styrelsen hade undersökt möjligheten att inrymma stationen i den fastighet, som postverket ägde i Sandviken, men det hade visat sig, att där tillgängligt utrymme, vilket för närvarande användes till bostadslägenhet, icke bleve tillräckligt. Posthuset, som vore byggt av trä, vilket ur eldfaresynpunkt vore olämpligt, hade dessutom ett med hänsyn till telefonnätet mindre centralt läge. Merkostnaden för ändring av telefonnätet, om stationen förlades till posthuset i stället för till den av telegrafstyrelsen föreslagna tomten, bleve 75,000 kronor. Även om genom om- och påbyggnad av posthuset själva byggnadskostnaden bleve lägre, bleve dock den slutliga merkostnaden för en ny telefonstation i posthuset cirka 50,000 kronor. Vid sådant förhållande och då det förefölle mindre välbetänkt att för en station av denna storlek förhyra ny lokal av enskilda, varigenom framtida utvidgningsbehov icke kunde tillgodoses utan ny förflyttning av stationen, hade styrelsen med Sandvikens jernverks aktiebolag träffat avtal om inköp av tomten nr 6 i kvarteret Trädgårdsmästaren i Sandvikens köping för en köpeskilling av 7,442 kronor 40 öre. Tomten hade en areal av 1,063.2 kvadratmeter, och priset motsvarade alltså 7 kronor per kvadratmeter.

I förutnämnda skrivelse den 31 augusti 1935 har telegrafstyrelsen i anslutning härtill anfört:

Då den nya telefonstationsbyggnaden bör vara uppförd så tidigt, att den nya stationen kan tagas i bruk på hösten 1938, är det nödvändigt att redan år 1936 påbörja uppförandet av byggnaden i fråga. Enligt av länsarkitekten Sven Häggbom i Gävle i juli 1935 uppgjorda ritningar skall å den inköpta tomten uppföras en stenbyggnad i två våningar jämte källare. I bottenvåningen skulle inrymmas väljare för den automatiska stationsutrustningen samt korskoppling, undersökningsrum och förråd. I våningen en trappa upp skulle finnas lokal för expedition av lands- och riksledningar samt rum för allmänheten, varjämte befintligt reservutrymme för en framtida utvidgning av stationen tills vidare skulle användas för inredning av två bostadslägenheter om två rum och kök och ett enkelrum. I källarvåningen skulle förutom tvättstuga, strykrum samt mat- och vedkällare för bostadslägenheterna plats beredas för pannrum, batterirum och garage. Kostnaden för nybyggnaden har beräknats till 102,000 kronor.

Byggnadsstyrelsen har i skrivelse till telegrafstyrelsen meddelat, att byggnadsstyrelsen icke hade något att erinra beträffande ritningarna men att kostnaden för byggnadsföretaget borde beräknas till 106,000 kronor.

Med anledning härav har *telegrafstyrelsen* i skrivelse den 12 november 1935 hemställt, att anslag till ifrågavarande ändamål måtte anvisas för budgetåret 1936/1937 med 106,000 kronor.

Vid telefonstationen i Sandviken, som för närvarande är inrymd i förhyrda lokaler, beräknas vid tiden för hyreskontraktets utlöpande, den 1 oktober 1938, trafiken hava nått en sådan utveckling, att större lokaler bliva erforderliga. Då sådana icke stå att erhålla inom den förhyrda fastigheten och då bland annat av kostnadsskäl det synes icke lämpligen bära ifrågakomma att bereda telegrafverket lokaler genom tillbyggnad till postverkets fastighet, har Kungl. Maj:t den 7 december 1934 bemyndigat telegrafstyrelsen att inköpa tomten nr 6 i kvarteret Trädgårdsmästaren för uppförande av nybyggnad.

Departementschefen.

De nu föreliggande ritningarna till telefonstationsbyggnad synas icke giva anledning till erinran. Kostnaderna för byggnaden torde i enlighet med byggnadsstyrelsens förslag böra beräknas till 106,000 kronor. Då detta belopp torde böra anvisas på en gång, tillstyrker jag, att anslag för ifrågavarande ändamål för nästa budgetår äskas med 106,000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *telefonstationsbyggnad i Sandviken* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av ... kronor 106,000.

9. Telefonstationsbyggnad i Boden.

[15.] I sin skrivelse den 31 augusti 1935 har telegrafstyrelsen gjort framställning om anslag till telefonstationsbyggnad i Boden, avsedd att inrymma jämväl lokaler för postkontor och för postdirektionen i övre norra distriktet. Såväl telegrafverkets som postverkets lokaler äro för närvarande inrymda i förhyrda fastigheter. Hyreskontrakten utlöpa med den 30 september 1939. För telegrafverkets lokaler erlägges en årlig hyra av 5,800 kronor jämte viss ersättning för värme m. m., medan hyran för postlokalerna uppgår till 10,000 kronor för år.

För uppförande av ifrågavarande nybyggnad har telegrafstyrelsen jämlikt Kungl. Maj:ts den 5 augusti 1921 och den 28 juni 1935 givna bemyndiganden inköpt två områden om tillhoppa 3,127.9 kvadratmeter, vilka enligt gällande stadsplan och upprättat tomtindelningsförslag tillsammans utgöra tomten nr 9 i kvarteret Mimer. Den sammanlagda köpeskillingen för tomtmarken utgör 28,250 kronor.

Telegrafstyrelsen meddelar inledningsvis, att styrelsen i ett uttalande till statens organisationsnämnd den 15 april 1931 angivit den beräknade tidpunkten för uppförande av nybyggnad för telefonstationsbyggnad i Boden till åren 1940—1942. Anledningen till att styrelsen redan nu funne byggnadsföretaget behöfligt vore, att postverkets lokalfråga i Boden måste ordnas så, att nya lokaler kunde erhållas så snart sig göra låte.

I sistnämnda hänseende har *generalpoststyrelsen* i skrivelse till telegrafstyrelsen den 28 augusti 1935 anfört i huvudsak följande:

För postkontoret och postdirektionen förhyrdes lokaler i en av privatperson ägd fastighet, belägen i hörnet av Kungsgatan och Strandplan i Bodens stad.

Postkontoret hade sedan år 1911 varit inrymt i sagda fastighet. Till en början hade för ändamålet disponerats endast en del av bottenvåningen. Under årens lopp hade på grund av posttrafikens stegring utvidgningar av postkontorslokalen måst företagas vid skilda tillfällen, så att denna sedan den 1 oktober 1926 omfattade hela bottenvåningen.

När postdirektionen inrättades den 1 oktober 1927, hade det av organisatoriska skäl varit nödvändigt, att dess lokaler förlades till samma hus som postkontoret. Fördens skull hade postverket från nyssnämnda tidpunkt förhyrt fastighetens hela övre våning, vilken — med undantag för en tvårumslägenhet — inretts till postdirektionslokaler.

Genom utvidgningarna av postkontorslokalen — åstadkomna i regel genom att till densamma lagts intilliggande rum — hade lokalen fått en disposition, som vore föga lämplig för ett rationellt ordnande av postarbetet. Ehuru lokalen hade en sammanlagd golvyta, som måste anses tillräcklig vid jämförelse med andra postkontor av samma storlek, vore den dock på grund av rummens läge i förhållande till varandra synnerligen trång och verkade förtyngande på arbetet. För förvaring av ankommande paket hade ett särskilt rum, beläget vid sidan av expeditionen, måst tagas i anspråk. Detta medförde, att utlämning till allmänheten av där förvarade paket bleve onödigt tidsödande. Vid den arbetsanhopning, som vid vissa tillfällen uppstode, förfogade postkontoret över endast en extra kassaplatz, vilket medförde svårigheter, då det gällde att vidtaga åtgärder för allmänhetens snabba och ändamålsenliga betjänande. Även utrymmet för ankommande och avgående avdelningen vore otillräckligt, i synnerhet som passagen mellan kassaexpeditionen och nämnda avdelning på grund av sitt läge icke i nämnvärd mån kunde utnyttjas. Samma vore förhållandet med utrymmet inom brevbärareexpeditionen, där fem brevbärare och två lädbrevbärare vore sysselsatta och där jämväl sortering av avgående korsbands-post måste äga rum. Vissa av de rum, som under årens lopp lagts till postkontorslokalen, vore mycket små och föga lämpliga för sitt ändamål. Den vid postkontoret befintliga särskilda postgiroavdelningen (inrättad år 1930) disponerade exempelvis ett rum med en golvyta av endast 6.44 kvadratmeter. Giroavdelningen åliggande göromål hade hitintills fullgjorts av en tjänsteman, men det vore numera nödvändigt att avdela ytterligare en tjänsteman till sagda göromål. Enär hela bottenvåningen redan nu disponerades av postkontoret, saknades ytterligare utvidgningsmöjligheter.

Fastighetens konstruktion vore av sådan beskaffenhet, att densamma måste betecknas såsom i hög grad underhållig. Tid efter annan hade klagomål framförts av personalen, varvid särskilt framhållits, att lokalerna vore kalla och dragiga i sådan grad, att de kunde anses hälsovådliga, samt att uppvärmningsanordningarna icke fungerade på tillfredsställande sätt.

Vad här anförts i fråga om fastighetens allmänna beskaffenhet gällde givetvis även för de en trappa upp belägna postdirektionslokalerna. Postdirektionen förfogade över tillräckligt utrymme för expeditionslokalerna men saknade erforderligt arkivutrymme. En stor del av arkivhandlingarna måste nu förvaras på öppna vinden, vilken icke avröjts efter den eldsvåda, som år 1929 övergått fastigheten.

Generalpoststyrelsen har i detta sammanhang framhållit, att *statens organisationsnämnd* i sitt den 25 oktober 1932 avgivna betänkande med plan för statens byggnadsverksamhet under närmast kommande tioårsperiod anført följande beträffande behovet av nya lokaler för postdirektionen och postkontoret i Boden:

Organisationsnämnden har vid besök på platsen funnit, att postdirektionens nuvarande lokaler visserligen äro fullt tillräckliga i anseende till utrymmet, men att lokalernas tillstånd i andra avseenden lämnar åtskilligt övrigt att önska. På grund av husets bristfälliga beskaffenhet äro sålunda flera av rummen mycket dragiga och kalla. Då jämväl postkontorets lokaler äro mycket otillfredsställande i berörda hänseenden och dessutom trånga, synes nämnden nya lokaler för såväl postdirektionen som postkontoret böra anskaffas under den kommande tioårsperioden.

På anförda skäl har *generalpoststyrelsen* ansett, att postdirektionen och postkontoret i Boden, så snart sig göra låte, borde förläggas till mera tids-

enliga och lämpliga lokaler. Enligt vad verkställda undersökningar givit vid handen, fortsätter styrelsen, funnes i Boden inga för ändamålet lämpliga lokaler att förhyra. Vid förhandlingar mellan generalpoststyrelsen och telegrafstyrelsen hade det emellertid visat sig, att fullt tillräckliga och lämpliga lokaler kunde beredas såväl postdirektionen som postkontoret i den utav telegrafstyrelsen planerade byggnaden i Boden. Enligt tidigare av generalpoststyrelsen godkända förslagsritningar till ifrågakvarande byggnad skulle hela bottenvåningen med en golvyta av inemot 700 kvadratmeter jämte visst källarutrymme ställas till postverkets disposition. Härigenom skulle lokalbehovet för postdirektionen och postkontoret bliva tillgodosett för överskådlig tid framåt.

Generalpoststyrelsen har hemställt, att telegrafstyrelsen ville hos Kungl. Maj:t göra framställning om avlåtande av proposition om anvisande av erforderliga medel till uppförande av ett post- och telegrafhus i Boden.

Beträffande telegrafverkets lokalförhållanden i Boden har *telegrafstyrelsen* anfört:

Telegraf- och telefonstationslokaler, bestående av 12 rum, förhyras av enskild fastighetsägare för en årshyra av 5,800 kronor jämte ersättning för lokalernas centraluppvärmning beräknad efter 40 procent av självkostnaden för hela fastighetens uppvärmning. Det åligger dessutom telegrafverket att underhålla de förhyrda lokalerna under hyrestiden i den mån det ej gäller reparationer, som äro att hänföra till husets bestånd. Hyreskontrakt rörande lokalen är upprättat till den 1 oktober 1939.

Utrymmet i lokalerna är för närvarande till fullo utnyttjat utom beträffande telefonsalen. Det är emellertid tvivelaktigt, om denna kan tagas i anspråk för insättning av framdeles behövlige växelbord. Byggnaden, som är av trä, är nämligen utsatt för sättningar, och dessa äro så påtagliga, att det nu ej längre är lika nivå i telefonsalens olika delar. Det föreligger därför risk att nämnvärt öka belastningen i telefonsalen.

Stationsutrustningen är gammal, men på grund av att växelborden renoverades år 1925 torde dessa kunnat fungera ännu några år framåt. Skulle detta blivit fallet, hade dock en del kompletteringsarbeten måst utföras å stationsanordningarna. Sålunda skulle samtalsräknare behövt inläggas, ny prov- och omkopplingsväxel uppsättas ävensom transformatorstativ med åtföljande omläggning av kablingen m. m.

Telegrafverkets rörelse i Boden, fortsätter styrelsen, visade en ständigt stegrad utveckling, på sätt framginge av en i skrivelsen intagen tablå, ur vilken här torde få återgivas följande uppgifter:

Vid ingången av år	Antal lokal- ledning	Antal huvud- abonnemang	Antal telefon- apparater
1926	736	713	897
1932	894	870	1,086
1933	923	896	1,123
1934	958	933	1,154
1935	1,011	983	1,212

Telegrafstyrelsen har vidare anfört:

Då nu behov föreligger för postverket att snarast möjligt erhålla nya lokaler i Boden, synas alla skäl tala för, att en post- och telegrafbyggnad kommer till utförande i så god tid, att även telegrafverkets station kan vara överflyt-

tad till nya lokaler i denna byggnad, när hyrestiden för nuvarande stationslokaler utlöper den 1 oktober 1939. För att detta skall kunna ske måste byggnadsarbetet påbörjas redan år 1936 och byggnaden vara uppförd och uttorkad vid tiden omkring den 1 juli 1938.

Telegrafstyrelsen har därför låtit arkitekterna Y. Ahlbom och H. Sundberg i Stockholm uppgöra ritningar till nybyggnad. Denna skulle uppföras i två våningar jämte vind och källare. I källaren placeras pannrum och vedförråd, arkiv- och förrådsrum för såväl post- som telegrafverkets behov, lokaler för telegrafverkets linjemästare och linjeförman i Boden, verkstadslokaler för telegrafverket m. m. Hela bottenvåningen disponeras av postverket för postdirektionen i övre norra distriktet samt för postkontor. Till våningen en trappa upp förläggas telegrafverkets stationslokaler samt bostad för en reparatör. Därjämte inredes en bostadslägenhet, avsedd för uthyrning, intill dess utrymme blir erforderligt för telegrafverkets eller postens framtida behov. Vindsvåningen tages i anspråk för förrådslokaler åt telegrafverket, batterirum, instrumenteringsrum för telefonstationen, badrum samt utrymmen åt hyresgästerna.

Kostnaden för huvudbyggnaden samt för garage har beräknats till 465,000 kronor, vilken kostnad synts telegrafstyrelsen lämpligen kunna fördelas på två budgetår.

Under återopande av det anförda har telegrafstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för påbörjande av en telegraf- och postbyggnad i Boden för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

I skrivelse den 12 november 1935 har telegrafstyrelsen anmält, att *byggnadsstyrelsen* i yttrande till telegrafstyrelsen den 10 oktober 1935 förklarat sig icke hava annat att erinra mot förslaget än att kostnaderna för rörledningsarbeten och elektriska anläggningar borde ökas med tillhoppa 20,000 kronor, i följd varav totalkostnaden borde beräknas till 485,000 kronor.

Av vad telegrafstyrelsen anförut framgår att ifrågavarande byggnadsföretag i första hand är föranlett av postverkets trängande behov av nya lokaler för postdirektionen och postkontoret i Boden, ett behov som på sin tid vitsordats även av statens organisationsnämnd. Postverkets lokaler äro inrymda i en för en årlig hyressumma av 10,000 kronor förhyrd fastighet, och hyrestiden utgår den 1 oktober 1939.

Även telegrafverkets lokaler äro inrymda i enskild fastighet för en årshyra av 5,800 kronor och med skyldighet för telegrafverket att underhålla lokalerna och lämna viss ersättning för deras uppvärmning. Hyrestiden utgår här likaledes den 1 oktober 1939. Med hänsyn härtill och då telegrafverket i allt fall inom en icke avlägsen framtid synes vara i behov av nya lokaler, torde förslaget att för post- och telegrafverken nu uppföra en gemensam byggnad få anses vara väl motiverat.

För att telefonstationen skall kunna inredas i tid för överflyttningen 1939 bör arbetet påbörjas redan innevarande år. De erforderliga medlen, enligt byggnadsstyrelsens beräkningar 485,000 kronor, kunna fördelas på två budgetår med 200,000 kronor respektive 285,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Då jag icke funnit anledning till erinran mot de uppgjorda ritningarna eller den av byggnadsstyrelsen beräknade kostnaden, vill jag alltså tillstyrka, att medel anvisas för ifrågavarande byggnadsarbete.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *telefonstationsbyggnad i Boden* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av kronor 200,000.

10. Fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende.

[16.] För fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende har riksdagen för budgetåren 1932—1936 anvisat respektive 11,500,000, 11,500,000, 12,350,000 och 15,000,000 kronor. Anslaget för budgetåret 1933/1934 innefattade ett belopp av 1,500,000 kronor för framdragande av nya blanka lands- och riksledningar, vilkas omedelbara utförande, ehuru icke strängt nödvändigt, likväl ansågs önskvärt för underlättande av den långväga telefontrafiken samt för beredande av sysselsättning åt eljest överflödigt tillfällig personal inom telegrafverket. Med hänsyn till det alltjämt rådande stora behovet att bereda arbetstillfällen inräknades i anslaget för budgetåret 1934/1935 ett belopp av 2,000,000 kronor för anordnande av tvärförbindelser mellan olika telefoncentra, särskilt i Norrland, samt för nedläggande av ytterligare en del landskablar, allt utöver den ordinarie arbetsplanen. Anslagshöjningen för innevarande budgetår hänförde sig väsentligen till nya kablar för riksledningar, erforderliga i samband med pågående järnvägs elektrifieringar.

I sin skrivelse den 31 augusti 1935 upptog *telegrafstyrelsen* för ifrågavarande ändamål ett preliminärt anslagsbelopp för budgetåret 1936/1937 av 15,000,000 kronor. I skrivelse den 12 november 1935 har styrelsen framlagt slutligt förslag i ämnet och därvid äskat ett reservationsanslag av 15,600,000 kronor till fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende.

Styrelsen meddelar till en början, att av de till och med budgetåret 1934/1935 beviljade medlen vid 1934 års utgång återstått ett icke använt belopp av 10,080,945 kronor 3 öre. Sedan riksdagen för budgetåret 1935/1936 anvisat ett reservationsanslag av 15,000,000 kronor, stode således för tiden den 1 januari 1935—den 1 juli 1936 till telegrafstyrelsens förfogande ett belopp av 25,080,945 kronor 3 öre. Härav vore cirka 20,380,000 kronor använda eller disponerade för redan beordrade arbeten. Styrelsen beräknade sålunda, att av de till och med budgetåret 1935/1936 för ifrågavarande ändamål anvisade anslagen den 1 januari 1936 skulle komma att återstå ett belopp av omkring 4,700,000 kronor.

På grund av arbetskonflikten vid telegrafverkets linjearbeten måste, fortsätter styrelsen, en del av de beordrade arbetena överskjutas till år 1936. Som emellertid den genom arbetskonflikten förlorade arbetstiden snarast möjligt måste återtagas, och detta särskilt i vad gällde anordnandet av erforderliga riks- och landsledningar samt nya stationer och abonnentanläggningar, hade styrelsen ansett sig böra räkna med en forcering av anläggningsarbetena

under nämnda år, varav skulle följa, att någon avsevärd minskning av anslagsbehovet för budgetåret 1936/1937 till följd av arbetskonflikten ej kunde äga rum.

Styrelsen framhåller härafter, att vid bedömandet av nämnda anslagsbehov hänsyn måste tagas även till de siffror, som visade de senaste årens utveckling. Härutinnan hänvisar styrelsen till efterföljande tabeller:

År	Riks- samtal mot särskild avgift	Samtals- avgifter	Ökning (+) eller minsk- ning (-) under året			Telefon- apparater vid årets slut	Under året influtna in- trädes- och abonnemangs- avgifter
			av antal riks- samtal	av samtalsavgifter			
				%	Kronor		
	Antal	Kronor				Antal	Kronor
1930 . . .	43,624,286	32,148,890	+ 4.8	+ 1,645,484	+ 5.4	522,454	52,501,418
1931 . . .	44,177,300	33,173,183 ¹	+ 1.3	+ 1,024,293 ¹	+ 3.2	546,453	54,099,437 ²
1932 . . .	43,945,683	33,026,779	— 0.5	— 146,404	— 0.4	563,337	55,182,280 ³
1933 . . .	44,435,790	33,917,333	+ 1.1	+ 890,554	+ 2.7	576,774	55,156,857 ⁴
1934 . . .	46,991,110	35,986,360	+ 5.8	+ 2,069,027	+ 6.1	602,205	56,521,750 ⁵
1935 . . .	49,250,000	37,800,000	+ 4.8	+ 1,814,000	+ 5.0	628,200	58,675,000

År	Ökning (+) eller minskning (−) under året				Taxerade telegram	Telegramavgifter	Ökning (+) eller minskning (−) under året			
	av antal telefonapparater		av inträdes- och abonnemangsavgifter				av antalet telegram	av telegramavgifter		
	Antal	%	Kronor	%				Antal	Kronor	%
1930 .	+ 27,142	+ 5.5	+ 2,283,241	+ 4.5	6,259,420	7,639,477	− 4.5	− 317,974	− 4.0	
1931 .	+ 23,999	+ 4.6	+ 1,598,019 ²	+ 3.0	5,910,847	7,408,172	− 5.6	− 231,305	− 3.0	
1932 .	+ 16,884	+ 3.1	+ 1,082,843 ³	+ 2.0	5,171,775	6,885,770	− 12.5	− 522,402	− 7.1	
1933 .	+ 13,437	+ 2.4	− 25,423 ⁴	− 0.0	5,012,010	6,652,011	− 3.1	− 233,759	− 3.4	
1934 .	+ 25,431	+ 4.4	+ 1,364,893 ⁵	+ 2.5	4,983,925	6,740,369	− 0.6	+ 88,358	+ 1.3	
1935 .	+ 26,000	+ 4.8	+ 2,153,000	+ 3.8	5,000,000	6,650,000	+ 0.3	− 90,000	− 1.8	

Anm. I dessa tabeller äro uppgifterna för år 1935 approximativt beräknade med ledning av förhållandena under de nio första månaderna av året.

I anslutning till dessa tabeller anför telegrafstyrelsen:

Såsom framgår av tabellerna har rikssamtalstrafiken under de två senaste åren undergått en jämförelsevis betydande ökning. Under det sannolika an-

¹ Fr. o. m. den 1/1 1931 upphörde avgiftsbeläggningen av förut taxerade landssamtal och genomfördes en omfattande taxerområdesrevision, varigenom förut avgiftsbelagda samtal blevo avgiftsfria.

² Vissa abonnemangsavgifter nedsattes fr. o. m. den 1 januari 1931.

³ Vissa abonnemangsavgifter nedsattes fr. o. m. den 1 april 1932, vissa inträdesavgifter fr. o. m. den 1 mars 1932.

⁴ Vissa abonnemangsavgifter nedsattes fr. o. m. den 1 juli 1933, vissa inträdesavgifter fr. o. m. den april 1933.

⁵ Vissa abonnemangsavgifter nedsattes fr. o. m. den 1 oktober 1934.

tagandet att trafiken även under år 1936 kommer att fortsätta att stiga har styrelsen beräknat, att nya blanka riksledningar erfordras för ett belopp av 1,300,000 kronor och att komplettering av pupinutrustningen i tidigare utlagda kablar för riksledningar kräver ett belopp av 600,000 kronor.

För budgetåret 1935/1936 anvisades av kapitalöknings- och förnyelsefondsmedel sammanlagt (3,600,000 + 3,000,000) 6,600,000 kronor för anläggande av genom järnvägselektrifieringen nödvändiggjorda kablar för riksledningar dels mellan Stockholm och Eskilstuna, dels mellan Örebro och Karlstad. Ifrågavarande kabelanläggningar ingå såsom ett led i en sammanhängande kabelförbindelse Stockholm—Eskilstuna—Örebro—Karlstad—Mellerud—Göteborg, av vilken anläggning tidigare färdigställets sträckan Göteborg—Mellerud. Enligt uppgjord plan skall ifrågavarande kabelanläggning under år 1936 fullbordas genom utläggande av de återstående sträckorna Eskilstuna—Örebro och Karlstad—Mellerud, varjämte en kabel även skall utläggas från Eskilstuna över Katrineholm till Norrköping. Sistnämnda kabel utgör en naturlig komplettering av de tidigare utlagda kablarna och skall bland annat möjliggöra en behövlig ökning av antalet ledningar mellan Stockholm och Norrköping. Sammanlagda kostnaden för ifrågavarande tre kabelanläggningar uppgår till 6,900,000 kronor, varav 2,500,000 kronor kunna anses såsom kapitalökning och det därefter återstående beloppet, 4,400,000 kronor, enligt styrelsens samtidigt härmed avgivna förslag till användning av förnyelsefondsmedel under år 1936, torde böra bekostas av förnyelsefonden.

Även ökningen av antalet abonnemang har under de två senaste åren varit betydande. För år 1936 har styrelsen ansett sig böra räkna med minst lika stor och sannolikt större abonnentökning än år 1935. För att möta de krav, som det ökade abonnentantalet ställer på kapitalutlägg, har styrelsen för budgetåret 1936/1937 beräknat behövliga anslagsmedel till sammanlagt 10,200,000 kronor, varav för nya abonnenter 5,500,000 kronor, för landsledningar 700,000 kronor, för nätarbeten och stationsutvidgningar 2,000,000 kronor samt för nya växelstationer och oförutsedda arbeten 2,000,000 kronor.

För nya radiostationer bör för nästkommande budgetår beräknas ett belopp av 1,000,000 kronor, varvid styrelsen förutsätter att såsom hittills, Kungl. Maj:ts tillstånd i varje särskilt fall skall inhämtas, innan nya rundradiostationer få anläggas.

Sammanlagt skulle alltså för nästa budgetår till förevarande ändamål erfordras (1,300,000 + 600,000 + 2,500,000 + 10,200,000 + 1,000,000) 15,600,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Såsom av de återgivna tabellerna framgår, företer telefonrörelsen allttjämt fortgående utveckling, särskilt påtaglig under år 1934 och, så vitt vid uppgifternas lämnande kunnat bedömas, även under år 1935. Detta gäller såväl beträffande rikssamtal som i fråga om telefonapparater. Telegrafstyrelsen räknar för år 1936 med att rikssamtalstrafiken skall fortsätta att stiga och beträffande abonnentantalet med en än större höjning än under år 1935. Telegrafstyrelsen har emellertid ansett sig kunna föreslå en minskning i förhållande till löpande budgetår med sammanlagt 500,000 kronor av de för blanka riksledningar och pupinisering av äldre kablar erforderliga beloppen, nämligen från sammanlagt 2,400,000 kronor till 1,900,000 kronor, medan de med abonnentökningen sammanhängande anslagsmedlen höjts med ett nettobelopp av

1,200,000 kronor till 10,200,000 kronor. I övrigt påverkas anslagsberäkningen dels av att även under nästa budgetår ett betydande belopp, 2,500,000 kronor, erfordras för nya kablar i samband med järnvägselektrifieringarna och dels av att för nya rundradiostationer, för vilket ändamål icke inräknats några medel i anslaget för löpande budgetår, upptagits ett belopp av 1,000,000 kronor eller enahanda belopp som anvisats för budgetåret 1934/1935.

Mot de av telegrafstyrelsen sålunda gjorda beräkningarna har jag icke funnit anledning till erinran. Jag vill alltså tillstyrka, att det av styrelsen begärda anslagsbeloppet anvisas.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av kronor 15,600,000.

11. Ny radioanläggning för flygplatsen vid Bulltofta.

[17.] Den nuvarande radiostationen vid Bulltofta flygplats vid Malmö, vilken station tillhör telegrafverket, är fördelad på två byggnader, nämligen motagnings- och pejlstationen vid hangarområdet samt sändarestationen, som är belägen nordost om och i närheten av flygfältet. Till sändarestationen höra två jämförelsevis höga master, vilka äro försedda med s. k. hinderbelysning. Å den ena masten är därjämte för närvarande placerad den s. k. anstyrningsfyren. Tidigare i dag (sjätte huvudtiteln punkt 32) har jag anmält de förändringar i belysningsanläggningen å Bulltofta flygplats, som ansetts behövliga och som, såvitt avser nämnda fyr och viss hindermarkering, sammanhänger med det spörsmål om ny radioanläggning vid Bulltofta, som jag nu torde få upptaga till behandling.

I skrivelse den 14 oktober 1935 har *luftfartsmyndigheten* hemställt om anvisande av erforderligt anslag till ny radiostation för Bulltofta flygplats. Luftfartsmyndigheten erinrar till en början om att luftfartsutredningen i sitt betänkande den 26 november 1934 med utredning rörande reguljär luftfart m. m. utgått från att viss utbyggnad av de svenska radiostationerna för luftfarten, bland annat å Bulltofta vid Malmö, komme att bliva behöfelig vid den utvidgning av flygtrafiken, som innefattades i det av utredningen förordade och sedermera av statsmakterna godkända trafikprogrammet, och vid den ökning av utländsk flygtrafik på Sverige, som kunde emotes efter öppnande av Stockholms flygplats vid Bromma. Enligt av luftfartsutredningen införskaffad uppgift skulle den nya stationen för Bulltofta flygplats draga en kostnad av 135,000 kronor. I anslutning härtill har luftfartsmyndigheten anfört:

Den ifrågasatta ombyggnaden av Malmö radiostation avsåge huvudsakligen förflyttning av den nuvarande sändarstationen och densammes utrustande med en ny rörsändare på två kilowatt. Vid vissa slag av flygning, som numera normalt bedreves, nämligen nattflygning och flygning även vid starkt försvårade siktförhållanden, föreläge det en påtaglig kollisionsrisk, om radiomaster, såsom vid Bulltofta vore fallet, vore placerade invid en flygplats. I utlandet inträffade kollisioner hade bestyrkt

den allvarliga innebörden av denna risk. Aktiebolaget Aerotransport hade hos luftfartsmyndigheten hemställt om sändarstationens förflyttning till plats längre bort från flygfältet. Sedan denna framställning av luftfartsmyndigheten översänts till telegrafstyrelsen med tillstyrkan, hade styrelsen i kostnadsberäkningen upptagit stationens uppförande å annan plats, varvid emellertid förutsatts, att erforderligt markområde kostnadsfritt ställdes till styrelsens förfogande, därvid närmast räknats på ett område invid det, å vilket rundradiostationen i Malmö vore belägen.

Beträffande behovet av ny rörsändarapparat i Malmö syntes böra nämnas, att stationen för närvarande förfogade över två rörsändare på en kilowatt, av vilka den ena vore av äldre typ. Det nu föreliggande förslaget upptog en ny sändare på två kilowatt, varvid den äldre nuvarande sändaren avsetts att förläggas i reserv och förses med ackumulatorbatteri för att kunna användas vid kraftavbrott. Vid den nya sändarstationen skulle icke de stagade rörmasterna från den gamla stationen återuppföras utan i stället tre nya fristående master anordnas.

Enligt luftfartsmyndighetens mening måste den av luftfartsutredningen föreslagna utbyggnaden av radiostationen i Malmö anses nödvändig redan under nästa budgetår. Behovet därav påverkades föga av, huruvida det trafikprogram, som fastslagits för Aero transports verksamhet, kunde under nästkommande budgetår förverkligas till fullo eller allenast i begränsad omfattning. Såsom redan luftfartsutredningen anför, kunde nämligen, oavsett huruvida en svensk flygtrafik komme till stånd eller icke, statsmakterna icke undgå kostnader för bland annat radiotjänst och väderlekstjänst med hänsyn till den utländska trafik, som icke rimligen kunde förvägras tillträde till de av statsmakterna en gång beslutade flygplatserna.

Storleken av det anslag, som för nu ifrågavarande ändamål vore erforderligt, uppginge enligt av telegrafstyrelsen gjorda nya kostnadsberäkningar till 140,000 kronor, vartill emellertid borde läggas även eventuell kostnad för tomt för sändarstationen i Malmö, vilken tomt emellertid förutsatts komma att tillhandahållas av staden. Principen att kostnader för lokaler m. m. borde bäras av flygplatsens innehavare, saknade praktisk betydelse i förevarande fall, eftersom Bulltofta flygplats i Malmö innehades av staten.

Under åberopande av vad sålunda anförts har luftfartsmyndigheten hemställt, att till radioanläggning för Malmö flygplats vid Bulltofta måtte för budgetåret 1936/1937 anvisas ett reservationsanslag av 140,000 kronor.

Telegrafstyrelsen har i utlåtande den 29 oktober 1935 anför, att det på grund av den kollisionsrisk, som de nuvarande radiomasterna vid Bulltofta enligt luftfartsmyndighetens åsikt utgjorde för flygtrafiken, syntes ofrånkomligt, att sändarstationen flyttades till annan ur flygsynpunkt lämpligare plats. Det av luftfartsmyndigheten för detta ändamål äskade anslaget av 140,000 kronor vore i enlighet med av styrelsen uppgjorda beräkningar.

Departementschefen

Med hänsyn till vad luftfartsmyndigheten anför om de risker för trafiksäkerheten, som de i omedelbar närhet av Bulltofta flygplats uppställda, till sändarstationen hörande radiomasterna utgöra, synas goda skäl tala för att flytta sändarstationen till annan lämpligare plats. Såsom luftfartsmyndigheten antytt, skulle sådan plats kunna förväntas bli upplåten av Malmö stad invid den nuvarande rundradiostationen därstädes, vilken är belägen omedelbart söder om staden mellan Pildammsstaden och Kulladal. Under övervägande har

även kommit att förlägga sändarstationen till annan plats. Vid den utredning rörande möjligheterna att nedbringa kostnaderna för radiotjänsten åt luftfarten, som enligt Kungl. Maj:ts beslut den 22 november 1935 ingångsatts och som jag tidigare i dag (sjätte huvudtiteln, punkt 30) närmare berört, torde även frågan om sändarstation för Bulltofta flygplats komma under bedömande.

Ehuru annan plats för sändarstationen således ännu icke kunnat fastställas, vill jag, då det synes önskvärt, att stationens flyttning kommer till stånd så snart omständigheterna medgiva, förorda, att det av telegrafstyrelsen såsom för ändamålet erforderligt beräknade anslaget av 140,000 kronor nu äskas av riksdagen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *ny radioanläggning för flygplatsen vid Bulltofta* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av kronor 140,000.

Statens järnvägar.

I skrivelse den 27 september 1935 har järnvägsstyrelsen gjort framställning om de anslag för statens järnvägar, som borde äskas å riksstaten för budgetåret 1936/1937.

Jämlikt åläggande i Kungl. Maj:ts brev den 21 juni 1922 i anledning av vad 1922 års riksdag medgivit i fråga om användande av överskott å anslag under huvudrubriken »Nya byggnader och anläggningar vid statens trafikerade järnvägar» för täckande av brist å annat anslag under samma huvudgrupp meddelar styrelsen, att brist icke uppkommit å något under år 1934 avslutat arbete, för vilket anvisats särskilt anslag tillhörande nämnda huvudgrupp, varför styrelsen för året icke behövt begagna sig av nämnda medgivande.

Nya byggnader och anläggningar vid statens trafikerade järnvägar.

Dubbelspårsbyggnader och linjeomläggningar.

1. Dubbelspårsanläggning mellan Göteborg och Almedal.

[18.] I sin förevarande skrivelse har *järnvägsstyrelsen* gjort framställning om anvisande av medel till dubbelspårsanläggning å Västkustbanan mellan Göteborg och Almedal. Härom har styrelsen anfört:

Å stationssträckan Göteborg C—Almedal framföres trafiken från de båda i Almedal samlöpande, jämförelsevis trafikstarka järnvägarna Västkustbanan och Göteborg—Borås järnväg på en gemensam linje. Å denna linje uppgår antalet ordinarie tåg under den veckodag, då trafiken är livligast, nämligen lördagen, för närvarande till 78. Därtill kommer ofta ett rätt stort antal extratåg. Ett regelrätt framförande av detta stora tågantal å den enkelspåriga stationssträckan är redan med nuvarande tågantal förenat med betydande svårigheter.

Då efter färdigställandet av den nu pågående elektrifieringen av såväl Västkustbanan som Göteborg—Borås järnväg tågantalet å båda järnvägarna kan förväntas komma att avsevärt ökas, finner styrelsen nödvändigt nu upptaga förslaget om anläggande av dubbelspår å sträckan Göteborg C—Almedal. Med hänsyn till de stora kostnader, som en utbyggnad av den på viadukt förlagda infarten till Göteborgs centralstation skulle medföra, synes dubbelspårsanläggningen emellertid tills vidare böra begränsas till sträckan mellan Almedal och nyssnämnda viadukt. Trots att sålunda den omkring en kilometer långa sträckan närmast Göteborgs centralstation skulle förbli enkelspårig, kommer ett dubbelspår å den övriga, omkring 3 kilometer långa delen av stationssträckan

att högst avsevärt underlätta tågföringen å hela sträckan Göteborg C—Almedal samt för övrigt å hela Väst kustbanan på grund av tågföringens beroende av in- och utfarterna vid Göteborg.

Kostnaderna för nämnda dubbelspår äro beräknade till 750,000 kronor, varav 150,000 kronor utgöra kostnad för på grund av dubbelspåret erforderlig förändring av stationsanordningarna vid Almedal. Av sistnämnda belopp avse 100,000 kronor arbeten av den art, att kostnaden för desamma bör bestridas med medel ur statens järnvägars förnyelsefond.

Enligt gällande överenskommelse är Göteborg—Borås järnväg skyldig deltaga i kostnaderna för dubbelspårets anordnande på så sätt, att järnvägen har att erlägga en årlig avgift, beräknad efter det förhållande, vari järnvägens trafik står till den sammanlagda trafiken å bandelen, varvid det belopp, som lägges till grund för beräkningen, skall beräknas efter 5 procent av anläggningens kostnaden.

I anslutning till vad sålunda anförts har järnvägsstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för anordnande av dubbelspår mellan Göteborg och Almedal för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 650,000 kronor.

Järnvägsstyrelsen har i detta sammanhang till principiell behandling upptagit frågan om ytterligare dubbelspårsanläggningar å statsbanorna. Under framhållande, att jämväl å vissa andra statsbanelinjer av vida större längd än den här förevarande tillkomsten av ett andra spår skulle medföra högst avsevärda fördelar i fråga om drifttjänstens behöriga gång och framför allt väsentligt ökade möjligheter att säkerställa en korrekt tågföring, har styrelsen i huvudsak anført:

Det vore ett ofta påtalat sakförhållande, att stambanelinjerna i fråga om den av den bantekniska utrustningen bestämda kapaciteten stode långt under jämvärdiga trafikleder i utlandet. Medan å kontinenten dubbelspåret tillhörde standardutrustningen för huvudlinjerna, hade stambanorna i vårt land praktiskt taget genomgående nybyggt och under flera årtionden trafikerats såsom enkelspåriga. Sedan mitten av 1890-talet hade visserligen tid efter annan anvisats medel för utbyggande av ett andra spår å de sträckor, där behovet härav ansetts mest trängande, men längden å dubbelspårig bana hade dock vid årsskiftet 1934/1935 uppgått till endast 447.6 kilometer av totalt 7,446.1 kilometer banlängd.

De tidigaste dubbelspårsbyggnaderna hade avsett intill Stockholm, Göteborg och Malmö belägna bansträckor, samtliga utmärkta av stor tågtäthet och stor känslighet i fråga om fjärrtågen. Beträffande dubbelspårsanordningarna såsom det mest effektiva medlet att säkerställa fjärrtågens regelbundna gång hade styrelsen vid upprepade tillfällen gjort uttalanden av, bland annat, följande innehåll.

Rubbningar i de genomgående tågens gång bleve mest kännbara vid slutet av en lång tågväg och nödvändiggjorde ofta nog tillfälliga tidtabeller. Denna åtgärd kunde i allmänhet väntas medföra ytterligare förseningar för möten med tåg, vilkas gång likaledes måste i följd av nödtvungna tidtabellsförändringar i större eller mindre mån rubbas. I samma mån som fjärrtrafiken bleve livligare, måste också dylika trafikrubbningar bliva talrikare och mera hinder samma. Behovet av en dubbelbananordning, såsom det mest effektiva medlet att tillgodose det alltmer växande kravet på regelbundenhet och säkerhet vid järnvägsdriften, bleve följaktligen alltmer trängande.

Anförda argumentering hade också åberopats i fråga om huvudlinjer med stort antal tåg å vissa tider av dygnet, nämligen Åby—Mjölby, Tranås—Sävsjö samt Örebro—Hallsberg—Laxå.

Övergången till elektrisk drift, fortsätter styrelsen, hade väsentligt ökat enkelspårnets kapacitet och därmed undanskjutit den tidpunkt, då en dubbelspårsbyggnad kunde bli oundgängligen nödvändig. Å andra sidan hade under de senaste åren anspråken på tågtäthet, snabbhet och regelbundenhet väsentligt ökats, samtidigt som sammanknytningen mellan olika fjärrtågslinjer blivit ojämförligt mångsidigare och intimare än tidigare. Ett mycket stort steg å denna utvecklingsbana komme att tagas i och med tidtabellsskiftet våren 1936, då det norra och södra nätets fjärrtåg komme att sammanknytas över bansträckan Mjölby—Hallsberg—Krylbo. År 1937, då Väst kustbanans elektrifiering färdigställts, tillkomme ytterligare en del anknytningar med kort övergångstid.

Styrelsen övergår här efter till räntabilitetsfrågan och anför därom bland annat:

Från räntabilitetssynpunkt intoge dubbelspårsbyggnaderna i viss mån en särställning bland s. k. nya byggnader och anläggningar, och finansieringsfrågan krävde därför speciellt beaktande.

Visserligen vore för alla kapitalökningsarbeten gemensamt, att därmed eftersträvades en höjning av det »samhällsekonomiska utbytet». Medan i flertalet fall förbättringen närmast komme till synes i form av minskade personalkostnader, måste dubbelspårsbyggnaderna motiveras med hänvisning till transportprestationernas kvalitet och i vissa fall också kvantitet. Såge man blott till utgiftssidan, bleve resultatet av en dubbelspårsbyggnad alltid negativt. Medan kostnadsökningen för förräntning, förnyelse och underhåll vore betydande och oundviklig, vore det svårt få fram någon avsevärd minskning i fråga om övriga kostnadsgrupper, närmast viss bevakningstjänst å stationer och de svårbestämbara verkningarna av minskningen i gångtid. Dessa besparingar försloge emellertid icke långt i jämförelse med kostnadsökningen, och motivet till utvidgningen finge alltså sökas å verksamhetens andra sida, i det ständigt fortsatta strävandet efter högvärdigare prestationer. Denna kvalitetshöjning komme emellertid i första hand den trafikerande allmänheten till godo, medan den därav framkallade ökningen i resefrekvensen och därmed i persontrafikinkomsten stode som en verkan i andra hand.

Ett siffermässigt bedömande av denna sida av problemet syntes icke möjligt, men helt allmänt taget syntes möjligheterna till compensation genom ökad frekvens växa progressivt med trafiken, i det att olägenheterna med enkelspår snabbt tilltog med ökad trafik, samtidigt som den trafikmassa, å vilken stimulansen verkade, bleve större. De tillkommande kostnaderna vore i stort sett oberoende av trafikomfattningen. Teoretiskt sett borde det alltså för varje sträcka finnas ett värde för trafikintensiteten, över vilket dubbelspårsbyggnad bleve fördelaktig, även företagsekonomiskt. Endast i undantagsfall syntes emellertid dubbelspårsanläggningar kunna uppskjutas till dess denna gräns uppnåddes. Omedelbar företagsekonomisk räntabilitet kunde icke ställas i utsikt vid de anläggningar, som nu kunde komma i fråga.

Om förevarande arbeten intoge en särställning bland nya byggnader och anläggningar vid statens järnvägar så uppvisade de däremot förhållanden, som vore fullständigt likartade med dem, som uppträdde i fråga om flertalet ombyggnadsarbeten vid landsvägarna. Om det t. ex. gällde breddning av en lands-

väg för möjliggörande av möten var som helst å vägen utan hastighetsminskning, uppställdes aldrig krav på direkt förräntning av det investerade kapitalet i form av ökad inkomst av bilbeskattningen. I räntabilitetskalkylens ställe trädde fastmer ett enkelt övervägande, vilka arbeten som kunde anses stå i tur. Samhällsnyttan av en god väg mellan exempelvis Malmö och Stockholm ansåges alltså självklar och motiverande samhällets uppoffringar för att förskaffa sig den goda vägen. Samhällsnyttan av en god hela folkets ägande järnväg gjordes däremot avhängig av frågan om järnvägskapitalets räntabilitet. På flertalet av de vägar, där breddningen kunde anses stå i samma klass som en dubbelspårsbyggnad, vore trafiken en ringa bråkdel av den, som framfördes å den svagaste delen av stambanorna Stockholm—Göteborg och Stockholm—Malmö.

Här berörda motsatsförhållande vore att föra tillbaka till dualismen inom vårt lands transportväsen, i det att, medan järnvägsbyggnaderna finansierats med medel, varå ränta krävdes, landsvägskostnaderna omedelbart täckts av det allmänna. Järnvägstrafiken hade sålunda blivit belastad med avgifter, avsedda att täcka även denna räntekostnad, medan intet motsvarande krav ställts på de avgifter, vilka pålagts vägtrafiken, och utbyggandet av en järnvägslinje, men ej motsvarande arbete å en landsväg, hade blivit betraktat såsom ett affärsföretag.

Såsom skäl mot kapitalinvesteringar i anläggningar av förevarande art kunde givetvis också anföras, att det måste väcka betänkligheter att överhuvud nyinvestera medel i företag, vilkas arbetsuppgifter blivit åtminstone relativt beskurna, som fallet vore med järnvägarna. Häremot vore först att erinra att, om en inskränkning drabbade vissa grenar av ett företags rörelse, medan andra grenar utvecklades, den omständigheten, att i de förra nedlagt kapital vore förlorat, icke kunde få hindra nyinvesteringar i anläggningar för den utvecklingskraftiga delen av verksamheten. Här förevarande anläggningar vore närmast motiverade av fjärrtrafikens allttjämt fortgående och trots bilkonkurrensen tämligen snabba expansion. Vidare gällde helt allmänt, att konkurrensen reducerat järnvägarnas arbetsuppgifter i långt mindre grad än vad inkomstgivningen påverkats, och minskningen i kvantitet kompensades mångenstädes till fullo av ökning i fråga om anspråken på prestationernas kvalitet.

Om statens järnvägars stambanelinjer, slutar järnvägsstyrelsen, skulle allttjämt fylla sina uppgifter såsom huvudådror i vårt lands samfärdselnät, kunde arbetet på desammas anpassning efter ändrade tidsförhållanden följaktligen icke få avstanna, och detta arbete krävde oundgängligen insats av nya kapitalmedel. Att medlen i fråga ej alltid kunde påräknas förräntade genom med anläggningarna vunnna förbättring i driftsekonomin vore beklagligt men, efter vad det ville synas styrelsen, en oundviklig konsekvens av att det tidigare innehavda faktiska transportmonopolet gått förlorat. Den konkurrens på lika villkor mellan skilda slag av transportmedel, för vars åstadkommande statsmakterna i princip uttalat sig, syntes kräva likställighet även i fråga om investering av kapital i färdleder och övriga fasta anläggningar.

Järnvägsfullmäktigen Albin Johansson har vid behandlingen i järnvägsstyrelsen av förevarande anslagsskrivelse — i anslutning till ett principuttalande, vilket kommer att närmare återgivas under punkten 25 i det följande — beträffande dubbelspårsanläggningen ifrågasatt, om det icke vore lämpligt att nu äska anslag t. ex. för dubbelspår å sådana sträckor å linjen Stockholm—

Malmö, som ur trafiksynpunkt äro erforderliga, att utnyttjas vid en tidpunkt, då ett sådant arbete verkade utjämnande på arbetstillgången inom landet.

Departement-
chefen.

Vad till en början beträffar frågan om dubbelspårsanläggning å sträckan mellan Göteborg och Almedal synes det uppenbart, att bedrivandet av trafiken å enkelspår redan vid nuvarande tågantal måste möta svårigheter. Sedan såväl Väst kustbanan som den enskilda järnvägen mellan Borås och Göteborg, vilka sammanlöpa i Almedal, inom en nära framtid blivit elektrifierade, väntas med hänsyn till ökad trafikintensitet väsentligt ökade svårigheter uppstå vid bibehållande av enkelspårsdrift. Önskvärt hade varit, att dubbelspår kunnat anläggas å hela statens bansträcka mellan Göteborgs centralstation och Almedal. I fråga om den viadukt, å vilken Väst kustbanan närmast Göteborg framgår, lägga emellertid kostnadsskäl hinder i vägen för genomförandet av en sådan anordning. Dubbelspåret fördelar lära likväl även med denna begränsning kunna till fullo utnyttjas å den återstående, 3 kilometer långa sträckan, därest, såsom avsett är, särskilda anstalter vidtagas till förhindrande av tåg-möte å den enkelspåriga bandelen.

Med hänsyn till det anförda vill jag tillstyrka, att anslag äskas för ifrågasvarande dubbelspårsanläggning. Kostnaderna för denna hava beräknats till 600,000 kronor, vartill komma kostnader för erforderlig förändring av stationsanordningarna i Almedal, beräknade till 150,000 kronor. Av sistnämnda belopp hava 100,000 kronor av järnvägsstyrelsen ansetts böra utgå av förnyelsefondsmedel. Det behöfliga kapitalökningsanslaget skulle sålunda uppgå till 650,000 kronor. Detta belopp, mot vilket jag icke funnit anledning till erinran, torde böra i sin helhet äskas för nästa budgetår.

I detta sammanhang vill jag, med anledning av järnvägsstyrelsens principiella yttrande rörande dubbelspårsanläggningar, i stort sett giva min anslutning till vad styrelsen därutinnan anfört. Vad emellertid själva finansieringsfrågan angår måste givetvis i varje särskilt fall hänsyn tagas till, förutom anläggningens ekonomiska och trafiktekniska berättigande, även det statsfinansiella läget. Framhållas må, att hithörande arbeten kunna vara lämpade för utförande under tider, då särskilda åtgärder till motverkande av arbetslöshet äro påkallade, och med anlitan de av för sådant ändamål anvisade medel.

Under åberopande av det förut anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till dubbelspårsanläggning mellan Göteborg och Almedal för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av kronor 650,000.

2. Fortlöpande förstärkning av spåröverbyggnaden.

[19.] För tillgodoseende av de successivt ökade kraven på statens järnvägar beträffande driftsäkerhet, tåghastighet, möjlighet att använda tyngre rullande materiel ävensom fordonens jämna gång har, då på grund av förslitning

behov av ersättning samtidigt förelegat, lättare spårmateriel i betydande omfattning måst utbytas mot tyngre.

Såsom närmare framgår av 1933 års statsverksproposition (utgifter för kapitalökning, bil. 2, punkt 8) hava i fråga om bokföring av kostnaderna för utbyte av räler och växlar vid olika tider något skilda förfaringssätt kommit till användning. Under äldre tider synes sålunda den totala kostnaden för dessa utbyten — med undantag för någon övertagen enskild järnväg — hava bokförts som underhållskostnad. Med förnyelsefondens tillkomst år 1911 infördes en uppdelning av kostnaderna i fråga sålunda, att kostnad för utbyte av enstaka räler och växlar fortfarande bokförts å konto för löpande underhåll, under det att utgifter för rälsutbyten i längre följd bestritts med förnyelsefondsmedel. I ett fall, nämligen i fråga om spåröverbyggnaden å banan Södertälje södra—Eskilstuna central, hade en ytterligare klyvning företagits, i det att lånemedelsanslag beviljats till täckande av merkostnad för användning av banans kapacitet ökande, tyngre spårmateriel.

I sin skrivelse den 28 september 1932 angående anslag för nya byggnader och anläggningar m. m. för budgetåret 1933/1934 framhöll järnvägsstyrelsen att, med hänsyn till ställningen å vissa konton inom statens järnvägars förnyelsefond, i fråga om förstärkningsarbeten å spåröverbyggnaden anslag å riksstaten borde, på sätt skett beträffande nyssnämnda bandel, beviljas för täckande av den merkostnad, som vid rälsutbyten uppkomme genom användande av kapaciteten ökande, tyngre spårmateriel. Under erinran att spørsmålet om principerna för användningen och placeringen av affärsverkens förnyelsefonder, vilket spørsmål redan tidigare i annat sammanhang uppkommit, borde bliva föremål för ytterligare utredning — en utredning som numera igångsatts — föreslog jag Kungl. Maj:t med hänsyn till i detta fall föreliggande omständigheter att för budgetåret 1933/1934 till fortlöpande förstärkning av spåröverbyggnaden äska ett belopp av 1,200,000 kronor, att utgå såsom kapitalökningsanslag av lånemedel. Det förutsattes därvid, att av förnyelsefondsmedel skulle för år 1933 till ändamålet i fråga utgå 1,700,000 kronor. Kungl. Maj:ts i enlighet härmed framställda förslag bifölls av riksdagen.

I anslutning till den finansieringsprincip, som sålunda kommit till tillämpning, anvisades å riksstaten för nästlidet budgetår ett anslag för ändamålet av 1,700,000 kronor, medan å förnyelsefondsstaten för år 1934 upptogs ett belopp av 1,800,000 kronor.

För innevarande budgetår respektive kalenderåret 1935 beräknades för ifrågavarande ändamål ett sammanlagt belopp av 4,450,000 kronor, varav 1,850,000 kronor anvisades å riksstaten och återstoden, 2,600,000 kronor, förutsattes skola utgå av förnyelsefondsmedel. På sätt närmare framgår av nästlidet års statsverksproposition (utgifter för kapitalökning: bil. 3, punkt 20) är av angivna medel ett belopp av 1,000,000 kronor, varav 500,000 kronor kapitalökningsmedel och 500,000 kronor förnyelsefondsmedel, hänförligt till viss utökning av den normala omfattningen av rälsutbytena i ändamål att tillhandahålla begagnade räler från statens järnvägars linjer för järnvägen Ulricehamn—Jönköping.

För sistnämnda ändamål beräknades ytterligare 500,000 kronor av förnyelsefondsmedel bliva erforderliga.

Järnvägsstyrelsen meddelar i sin förevarande skrivelse, att spårförstärkningsarbetena för nästkommande budgetår respektive kalenderåret 1936 beräknats kräva en totalutgift av 4,650,000 kronor, och skulle, i anslutning till nyssnämnda finansieringsprincip, härav å riksstaten upptagas 1,550,000 kronor, medan 3,100,000 kronor skulle utgå av förnyelsefonden. I sistnämnda summa inginge ett belopp av 500,000 kronor för tillhandahållande av begagnade räler för järnvägen Ulricehamn—Jönköping.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer järnvägsstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till fortlöpande förstärkning av spåröverbyggnaden för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 1,550,000 kronor.

Departementschefen.

I avvaktan å den inom riksräkenskapsverket pågående utredningen om användningen och placeringen av affärsverkens förnyelsefondsmedel har jag icke funnit anledning till erinran mot järnvägsstyrelsens föreliggande anslags-
äskande.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *fortlöpande förstärkning av spåröverbyggnaden* för
budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag
av kronor 1,550,000.

3. Skenfria vägkorsningar m. m.

[20.] Till anordnande av skenfria vägkorsningar samt — sedan år 1924 — jämväl till plankorsningars ersättande med s. k. parallellvägar har riksdagen för skilda budgetperioder anvisat anslag; för budgetåren 1933—1936 hava anslagsbeloppen bestämts till 150,000, 250,000 respektive 350,000 kronor. Med dessa medel avses, på sätt närmare framgår av 1935 års statsverksproposition (utgifter för kapitalökning, bil. 3, punkt 21), att bestrida statens järnvägars andel i kostnaderna för dylika anordningar, i allmänhet motsvarande kapitaliserade värdet av järnvägarnas årliga besparing på grund av respektive plankorsningars borttagande.

I sin förevarande skrivelse meddelar *järnvägsstyrelsen*, att av den vid senaste bokslut, augusti 1935, kassamässiga behållningen å förevarande anslag, 825,000 kronor, ett belopp av 600,000 kronor redan anvisats såsom bidrag till i vederbörlig ordning beslutade arbeten, varför såsom odisponerade då återstått 225,000 kronor. Vidare anför styrelsen:

Av nämnda 600,000 kronor beräknas 400,000 kronor bliva utbetalade under innevarande budgetår och återstående 200,000 kronor under budgetåret 1936/1937. De anvisningar av det odisponerade beloppet, som skett eller komma att ske efter den 1 september 1935, beräknas föranleda utgifter för statens järnvägar under budgetåret 1935/1936 med 60,000 kronor. Den kassamässiga

behållningen skulle alltså vid slutet av innevarande budgetår uppgå till (200,000 + 165,000) 365,000 kronor.

Vad beträffar storleken av de bidrag, vilka kunna komma att anvisas under återstående del av innevarande budgetår, kan styrelsen givetvis icke framlägga någon säker förhandsberäkning, då det ju i stor omfattning gäller arbeten, beträffande vilkas tillkomst järnvägsstyrelsen icke har att träffa avgörande. Styrelsen har emellertid uppskattat bidragen i fråga till 300,000 kronor, varav 60,000 kronor, som förut nämnts, förutsättas likviderade under budgetåret 1935/1936 och 185,000 kronor under budgetåret 1936/1937. Dessa bidragsanvisningar kunna endast till ett sammanlagt belopp av 225,000 kronor täckas med redan beviljade anslagsmedel, medan genom återstående anvisningar under budgetåret 1935/1936 sålunda skulle till ett uppskattat belopp av 75,000 kronor bindas medel, vilka, liksom under budgetåret 1936/1937 anvisade bidragsbelopp, förutsättas beviljade tidigast av 1936 års riksdag.

Jämlikt den av statsmakterna numera godtagna principen för täckning av utgifter för från statens järnvägar utgående bidrag till skenfria vägkorsningar skulle för budgetåret 1936/1937 erfordras dels (200,000 + 185,000) 385,000 kronor för anordningar träffade t. o. m. juni 1936, dels något belopp för arbeten, beslutade fr. o. m. juli 1936 samt såsom säkerhetsmarginal. Sättes sist avsedda belopp till 180,000 kronor, blir det totala medelsbehovet 565,000 kronor. För täckning därav disponeras, som redan nämnts, en från innevarande år överförd kassamässig behållning av 365,000 kronor, varför behovet av nya anslagsmedel alltså utgör 200,000 kronor.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer järnvägsstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för anordnande av skenfria vägkorsningar m. m. för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

Ehuru måhända det av järnvägsstyrelsen äskade anslaget av 200,000 kronor kan komma att visa sig väl högt tilltaget, har jag likväl, med hänsyn till svårigheten att härutinnan göra någon tillförlitlig beräkning, icke ansett mig böra föreslå någon minskning av beloppet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *skenfria vägkorsningar m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av kronor 200,000.

Departementets
chefen

Husbyggnader.

4. Om- och tillbyggnad av turiststationen i Riksgränsen.

[21.] Några år efter nedläggande år 1923 av Riksgränsens järnvägsstation inreddes en förut såsom arbetarbarack använd byggnad genom statens järnvägars försorg och i samverkan med föreningen för skidlöpningens främjande i Sverige (Skidfrämjandet) till turiststation med plats för ett femtiotal gäster. Byggnaden förhyrdes av föreningen från den 1 april 1929 men uppläts jämlikt Kungl. Maj:ts den 6 november 1931 givna bemyndigande från och med den 1 december samma år till föreningen utan särskild ersättning för

att, så länge byggnaden icke erfordrades för statligt ändamål, av föreningen disponeras såsom turiststation.

Med bifall till Kungl. Maj:ts i 1933 års statsverksproposition (utgifter för kapitalökning, bil. 2, punkt 10) framställda förslag anvisade riksdagen till om- och tillbyggnad av turiststationen i Riksgränsen ett reservationsanslag av 80,000 kronor. För samma ändamål beviljade Kungl. Maj:t genom beslut den 10 mars 1933 och den 14 december 1934 sammanlagt 55,000 kronor av statens järnvägars förnyelsefondsmedel. Arbetena avsågo i huvudsak utförande av tillbyggnad för matsal och ekonomilokaler, iordningställande av därigenom ledigblivna utrymmen till sovrum samt anordnande av erforderliga toalettanordningar och duschrum.

Genom ifrågavarande utvidgnings- och förändringsarbeten samt genom iordningställande tidigare för relativt mindre kostnad av tvenne i närheten av turiststationen belägna oanvända byggnader till sovhytter hava vid stationen erhållits logimöjligheter för sammanlagt omkring 120 gäster.

Den sålunda iordningställda turiststationen förhyres, på sätt vid beviljandet av förenämnda anslag förutsattes, av nyssnämnda förening mot en årlig avgift, för närvarande bestämd till 6 procent av bruttointäkten, dock minst 7,000 kronor för år.

Järnvägsstyrelsen hemställer nu om anslag till ytterligare om- och tillbyggnadsarbeten å turiststationen i Riksgränsen. Om behovet av en utökning av logimöjligheterna anför styrelsen:

Den utökade stationen hade vid planerandet beräknats tillgodose platsbehovet under den närmare framtiden. Sedan densamma under våren 1934 tagits i bruk, hade antalet gäster vid turiststationen emellertid ökats så avsevärt, att under vintersäsongen 1935 tidvis ända upp till 80 gäster på en gång måste beredas logi i av statens järnvägar tillhandahållna bostadsvagnar, som uppstälts på ett provisoriskt utlagt stickspår vid stationen. Dessutom hade åtskilliga hundratals förfrågningar hos föreningen om logi måste avvisas. Om plats funnits i Riksgränsen, skulle tydligen ifrågavarande gästers tågresor hava medfört en icke föraktlig inkomst för statens järnvägar, då det här i regel gällde långa resor från de mellersta och södra delarna av landet.

För att vid denna betydande ökning av gästantalet kunna bereda tillräckliga matsals- och samlingsutrymmen hade styrelsen sett sig nödsakad att sistlidna sommar gå i författning om att för en kostnad av 17,500 kronor utföra en för sällskapsrum avsedd tillbyggnad till huvudbyggnaden.

Då åtgärden att logera så många gäster i bostadsvagnar vore ur flera synpunkter synnerligen olämplig och anordningen alltså måste anses vara av helt provisorisk karaktär och då vidare från och med ikraftträdandet av nästa sommartidtabell restiden från mellersta och södra delarna av landet till Riksgränsen komme att avsevärt förkortas, varigenom antalet besökande vid turiststationen med all sannolikhet komme att ytterligare ökas, funne styrelsen en tillbyggnad av turiststationen redan nu vara nödvändig för beredande av ökat antal logiplatser vid stationen.

Såsom förmedlare av den alltjämt växande turisttrafiken på Riksgränsen hade, fortsätter styrelsen, statens järnvägar ett direkt intresse av att goda inkvarteringsförhållanden rådde därstädes. Utvecklingen av den vintersportplats, som skapats vid Riksgränsen — fränsett dess betydelse ur allmän

idrottslig och turistsynpunkt — innebure för statens järnvägar en icke oväsentligt ökad inkomst av resandetrafik till platsen. Styrelsen hade därför ansett sig böra söka, i vad på styrelsen ankomme, tillmötesgå en av föreningen hos styrelsen gjord hemställan om ytterligare utbyggnad av Riksgränsens turiststation. Vidare yttrar järnvägsstyrelsen:

Styrelsen hade låtit utarbeta ett förslag till sådan tillbyggnad till den nuvarande turiststationen, att ett antal av omkring 100 nya bäddar jämte här för erforderliga toalettanordningar och duschrum skulle erhållas. Kostnaderna för detta förslags genomförande vore beräknade till 200,000 kronor, vilka kostnader vore av natur att böra i sin helhet bestridas med kapitalökningsmedel.

Turiststationen förhyrdes av förutnämnda förening med årlig hyra, för det dåvarande bestämd till 6 procent av bruttointäkten dock minst 6,500 kronor per år, vilket belopp efter tillkomsten av förenämnda sällskapsrum komme att ökas till 7,000 kronor per år. Föreningen hade skyldighet att hålla byggnaderna försäkrade till av statens järnvägar bestämda belopp och härför betala försäkringspremierna. Däremot bestredes, på sätt också vore förhållandet med de av statens järnvägar ägda järnvägshotellen, kostnaderna för turiststationens underhåll av statens järnvägar.

Föreningen hade i sin förenämnda hemställan om utvidgning av turiststationen förklarat sig beredd att erlægga en efter samma grunder som förut — relativt kostnaden för befintliga byggnader — avvägd hyra för den nytillkomna byggnaden.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer järnvägsstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för utvidgning av turiststationen vid Riksgränsen för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

Den lämnade redogörelsen visar, att turisttrafiken till Riksgränsen efter den år 1933 beslutade om- och tillbyggnaden av turiststationen starkt ökats och numera nått sådan utveckling, att stationens lokaler icke på långt när förslå att tillgodose utrymmesbehovet. I viss utsträckning hava statens järnvägar, som äro ägare till turiststationen, ställt till förfogande bostadsvagnar för beredande av sovplatser, tidvis åt ända upp till 80 gäster. Trots detta hava åtskilliga hundratal förfrågningar om rum måst avvisas.

Såsom jag framhöll vid behandlingen av det sedermera för budgetåret 1933/1934 anvisade anslaget till om- och tillbyggnad av turiststationen, är det för statens järnvägar av ekonomiskt intresse att underlätta ifrågavarande turisttrafik. Med hänsyn härtill och i betraktande av att den förening (Skidfrämjandet), som disponerade turiststationen, icke vore inriktad på affärsdrift i vinstsyfte ansåg jag mig kunna biträda järnvägsstyrelsens då föreliggande anslagsäskande. Jag förutsatte emellertid, att ett lämpligt hyresbelopp för anläggningen betingades.

De sålunda angivna skälen tala enligt min mening för bifall även till den nu föreliggande framställningen. Då jag icke funnit anledning till erinran mot den beräknade byggnadskostnaden, 200,000 kronor, vill jag alltså tillstyrka anvisande av detta belopp.

Vad beträffar den hyresersättning, som föreningen har att erlægga till sta-

Departementschefen.

tens järnvägar — för närvarande, efter förut nämnd mindre utvidgning, bestämd till 6 procent av bruttointäkten dock minst 7,000 kronor — har föreningen förklarat sig beredd att efter den nu ifrågavarande om- och tillbyggnaden erlægga en efter samma grunder avvägd hyra. Enligt vad jag erfarit har minimibeloppet 7,000 kronor bestämts på så sätt, att det ursprungliga hyresbeloppet å 6,500 kronor beräknats efter omkring 3 procent å anläggningens brandförsäkringsvärde, 225,000 kronor, och att från och med år 1936 i samma proportion till kostnaden för nyssnämnda utvidgning tillagts ett belopp av 500 kronor. Vid tillämpning av samma beräkningsgrund beträffande tillkommande byggnadskostnad efter färdigställandet av nu ifrågavarande byggnadsarbeten skulle alltså minimibeloppet komma att höjas med ytterligare omkring 6,000 kronor. Skillnaden mellan nämnda minimibelopp och vad som må kunna betraktas som skälig avkastning å investerat kapital belastar alltså, i den mån icke hyresersättningen beräknad efter andel i bruttointäkten överstiger minimibeloppet, statens järnvägar. Med hänsyn till statens järnvägars ekonomiska intresse av turisttrafikens utveckling å platsen synas angivna beräkningsgrunder för hyresersättningen tillfredsställande.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till om- och tillbyggnad av turiststationen i Riksgränsen för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av kronor 200,000.

5. Växel- och signalsäkerhetsanläggningar.

[22.] Till växel- och signalsäkerhetsanläggningar har riksdagen under en följd av år anvisat anslag. För budgetåren 1933—1936 hava de uppgått till respektive 500,000 kronor, 1,000,000 kronor och 1,000,000 kronor.

Med de anvisade medlen hava utförts dels arbeten för utveckling av trafiksäkerheten i anslutning till 1912 års säkerhetskommissions direktiv och dels andra arbeten, däribland anordningar för automatisk linjeblockering, i syfte att åstadkomma ökad säkerhet för trafikrörelsen eller att ernå lättnader eller besparingar vid trafikarbetets utförande. För finansiering av ifrågavarande arbeten hava därjämte disponerats medel ur statens järnvägars förnyelsefond.

I sin skrivelse med anslagsäskanden för budgetåret 1934/1935 anförde järnvägsstyrelsen bland annat att — då erfarenheterna av utförda anläggningar visat, att växel- och signalsäkerhetsanläggningar jämte linjeblocksanordningar utgjorde ett verkningsfullt medel för en ur ekonomiska och trafiksäkerhetssynpunkter önskvärd rationalisering av driftsförhållandena — det syntes styrelsen angeläget, att arbeten av detta slag utfördes i hastigare tempo än dittills. Enligt preliminär beräkning föreläge ett anslagsbehov för utförande av nya anläggningar och ombyggnad av föråldrade dylika av sammanlagt omkring 6,000,000 kronor, varav 3,000,000 kronor borde utgå av kapitalökningsmedel och 3,000,000 kronor av förnyelsefondsmedel. Ifrågavarande program borde

enligt styrelsens förmenande såvitt möjligt genomföras under en tid av tre år.

Såsom nyss nämnts anvisades för vartdera av nästlidet och nu löpande budgetår till ifrågavarande ändamål ett anslag av 1,000,000 kronor. Av förnyelsefondsmedel har Kungl. Maj:t för samma ändamål för vart och ett av åren 1934—1936 anvisat 1,000,000 kronor.

Järnvägsstyrelsen erinrar i sin förevarande skrivelse om att styrelsen i tidigare framställningar om anslag för ifrågavarande ändamål framhållit, att anläggningarna vore ett verkningsfullt medel för ernående av en ur ekonomisk och trafiksäkerhetssynpunkt önskvärd förbättring av driftsförhållandena. På grund av ökade anspråk i fråga om trafikkapacitet och förhandenvarande, räntabilitetsskapande arbetsbesparing för driften hade kostnaderna för ifrågavarande anläggningsobjekt på senare tiden i allmänhet visat stegring, men någon ändring i detta förhållande kunde styrelsen ej åvägabringa, då styrelsen ansåge det i hög grad angeläget, att utförandet av säkerhetsanläggningar i rationaliserings-, ekonomiserings- och trafiksäkerhetssyfte i stället, såvitt möjligt, påskyndades.

Järnvägsstyrelsen hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för växel- och signalsäkerhetsanläggningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor.

Med hänsyn till förevarande arbetens stora betydelse särskilt från trafiksäkerhetssynpunkt vill jag tillstyrka deras bedrivande i den ökade takt, som järnvägsstyrelsens förslag innebär. Samtidigt som genom dessa arbeten vinnes en ytterligare höjning av trafiksäkerheten, medföra emellertid anläggningarna i fråga även en önskvärd rationalisering av järnvägsdriften. Den automatiska linjeblockeringen, som kommer till användning å bansträckor med stort tågantal, innebär betydande fördelar för trafikens avveckling, i det att därigenom tätare tågföljd möjliggöres och förseningar förebyggas, varjämte sådana driftbesparingar synas kunna påräknas, som förränta det nedlagda kapitalet.

Jag tillstyrker alltså, att för nästkommande budgetår till ifrågavarande ändamål anvisas ett belopp av 1,500,000 kronor, och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *växel- och signalsäkerhetsanläggningar* för budget-
året 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag
av kronor 1,500,000.

*Departement-
chefen.*

6. Telefonledningar och kabelarbeten.

[23.] Från och med budgetåret 1932/1933 har anslag till telefonledningar och kabelarbeten — tidigare benämndes anslaget telegraf- och sektionstelefonledningar samt kabelarbeten — årligen anvisats till ett belopp av 100,000 kronor. De två senast anvisade anslagen avsågos att tillgodose behov av telefonledningar, som gjort sig gällande dels å fjärde distriktet å de linjer, som ej

komme att beröras av beslutad elektrifiering, och dels å linjen Vännäs—Långsele inom femte distriktet. Vad beträffade fjärde distriktet avsågs att med användande av materiel från de längs de elektrifierade linjerna raserade stolplinjerna anordna telefonledningar å linjerna Orsa—Sveg—Östersund, Östersund—Hoting och Forsmo—Hoting—Storuman. Kostnaderna för nämnda ledningar, vilka normalt med användande av ny materiel skulle uppgå till ungefär 300,000 kronor, beräknades kunna, med utnyttjande av materiel från de raserade stolplinjerna, begränsas till cirka 200,000 kronor.

Järnvägsstyrelsen anför beträffande behovet av ytterligare telefonanläggningar i huvudsak följande:

Det vore av största betydelse, att utbyggnaden av telefonledningarna finge fortsätta. På åtskilliga ställen vore samtalsträngseln så stor, att en kapacitetsökning vore nödvändig, för att telefonmeddelanden skulle kunna utväxlas med den snabbhet, tåg tjänstens behöriga skötande krävde. Därjämte borde eftersträvas en allt fullständigare användning av tids- och arbetsbesparande telefonmeddelanden i stället för telegram- och skriftväxling.

Behov av nya telefonförbindelser framträdde för närvarande starkt å såväl II som IV och V distrikten, och därvid i första hand av ytterligare en ledning å envar av följande linjer å II och IV distrikten: Kristinehamn—Vansbro—Mora 221 km., Orsa—Sveg—Östersund 307 km., Sollefteå—Forsmo—Hoting 294 km., Östersund—Storlien 162 km., samt Östersund—Hoting 167 km., tillhoppa 1,151 km.

Å V distriktet vore — med hänsyn till den å nu befintliga förbindelser rådande samtalsträngseln — nya telefonförbindelser angeläget behövliga å linjen Långsele—Luleå. För närvarande vore också framkomstmöjligheten till och från V distriktet avsevärt beskuren. För att avhjälpa ifrågavarande olägenheter ansåges lämpligt, att å sträckan Ånge—Vännäs—Boden anordna ett s. k. trekanalsbärfrekvenssystem. Anordningen innebure att, medan vid vanlig telefoning de elektriska växelströmmar, som framginge i tråden, hade samma frekvens som de förmedlade ljudvågorna och kunde sägas vara en direkt omformning av dessa, uppträdde vid detta system dessa vågor såsom modulationer av en s. k. bärvåg av konstant, väsentligt högre frekvens. Svängningar av denna art kunde icke direkt uppfattas i en telefon och störde därför icke den vanliga telefoning men kunde separat uttagas, förstärkas och genom demodulering göras hörbara. Genom användning av tre bärfrekvenser, vilka icke påverkade varandra, kunde på en telefonledning samtidigt utväxlas fyra samtal, varav ett av vanlig talfrekvens och tre förmedlade av de högre frekvenserna.

Kostnaderna för angivna ledningar beräknades till 300,000 kronor samt för bärfrekvenssystemet till cirka 175,000 kronor, tillhoppa 475,000 kronor. Härav kunde 75,000 kronor ävensom oberäknade merkostnader bestridas med anlitan- de av besparingar å redan utförda arbeten, tillhoppa omkring 100,000 kronor, varför behöfligt anslag för de planerade arbetena utgjorde i runt tal 400,000 kronor. Härav erfordrades enligt föreliggande planer 200,000 kronor för nästkommande budgetår och återstoden under budgetåret 1937/1938.

I anledning av vad sålunda anförts hemställer järnvägsstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till telefonledningar och kabelarbeten för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

Då jag icke funnit anledning till erinran mot vad järnvägsstyrelsen sålunda föreslagit, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *telefonledningar och kabelarbeten* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av .. kronor 200,000.

7. Elektrifiering av banorna Laxå—Charlottenberg, Södertälje södra—Eskilstuna med bilinjer och Uppsala—Gävle.

[24.] I proposition den 28 februari 1934, nr 199, framlade Kungl. Maj:t förslag angående elektrifiering av banorna Laxå—Charlottenberg, Södertälje södra—Eskilstuna med bilinjer och Uppsala—Gävle.

Med avseende å de utredningar, som föregingo framläggandet av nämnda proposition och som omfattade även andra än nyss angivna statsbanelinjer, torde jag få hänvisa till propositionen. Här torde emellertid i fråga om de i Kungl. Maj:ts förslag avsedda banornas elektrifiering böra erinras om följande:

Enligt arbetsplanen beräknas elektrifieringsföretagen i sin helhet bliva färdigställda vid mitten av år 1937. De särskilda linjerna beräknas kunna öppnas för elektrisk drift vid ungefär följande tidpunkter:

Laxå—Kil	1 juli	1936
Södertälje södra—Eskilstuna	1 oktober	1936
Kil—Charlottenberg	15 december	1936
Uppsala—Gävle	1 juli	1937

Beträffande medelsbehovet beräknades, att under olika år för skilda slag av till elektrifieringen hörande arbeten och anskaffningar skulle erfordras följande medelsbelopp:

	B u d g e t å r e t			Summa
	1934/1935	1935/1936	1936/1937	
	K r o n o r			
Överföringsanläggningen	6,000,000	3,000,000	2,950,000	11,950,000
Ändringsarbeten:				
å telegrafverkets ledningar	1,000,000	520,000	—	1,520,000
hänförliga till statens järnvägar	3,000,000	1,680,000	—	4,680,000
Elektriska lokomotiv	4,700,000	1,570,000	480,000	6,750,000
Elektrisk värmeledning	300,000	230,000	—	530,000
Summa kronor	15,000,000	7,000,000	3,430,000	25,430,000

I fråga om förräntningsmöjligheterna hade järnvägsstyrelsen meddelat följande alternativa uppgifter, hänförande sig till olika priser — respektive 20 kronor och 17 kronor per ton fritt banvagn i hamn — å stenkol, vars inköp genom elektrifieringarna skulle onödiggöras:

	Laxå—Charlottenberg	Södertälje södra—Eskilstuna med bilinjer	Uppsala—Gävle
	%	%	%
Kolpris 20 kr.	2.25	1.73	1.97
" 17 "	1.87	1.49	1.61

Den utgiftsminskning, som av telegrafstyrelsen senare framlagd kostnadsberäkning för ledningsarbeten innebar, medförde någon höjning av sålunda angivna procenttal.

Med utgående från att lånemedel, som investerades i företagen och skulle förräntas med statens järnvägars trafikinkomster, borde förräntas efter en räntefot av 4.5 procent, och från en förräntning av företagen, baserad på ett medeltal av nyss angivna kolpriser, föreslog järnvägsstyrelsen, att för finansieringen av företagen skulle tagas i anspråk följande belopp:

	Laxå—Charlottenberg	Södertälje södra—Eskilstuna med bilinejer	Uppsala—Gävle	Summa
	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
Lånemedel att förräntas med trafikinkomster	6,000,000	2,000,000	3,000,000	11,000,000
Andra medel	7,910,000	2,525,000	3,995,000	14,430,000
Summa kronor	13,910,000	4,525,000	6,995,000	25,430,000

Med anledning härav anförde jag, att jag — ehuru fog funnes för antagandet att företagen skulle kunna förränta ett högre belopp än det sålunda beräknade och ehuru skäl även kunde andragas för en beräkningsmetod, som baserade sig på att all statsbaneelektrifiering från räntabilitetssynpunkt betraktades såsom ett enda företag — dock instämde med järnvägsstyrelsen däri, att beträffande dessa företag, åtminstone för det dåvarande, ej borde räknas med förräntning å större belopp än 11 miljoner kronor.

Till ifrågavarande elektrifieringsarbeten hava anvisats dels för budgetåret 1934/1935 11,000,000 kronor att utgå av lånemedel under rubriken Statens affärsverksamhet, Statens järnvägar samt 4,000,000 kronor att utgå av lånemedel under rubriken Fonden för förlag till statsverket, dels ock för innevarande budgetår under förstnämnda rubrik 7,000,000 kronor att utgå av lånemedel, tillhopa 22,000,000 kronor. Med avseende å sistnämnda anslag har Kungl. Maj:t, i anslutning till vad jag anförde i nästlidet års statsverksproposition (utgifter för kapitalökning, bil. 3, punkt 28), vilket vann riksdagens godkännande, föreskrivit att medel, som uttoges å anslaget, skulle i statens järnvägars räkenskaper redovisas å kontot lånekapital och under rubriken lånekapital att finansieras med andra medel än trafikinkomster.

Järnvägsstyrelsen, som för sin del vidhåller, att för ändamålet ytterligare erforderligt anslag bör anvisas av medel, vilka icke öka statens järnvägars lånemedelskapital, hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till ifrågavarande elektrifieringsarbeten för nästa budgetår anvisa återstående erforderligt anslag av 3,430,000 kronor, att utgå av medel, vilkas ianspråktagande icke medför ökning av statens järnvägars lånemedelskapital.

Departementschefen.

Mot det av järnvägsstyrelsen äskade anslagsbeloppet, vilket står i överensstämmelse med den för riksdagen framlagda finansieringsplanen, har jag intet att erinra.

Med avseende å sättet för beredande av detta medelsbelopp, 3,430,000 kronor, har järnvägsstyrelsen ansett, att anslag för ändamålet borde utgå av me-

del, för vilka statens järnvägar icke skulle vara förräntningspliktiga. I anslutning till vad som beslutades i fråga om det för innevarande budgetår anvisade anslaget och på sätt chefen för finansdepartementet föreslagit, bör dock anslaget för nästa budgetår på vanligt sätt upptagas bland kapitalökningsanslagen till statens järnvägar samt utgå av lånemedel men å anslaget uttagna medel i statens järnvägars räkenskaper redovisas under rubriken lånekapital att finansieras med andra medel än trafikinkomster. Å detta konto finnes bokförd, bland annat, återstoden av det belopp å 140 miljoner kronor, som enligt av Kungl. Maj:t den 5 juli 1929, i anslutning till i riksdagens skrivelse nr 287 samma år gjorda uttalanden, meddelade bestämmelser skulle uppföras å sådant konto.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *elektrifiering av banorna Laxå—Charlottenberg, Södertälje södra—Eskilstuna med bilinjer och Uppsala—Gävle* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag
av kronor 3,430,000.

8. Elektrifiering av banan Tomtebodavärtan m. fl. linjer m. m.

[25.] Förutom linjerna Riksgränsen—Svartön och Stockholm—Göteborg, vilka tidigare elektrifierats, hava statsbanorna jämlikt beslut av 1931 och senare års riksdagar blivit föremål för elektrifiering i sådan utsträckning att, räknat söder om Ånge, endast å följande linjer ångdrift fortsättningsvis skulle bedrivas, nämligen Billesholms gruva—Landskrona, Göteborg—Strömstad, Skövde—Karlsborg, Örebro—Svartå, Kristinehamn—Östersund med bibanor, Tomtebodavärtan och tvärbanorna till norra stambanan ävensom de nyligen förstatligade banorna Stålboga—Skebokvarn (förut Mellersta Södermanlands järnväg) och Gävle—Härnösand (förut Ostkustbanan). I fråga om banorna norr om Ånge har ej heller, fränsett Riksgränsbanan, elektrifiering utförts eller beslutats.

I sin förevarande skrivelse har *järnvägsstyrelsen* framlagt förslag om elektrifiering av linjerna Tomtebodavärtan, Örebro—Svartå, Skebokvarn—Stålboga och Skövde—Karlsborg, allt för en beräknad kostnad av 6,600,000 kronor, vartill emellertid kommer ett belopp av 300,000 kronor för vissa utvidgningar å Tomtebodavärtan rangerbangård.

Beträffande linjen *Tomtebodavärtan*, varå endast växlingstjänst utföres, och nyssnämnda utvidgningsarbeten anför styrelsen:

Elektrifieringen av växlingstjänsten på linjen Tomtebodavärtan rangerbangård—Värtan har varit föremål för utredning såväl vid uppgörandet av förslaget till elektrifiering av Malmölinjerna som nu senast i samband med förslaget till elektrifiering av linjerna upp till Ånge. Det trängande behovet av viss ombyggnad av Tomtebodavärtan rangerbangård samt en del därmed sammanhängande frågor hava emellertid hittills stått hindrande i vägen. Av denna orsak har

därför av bangårdarna vid Tomtebodas och Stockholms norra endast så mycket elektrifierats, att godstågen kunna ingå dit och avgå därifrån, framförda av elektriska lokomotiv.

Sedan de elektriska anläggningarna å huvudlinjerna såväl söderut som norrut numera tagits i drift, har emellertid angelägenheten, att även återstående delar av linjen Tomteboda—Värtan elektrifieras, framträtt starkare. Slutlig utredning har därför nu verkställts beträffande sättet för denna elektrifierings utförande. Därvid har framkommit, att ångdrift åtminstone tills vidare bör bibehållas för alla hamnspår vid Värtan, där kranar och andra transportanordningar lägga hinder i vägen för utläggandet av erforderliga elektriska kontaktledningar. För ändamålet skulle tre å fyra ångväxellok bibehållas, vilka lämpligen skulle stationeras i Värtan. Alla övriga spår — således de nu ej elektrifierade spår vid Tomteboda och Norra stationen, linjen Norra stationen—Värtan, Albano station, sidospåret till Östra stationen och Värtastationen — skulle elektrifieras.

I samband härmed är det — främst för vinnande av utrymme att uppspanna ledningsbryggekonstruktionen — nödvändigt att företaga vissa utvidgningar av Tomtebodas rangerbangård, vilken ombyggnad enligt det nu föreliggande förslaget i sin tur förutsätter, att den nuvarande ångloksstationen vid Tomteboda rives. Vid elektrisk drift å här förevarande linjer blir denna lokstation också överflödig.

Av den verkställda utredningen har framgått, att ifrågavarande utvidgning av elektrifieringen kan ske, utan att räntabiliteten av elektrifieringsföretaget som helhet betraktat blir försämrad. Tillkommande kostnader för ränta — beräknad efter 4 procent — å elektrifieringskapitalet, 2,440,000 kronor, och avsättning till förnyelsefond för nya anläggningar ävensom för underhåll av ledningar, tillsammans i runt tal 170,000 kronor årligen, hava nämligen beräknats uppväga av besparingar i driftkostnader, inklusive kostnad för underhåll av rullande materiel, kalkylerade till samma belopp. Detta resultat innebär alltså, att samtliga de indirekta fördelar, som följa med övergång för Stockholms bangårdar till enhetlig driftsform, skulle erhållas utan ekonomisk uppoffring.

Nyssnämnda belopp, 2,440,000 kronor, innefattar kostnad för omändring av Tomtebodas rangerbangård utan ökning av densammas för kapaciteten bestämmande storlek. Utrymmet å bangården i fråga är emellertid på grund av stigande trafikrörelse alltför knappt, och en härav betingad utvidgning av bangården är därför sedan länge planerad. Sagda utvidgning, vilken helst bör utföras samtidigt med den ombyggnad, som elektrifieringen kräver, har beräknats draga en kostnad av omkring 300,000 kronor. Beloppet i fråga har, då arbetet icke är direkt betingat av elektrifieringen, givetvis ej medtagits vid beräkningen av dennas räntabilitet.

Förevarande bangårdselektrifiering och i samband därmed stående utvidgning skulle alltså kräva en total kapitalinsats av 2,740,000 kronor, i vilken summa, med samma fördelning efter arbetsobjekt som vid tidigare anslagsaskanden, skulle ingå följande belopp:

	Kronor.
Överföringsanläggningen	940,000
Ändringsarbeten (hänförliga till statens järnvägar)	730,000
Elektriska lokomotiv	1,070,000
Summa kronor	2,740,000.